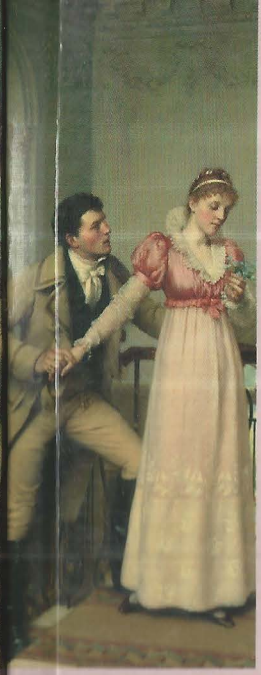
GOETHE

SEÇİLMİŞ YAKINLIKLAR

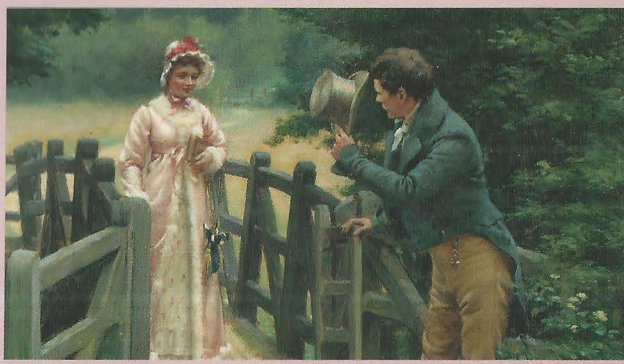
ALFA

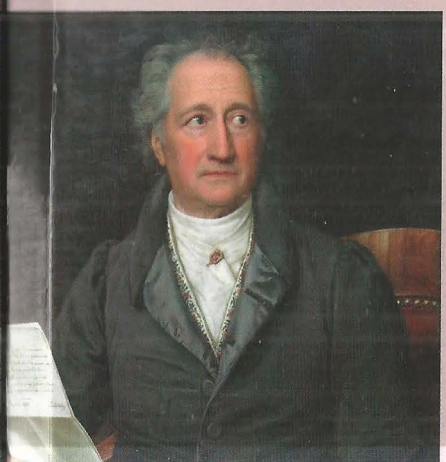
SEÇİLMİŞ YAKINLIKLAR

Almancadan Çeviren
FİRUZAN GÜRBÜZ GERHOLD

GOETHE

ALFA | KLASİK

3030 | ALFA | KLASİK | 45

ŞEÇİLMİŞ YAKINLIKLAR

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

1749'da Frankurt'ta doğdu. Dünya edebiyatının en büyük yazarlarından olan Goethe, edebiyatın yanı sıra politikacı, ressam ve doğa bilimcidir. Goethe Alman edebiyatının gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Hukuk eğitimini tamamlamak için gittiği Strasbourg, edebiyatçı kişiliğinin gelişmesinde etkili oldu. 1774'te yazdığı ilk romanı *Genç Werther'in Acıları* anlatımıyla, duygu coşkunluğuyla ve çağın duygu ve düşüncelerini yansıtmaktaki başarısıyla evrensel bir ün kazandı. Ayrıca bu romanla Coşkunluk Akımının ve dostu Schiller'le birlikte klasik dönemin en büyük temsilcisidir.

FİRUZAN GÜRBÜZ GERHOLD

Milliyet ve *Van* gazetelerinde çalıştı, çeşitli aylık dergilerde yazdı. Otuza yakın çocuk kitabından bazıları yabancı dillere çevrildi, edebiyatın her dalında Almancadan Türkçeye yüze yakın kitap çevirdi.

Seçilmiş Yakınlıklar: Die Wahlverwandtschaften
© 2015, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Kitap Editörü Elif Öztarhan Karadoğan
Kapak Tasarımı Elif Çepikkurt
Sayfa Tasarımı Müge Günbaş

ISBN 978-605-171-356-4
1. Basım: Ekim 2016

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Fatih-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 10905

GOETHE

SEÇİLMİŞ YAKINLIKLAR

Almancadan Çeviren
FIRUZAN GÜRBÜZ GERHOLD

ALFA İKLASİK

BİRİNCİ BÖLÜM

I.

Eduard –Bir erkek için en mükemmel denebilecek yaştaki zengin baronu böyle adlandıralım– nisan öğleden sonrasının en güzel saatini fidanlıktaki körpe ağaç gövdelerine taze aşılar yapmakla geçirmişti. İşini bitirdikten sonra alet edevatı yerine yerleştirdi ve yaptığı işi zevkle seyrettiği sırada bahçıvan yanına yaklaştı, efendisinin katkıda bulunduğu çalışmadan hoşnut kalmıştı.

Eduard yoluna devam etmek üzere olan bahçıvana, "Karımı gördün mü?" diye sordu.

"Karşıdaki yeni bahçede. Malikâneye bakan sarp kayaya bitişik inşa ettiği kulübe bugün bitiyor. Her şey çok düzgün ve güzel oldu, sizin de hoşunuza gidecek, efendim. Manzarası da çok uygun: Köy aşağıda kalıyor, biraz sağda kilise kulesinin ucu görünüyor, tam karşısında da malikâne ve bahçe."

"Çok doğru," dedi Eduard, "birkaç adım ötemden insanların çalıştıklarını görebiliyordum."

"Sonra sağda vadi açılıyor ve gür ağaçlıklı çayırların üzerinden uzaklar alabildiğine görünüyor. Kayalığa çıkan patikanın yeri da gerçekten çok uygun seçildi. Hanımefendi bu işlerden iyi anlıyor, insan onun yanında zevkle çalışıyor," diye devam etti bahçıvan.

"Ona git ve beni beklemesini rica ettiğimi ilet," dedi Eduard, "yeni eserini görmekten sevinç duyacağımı söyle." Bahçıvan hızla uzaklaştı, kısa süre sonra Eduard da onu izledi.

Setlerden aşağı, su kıyısına inerken seralara ve turfanda sebze tarhlarına göz attı, sonra bir patikayı izleyerek ikisi de yeni kulübeye çıkan bir yol ayrımına geldi. Kilise avlusu üzerinden kayalıklara oldukça dik devam eden yolu seçmeyip sola doğru devam etti ve şirin bir fundalıktan hafif bir eğimle yukarı çıkan yoldan yürüyerek iki patikanın birleştiği yerde, konumu iyi seçilmiş bir sıranın üstünde biraz oturdu, sonra birçok basamak ve yükseltiden oluşan asıl yokuşu tırmandı, yer yer dikleşen ve daralan patika boyunca ilerleyerek sonunda kulübeyi gördü.

Charlotte kocasını kapıda karşıladı, onu manzaranın çeşitli görüntülerini kapı ve pencereden bir bakışta görebileceği bir yere oturttu. Eduard ilkbaharın yakında her şeyi daha zenginleştirip canlandıracağı umuduyla sevindi. "Yalnız, şunu hatırlatayım," dedi, "kulübe bana biraz dar göründü."

"Ama ikimiz için yeterince geniş," dedi hemen Charlotte.

"Orası öyle," dedi Eduard, "üçüncü bir kişi de sığabilir."

"Neden olmasın," diye devam etti Charlotte, "dördüncü birine bile yer var. Daha kalabalık olursa, zaten başka yerler hazırlarız."

"Hazır burada, rahatsız edilmeden keyifli ve sessiz bir ortamda baş başayız," dedi Eduard, "sana çoktandır kalbimde saklayıp açmak istediğim, ama bir türlü yapamadığım bir şeyi itiraf etmek istiyorum."

"Sende böyle bir şey sezmiştim," dedi Charlotte.

"Yarın sabahki posta beni sıkıştırmasaydı, bugün karar vermemiz gerekmeseydi, belki daha uzun süre susacaktım," diye devam etti Eduard.

"Konu nedir?" diye sordu Charlotte içten bir uysallıkla.

"Dostumuz Yüzbaşı'yla ilgili," diye yanıtladı Eduard. "Birçokları gibi, suçsuz yere içine düştüğü üzücü durumu biliyorsun. Onun gibi bilgili, yetenekli, becerikli bir adamın bir anda işsiz güçsüz kalması kim bilir ne kadar acı olmalı – ben de onun için düşündüğüm şeyi daha fazla saklamak istemiyorum: Onu bir süreliğine yanımıza almak niyetindeyim."

"Bu üzerinde düşünülüp çok yönlü ele alınması gereken bir konu," dedi Charlotte.

"Bu konuda sana görüşlerimi bildirmeye hazırım," diye karşılık verdi Eduard. "Son mektubuna

derin bir mutsuzluk hâkim; herhangi bir ihtiyacının eksikliğinden değil, çünkü azla yetinmesini bilir, ayrıca gerekli şeyleri ona sağladım, benden bir şeyler kabul etmek ona ağır da gelmez, çünkü hayatımız boyunca karşılıklı olarak birbirimize çok borçlu kaldık, öyle ki, artık kimin alacaklı, kimin borçlu olduğunun hesabını bile yapamayız – ona asıl acı veren şey işsiz olması. Kendini yetiştirmiş olduğu birçok alandaki bilgisini her gün, her saat başkalarının yararına kullanmak tek zevk aldığı şey, evet hatta en büyük tutkusu. Şimdi ise ellerini kavuşturup oturmak ya da kendine gerekmeyen, zaten fazlasıyla sahip olduğu başka becerileri öğrenmeye devam etmek – yeter, sevgili çocuğum, içinde bulunduğu bu utanç verici durumun acısı yalnızlığını ona iki, üç kat fazla hissettiriyor."

"Ona çeşitli yerlerden teklifler geldiğini sanıyordum," dedi Charlotte, "ben bile onun için, iş sahibi bazı kadın ve erkek dostlarıma yazmıştım, bildiğim kadarıyla işe de yaramıştı."

"Çok doğru," dedi Eduard, "ancak bu çeşitli fırsatlar ve teklifler ona yeni yeni acılar, huzursuzluklar veriyor. Koşulların hiçbiri ona uygun değil. Etkin olması önemli değil; kendini, zamanını, düşüncelerini vermesi gerek, onun tarzı böyle ve bunu yapamıyor. Tüm bunları düşünüp hissettikçe, onu aramızda görme isteği daha da ağır basıyor."

"Dostunun durumunu bu denli içten bir ilgiyle dert edinmen gerçekten çok güzel, dostça bir

davranış. Ama kendini ve bizi de düşünmen gerektiğini hatırlatmama izin ver."

"Düşündüm," diyerek karşılık verdi Eduard. "Yanımızda olması bize sadece yarar ve rahatlık sağlar. Taşınma masraflarını konuşmama değmez, zaten çok az bir şey tutuyor, hele burada olmasının bize en küçük bir rahatsızlık vermeyeceğini düşünürsem. Malikânenin sağ kanadında oturabilir, diğer her şey kendiliğinden yoluna girer. Böylece ona yararlı olacağımız kadar, o da bize bazı güzellikler sağlayabilir, evet, katkı da sağlayabilir! Uzun zamandır çiftliği ve çevreyi ölçtürüp dökümünü çıkartmak istiyordum; o bu işi üstlenip yönetebilir. Zaten senin niyetin de şimdiki kiracıların süreleri dolduktan sonra çiftliği tek başına yönetmekti. Böyle bir işe girişmek ne kadar zor! Bazı temel bilgiler bize bu konuda yardımcı olamaz! Böyle bir adamın eksikliğini gerçekten hissediyorum. Köylüler bu gibi konularda oldukça bilgilidir, ama gösterecekleri yol hem karışık hem de dürüst olmayacaktır. Kentli okumuşlar ve akademisyenler elbette temiz ve düzgündürler, ama konuyla ilgili doğrudan bir görüşleri yok. Dostum bana her ikisini de vaat edebilir; o zaman şimdiden çok iyi hayal edebileceğim, başka yüzlerce konu da ortaya çıkabilir ve görebildiğim kadarıyla bunlardan birçoğu seni de ilgilendirecektir. Beni can kulağıyla dinlediğin için sana teşekkür ederim; şimdi sen de söylemek istediklerini hiç çekinmeden, bütün ayrıntılarıyla bana söyle, sözünü kesmeyeceğim."

"Pekâlâ," dedi Charlotte; "hemen genel bir kanıyla başlamak istiyorum. Erkekler daha çok bir tek şeye ve şimdiki zamana odaklanırlar, bunda da haklıdırlar, çünkü kendilerini işe, etkin olmaya verirler, buna karşın kadınlar da aynı derecede haklı olarak yaşamla uyumlu olmaya odaklanırlar, çünkü kendilerinin ve ailelerinin kaderleri bu uyumla ilintilidir, özellikle onlardan istenen de budur. Bu nedenle şimdiki yaşantımızla geçmişimizi bir gözden geçirelim; o zaman Yüzbaşı'yı çağırmanın amaçlarımızla, planlarımızla ve buradaki düzenimizle örtüşmeyeceğini sen de kabul edeceksin.

İlişkimizin en başını sevgiyle hatırlıyorum! İki genç insan olarak birbirimizi yürekten sevmiştik; sonra ayrıldık; babanın asla doymayan servet hırsı yüzünden beni bıraktın ve zengin, yaşlı bir kadınla evlendirildin; ben de pek fazla bir şey beklemediğim için sevemediğim, ama saygı duyduğum zengin bir adamla evlenmek zorunda kaldım. Sonra tekrar özgür kaldık, yaşlı karın sana büyük bir servet bırakarak öldüğü için sen daha önce; bense çıktığın geziden döndüğün dönemde özgür kaldım. Böylece birbirimizi yeniden bulduk. Anılarla mutlu olduk, onları sevdik, böyle huzur içinde yaşayabilirdik. Sen evlenmekte ısrar ettin; buna hemen razı olmadım, çünkü yaklaşık olarak aynı yaşta olduğumuzdan, bir kadın olarak yaşlanmıştım, ama sen erkek olarak gençtin. Sonunda tek mutluluk olarak gördüğün şeyi senden esirgemedim. Sarayda, orduda, gezi-

lerde yaşamış olduğun huzursuzlukları benim yanımda unutmak, dinlenmek ve hayatın tadını çıkarmak istiyordun; ama bunu sadece benimle birlikte yapmak istiyordun. Tek kızımı yatılı okula gönderdim, şüphesiz orada taşra yaşamının ona sağlayabileceğinden çok daha farklı bir eğitim alacaktı; sadece onu değil, sevgili yeğenim Ottilie'yi de oraya gönderdim, oysa benim rehberliğimle ev işlerinde çok iyi bir yardımcı olarak yetişebilirdi. Tüm bunlar eskiden bunca özlemini çekip geç de olsa nihayet elde ettiğimiz mutluluğu rahatsız edilmeden yaşayabilmemiz için senin rızanla gerçekleşti. Böylece bu kır evinde yaşamaya başladık. Ben evin içindeki, sen ise dışarıdaki diğer tüm işleri üstlendin. Kendimi senin isteklerini karşılamaya, sadece senin için yaşamaya adadım; lütfen, hiç olmazsa birbirimize bu şekilde yetip yetmeyeceğimizi anlamaya çalışmak için kendimize zaman tanıyalım."

"Dediğin gibi, uyumlu olmak aslında sizin doğanızda olduğu için kuşkusuz söylediklerinizi dikkatle dinlememek ya da size hak vermemek mümkün değil," dedi Eduard, "ayrıca haklısın, ancak bu sadece bu güne kadar geçerliydi. Şimdiye kadar varlığımızla ilgili sağlam bir temel oluşturduk; ama bunun üstüne hiçbir şey inşa etmeyecek miyiz, bu temel hiç gelişme göstermeyecek mi? Bahçede yapılanlar, senin parkta yaptıkların sadece burada yaşayanlar için mi olsun?"

"Doğru," dedi Charlotte, "haklısın! Ama araya bir engel, bir yabancı sokmayalım! Sohbetler de

içinde olmak üzere, amaçlarımızın belli ölçüde sadece ikimizin birlikteliğine yönelik olduğunu düşünmelisin. İlk önce bana gezi günlüklerini düzenli bir sırayla anlatacak, bu fırsatla bazılarıyla ilgili belgeleri yoluna koyacaktın ve benim katkı ve yardımımla bu paha biçilmez ancak karışık defterleri ve sayfaları hem kendimiz hem de başkaları için bir bütün haline getirecektin. Sana yazıya aktarma konusunda yardımcı olacağıma dair söz vermiştim, rahat ve huzur içinde, birlikte gezip görmediğimiz dünyayı hiç olmazsa anılarımızda gizlice gezmeyi düşünmüştük. Evet, başlangıç yapılmıştı bile. Sonra akşamları tekrar flütünü alıp bana piyanoda eşlik ettin; karşılıklı komşu ziyaretlerinden de eksik kalmadık. Kendi adıma, tüm bunlardan hayatım boyunca tadına varmayı düşündüğüm, ilk defa gerçekten güzel geçecek bir yazın hayalini kurdum," dedi Charlotte.

"Keşke!" diye alnını ovuşturdu Eduard, "Sevgi ve anlayışla tekrarladığın tüm bu şeylerin yanında Yüzbaşı'nın varlığının hiçbir şeyi bozmayacağı, hatta her şeyi hızlandırıp yeniden canlandıracağı düşüncesi sürekli aklımda olmasa. Gezilerimin bir bölümüne o da eşlik etti; o da bazı şeyleri, farklı duygularla da olsa not aldı; bütün bunları bir araya getirirdik; ancak o zaman her şey güzel bir bütün oluştururdu."

"O halde dürüstçe itiraf edeyim," diye sabırsızca atıldı Charlotte, "bu niyetin duygularıma ters düşüyor, iyi şeyler olmayacağı hissine kapılıyorum."

"Siz kadınlarla bu şekilde asla başa çıkılamaz,"

dedi Eduard, "her şeyden önce karşı konulamayacak kadar anlayışlı, seve seve boyun eğilecek kadar sevgi dolu, incitilemeyecek kadar duygulu, ürkütecek kadar önsezilisinizdir."

"Batıl inançlı değilimdir," dedi Charlotte, "belirsiz oldukları sürece bu tür duygulara önem vermem, ancak bunların büyük çoğunluğu kendimizin ya da başkalarının yaşadığı, sonu mutlu ve acı bitmiş bilinç dışı anılardır. Her durumda bir üçüncü kişinin araya girmesinden daha önemli bir şey yoktur. Bilinçli ya da bilinçsiz bir seçimle aralarına aldıkları yeni bir kişi yüzünden ilişkilerinin baştan sona değiştiğine, durumlarının tamamen tersine döndüğüne tanık olduğum dostlar, kardeşler, sevgililer, evli çiftler var."

"Bu, ancak önünü görmeden yaşayanlarda olur," dedi Eduard, "deneyimle aydınlanmış, daha bilinçlenmiş kişilerde değil."

"Bilinç denen şey, sevgilim," diye karşılık verdi Charlotte, "yetersiz bir silah değildir, evet, hatta bazen onu kullanan için oldukça tehlikeli de olabilir; en azından tüm bunlardan ortaya çıkan, acele etmememiz gerektiği. Bana birkaç gün daha zaman tanı, hemen karar verme!"

"Duruma bakılırsa," dedi Eduard, "sonraki günlerde de hep acele edeceğiz. Bu konuyla ilgili olumlu ve olumsuz nedenleri karşılıklı olarak dile getirdik; önemli olan karar vermek ve en iyisi, bunu şansa bırakmak."

"Kuşkulu durumlarda bahse girmeyi ve zar atmayı sevdiğini biliyorum," dedi Charlotte, "ama

böyle önemli bir konuda bunu suç olarak görürüm."

"Peki, ama Yüzbaşı'ya ne yazacağım," diye bağırdı Eduard, "çünkü hemen yanıt vermek zorundayım."

"Sakin, mantıklı, teselli eden bir mektup," dedi Charlotte.

"Bu hiçbir şey yazmamak gibi bir şey!" dedi Eduard.

"Yine de bazı durumlarda bir şey yazmamak, hiç yazmamaktan daha gerekli ve dostçadır," dedi Charlotte.

2.

Eduard odasında yalnızdı ve kendi hayatının Charlotte'un ağzından tekrarlanması, aralarındaki ilişkinin bugünkü durumu ve amaçları, coşkulu ruhunu gerçekten hoşça heyecanlandırmıştı. Charlotte'un yanında olmaktan, onun yoldaşlığından öylesine mutlu olmuştu ki, Yüzbaşı'ya nazik, sakin, aynı zamanda hiçbir imada bulunmayan bir mektup yazmayı düşünmüştü. Ama çalışma masasına gidip dostunun mektubunu bir kez daha okumak üzere eline aldığında, bu mükemmel adamın acıklı durumuyla tekrar yüz yüze geldi; bu günlerde ona acı veren tüm duyguları yeniden uyandı ve dostunu böylesine ürkütücü bir durumda yalnız bırakmak ona imkânsız göründü.

Eduard bir şeylerden alıkonulmaya alışık değildi. Gençliğinden bu yana, onu yaşlı bir kadınla tuhaf ama son derece avantajlı bir evliliğe ikna eden zengin anne babasının tek çocuğu olarak yetişmişti. Evlendiği eşi de onun kendisine karşı iyi davranışlarına büyük cömertlik göstererek, onu her şekilde şımartarak karşılık vermeye çalışmıştı, Eduard onun ölümünden hemen sonra kendi kendisinin efendisi olmuş, özgürce seyahat edip her türlü değişikliğe kendi karar vermiş, aşırıya kaçmasa da çok, birçok isteği olmuştu, aynı zamanda açık sözlü, iyiliksever, uslu hatta duruma göre cesur biri sayılırdı – dünyada onun isteklerine ne karşı çıkabilirdi!

Şimdiye kadar her şey isteklerine uygun gelişmiş, sonunda romanlara özgü inatçı sadakatiyle Charlotte'yi de elde etmişti; şimdi tam da gençlik dostunu yanına çağıracağı, tüm varlığıyla bir bütün olacağı sırada ilk kez kendisini reddedilmiş, engellenmiş hissediyordu. Keyfi kaçmıştı, sabırsızdı, kalemi birkaç kez eline aldı, ama kendisiyle uzlaşamadığı ve ne yazacağını bilmediği için tekrar bıraktı. Karısının isteğine karşı çıkmak istemiyordu, ama onun arzusuna göre de davranamazdı; böylesine huzursuzken sakin bir mektup yazmak ona imkânsız geliyordu. En doğrusu, bunu ertelemeye çalışmaktı. Bu günlerde kalemi eline alamadığı, bu kez ayrıntılı yazamadığı için birkaç kelimeyle dostundan özür dileyip bir dahaki sefere daha anlamlı ve sakinleştirici bir mektup yazacağına söz verdi.

Charlotte ertesi gün aynı yere yaptıkları yürüyüşte, bir niyeti köreltmenin en emin yolunun belki de bunu sık sık dile getirmek olduğu düşüncesiyle konuyu yeniden açma fırsatını kullandı.

Bu tekrar Eduard'ın da işine gelmişti. Kendini tarzına uygun biçimde tatlılıkla, dostça ifade etti; çünkü hassas olmasının yanı sıra hararetle istediği bir şeyle ilgili ısrarcı olduğunda çabuk parlar, inadı nedeniyle sabırsızlanırdı, yine de karşısındakini koruyan tavrıyla sözlerini o kadar yumuşattı ki, her ne kadar zor biri olarak bilinse de bu haliyle yumuşak başlı olduğu söylenebilirdi.

Böylece o sabah Charlotte'yi önce neşelendirdi, ardından sevimli konuşmalarıyla aklını öyle

çeldi ki sonunda Charlotte bağırdı: "Herhalde kocam olarak senden esirgediğimi, sevgilin olarak kabul etmemi istiyorsun.

En azından, sevgilim," diye devam etti, "isteklerini ifade edişindeki sevimli coşkunun beni etkilediğinden emin olabilirsin. Bunlar beni bir itirafa zorluyor. Ben de şimdiye kadar senden bir şey gizledim. Seninle aynı durumdayım, tıpkı senden kendini zorlamanı istediğim gibi ben de kendimi zorladım."

"Bunu dinlemeyi çok isterim," dedi Eduard; "Anladığım kadarıyla evlilikte bazen tartışmak gerek, çünkü insan birbiri hakkında böyle bir şeyler öğreniyor."

"Pekâlâ," dedi Charlotte, "Ottilie'ye olan duygularımın senin Yüzbaşı'ya olan duygularınla aynı olduğunu bilmelisin. Bu sevgili çocuğun kaldığı yatılı okulda çok zor koşullarda yaşadığını ne yazık ki biliyorum. Aynı yerde kendini hayata hazırlayan, hayat için doğmuş olan kızım Luciane ise notlarının ve kâğıtlarındaki değişikliklerin de gösterdiği gibi, yabancı dil, tarih ve benzeri bilgiler öğreniyor; canlı karakteri, güçlü hafızasıyla, rahatlıkla söylenebilir ki, her şeyi unutsa da hemen anında hatırlıyor; özgür davranışları, danstaki çekiciliği, rahat ve uygun konuşma biçimiyle herkesin takdirini kazanıyor. Doğuştan var olan hükmedici yapısıyla kendi küçük çevresinin kraliçesi oldu. Okul müdiresi kızımı kendi elinde gelişen, ona saygı ve güven kazandıran, bu şekilde başka gençlerin de okula akışını sağlayacak

küçük bir tanrıça gibi görüyor. İlk sayfaları böyle bir çocuğun yetenekleri hakkında kaside biçiminde yazılmış, düzyazıya çevirdiğim mektuplarından da çok iyi biliyorum; buna karşın sonunda Ottillie'den söz ettiği satırlarda böylesine güzel bir kızın yetenek ve beceri konusunda bir gelişme göstermek istemeyişiyle ilgili hep özür üstüne özür diliyor. Bunun dışında ekledikleri de yine bilmediğim şeyler değil, çünkü bu güzel çocuğun, yanımda büyümüş, en değerli arkadaşım olan annesinin karakterini aldığını fark ediyorum. Bu kızın eğitmeni ya da bakıcısı olsaydım, onu mükemmel bir şekilde yetiştirebilirdim.

Ama bu planlarımızın içinde yoktu, üstelik insan yaşam koşullarında oradan oraya çekiştirilmemeli, daima yeni bir duruma alışmak zorunda kalmamalı. Bu nedenle, kızımın zavallı Ottilie'nin tamamen bize bağımlı olduğunu çok iyi bilmesine karşın üstünlüklerini ona karşı küstahça kullanmasına, böylece yaptığımız iyilikleri bir anlamda yok etmesine katlanmayı tercih ettim, evet, bu nahoş duyguyu bastırmaya çalıştım.

Ancak kim üstünlüklerini başkalarına karşı bazen acımasızca kullanmayacak kadar eğitimli! Kim böyle bir baskı altında bazen acı çekmeyecek kadar yüce ruhlu! Ottilie'nin değeri bu sınavlarla daha da artıyor; ancak bu utanç verici durumu açıkça gördüğümden beri kızı başka bir yere yerleştirmeye çalıştım. Şu sıralar bir yanıt gelmesi gerek, bundan sonra tereddüt etmek istemiyorum. İşte, durumum böyle, sevgilim. Görüyorsun,

sadık ve samimi kalplerimizde aynı dertleri taşıyoruz. Birbirlerini kaldıramayacaklarına göre, bırak da onları birlikte taşıyalım!"

"Tuhaf insanlarız," dedi Eduard gülümseyerek. "Bize sıkıntı veren bir şeyi çevremizden biraz uzaklaştırdığımızda, o şeyin tamamen bittiğine inanıveriyoruz. Bütün olarak çok şeyden fedakârlık edebiliyoruz, ama kendimizi bir tek şeye adamak seyrek olarak üstesinden gelebildiğimiz bir şey. Annem böyle biriydi. Çocukluk ya da gençlik yıllarımda onun yanında yaşadığım sürece kendini anlık endişelerden kurtaramazdı. At gezintilerinden biraz geç dönecek olsam, başıma bir kaza gelmiş demekti; yağmura yakalansam mutlaka ateşleneceğimi düşünürdü.Yolculuklara çıkıp ondan uzaklaştım, şimdi artık neredeyse ona ait değil gibiyim.

Konuya daha yakından baktığımızda," diye devam etti, "kalplerimize bu kadar yakın olan iki soylu insanı sadece kendimizi tehlikeye atmamak için sıkıntı ve baskı altında bırakarak her ikimiz de aptalca ve sorumsuzca davranıyoruz. Bunun adı bencillik değil de, nedir! Sen Ottilie'yi al, Yüzbaşı'yı bana bırak, Tanrı aşkına, denemeye değmez mi?"

"Tehlike yalnızca bizim için söz konusu olsaydı, buna cesaret edilebilirdi," dedi Charlotte, düşünceli, "ama sen yaşlarda, –bu övgüyü sadece sana söylüyorum– Yüzbaşı gibi sevmeyi bilecek, sevgiye değer verecek bir erkeğin Ottilie gibi üstün erdemleri olan bir kızla aynı çatı altında yaşaması sence tavsiye edilebilir bir şey mi?"

"Ottilie'yi nasıl bu kadar yüceltebildiğini anlayamıyorum," diye atıldı Eduard, "bu durumu sadece senin annesine olan eğilimini miras almış olmasıyla açıklayabiliyorum. Güzel kız, bu doğru, bir yıl önce Yüzbaşı'yla geri döndüğümüzde onu seninle teyzende görmüştük. Yüzbaşı o zaman dikkatimi ona çekmişti. Güzel kız, özellikle güzel gözleri var, ama beni biraz olsun etkilediğini hatırlamıyorum."

"Bu davranışın övülmeye değer," dedi Charlotte, "çünkü ben de oradaydım, benden çok daha genç olmasına karşın yaşlı hanım dostun senin için o kadar çekiciydi ki hayatının baharındaki çok şey vaat eden o güzelliği görmezden geldin. Bu da hayatımı seninle seve seve paylaşmamın nedeni olan karakter özelliklerinden biri."

Charlotte açık sözlü konuşuyor gibi görünmesine karşın yine de bir şey saklıyordu. Çünkü o zamanlar Ottilie'yi çıktığı geziden yeni dönmüş olan Eduard'la, sorumluluğunu üstlendiği bu sevgili kıza büyük bir fırsat tanımak üzere bilerek tanıştırmıştı, çünkü Eduard'la artık bir geleceği olmayacağını düşünmüştü. Yüzbaşı da Eduard'ın dikkatini çekmek için onu kışkırtmıştı; ancak Charlotte'ye duyduğu eski sevgisini inatla aklından çıkarmayan Eduard ne sağa ne de sola bakmıştı, bunca istediği ve yaşanan bir dizi olaydan sonra görünüşte hep başarısızlığa uğramış olduğu bu güzelliğe nihayet sahip olabilmenin verdiği duyguyla mutluydu.

Çift yeni bahçeye bakmak üzere malikâneye doğru yürümeye koyulduğu sırada bir hizmetkâr yüzünde uzaktan bile belli olan bir gülümsemeyle, telaş içinde yanlarına koştu: "Efendim, hemen bu tarafa gelin! Bay Mittler[1] dörtnala avluya girdi. Hepimizi bir araya toplayıp sizi hemen bulmamızı, ona ihtiyacınız olup olmadığını sormamızı istedi. Arkamızdan 'var mı yok mu,' duydunuz mu, çabuk, çabuk!' diye seslendi."

"Tuhaf adam!" diye bağırdı Eduard, "tam zamanında geldi, değil mi, Charlotte? – Hemen geri dön!" diye emretti hizmetkâra, "ona söyle, hem de çok ihtiyacımız var. Atından insin. Atıyla ilgilenin; kendisini salona alın ve kahvaltı ikram edin! Hemen geliyoruz.

Kestirme yoldan gidelim," dedi karısına, sonra normal zamanda sakındığı kilise avlusundan geçen yola girdi. Ama Charlotte'nin buraya da bir duygu kattığını görünce şaşırdı. Karısı, eski mezar taşlarını olabildiğince koruyarak her şeyi öyle düzenlemişti ki, burası insanın gözünü olduğu kadar hayal gücünü de oyalayan, hoş bir yer haline gelmişti.

Charlotte en eski taşa bile değerini kazandırmıştı. Bu taşlar, üzerlerinde yazılı olan yıllara göre duvara dizilmiş, eklenmiş ya da başka yerlerde kullanılmıştı; kilisenin yüksek temel taşı bile bu taşlarla desteklenip süslenmişti. Eduard küçük kapıdan içeri girdiğinde kendini tuhaf şekilde şaşkın hissetti: Charlotte'nin elini sıktı, gözlerinde yaşlar birikmişti.

1 Almancada arabulucu –çn.

Ancak tez canlı ziyaretçi gözyaşlarını hemen dağıtıverdi. Çünkü adam malikânede rahat edemeyip atıyla köyden geçmiş, kilise avlusunun kapısına kadar gelip dostlarına seslenmişti: "Benimle alay mı ediyorsunuz? Çok gerekliyse öğleye kadar kalırım. Beni alıkoymayın! Bugün daha yapacak çok işim var."

"Bu kadar uzağa zahmet etmişken," diye ona doğru seslendi Eduard, "atınızı içeri sürün; ağırbaşlı bir yerde bir araya toplandık; bakın, Charlotte bu matem yerini ne güzel süslemiş!"

"Oraya ne atla, ne arabayla ne de yürüyerek girerim," diye seslendi atın üzerindeki adam. "Oradakiler huzur içinde uyuyorlar, onlarla işim olmaz. Beni oraya ancak ayağımdan sürükleyerek sokabilirler. Pekâlâ, durum ciddi mi?"

"Evet," diye seslendi Charlotte, "çok ciddi! Yeni evli bir çift olarak ilk kez sıkıntılı, şaşkın, birbirimize yardımcı olamadığımız bir durumdayız."

"Hiç de öyle görünmüyorsunuz!" diye karşılık verdi Mittler, "ama inanmak istiyorum. Beni kandırıyorsanız, bunu size ileride ödetirim. Hemen beni izleyin! Atım yeterince dinlendi."

Çok geçmeden üçü salonda bir araya geldi. Yemek hazırlanırken Mittler o günkü işlerinden ve yapacaklarından söz etti. Bu tuhaf adam eskiden bir rahipti ve durup dinlenmeden çalıştığı bu dönemde önce ev sakinleri, sonra tüm köy halkı ve çiftlik sahipleri arasındaki aile ve komşu kavgalarını dindirip aralarını düzeltmişti. Görevde

olduğu süre içinde hiçbir çift boşanmamış, eyalet mahkemeleri herhangi bir mesele ya da davayla meşgul edilmemişti. Hukuk bilgisinin kendisine ne kadar gerekli olduğunu tam zamanında kavramıştı. Öğrenimini sadece bu yönde yoğunlaştırmış, kısa zamanda en usta avukatlarla boy ölçüşecek duruma gelmişti. Etkin olduğu alanlar şaşılacak kadar genişlemişti: En alttan başladığı işe tepeden devam etmesi için başkente alınmak istediği sırada piyangodan hatırı sayılır bir ikramiye kazanmış, orta halli bir çiftlik satın alıp gerek duyulmayan ve yardım edilecek durumda olmayan hiçbir evde oyalanmamakla ilgili katı kuralına ya da daha çok eski alışkanlığına ve eğilimine bağlı kalarak burayı faaliyetlerinin odak noktası haline getirmişti. İsimlerin anlamlarıyla ilgili batıl inançları olan kişiler Mittler adının tüm amaçların içinde bu en tuhaf olanına el atmaya onu mecbur kıldığını iddia ediyorlardı.

Konuk, tatlı servisi yapıldığı sırada, kahveden sonra hemen gideceği için artık söyleyeceklerini daha fazla gizlememeleri konusunda ev sahiplerini ciddi bir dille uyardı. Karı koca meselelerini biraz dolaylı anlattı, ama Mittler konunun içeriğini anlar anlamaz hışımla masadan kalkıp pencereye koştu ve atının hazırlanmasını emretti.

"Ya beni tanımıyor, beni anlamıyorsunuz ya da kötü niyetlisiniz," dedi bağırarak. "Burada bir tartışma mı var? Burada bir yardım gerekli mi? Dünyaya öğüt vermeye mi geldiğimi sanıyorsunuz? Bu, edinilebilecek en aptal meslektir. Herkes

öğüdünü kendine versin ve vazgeçemediği şeyi yapsın. Sonucu iyi olursa bilgeliğine ve talihine sevinirim, kötü olursa, o zaman emrinizdeyim. Bir sıkıntıdan kurtulmak isteyen ne yapacağını her zaman bilir; sahip olduğundan iyisini isteyen ise tam bir bakarkördür – evet evet! Gülün bakalım – körebe oynar, bir şeyler yakalar, ama ne? Ne istiyorsanız onu yapın, hepsi bir! İster dostlarınızı yanınıza alın, ister almayın: Hepsi bir! En mantıklı şeylerin iyi sonuçlanmadığını, en berbatlarının başarılı olduğunu gördüm. Kafanızı yormayın, eğer şu ya da bu şekilde kötü giderse yine de yormayın! Sadece bana havale edin, yardımcı olayım. O zaman hizmetkârınız olurum!"

Mittler böylece kahveyi beklemeden atına atladı.

"Görüyorsun işte," dedi Charlotte, "aslında birbiriyle yakın iki insan arasında tam denge kurulamadığında üçüncü kişinin pek yararı olmuyor. Şimdi herhalde önceki durumumuza oranla daha da karışık ve belirsiz bir durumdayız."

Yüzbaşı'nın Eduard'ın son gönderdiği mektuba yazdığı yanıt gelmemiş olsaydı, karı koca bu konu hakkında konuşmaya bir süre daha devam edecekti. Yüzbaşı kendine pek uygun olmamasına karşın önerilen işlerden birini kabul etmeye karar vermişti. Can sıkıntılarını dağıtmak konusunda ona güvenen kibar ve zengin insanların sıkıntısını paylaşacaktı.

Eduard tüm koşulları tekrar gözden geçirdi ve durumu keskin bir dille ifade etti:

"Dostumuzu böyle bir durumda bırakmak istiyor muyuz?" diye bağırdı, "Bu kadar zalim olamazsın, Charlotte!"

"Şu bizim Mittler tuhaf adam," dedi Charlotte, "sonunda yine haklı çıktı. Bu tür girişimlerin tümü cesurca atılmış adımlardır. Bundan ne sonuç çıkacağını hiç kimse önceden göremez. Bu türden yeni ilişkiler, kazancını ya da suçunu kendimize mal etmeksizin mutluluk ya da acı verici olabilir. Kendimi sana daha fazla karşı koyacak kadar güçlü hissetmiyorum. Bir deneyelim! Senden tek ricam; bunun sadece kısa bir süre için geçerli olması. Ona uygun, huzur verecek bir görev bulmak için şimdiye kadar olduğundan daha fazla çabalayıp etkimi ve bağlantılarımı kullanmama izin ver," dedi.

Eduard karısına içtenlikle teşekkür ederek ona bu konuda güvence verdi. Önerilerini dostuna yazmak için rahatlıkla ve sevinçle harekete geçti. Charlotte de onayını ve kocasınınkiyle birleştirdiği dostane ricasını yazıyla dile getirmeliydi. Notunu akıcı, nazik ama yine de her zamankinden fazla bir aceleyle yazdı ve kolayca başına gelmeyecek bir şey oldu, kâğıda mürekkep damlatarak kirletti, buna sinirlenip silmeye çalışınca leke daha da büyüdü.

Eduard ona bu konuda takılıp kâğıdında henüz yer kaldığı için ikinci bir not ekledi: Dostu bu işaretten ne kadar sabırsızlıkla beklendiğini anlamalı, seyahati için acele yazılan mektup kadar aceleyle hazırlanmalıydı.

Ulak yola çıkmıştı, Eduard Charlotte'nin Ottilie'yi yatılı okuldan hemen alması konusunda ısrar ederek karısına olan minnet duygusunu bundan daha ikna edici bir şekilde gösteremeyeceğini düşünüyordu.

Ama Charlotte bunun ertelenmesini rica etti ve o akşam Eduard'ı müzikal bir eğlenceyle ikna etmeye çalıştı. Charlotte çok iyi piyano çalıyordu. Eduard flütü onun kadar rahat çalamıyordu; çünkü zamanında çok çalışmış olmasına karşın böyle bir yeteneğin gelişmesi için gerekli olan sabrı gösterememişti. Bu nedenle kendi bölümünü farklı çalıyordu, bazı yerlerde iyiydi, yalnız belki biraz fazla hızlıydı; kimi zaman da alışkın olmadığı için duraksıyordu, bu nedenle onunla düet yapmak başka herkes için zor olabilirdi. Ama Charlotte bunun yolunu bulmuştu; onun durduğu yerde duruyor, sonra tekrar Eduard'ı izliyordu, ve bazı bölümlerde ölçüyü her zaman tutturamasa da, iyi bir orkestra şefi ve akıllı bir ev kadını görevini daima birlikte yürütmeyi başarıyordu.

3.

Yüzbaşı gelmişti. Önceden Charlotte'yi oldukça sakinleştiren, son derece anlayışlı bir de mektup göndermişti. Mektup kendi durumunu açıkça ortaya koyuyor, dostlarının durumlarıyla ilgili neşeli ve keyifli görüşler içeriyordu.

İlk saatlerdeki sohbetler birbirlerini uzun süredir görmemiş dostlarda olduğu gibi, canlı, neredeyse yorucu geçmişti. Charlotte akşama doğru yeni bahçelere doğru bir gezinti düzenledi. Çevre Yüzbaşı'nın çok hoşuna gitmişti; yeni açılan yollarla birlikte ortaya çıkıp tadına varılan her güzelliğe dikkat ediyordu. Deneyimli, aynı zamanda mütevazı bir gözlemciydi; arzu edilmeye değer şeyleri hemen fark ettiği halde çoğu kişide hep olduğu gibi, koşulların gerektirdiğinden daha fazlasını kötü bir mizah anlayışıyla talep etmiyor ya da başka yerlerde görmüş olduğu daha üstün şeyleri hatırlatmaya kalkmıyordu.

Kulübeye geldiklerinde neşeyle süslenmiş bir yer buldular; sadece yapay çiçeklerden ve kış yeşillikleriyle hazırlanmış olsa da, doğal başaklardan, tarladan, ağaçlardan toplanmış meyvelerden oluşan demetlerin de bulunduğu, yaratıcısının sanat anlayışına övgüler bahşeden bir yerdi burası. "Kocam doğum ya da isim günlerinin kutlanmasını sevmese de, bu küçük çelenkleri üçlü bir kutlamaya ithaf etmeme herhalde gücenmez," dedi Charlotte.

"Üçlü mü?" diye bağırdı Eduard. –"Çok doğru!" dedi Charlotte, "dostumuzun gelişini pekâlâ şenlik sayabiliriz; ayrıca ikiniz de bugünün isim gününüz olduğunu hatırlamadınız, sanırım. Her ikinizin de adı Otto değil mi?"

İki dost küçük masanın üzerinden birbirlerine ellerini uzattı. "Bana gençlik günlerimizdeki mutlu dostluğumuzu hatırlattın – Çocukken ikimizin de adı böyleydi; ama yatılı okulda birlikteyken bu yüzden bazı karışıklıklar olmuştu, o zaman bu tatlı, kısa adı isteyerek ona bırakmıştım," dedi Eduard.

"Bu arada pek cömert sayılmazdın," dedi Yüzbaşı. "Çünkü özellikle hoş dudaklar tarafından söylendiğinde güzel bir ahengi olduğu için Eduard adının daha çok hoşuna gittiğini hatırlıyorum."

Şimdi üçü de bir süre önce Charlotte'nin konuğun gelişine hararetle karşı çıktığı masanın başında toplanmıştı. Eduard kendini huzurlu hissettiği bu anda karısına o saatleri hatırlatmak istemedi, ama "dördüncü birine de yerimiz var," demekten kendini alamadı.

O sırada malikâne yönünden gelen boru sesleri birlikte zaman geçiren dostların iyi düşünce ve dileklerini onaylar gibiydi. Her biri kendi içine dönüp, kendi mutluluğunu böyle bir birliktelikte iki kat hissedercesine sessizleşerek boru seslerini dinledi.

Eduard ayağa kalkıp kulübeden dışarı çıkarak bu molaya herkesten önce son verdi. "Haydi," dedi Charlotte'ye, "dostumuzu daha yukarı, tepe-

ye götürelim ki evimizin, arazimizin şu kısıtlı vadiden ibaret olduğunu sanmasın; manzara orada daha geniş, insanın gönlünü açar."

"O halde bu kez tırmanması zor olan eski yoldan gitmemiz gerek," dedi Charlotte, "ama umarım basamaklarım ve yokuşum bizi kısa zamanda yukarı ulaştırır."

Böylece kayalıkların üzerinden, çalılıkların ve fundalıkların arasından yürüyerek, düz olmasa da verimli sırtlar oluşturarak devam eden en yüksek noktaya ulaştılar. Geride kalan malikâneyle köy artık görünmüyordu. Aşağıda geniş bir alana yayılmış küçük göletler, karşı tarafta bu göletlerin uzandığı yeşil tepeler ve nihayet suya dimdik inerek anlamlı akislerini su yüzeyine yansıtan yalçın kayalar görünüyordu. Gür akan derenin göletlerle birleştiği boğazda yarı gizli, çevresiyle birlikte hoş bir dinlenme yeri gibi görünen bir değirmen vardı. Derinlikler, yükseltiler, ilk yeşillikleri manzaranın devamını vaat eden fundalıklar ve ormanlar, yarım dairenin tümünde türlü türlü değişiklik gösteriyordu. Ayrı ayrı ağaç kümeleri de bazı yerlerde insanın gözüne takılıyordu. Manzarayı seyreden üç dostun ayakları altında uzanan çınar ağaçları, ortadaki göletin çevresindeki kavaklar özellikle göz alıcı görünüyordu. Körpe ve sağlıklı çınarlar enine, boyuna iyi gelişmişti.

Eduard dostunun dikkatini özellikle bu ağaçlara çekti. "Bunları gençliğimde ben dikmiştim," dedi, "babam yaz ortasında malikânenin bahçesi-

ni yeniden düzenlemek için bunları söktürdüğünde hepsi genç fidanlardı, onları kurtarmıştım. Hiç kuşkusuz bu yıl da yeni sürgünler verip bana olan minnettarlıklarını göstereceklerdir."

Hoşnut ve neşeli bir havada geri döndüler. Konuk malikânenin sağ kanadında ona ayrılan sıcak ve geniş bölüme yerleşmiş, alıştığı düzene hemen devam etmek üzere kitaplarını, kağıtlarını, malzemelerini yerleştirip düzenlemişti. Ama Eduard ilk günlerde onu rahat bırakmadı; bazen yürüyerek, bazen atla ona her yeri gezdirip çevreyi tanıtıyor, bu arada arazinin daha doğru ve verimli kullanılabilmesi için uzun zamandır aklında olan istekleri onunla paylaşıyordu.

"Yapmamız gereken ilk şey," dedi Yüzbaşı, "mıknatıslı iğnemle çevrenin haritasını çıkarmak olacak. Pek kesin ölçü sağlamasa bile daima yararlı ve başlangıç için memnuniyet verici, aynı zamanda kolay ve eğlenceli bir iş; fazla yardıma gerek olmadan da yapılabilir ve ne zaman biteceğini bilirsin. Daha kesin bir ölçüm düşünüyorsan herhalde buna da bir çare bulunur."

Yüzbaşı bu gibi işlerde deneyimliydi. Gerekli aletleri yanında getirmişti ve hemen işe koyuldu. Yardımcı olmaları için Eduard'dan birkaç avcı ve köylü bulmasını istedi. Gündüzleri bu iş için uygundu; akşamları ve sabahın erken saatlerini notlar alarak, çizgiler çekerek geçiriyordu. Çok geçmeden her şey yerini bularak aydınlığa kavuşmuş, Eduard arazilerini kâğıt üzerinde yeni bir eser gibi en açık haliyle görmeye başlamıştı.

Sahip olduğu toprakları ancak şimdi tanıdığına inanıyor, şimdi sahipmiş gibi hissediyordu.

Böylece doğada tek tük, tesadüfi izlenimler aramaya çalışmak yerine, böyle bir tabloyla birlikte çevrenin durumuyla ve bahçelerle ilgili konuşma fırsatı doğmuştu.

"Bu durumu karıma açıklamalıyız," dedi Eduard.

"Bunu yapma!" diye karşı çıktı Yüzbaşı, çünkü başkalarına ait fikirlerin kendininkilerle pek uyuşmadığını, insanların görüşlerinin en mantıklı düşüncelerle bile bir noktada birleşmeyecek kadar farklı olabileceğini deneyimlerinden biliyordu. "Yapma!" dedi, "kafası kolayca karışabilir. Bu işlerle sadece hoşuna gittiği için uğraşan herkes gibi, onun için de önemli olan, bir şeyler yapmış olmaktan çok, bir şeylerle uğraşmak. İnsan doğayı yoklar, şu ya da bu yere sempati duyar; herhangi bir engeli ortadan kaldırmaya cesaret edemez, bir şeyleri feda edecek kadar cesur değildir; ortaya neyin çıkacağını önceden bilemez, bir şeyler dener, başarır ya da başaramaz, belki de kalması gereken bir şeyleri değiştirir ya da değişmesi gerekeni bırakır, böylece sonunda geriye hoşa giden, coşku veren, ancak tatmin etmeyen uydurma bir iş çıkar."

"Lütfen bana doğruyu söyle," dedi Eduard, "yaptığı bahçeler senin hoşuna gitmedi."

"Yapılan iş çok iyi bir düşünceyi tam olarak yerine getirseydi, o zaman hatırlanacak bir şey olmazdı. Charlotte taşların arasından yukarıya

güçlükle çıktı, söylememi istiyorsan, şimdi herkesi buradan çıkmaya zorluyor. İnsan ne yan yana ne de arka arkaya serbestçe adım atabiliyor. Adımların ritmi her an kesintiye uğruyor; daha söylenecek ne çok şey var!"

"Başka türlü kolayca düzenlenebilir miydi?" diye sordu Eduard.

"Çok kolay," dedi Yüzbaşı, "küçük bölümlerden oluştuğu için fazla göze çarpmayan kayalığın köşesi kaldırılabilir, böylece yokuşu çıkmak için güzel kıvrımlı bir dönemeç elde edilir, taşların fazlasıyla yolu daraltıp biçimsizleştiği yerler duvarla çevrilebilirdi. Ama bunlar aramızda kalsın, yoksa şaşırır, keyfi kaçar. Ayrıca yapılmış olanı öylece bırakmak gerekir. Biraz daha para ve emek harcamak istenirse kulübeden yukarı çıkan yolda daha birçok güzel şey yapılabilir."

İki dost bu şekilde bazı güncel işlerle uğraşırken, Charlotte'nin de katılmaktan zevk aldığı, geçmiş günlerin canlı ve neşeli anılarına dair sohbetler de eksik olmuyordu. Ellerindeki işler biter bitmez yolculuklarıyla ilgili yazıları düzene koymayı, bu şekilde geçmişi yeniden anmayı da kararlaştırmışlardı.

Ayrıca özellikle Yüzbaşı'nın bahçe düzenlemeleriyle ilgili yaptığı, Eduard'ın haklı bulduğu eleştirilerden sonra Eduard ile Charlotte'nin yalnız konuşacak bir konusu da kalmamıştı. Yüzbaşı'nın ona yaptığı itiraflarla ilgili Eduard uzun süre sustu; ancak yakın zamanda karısını yine kulübeden yukarı çıkan yolun basamakla-

nıyla uğraşırken görünce kendini daha fazla tutamadı ve lafı biraz dolandırdıktan sonra ona yeni düşüncelerinden söz etti.

Charlotte afallayarak olduğu yerde kalmıştı. Bunların doğru olduğunu hemen fark edecek kadar akıllıydı; ama aykırı da olsa, yol artık bir kez yapılmıştı; buna hakkı vardı, bu yolun böyle olmasını istemişti ve en kusurlu yerini bile seviyordu, kocasının düşüncesine karşı koydu, küçük eserini savundu ve genişletilmiş bir planın giderlerini düşünmeksizin bir şakadan, bir sohbetten yola çıkarak hemen ileri giden erkekleri payladı. Etkilenmiş, incinmiş, keyfi kaçmıştı; eskiden vazgeçemiyor, yeniyi tümüyle reddedemiyordu; ama her zamanki kararlılığıyla hemen işi durdurdu ve konu üzerinde düşünmek, düşüncelerinin olgunlaşması için kendine zaman tanıdı.

Erkekler gitgide samimi olarak işleriyle, özellikle süs bahçeleri ve seralarla hararetle ilgilenirken, arada ava çıkmak, at satın almak, -takas etmek, atları hazırlamak ve alıştırmak gibi bildik şövalyelik alıştırmaları yaparken Charlotte artık tek eğlencesinden de yoksun kalmıştı ve kendini günden güne daha yalnız hissediyordu. Yüzbaşı için yazdığı mektup trafiğini daha canlı yürütür olmuştu, ama yine de bazı saatleri yalnız geçiyordu. Yatılı okul yönetiminden aldığı haberler ise bir o kadar sevindiriciydi.

Kızının gösterdiği gelişmelerden duyduğu hoşnutluğu her zamanki gibi uzun uzadıya açıklayan müdirenin mektuplarından birine okuldaki

bir erkek öğretmenin el yazısıyla yazdığı, her ikisine de yer verdiğimiz, başka bir not daha iliştirilmişti:

Müdirenin mektubu

"Saygıdeğer hanımefendi, aslında Ottilie hakkında daha önceki mektuplarımda yazdıklarımı tekrarlayabilirim. Onu eleştirmek istemiyorum, ama yine de ondan hoşnut olamıyorum. Her zaman olduğu gibi alçakgönüllü, başkalarına karşı iyi niyetli; ama bu çekingenliği, bu yardımseverliği hoşuma gitmiyor. Saygıdeğer hanımefendi, yakın zamanda ona para ve bazı eşyalar göndermiştiniz. İlkine el sürmedi, diğerleri de hâlâ dokunulmadan duruyor. Eşyalarını kuşkusuz temiz ve düzenli tutuyor ve sanki sadece bu nedenle giysilerini değiştiriyor. Yeme içme davranışlarında gösterdiği aşırı ölçülülüğü de övemem. Yemek masamızda fazlalık yoktur, ama çocukların sağlıklı ve lezzetli yemeklerle doyduklarını görmekten başka bana mutluluk veren bir şey yok. Dikkatle, inanarak hazırlanıp masaya konmuş şeyler de mutlaka yenmelidir. Bunu Ottilie'ye hiçbir zaman yaptıramadım. Evet, hizmetçiler biraz ağırdan aldığında sadece bir yemeği ya da tatlıyı geçiştirmek için oluşan boşluktan yararlanmak adına kendine bir iş ediniyor. Ama tüm bunların dışında, benim de sonradan öğrendiğim

gibi, bazen başının sol tarafında ağrısı oluyor, gerçi çabuk geçiyor, ama acı veriyor ve önemli olabilir. Bu güzel ve sevgili çocukla ilgili bildireceklerim bu kadar."

Öğretmenin notu

"Seçkin müdiremiz, öğrencilerle ilgili gözlemlerini anne ve babalarına, velilerine bildirdiği mektupları genellikle okumama izin verir. Siz, saygıdeğer hanımefendiye yazdığı mektupları ise iki kat dikkat ve zevkle okuyorum; çünkü yeryüzünde yüceltecek tüm parlak özellikleri kendisinde bir araya getirmiş bir kızınız olduğu için sizi kutlarken, en azından başkalarının iyiliği, hoşnutluğu ve kuşkusuz kendi mutluluğu için dünyaya gelmiş bir çocuk olarak size bahşedilmiş olan evlatlığınızı da övmek isterim. Ottilie, değerli müdiremizle hakkında aynı fikirde olamadığımız neredeyse tek çocuktur. Bu faal kadının, verdiği emeğin meyvelerini dışa yönelik olarak açıkça görmek istemesini hiçbir şekilde kusurlu bulmuyorum; ama önceleri çekirdekli olan, ama er ya da geç güzel bir yaşam geliştirecek, içlerine kapalı meyveler de vardır. Evlatlığınız muhakkak bunlardan biridir. Ona ders verdiğim süre boyunca hep aynı adımda ilerlediğini görüyorum, yavaş yavaş ilerliyor, ama asla gerilemiyor. Bir çocukta baştan başlamak gerekiyorsa, bu mutlaka onun için geçerlidir. Öncekini izle-

yen bir şeyi kavramıyor. Onun için başka bir şeyle bağlantısı olmayan basit bir şeyde yetersiz kalıyor, evet, duraksıyor. Ama ilgili noktalar bulunup ona açıklandığında en zor olanı bile anlıyor.

Bu ağır ilerleme nedeniyle birbiriyle bağlantısı olmayan şeyleri de kolayca kavrayıp akılda tutup tekrar kolayca kullanan, çok farklı yeteneklerle sürekli ilerleyen sınıf arkadaşlarından geri kalıyor. Hızlandırılmış derslerde bu nedenle hiçbir şey öğrenemiyor, hiçbir şey yapamıyor, tıpkı mükemmel, ancak çok hızlı anlatan sabırsız öğretmenlerin bazı derslerinde olduğu gibi. El yazısının kötü olduğundan, dilbilgisi kurallarını kavrama beceriksizliğinden şikâyet edildi. Bu şikâyetleri yakından inceledim; bu doğru, yavaş ve hantalca yazdığı söylenebilir, ama ürkek ve biçimsiz değil. Gerçi benim dersim değil, ama yavaş yavaş öğrettiğim Fransızcada birçok şeyi kolayca kavradı. Bununla birlikte şaşkınlık verici: Birçok şey biliyor, ancak sorulduğu zaman hiçbir şey bilmiyormuş gibi görünüyor.

Genel bir kanıyla bitirmem gerekirse, eğitilmesi gereken biri gibi değil, eğitmek isteyen biri gibi, bir öğrenci gibi değil, aksine geleceğin öğretmeniymiş gibi öğrendiğini söylemek isterim. Bir eğitimci ve öğretmen olarak birini övmek için, onu kendimle bir tuttuğumu söylemekten daha iyi bir

yol olmadığına inanmam belki siz saygıdeğer hanımefendiye tuhaf gelebilir. Ama değerli hanımefendinin daha iyi olan anlayış kabiliyeti, insan ve yaşama dair geniş ve derin bilgisi benim kısıtlı, ancak iyi niyetli kelimelerimden en doğrusunu çıkaracaktır. Bu çocuktan da pek çok sevinç duyulacağına dair umudun olduğundan emin olacaksınız. Saygılarımı sunar, mektubumun anlamlı ve hoşnut edici bir şeyler içerdiğine inanır inanmaz tekrar yazmama izin vermenizi rica ederim."

Charlotte bu mektuba sevinmişti. İçeriği, Ottilie hakkında düşündüklerine oldukça yakın düşüyordu, bu arada öğretmenin, bir çocuğun erdemleriyle ilgili görüşlerini ortaya koymaktan çok, sergilediği içtenlik nedeniyle gülümsemekten kendini alamadı. Sakin, önyargısız düşünme tarzıyla böyle bir ilişkiye de diğerleri gibi izin verdi; adamın Ottilie'ye gösterdiği anlayışa değer veriyordu; çünkü ilgisizliğin ve nefretin kol gezdiği dünyada gerçek ilginin ne kadar değerli olduğunu hayatında yeterince deneyimlemişti.

4.

Çevresiyle birlikte çiftliği çizgiler, renkler eşliğinde karakteristik ve anlaşılabilir biçimde oldukça büyük ölçekte gösteren ve Yüzbaşı'nın bazı trigonometrik ölçümlere dayandırdığı topografik harita hemen hemen bitmişti; çünkü gündüzlerini sürekli o anki işine ayırdığı için akşamları her zaman bir şeyleri halletmiş olan bu adam kadar az uykuya ihtiyacı olan biri yok gibiydi.

"Artık," dedi Yüzbaşı dostuna, "geri kalan işlere başlayalım; ön çalışması zaten elimizde olması gereken çiftlik arazisinin belirlenmesi gibi; ardından arazinin bölünmesi ve kira sözleşmeleri gelecek. Yalnız bir şeyde anlaşıp ona göre hareket edelim: Aslında işle ilgili olan her şeyi hayatından ayır! İş hayatı ciddiyet ve katılık ister, hayat ise başına buyrukluk; iş hayatı en saf haliyle süreklilik ister, hayat için ise tutarsızlık bir gerekliliktir, evet hayat sevilmeye değerdir, insanı neşelendirir. Birinde ne kadar emin olursan, ikincisinde kendini o kadar özgür hissedersin, bunları birbirine karıştırdığın takdirde özgürlük güveni çekip alır ve ortadan kaldırır."

Eduard bu önerilerde hafif bir serzeniş hissetmişti. Gerçi doğası gereği düzensiz değildi, ama kâğıtlarını konularına göre ayırmakta da hiçbir zaman başarılı olamamıştı. Başkalarıyla ilgili şeyleri, sadece kendisiyle ilgili olandan ayıramadığı gibi, işi ile uğraşılarını, eğlence ile oyalanma-

yı da birbirinden yeterince ayıramamıştı. Şimdi bir dostu bu zahmeti üstlendiği, bir ikinci benlik sayesinde diğer benliğinin bölünmekten hoşlanmadığı bu ayrılma gerçekleşebildiği için, bu işler ona kolay geliyordu.

Yüzbaşı'nın kaldığı kanatta güncel evrak için bir istif yeri, geçmişle ilgili olanlar içinse bir arşiv düzenlediler, çeşitli odalarda, dolaplarda, sandıklarda bulunan tüm belgeleri, kâğıtları, raporları bir araya topladılar, bu yığın olabilecek en hızlı biçimde mutluluk verici bir düzene sokuldu, tasnif edilip işaretli çekmecelerde yerini aldı. İstenilen şey umulandan daha kusursuz bir şekilde bulunabiliyordu. Bu arada gün boyunca, hatta gecenin bir bölümü boyunca da masadan kalkmayan ve Eduard'ın şimdiye dek hiç hoşnut kalmadığı yaşlı bir kâtip de onlara çok yardımcı olmuştu.

"Artık onu tanıyamıyorum," dedi Eduard dostuna, "ne kadar çalışkan, işe yarar bir insan!" "Çünkü," dedi Yüzbaşı, "eski işleri kendi rahatına göre bitirene dek ona yeni bir iş vermedik; ve gördüğün gibi, bu şekilde çok şey başarıyor, ama rahatı bozulur bozulmaz bir şey yapmayacaktır."

Gündüzlerini bu şekilde birlikte geçiren dostlar, akşamları Charlotte'yi düzenli olarak ziyaret etmeyi ihmal etmiyordu. Komşu çiftliklerden ve evlerden sık sık gelen konuklardan hiç kimsenin uğramadığı akşamları ise uygar toplumun refahını, avantajlarını ve huzurunu arttırmaya yönelik şeyler okuyup konuşarak geçiriyorlardı.

Zamanını iyi kullanmaya zaten alışık olan Charlotte eşini mutlu gördükçe kendisininin de bu şekilde daha çok desteklendiğini hissediyordu. Ev içinde uzun süredir yapmak istediği, ama bir türlü el atamadığı şeyler, Yüzbaşı'nın faaliyetleriyle birlikte hayata geçmeye başlamıştı. O güne dek sadece birkaç ilaçtan oluşan malikâne eczanesi zenginleştirilmişti ve Charlotte de böylece kavranabilir kitaplarla olduğu kadar konuşmalarla da mesleği uygulayabiliyor, çalışkan ve yardımsever varlığını şimdiye kadar olduğundan daha sık ve etkili biçimde çalışır kılıyordu.

Sıkça yaşanmasına karşın beklenmedik biçimde gerçekleşen acil durumlar da düşünüldüğünden, çevredeki nehir ve su şebekelerinde sıkça yaşanan boğulma ve benzeri kazalarda gerekli olacak her şey sağlanmıştı. Yüzbaşı bu konuyla ayrıntılı olarak ilgilenmişti ve Eduard böyle bir kazanın eskiden dostu Yüzbaşı'nın yaşamında ilginç bir çığır açtığını ağzından kaçırmıştı. Ama Yüzbaşı suskun kalıp üzücü bir anıdan kurtulmak ister gibi bir tavır takınınca Eduard hemen konuyu kapatmış, bu konuşmadan bir şey anlamamış olan Charlotte de soru sormamıştı.

"Aldığımız tüm bu tedbirler övülmeye değer," diye söze başladı Yüzbaşı bir akşam, "ama en gerekli olan şey eksik, tüm bunları yürütebilecek, becerikli bir adam. Bunun için sizlere şimdilerde uygun koşullarda tutulabilecek, tanıdığım bir savaş alanı cerrahını önerebilirim. Kendi alanında mükemmeldir ve hastalığımda da bana daima

ünlü bir doktorun olabileceğinden çok daha fazla yardımcı olmuştur; acil yardım, taşrada çoğu zaman eksikliği en fazla duyulan şeydir."

Bu öneri de hemen kabul edildi. Karı koca keyfi yaptıkları bazı harcamaları en gerekli şeylerde kullanma fırsatı buldukları için sevinmişti.

Böylece Charlotte de Yüzbaşı'nın bilgisini ve çalışmalarını kendine göre kullanmaya, onun varlığından hoşnut olmaya ve varlığının doğurduğu her sonuçla rahatlamaya başladı. Önceden soru hazırlamak gibi bir alışkanlık edindi ve yaşamayı sevdiği için zararlı, öldürücü olan her şeyi ortadan kaldırmanın yollarını aradı. Tencerelerdeki kurşunlu sırlar, bakır kaplar onu zaten daha önceden endişelendiriyordu. Bu konuda bilgi edinmeye çalışıyordu ve elbette bunun için fizik, kimya gibi bilimlere başvurmak gerekiyordu.

Eduard'ın bu gibi sohbetlerde bir şeyler okuma eğilimi bir tesadüf, ama daima hoşa giden bir fırsattı. Kulağa son derece hoş gelen, pes bir sesi vardı ve eskiden canlı, duygulu bir şekilde ezberden okuduğu şiir ve hitabet çalışmalarıyla beğenilerek ün yapmıştı. Artık onu ilgilendiren şeyler, okuduğu yazılar başkaydı, bir süredir fizik, kimya ve teknik içerikli kitaplardan bölümler okumayı tercih ediyordu.

Belki de pek çok insanla ortak olan bir özelliği, bir şeyler okurken birinin kitabın içine bakmasını dayanılmaz bulmasıydı. Eskiden şiir, oyun ve öykü okuyan kişinin bu eserleri şairin, oyun ya

da öykü yazarının anlattığı kadar iyi ve canlı bir şekilde aktararak dinleyicileri şaşırtması, ara verip merak uyandırması coşkulu olma amacının doğal bir sonucuydu; bu nedenle üçüncü bir kişinin bilerek bakışlarıyla öne çıkması kuşkusuz, amaçlanan bu etkiye aykırıydı. Bu nedenle böyle durumlarda daima sırtında hiç kimsenin olmayacağı biçimde oturmaya dikkat ederdi. Şimdi üç kişiyken böyle bir önlem gereksizdi; Eduard bu kez duyguları canlandıracak, hayal gücüne sürpriz yapacak bir şey okunmayacağından özel bir dikkat sarf etmeye gerek duymamıştı.

Sadece bir akşam, rastgele oturduğu bir sırada Charlotte'nin elindeki kitaba baktığını fark etti. Eski sabırsızlığı uyanmıştı ve bunun için Charlotte'yi neredeyse nazik olmayan bir dille uyardı; "Diğerlerinden olduğu gibi, toplumu rahatsız eden bu tür kötü alışkanlıklardan tamamen vazgeçmek gerekir! Birine bir şey okuyorsam, bu ona sözlü birtakım şeyler anlatıyorum demek değil midir? Yazılı ya da basılı olan şey kendi duygularımın, kendi yüreğimin yerine geçer, alnıma, göğsüme bir pencere konsa, teker teker anlatmak istediğim duygularım, düşüncelerim hep daha önceden bilinse, bana ne gerek var? Biri elimdeki kitaba baktığında, sanki ikiye bölünüyormuşum gibi geliyor."

Özellikle hoş olmayan her türlü sert, evet hatta coşkulu ifadenin üstesinden gelme, fazla uzayan bir konuşmayı kesme, kekeleyen birini harekete geçirmedeki becerikliliğini büyük ve

küçük toplantılarda kanıtlamış olan Charlotte'nin yeteneği bu kez de onu yalnız bırakmamıştı: "Şu anda yaşadığım şeyi itiraf ettiğimde bana mutlaka hak verip hatamı affedeceksin. Yakınlıklar hakkında okuduklarını dinlerken kendi yakınlarımı düşündüm ve o an birkaç kuzenim aklımı kurcaladı. Sonra dikkatimi yine okuduklarına verdim; cansız varlıklardan söz edildiğini duyunca konuyu yakalayabilmek için kitabına baktım."

"Seni şaşırtan ve aklını çelen şey bir benzetme," dedi Eduard. "Kuşkusuz burada söz konusu olan toprak ve madenler, ancak insan gerçek bir narsist, her yerde kendi yansımasını görmeye bayılır, kendini ayna olarak tüm dünyanın altına koyar."

"Evet," dedi Yüzbaşı, "kendi dışındaki her şeye böyle davranır; bilgeliğini olduğu kadar cahilliğini de, iradesini olduğu kadar keyfiliğini de hayvanlara, bitkilere, maddelere ve tanrılara ödünç verir."

"Sizi şu an ilgilendiğiniz konudan daha fazla saptırmak istemediğim için, burada 'yakınlık'la aslında neyin kastedildiği konusunda beni aydınlatmak istemez misiniz?" dedi Charlotte.

"Bunu elbette seve seve yaparım," dedi Yüzbaşı Charlotte'ye dönerek, "ancak bunu sadece on yıl önce okuyup öğrendiğim kadarıyla yapabilirim. Bilim dünyasında hâlâ böyle düşünülüp düşünülmediği, bunun yeni öğretilere uyup uymadığı konusunda bir şey söyleyemem."

"İnsanın hayatı boyunca artık hiçbir şeyi öğrenemeyecek olması yeterince kötü," dedi yüksek sesle Eduard, "atalarımız gençliklerinde öğrendiklerine bağlı kalıyorlardı; ama biz güncel olandan geri kalmak istemiyorsak bilgilerimizi her beş yılda bir yenilemek zorundayız."

"Biz kadınlar, bunları pek dert etmeyiz; doğruyu söylemem gerekirse, aslında benim için önemli olan sadece kelimeyi doğru anlamaktır; çünkü hiçbir şey insanı, yabancı bir kelimeyi, bir teknik terimi topluluk içinde yanlış kullanmaktan daha fazla gülünç duruma düşüremez. Bu nedenle biraz önce bu konularda sözü edilen ifadenin hangi anlamda kullanıldığını bilmek istiyorum. Bilimsel anlamda ne ile ilgili olduğunu bilim insanlarına bırakalım, ayrıca zaten onların da kendi aralarında hiçbir zaman uzlaşamadıklarını gördüm."

Kısa bir aradan sonra Eduard, Yüzbaşı'ya sordu: "Peki, en kısa yoldan konuya gelebilmemiz için nereden başlayalım?"

"Biraz geniş kapsamlı anlatmama izin verirseniz hemen konuya geliriz," diye yanıtladı Yüzbaşı hemen.

Charlotte elindeki işi bir kenara bıraktı: "Tüm dikkatimi size vereceğimden emin olabilirsiniz."

Yüzbaşı böylece anlatmaya başladı: "Algıladığımız tüm varlıkların öncelikle kendileriyle bir bağ içinde olduklarını fark ederiz. Zaten kendiliğinden anlaşılan bir şeyin ifade edilmesi kuşkusuz tuhaf gelebilir; ama önce bilinen üzerinde uzlaşırsak, bilinmeyene devam edebiliriz."

"Konuyu örneklerle hem onun hem de kendimiz için kolaylaştıracağımızı düşünmüştüm," diye araya girdi Eduard, "suyu, yağı, cıvayı düşün, o zaman bunların parçalarında bir bütünlük, bir bağlantı bulursun. Bu bütünlük bir güç ya da belirleyici başka bir şey olmadığı sürece birbirinden ayrılmaz. Bu güç ortadan kaldırıldığında yine hemen bir araya gelirler."

"Kuşkusuz!" dedi Charlotte doğrularcasına, "yağmur damlaları da birleşerek sel olur. Henüz çocukken bile cıvayla oynadığımızda küçük kürelere ayırıp tekrar birleşmelerini şaşkınlıkla izlerdik."

"O halde," diye ekledi Yüzbaşı, "sıvı hali nedeniyle tamamen saf olan bu olası bağın kendini daima yuvarlak biçimle karakterize etmesinin önemli bir nokta olduğunu söylemeden geçmeyeyim. Düşen bir su damlası yuvarlaktır; cıva taneciklerinden kendiniz söz ettiniz; evet, erimiş bir kurşun damlası aşağı düşerken katılaşması için yeterince zamanı varsa yere bilye gibi iner."

"Bakalım, varmak istediğiniz yere yaklaşmış mıyım," dedi Charlotte, "her şeyin kendisiyle olduğu kadar başka şeylerle de ilişkisi vardır."

"Ve bu, varlıkların farklılıklarına göre farklılık gösterir," diye aceleyle devam etti Eduard, "kısa süre içinde dostlar ve eski tanıdıklar olarak karşılaşır, şarapla suyun karışması gibi birbirlerini değiştirmeden çabucak biraraya gelir, birleşirler. Buna karşın diğerleri birbirlerine yabancı olarak yan yana dururlar, mekanik bir karışımla ya da

bir sürtünmeyle bile hiçbir şekilde birleşmezler; tıpkı bir arada çalkalandıktan sonra hemen ayrışan yağ ve su gibi."

Tanıdığımız insanları da böyle basit biçimlerde görebilmemiz için," dedi Charlotte, "pek eksiğimiz yok, bu arada özellikle içinde yaşadığımız çevreyi hatırlarız. Bununla birlikte bu cansız varlıklarla olan en büyük benzerliği dünyada birbirlerine karşı duran kitleler oluşturuyor, sosyal sınıflar, mesleki sınıflandırmalar, soylular ile üçüncü sınıflar, asker ile siviller."

"Yine de," diye atıldı Eduard, "bunların gelenekler ve yasalarla uzlaştırılması gibi, kimyasal dünyamızda da birbirini reddedenleri bir araya getirebilecek ara elemanlar vardır."

"Böylece," diye araya girdi Yüzbaşı, "yağı alkali aracılığıyla suyla birleştiririz."

"Bu kadar hızlı anlatmazsanız, size ayak uydurduğumu gösterebilirim," dedi Charlotte, "bu arada artık yakınlıklara gelmedik mi?"

"Çok doğru," dedi Yüzbaşı, "birazdan onları tüm güçleri ve belirleyici özellikleriyle tanıyacağız. Karşılaştıklarında çabucak birbirlerini yakalayıp karşılıklı olarak etkileyen yapılara 'yakın' diyoruz. Birbirlerine zıt olmalarına karşın, belki de zıt oldukları için birbirlerini en kararlı biçimde arayıp yakalayan, dönüştüren ve birlikte yeni bir cisim oluşturan alkali ve asitlerde bu yakınlık yeterince göze çarpar. Tüm asitlere karşı büyük bir eğilim, kararlı bir birleşme isteği gösteren kireci düşünelim! Kimya dolabımız gelir gelmez

kelimelerden, isimlerden ve teknik terimlerden daha iyi bir fikir verecek çok eğlenceli, çeşitli deneyler göreceğiz."

"Şunu itiraf etmeme izin verin," dedi Charlotte, "şu tuhaf varlıklarınızı yakın olarak tanımladığınızda, bunlar bana kan bağından çok, zihin ve ruh yakınlığını hatırlatıyor. İnsanlar arasında tam da bu şekilde gerçek anlamda dostluklar kurulabilir; çünkü birbirlerine zıt olan özellikler daha içten bir birleşmeye olanak verebilirler. Bana bu gizemli etkilerle ilgili ne göstereceğinizi merak ediyorum." Sonra Eduard'a dönerek devam etti, "Şimdi okurken seni rahatsız etmek istemiyorum, daha fazlasını öğrenmek için okuduklarını büyük bir dikkatle dinleyeceğim."

"Konuyu bir kez tartışmaya açtın," dedi Eduard, "öyle kolayca kurtulamazsın; çünkü aslında en karmaşık durumlar, en ilginç olanlardır. Yakınlaşan, güçlenen, uzaklaşan yakınlıkların dereceleri ancak daha küçük olan ilişkilerde öğrenilir; yakınlıklar ayrılığa[1] neden olduklarında daha da ilginçleşir."

"Şimdilerde dünyada ne yazık ki sıkça duyulan bu acıklı sözcük artık doğa bilimlerinde de mi var?" diye sordu Charlotte yüksek sesle.

"Kuşkusuz!" dedi Eduard, "hatta ayırıştırma sanatçıları olarak adlandırılmaları, kimyagerler için bir onur unvanıydı."

"O halde artık öyle değil," dedi Charlotte, "iyi ki değil. Birleştirmek daha büyük bir sanat, daha

1 *Scheidung* Almancada "boşanma" anlamına da gelir –ed.n.

büyük bir hizmettir. Birleştiren bir sanatçı dünyanın tüm alanlarında hoşa giderdi. Madem bir kez başladınız, o halde bana bununla ilgili birkaç örnek anlatın!"

"Bu durumda," dedi Yüzbaşı, "biraz önce değinip konuştuğumuz konulara geri dönelim. Örneğin, kireçtaşı dediğimiz şey, içi, gaz olarak da bildiğimiz hafif bir asitle birleşmiş olan, az çok kireçli bir topraktır. Böyle bir taş parçasına inceltilmiş sülfürik asit katıldığında, asit kireci yakalayıp onunla alçı olarak ortaya çıkar; hafif, gaz halindeki asit ise uçar. Burada bir ayrılma ve yeni bir birleşme oluşur, hatta burada haklı olarak seçilmiş yakınlık deyimi kullanılabilir, çünkü gerçekten de, sanki bir ilişki diğerine tercih edilmiş, iki şeyden biri seçilmiş gibi görünür."

"Doğa bilimcilerini bağışlamam gibi, siz de beni bağışlayın," dedi Charlotte, "ama ben olsam bunu hiçbir zaman bir seçim değil, daha çok doğanın gereği olarak görürdüm, hatta bu gerek bile değil; çünkü sonuç olarak bu belki de bir fırsat meselesidir. Fırsatlar ilişkileri yaratır, tıpkı hırsızları yarattığı gibi; sizin doğal yapılarınıza gelince, bence bu seçim tamamen bu maddeleri bir araya getiren kimyagerin elindeymiş gibi görünüyor. Ama bir kez birleştiklerinde, Tanrı yardımcıları olsun! Bu olayda tekrar sonsuzlukta dolaşmak zorunda kalan zavallı gaz aside acıyorum."

"Ama her şey sadece bu asidin suyla birleşip sağlıklı insanlara ve hastalara yararlı bir maden suyu kaynağına dönüşmesine bağlıdır," dedi Yüzbaşı.

"Alçının işi kolay," dedi Charlotte, "özenle tamamlanmış, bir cisim olmuş; buna karşın dışarı atılan o varlık yeni bir sığınak bulana kadar daha çok sıkıntıçekecek"

"Ya ben yanılıyorum," dedi Eduard gülümseyerek, "ya da sözlerinin ardında hafif bir alay gizli. Hadi, şeytanlık ettiğini itiraf et! Sonunda senin gözünde, asit olan Yüzbaşı tarafından yakalanıp senin o çekici yakınlığından yoksun bırakılarak katı bir alçıya dönüşen ben oluyorum."

"Sana böyle gözlemler yaptıran vicdanınsa," dedi Charlotte, "o zaman endişelenmeme gerek yok. Benzetmeler zararsız ve eğlendiricidir, hem benzerliklerle oynamayı kim sevmez! Ama insan yine de bu elementlerden birkaç basamak üstün, hem burada seçme ve seçilmiş yakınlık gibi güzel kelimelerle biraz cömert olabiliyorsa bunu herhalde yine tekrar kendine dönmek ve bu sayede bu tür kavramların değerini düşünmek için yapıyordur. Ne yazık ki iki varlığın ayrılması imkânsız gibi görünen içten ilişkisinin zaman zaman bir üçüncünün katılmasıyla sona erdiği, eskiden birbirine sıkıca bağlı olanlardan birinin dışlandığı yeterince olaya tanık oldum."

"Kimyacılar bu noktada daha nazikler," dedi Eduard; "kimsenin boşta kalmaması için araya bir dördüncüyü katarlar."

"Doğru," dedi Yüzbaşı; "ancak bunlar çekimin, yakınlığın, bu terk edilmenin ve birleşmenin gerçekten de aynı anda çaprazlama gerçekleşebildi-

ği, o güne dek ikili gruplar halinde birbirlerine bağlı olan dörtlünün birbiriyle temas ettirildiği, o zamana dek olan birlikteliklerini terk edip yeniden birleştikleri en önemli ve en tuhaf olaylardır. İnsan bu terk edişte ve yakalamada, bu kaçışta ve arayışta gerçekten de daha yüce bir amaç gördüğüne, bu gibi varlıkların bir şeyleri isteyebildiğine ve seçebildiğine inanıyor ve seçilmiş yakınlıklar sözcüğünü tamamen yerinde buluyor."

"Bana böyle bir olay anlatın," dedi Charlotte.

"Bu gibi olayları sözle geçiştirmemek gerek," dedi Yüzbaşı, "Daha önce de dediğim gibi: Size deneyleri gösterebildiğim zaman her şey daha anlaşılır ve güzel olacak. Şimdi sizi, sizin için hiçbir şey ifade etmeyen berbat teknik terimlerle oyalamak zorunda kalırım. İnsan cansız gibi görünen, yine de içten içe daima faaliyete hazır olan bu varlıkların etkinliğini kendi gözleriyle görmeli, birbirlerini arayışlarını, çekişlerini, tahrip edişlerini, yutup tüketişlerini, sonra en içten birleşimle yeniden, yepyeni, beklenmedik bir biçim alarak ortaya çıkışlarını ilgiyle izlemeli; onlardan ancak o zaman ebedi bir yaşam, evet hatta duygu ve akıl bile beklenebilir, çünkü onları hakkıyla gözlemlemek için duyularımız yeterli değildir sanki, aklımız onları kavramaya yetmez."

"Bu tuhaf teknik terimlerin görsel gözlemler ve kavramlar olmaksızın bunlarla barışık olmayan birine yorucu, evet hatta gülünç geleceğini inkâr etmiyorum," dedi Eduard, "ama burada söz konusu olan ilişkileri harflerle geçici olarak kolayca açıklayabiliriz."

"Çok kuru ve sıkıcı görünmeyeceğini düşünüyorsanız," dedi Yüzbaşı, "kendimi işaret dilinde kısaca ifade edebilirim herhalde. B'ye içten bağlı olup, hiçbir aracın ve gücün ayıramayacağı bir A düşünün; yine D ile benzer ilişkide olan bir C düşünün; sonra bu iki çifti birbiriyle temasa geçirin; hangisinin diğerini ilk önce terk ettiğini, hangisinin yine bir diğeriyle ilk önce birleştiğini söyleyemeden A, D'ye, C de B'ye atılacaktır."

"Pekâlâ," dedi Eduard yüksek sesle, "tüm bunları gözlerimizle görene kadar, bu formülü kendimize doğrudan uygulayarak ders çıkartabileceğimiz bir benzetme olarak görelim. Charlotte, sen A'yı temsil et, ben de senin B'nim, çünkü aslında zaten tümüyle sana bağlıyım ve B'nin A'yı izlediği gibi seni izliyorum. C'nin ise şimdilik beni senden uzaklaştıran Yüzbaşı olduğu çok açık. Şimdi belirsizliğe düşmemen için sana D bulmak gerekiyor ve bu hiç kuşkusuz buraya gelmesine artık daha fazla karşı çıkmaman gereken sevimli küçük hanım Ottilie'dir."

"İyi," dedi Charlotte. "Bu örneği kendi durumumuza pek uygun görmesem de, bugün aynı fikirde olmamızı ve bu doğal –seçilmiş yakınlıkların seninle aramızdaki özel bir paylaşımı hızlandırmasını şans olarak görüyorum. O halde bu akşamüstünden beri Ottilie'yi çağırmaya kararlı olduğumu itiraf edeyim; çünkü şimdiye kadarki sadık yardımcım ve kâhyam evleneceği için işten ayrılıyor. Bence sakıncası yok. Ottilie'yle ilgili karar vermeme neden olan şeyi bize sen okuya-

caksın. Sen okurken kâğıda bakmayacağım, çünkü ne yazdığını zaten biliyorum. Ama yine de bir oku!" Bu sözlerle birlikte bir mektup çıkarıp onu Eduard'a uzattı.

5.

Müdirenin mektubu

"Saygıdeğer hanımefendi, bu kez mektubumu kısa keseceğim için beni bağışlasınlar; çünkü genel sınavlar yapıldıktan sonra öğrencilerimizle ve geçtiğimiz yıl ortaya koydukları başarılarla ilgili gelişmeleri tüm ailelere ve yöneticilere bildirmem gerek; ayrıca az sözle çok şey anlatabildiğim için herhalde mektubumu kısa tutabilirim. Hanım kızınız her anlamda birinci olarak kendini kanıtladı. Aldığı ödüller, aynı zamanda böylesine güzel bir başarı nedeniyle duyduğu mutluluğu ifade ettiği mektubu ile ilişikteki karneler sizi rahatlatıp sevindirecektir. Ancak böyle ilerlemiş bir öğrenciyi daha fazla yanımızda tutmak için artık bir nedenimiz kalmadığından buna pek sevinemiyorum. Saygılarımı sunuyor, kızınızın geleceğiyle ilgili en avantajlı bulduğum düşüncelerimi size bir sonraki mektubumda açmak istiyorum. Ottilie hakkında size sevgili yardımcım yazacak."

Öğretmenin mektubu

"Sayın müdiremiz Ottilie ile ilgili yazmayı bana bıraktı, kısmen kendi düşüncesine göre yazılması gerekenleri bildirmek onu utandırdığı, kısmen de dileme ihtiyacı hissettiği özrü benim ağzımdan dile getirmeyi tercih ettiği için.

İyi kalpli Ottilie'nin kendini ifade etmekte ne kadar yetersiz olduğunu, içindekileri ve yeteneklerini çok iyi bildiğimden genel sınavlardan önce biraz endişelendim, ama endişem daha çok, bunun için herhangi bir hazırlığın mümkün olmayacağı ve durum alışıldığı gibi olsa bile Ottilie'nin görünürde bir başarı kazanacak şekilde hazırlanamayacağı yönündeydi. Sonuç endişelerimi haklı çıkardı; hiç bir ödül kazanamadı ve karne alamayanlardan biri de kendisi. Başka ne diyebilirim? Diğerlerinin yazısı onunki kadar düzgün olmasa bile, daha akıcı yazıyorlar aritmetikte herkes daha hızlıydı, ama onun daha iyi çözdüğü zor sorular sınavda çıkmadı. Fransızcada bazı şeyleri çok iyi konuştu, kendini çok iyi ifade etti; tarihte isimler, yıllar hemen hatırına gelmedi; coğrafyada siyasi söylemlere olan dikkati eksikti. Müzikle ilgili sunumunda bildiği birkaç şarkı için ne zaman ne de sessizlik vardı. Resimde kesinlikle ödülü alabilirdi, çizgileri sade, uygulaması son derece özenliydi. Ne yazık ki fazla büyük bir resim düşündüğü için yetiştiremedi.

Öğrenciler gittikten sonra denetmenler bir araya gelip sınavla ilgili değerlendirme yaptılar ve bu arada biz öğretmenlere de en azından birkaç kelime etme fırsatı sundular. Konuşmaları sırasında Ottilie'den neredeyse hiç söz etmediklerini fark ettim, gerçi

sözlerinde bir kınama yoktu ama oldukça ilgisizdiler. Onun yapısını açıkça ortaya koymanın biraz yararı olacağını umuyordum, bu nedenle cesaretimi toplayıp iki kat coşkulu konuştum, çünkü hitabetimin iyi olduğunu düşünüyordum, ayrıca gençlik yıllarımda ben de aynı üzücü durumları yaşamıştım. Beni dikkatle dinlediler; konuşmam bitince sınav başkanı dostça, ama biraz alaycı bir tavırla bana şöyle dedi: 'Yetenekler gereklidir, ancak bunların beceriye dönüşmesi gerekir. Tüm eğitimde amaç budur, anne ve babaların, yöneticilerin, öğretmenlerin kesin bilinen amacı çocukların ise sadece yarı bilinçli, sessiz amacı da öyle. Bu aynı zamanda, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin değerlendirildiği sınavın asıl meselesidir. Sizden duyduklarımıza göre çocuk için iyi şeyler umut ediyoruz, ayrıca öğrencinizin yeteneklerine dikkat ettiğiniz için sizi de övgüye değer buluyoruz. Bu yetenekleri gelecek yıl beceriye dönüştürürseniz, o zaman siz ve gözde öğrenciniz için alkışlar eksik olmayacaktır.'

Buradan çıkacak sonucu çoktan kabullenmiştim, ama bunun hemen ardından daha kötüsünün geleceğini beklemiyordum. İyi bir çoban gibi, koyunlarının hiç birinin kaybolmasını ya da burada söz konusu olduğu gibi, donanımsız olmalarını

istemeyen değerli müdiremiz beyefendiler gittikten sonra öfkesini daha fazla gizleyemedi ve diğerleri ödüllerine sevinirken oldukça sakin bir halde pencerede duran Ottilie'ye şöyle dedi: 'Tanrı aşkına söyleyin, Ottilie! İnsan aptal olmadığı halde nasıl böyle görünebilir?' Ottilie oldukça rahat bir tavırla yanıt verdi: 'Bağışlayın, sevgili anneciğim, bugün yine çok kötü başım ağrıyor, hem de oldukça şiddetli.' –Normalde duyarlı bir insan olan kadın, 'Bunu hiç kimse bilemez!' diyerek öfkeyle dönüp gitti.

Evet, bu doğru: Bunu hiç kimse bilemez; çünkü Ottilie'nin yüzünde bir değişiklik yoktu, elini şakaklarına götürdüğünü bile görmedim.

Hepsi bu kadarla bitmedi. Her zaman canlı ve açık sözlü olan sevgili kızınız, saygıdeğer hanımefendi, o günkü zaferinin verdiği duygularla pervasızlaşmış, neşesinden kabına sığmaz olmuştu. Ödülleri ve karneleriyle odalarda koşturuyor, onları Ottilie'nin yüzüne doğru sallıyordu. 'Bugün çok kötüydün!' diye ona bağırdı. Ottilie yine sakin bir tavırla yanıtladı: 'Bu henüz son sınav günü değil.' – 'Yine de sonuncu olacaksın!' diye bağırdı kızınız, sonra hoplaya zıplaya oradan uzaklaştı.

Ottilie herkesin gözüne serinkanlı biri gibi görünür, sadece ben onu öyle görmem. İçinde karşı koyduğu, rahatsız edici, canlı

bir hareket olduğu, yüzünün değişken renginden belli olur. Sağ yanağı solgun kalırken sol yanağı ansızın kızarır. Bu işareti görünce karışmadan edemedim. Müdiremizi bir kenara çekip onunla bu konuyu ciddi bir şekilde konuştum. Mükemmel kadın hatasını fark etti. Konu üzerinde uzun uzadıya konuştuk, görüşlerimizi paylaştık, bu nedenle fazla uzatmadan aldığımız kararımızı ve ricamızı siz saygıdeğer hanımefendiye sunmak istiyorum: Ottilie'yi bir süreliğine yanınıza almanızı rica ediyorum. Gerekçeleri en iyi siz göreceksinizdir. Eğer ikna olursanız, bu iyi kalpli çocuğun idaresiyle ilgili daha fazlasını söyleyebilirim. Kızınız tahmin edileceği üzere okulumuzdan ayrıldığında, Ottilie'nin tekrar aramıza dönmesini sevinçle isteriz.

Belki daha sonra söylemeyi unutabileceğim bir şey daha var: Ottilie'nin bir şeyi istediğini ya da bir şey hakkında ısrarla ricada bulunduğunu hiç görmedim. Buna karşın seyrek de olsa ondan istenen bir şeyi reddetmeye çalıştığı durumlar oldu. Bunu yaparken öyle bir tavır takınır ki, bu ifadenin anlamını kavrayan biri için bu karşı konulmaz olur. Birleştirdiği ellerini yukarıya kaldırıp göğsüne bastırır, ve hafifçe öne doğru eğilir, ondan ısrarla bir şey isteyene öyle bir bakar ki, karşısındaki istediği ya da talep ettiği her şeyden seve seve vazgeçer.

Değerli hanımefendi, eğer bu tavrını görürseniz ki yanınızdayken bu olacaktır, o zaman beni hatırlayın ve Ottilie'yi koruyun."

Eduard mektubu okurken gülümseyip başını sallamadan edemedi. Aynı şekilde sözü geçen kişiler ile sorunun durumuyla ilgili yorum yapmaktan da geri kalmadı.

"Yeter!" diye bağırdı sonunda, "karar verilmiştir, Ottilie geliyor! İşin böylece halledilmiş olur, sevgilim, biz de artık önerimizi dile getirebiliriz. Yüzbaşı'nın kaldığı bölüme taşınmak zorundayım. Sabah ve akşamlar birlikte çalışmak için en uygun zamanlar. Buna karşın sen de kendin ve Ottilie için bu taraftaki en güzel odaları alırsın."

Charlotte itiraz etmedi, Eduard da gelecekteki yaşam tarzlarını betimlerken birçok şey arasında şunu da ekledi: "Yeğeninin başının sol tarafında arada ağrı çekmesi pek hatırşinasça doğrusu; bazen benim de sağ tarafımda oluyor. Ağrılar denk gelirse karşılıklı otururuz, ben sağ dirseğime, o sol dirseğine dayanır; başlarımız ellerimizde farklı yönlere bakarken, tezatlı pek hoş bir tablo oluştururuz."

Yüzbaşı bunun tehlikeli olduğunu söyledi. Eduard buna karşın, "Sevgili dostum, D'den sakının! C ondan koparılırsa B ne yapar sonra?" dedi yüksek sesle.

"Ben bunun bariz olduğunu sanıyordum!" diye araya girdi Charlotte.

"Kuşkusuz!" dedi yüksek sesle Eduard, "B, A'ya geri döner, A'ya, çıkış noktasına!" Sonra yerinden fırlayıp Charlotte'yi sıkıca göğsüne bastırdı.

6.

Ottilie'yi getiren araba gelmişti. Charlotte ona doğru yürüdü; sevgili çocuk aceleyle ona doğru davranarak, kendini Charlotte'nin ayaklarına atıp dizlerine sarıldı.

"Bu alçalma niye!" dedi Charlotte biraz utanarak, sonra onu kaldırmak istedi. "Niyetim alçalmak değil," dedi Ottilie önceki durumunda kalarak. "Boyumun henüz dizinizden yukarı erişmediği, sevginizin sarsılmaz olduğu o günleri hatırlamak istedim."

Ottilie ayağa kalktı, Charlotte onu içtenlikle kucakladı. Genç kız evdeki erkeklere takdim edildi ve hemen özel bir ilgiyle konuk olarak karşılandı. Güzellik her yerde hoş karşılanan bir konuktur. Katılmamış olsa da, sohbet ilgisini çekmiş gibi görünüyordu.

Ertesi sabah Eduard, "Ottilie pek hoş, eğlenceli bir kız," dedi Charlotte'ye.

"Eğlenceli mi?" dedi Charlotte gülümseyerek, "henüz ağzını bile açmadı!"

"Öyle mi?" dedi Eduard hatırlamaya çalışırmış gibi, "ama açsaydı harika olurdu!"

Charlotte yeni konuğa ev işleriyle ilgili birkaç tavsiyede bulundu. Ottilie evin tüm düzenini çabucak kavramış, evet, dahası benimsemişti. Her şeyi, evin tüm fertleri için özellikle tercih edilen şeyleri kolayca anlıyordu. Her şey zama-

nında oluyordu. Emir almaksızın yapacağı işi biliyor, birinin geciktiği yerde işi kendi üstleniyordu.

Kendine ne kadar zaman kaldığı belli olur olmaz Charlotte'den boş saatlerini planlamak için izin istedi, yine bu zamanlar da sıkı gözlem altına alındı. Önüne konan işleri, müdür yardımcısının Charlotte'yi bilgilendirdiği şekilde görüyordu. Onu rahat bıraktılar. Charlotte onu sadece ara sıra başka şeylere özendiriyordu. El yazısını kendi kendine düzeltmesi için bazen önüne aşınmış kalemler koyuyordu; ama bunlar da çok geçmeden tekrar sivriltiliyordu.

İki kadın yalnız olduklarında, kendi aralarında Fransızca konuşmayı kararlaştırmıştı; yabancı dilde alıştırmaları ödev olarak görmüş olan Ottilie daha konuşkan oldukça Cahrlotte de daha ısrarcı oluyordu. Ottilie bu zamanlarda sanki çoğu kez söylemek istediğinden fazlasını söylüyordu. Charlotte, Ottilie'nin tüm yatılı okul yaşamının rastgele, ayrıntılı ama sevgi dolu tasvirlerini zevkle dinlemişti. Ottilie iyi bir eşlikçiydi ve ileride ona güvenilir bir dost olmasını umuyordu.

Charlotte okul müdiresi ve yardımcısının bu iyi çocukla ilgili düşüncelerini hatırlamak ve bunları Ottilie'nin kişiliğiyle kıyaslamak için eski mektupları tekrar gözden geçirdi. Çünkü insanın birlikte yaşadığı kişilerden ne bekleyebileceğini, onlarla neler yapabileceğini, ne kadar hoşgörülü olabileceğini ya da hangi hatalarını affedebileceğini öğrenebilmesi için karakterinin çabucak tahlil edilemeyeceği görüşündeydi.

Gerçi bu araştırmada yeni bir şeyler bulamamıştı, ama bildiği bazı şeyler ona daha önemli ve göze çarpar görünmüştü. Örneğin, Ottilie'nin yeme içmedeki kanaatkârlığı onun için gerçekten endişe verici olabilirdi.

Kadınları meşgul eden ikinci konu giysilerdi. Charlotte, Ottilie'den daha zengin ve seçkin giysiler içinde görünmesini istemişti. Güzel ve becerikli kız kendisine eskiden hediye edilmiş olan kumaşları biçerek başkalarının da yardımıyla kendine çabucak son derece zarif giysiler dikti. Modaya uygun yeni giysiler endamını daha da yüceltmişti; çünkü güzellikler giysilerle sergilendiğinde, o kişi özelliklerini yeni bir çevreye takdim ederken insan o kişiyi yeni bir gözle eskisinden daha hoş gördüğüne inanır.

Ottilie böylece tıpkı başlangıçta olduğu gibi, erkekler için gitgide, kelimenin tam anlamıyla bir göz tesellisi haline gelmişti. Çünkü zümrütün muhteşem rengiyle gözlere iyi gelip, hatta bu soylu duyuya şifa vermesi gibi, insan güzelliği de iç ve dış duyularımıza çok daha güçlü bir şekilde etki eder. Bu güzelliğe bakan hiç kimseye kötülük gelmez; insan kendini kendiyle ve dünyayla uyum içinde hisseder.

Bu nedenle ev halkı Ottilie'nin gelişiyle bazı kazançlar elde etmişti. İki dost artık bir araya gelecekleri saatlere hatta dakikalara düzenli uyuyordu. Ne yemeğe, ne çaya ne de gezintilere giderken hanımları fazla bekletmiyorlardı. Özellikle akşamları masadan kalkmakta acele

etmiyorlardı. Charlotte bunu elbette fark etmiş, ikisini de izlemeye almıştı. Buna hangisinin sebep olduğunu ortaya çıkarmaya çalışıyordu, ama arada bir fark göremiyordu. İkisi de son derece hoşsohbet olmuştu. Sohbetlerinde Ottilie'nin ilgisini çekecek, onun görüşlerine ve bilgilerine uygun olan konuları seçiyor gibiydiler. Ottilie bir şey okur ya da anlatırlarken yerinden kalkmışsa, geri dönene dek onu bekliyorlardı. Daha yumuşak başlı ve paylaşımcı olmuşlardı.

Buna karşılık Ottilie'nin hizmet etme hevesi her gün artıyordu. Evi, insanları, koşulları öğrendikçe işlere daha gayretle sarılıyor, her bakışı, hareketi, yarım ağızla söylenmiş her sözü ve işareti daha çabuk anlıyordu. Dingin dikkatini her zaman korudu, tıpkı soğukkanlı kıvraklığını koruduğu gibi. Bu yüzden oturması, kalkması, gitmesi, gelmesi, bir şey alıp getirmesi, tekrar yerine oturması hiçbir rahatsızlık göstermeden sürekli bir değişim, sürekli güzel bir devinimdi. Ayrıca o kadar sessiz yürüyordu ki gittiği bile duyulmuyordu.

Ottilie'nin bu terbiyeli hamaratlığı Charlotte'yi çok sevindiriyordu. Hoşnut olmadığı bir tek şeyi Ottilie'den gizlemedi. "Biri elinden bir şey düşürdüğünde," dedi ona bir gün, "hemen eğilip onu almamız takdir edilen davranışlardan biridir. Böylece bu, o kişiye aynı zamanda saygı gösterdiğimiz anlamına gelir. Ama daha geniş topluluklarda bu tür özverilerde bulunurken düşünerek hareket etmeliyiz. Kadınlara karşı sana kural

koymak istemem. Gençsin. Bu, büyüklere ve yaşlılara karşı bir borç, kendi yaşıtlarına karşı inceliktir, daha küçük ve alt sınıftakilere karşı böyle yaparak insancıl ve iyi olduğunu gösterirsin; ancak bir kadının erkeklere böyle bir özveride bulunması ve kendini hizmete hazır göstermesi yakışık almaz."

"Bundan vazgeçmeye çalışacağım," dedi Ottilie. "Ama nasıl alıştığımı söylediğimde bu yakışıksızlığı bağışlayacaksınız. Tarih dersinde öğrenmiştik; anlatılanları gerektiği gibi aklımda tutamadım, çünkü ne için ihtiyacım olabileceğini bilmiyordum. Sadece birkaç olay beni çok etkilemişti:

İngiltere kralı I. Charles yargıçlarının karşısındayken elinde tuttuğu asanın altın topuzu yere düşmüş. Bu gibi durumlarda herkesin ona yardım etmesine alışık olduğu için çevresine bakınmış, bu kez de birinin kendisine böylesine küçük bir hizmette bulunacağını beklemiş. Hiç kimse yerinden kıpırdamamış; topuzu almak için kendisi eğilmiş. Bu bana çok acı geldi, doğru mu, bilmiyorum, ama o günden sonra birinin yere bir şey düşürdüğünü gördüğümde eğilmeden yapamıyorum. Ama şüphesiz bu her zaman uygun düşmeyeceği için," diye gülümseyerek devam etti, "ben de her defasında bu hikâyemi anlatamayacağım için ileride daha dikkatli olacağım."

Bu arada iki dostun kendilerini yapmakla yükümlü hissettikleri faydalı işler kesintisiz devam ediyordu. Evet, her gün bir şeyler düşünüp girişimde bulunacak yeni fırsatlar yaratıyorlardı.

Bir gün birlikte köyün içinden geçerken, düzen ve temizlikte, diğer köylerden ne kadar geride kaldığını hoşnutsuzlukla fark ettiler. Oysa diğer köylerin sakinleri sahip oldukları yerin değerini bilip bu gibi şeylere önem verirlerdi.

"Hatırlarsın," dedi Yüzbaşı Eduard'a, "İsviçre seyahatimiz sırasında sözde bir taşra parkını güzelleştirme hayalimizden söz ederken, bu şekilde konumlanmış bir köyü İsviçre mimarisine göre değil de, İsviçre'nin kullanımı çok kolaylaştıran düzenine ve temizliğine göre düzenleyeceğimizi konuşmuştuk."

"Örneğin burada bunu güzelce ele alabilirdik," dedi Eduard, "Malikânenin bulunduğu tepe aşağıya doğru çıkıntılı bir açıyla devam ediyor; köy oldukça düzenli bir şekilde, tam karşısına yarım daire biçiminde kurulmuş; ortadan dere geçiyor, taşmasına önlem olarak kimi taşlarla, kimi direklerle, yine başkaları kirişlerle ve kalaslarla kendilerini sağlama almak istemiş, ama hiçbiri birbirini desteklememiş, daha çok kendine ve diğerlerine zarar vermiş. Bu yüzden yol da biçimsiz kıvrımlarla kâh yukarı, kâh aşağı devam ediyor, ya da suyun içinden, taşların üzerinden geçiyor. Köylüler el verse burada yarım daire biçiminde bir duvar inşa etmek, yolu arkadan evlere kadar yükseltip güzel bir yer yapmak, meydanı temiz hale getirmek, büyük bir organizasyonla tüm küçük sorunları ve yetersizlikleri bir anda ortadan kaldırmak fazla bir para tutmaz."

Durumu gözden geçirip çabucak karar veren Yüzbaşı, "Deneyelim," dedi.

"Emir veremeyeceğim köylüler ve çiftçilerle iş yapmaktan hoşlanmam," dedi Eduard.

"Haksız da değilsin," dedi Yüzbaşı, "çünkü hayatta bu tür işler yüzünden ben de çok sıkıntı çektim. İnsanın kazanılacak bir şeye karşı bulunacağı özveriyi doğru tartması ne zor, amaca sahip olmayı isteyip aracı küçümsememek ne zor! Birçokları araçla amacı karıştırır, birini göz ardı ederek diğerine sevinir. Her kötü şey ortaya çıktığı yerde iyileştirilmelidir, ama insanlar bunun nereden kaynaklandığını, nereden etki ettiğini sorgulamaz. Bu nedenle özellikle günlük yaşamaktan yüksünmeyen, ama yarınını çok az düşünen sıradan insanlara öğüt vermek çok zordur. Üstelik ortak bir girişimde biri kazanıp diğeri kaybederse, o zaman uzlaşma adına hiçbir şey yapılamaz. Aslında herkesin iyiliği için olan, mutlak krallık yetkisiyle desteklenmelidir."

Orada durmuş konuşurlarken yoksuldan çok, arsıza benzeyen bir adam dilenmek için yanlarına yaklaştı. Sözünün kesilmesinden hoşlanmayıp huzursuz olan Eduard adamı sakince birkaç kez nafile savuşturduktan sonra onu azarladı. Ama adam homurdanarak küçük adımlarla oradan uzaklaşırken dilencilerin hakları olduğunu, sadaka verilmese de kimsenin onu aşağılamaya hakkı olmadığını, çünkü kendisinin de tanrının koruması ve idaresi altında bulunduğunu söyleyerek ona karşılık verince Eduard büsbütün kendini kaybetti.

Bunun üzerine Yüzbaşı onu yatıştırmak için, "bu olayı yerel polisimizin buralara da uzanması için bir çağrı olarak kabul edelim!" dedi, "sadaka vermek gerekli, ama insan bunu kendisi yapmamalı, özellikle kendi yaşadığın yerde olmaz. O zaman herkese karşı aynı şekilde ölçülü ve eşit davranman gerekir, bu iyilik ederken de böyledir. Fazla cömert verilen sadaka dilencileri savmak yerine buraya toplar, oysa seyahat ederken, bir yerden geçerken yoksulun birine yolda tesadüf eseri şans gibi görünüp ona şaşırtıcı bir sadaka verilebilir. Köyün ve malikânenin durumu böyle bir girişimi kolaylaştırıyor; bu konuyu önceden düşünmüştüm.

Köyün bir ucunda han var, diğer ucunda ise iyi kalpli, yaşlı bir çift oturuyor; Her iki yere küçük bir miktar para bırakmalısın. Köyün içine giren değil, dışına çıkan bir şey alır; böylece her iki ev de malikâneye giden yol üzerinde bulunduğundan, yukarı çıkmak isteyenler bu iki yere yönlendirilecektir."

"Gel," dedi Eduard, "bunu hemen halledelim; ayrıntıların icabına daha sonra da bakabiliriz."

Böylece hancıya ve yaşlı çifte gidip konuyu hallettiler.

Malikâneye çıkan yokuşu tekrar tırmanırken, "Dünyada her şeyin zeki bir buluşa ve sağlam bir karara bağlı olduğunu çok iyi biliyorum," dedi Eduard, "karımın bahçelerini çok doğru değerlendirdin ve bana daha iyisiyle ilgili imada bulundun, bunu inkâr edemem, bu yüzden de verdiğin fikirleri hemen karımla paylaştım."

"Bunu tahmin etmiştim," dedi Yüzbaşı, "ama doğru bulmuyorum. Kafasını karıştırdın; her şeyi olduğu gibi bıraktı ve bir tek bu konuda bizimle inatlaşıyor; çünkü bundan konuşmaktan kaçınıyor ve her boş zamanında Ottilie'yle birlikte yukarı tırmanmasına karşın bizi kulübeye yine davet etmedi."

"Bu bizi yıldırmamalı," dedi Eduard, "yapılabilecek ve yapılması gereken bir şeyin iyi olduğuna aklım yatmışsa, onu yapılmış görmeden rahat edemem. Bir şeyleri rayına sokacak kadar aklımız yok mu! Bu akşam sohbet sırasında İngiliz park tasvirlerinin bakır baskılarıyla işe başlayalım, sonra senin mülk haritasını çıkarırız! Önce sorun olarak ele alır, üzerinde şaka yollu konuşuruz; sonra mesele kendiliğinden ciddileşir."

Bu söz birliğinden sonra, kitaplar açıldı. Kitaplarda önce çevrenin krokisi, ilk, ham doğal halindeki görünümüyle resmediliyor, ardından gelen sayfalarda sanatın var olan güzellikleri kullanıp değerini yükselttiği değişiklikler görülüyordu. Buradan kendi mülklerine ve arazilerine geçiş yapıp fikirler üretmek çok kolay olacaktı.

Yüzbaşı'nın çizdiği haritayı esas almak bundan böyle hoş bir uğraş olmuştu; ama Charlotte'nin işi başlattığı ilk tasarıdan tam olarak kopmak mümkün olmamıştı. Yine de yukarıya daha kolay bir çıkış yolu bulundu; yamaç üzerindeki sevimli korunun önünde bir keyif evi inşa edeceklerdi; bu evin malikâneyle bir ilişkisi olmalıydı; malikânenin pencerelerinden görülmeli, yine evden de malikâne ve bahçelere bakılabilmeliydi.

Yüzbaşı her şeyi iyi düşünüp ölçmüştü ve sözü tekrar köy yoluna, deredeki duvara ve dolgulara getirdi. "Tepeye doğru rahat çıkılan bir yol yaparak bu duvara yetecek kadar taş kazanacağım," dedi, "ikisini birleştirdiğimiz takdirde yapacağımız iş daha ucuza çıkıp daha hızlı bitecek."

"Ama ben de işte bundan endişeleniyorum," dedi Charlotte, "bu işe belli bir para ayrılması gerek; böyle bir çalışmaya ne kadar para gideceği bilinirse, o zaman iş haftalara olmasa da en azından aylara bölünür. Kasanın sorumluluğu bende; faturaları ben ödeyeceğim ve hesabı kendim tutacağım."

"Bize pek güvenmiyor gibisin," dedi Eduard,

"Keyfi şeylerde pek güvenmiyorum," dedi Charlotte. "Keyfe hâkim olmayı sizlerden daha iyi biliriz."

Hazırlıklar yapıldı ve iş çabucak başladı, Yüzbaşı sürekli işin başındaydı, Charlotte artık neredeyse her gün onun ciddiyetine ve kararlı karakterine tanık oluyordu. Yüzbaşı da onu yakından tanımaya başlamıştı, ortak hareket edip ortaya bir şeyler çıkarmak ikisi için de işleri kolaylaştırmıştı.

İş de tıpkı dansta olduğu gibidir: Aynı adımı atan kişiler birbirlerinden vazgeçemezler; karşılıklı iyi niyet zorunlu olarak bundan kaynaklanır; Charlotte'nin Yüzbaşı'yı yakından tanımaya başladığından beri ona gösterdiği iyi niyetin en doğru kanıtı da ilk yaptırdığı ve özellikle seçip süslediği güzel bir dinlenme yerini Yüzbaşı'nın

planlarına aykırı olması nedeniyle hoş olmayan en küçük bir duygu hissetmeksizin, gayet sakin yıktırmak olmuştu.

7.

Charlotte'nin artık Yüzbaşı'yla ortak bir uğraş edinmesiyle birlikte Eduard da Ottilie'ye daha fazla eşlik eder olmuştu. Zaten ona karşı içinde bir süredir sessiz, dostça bir eğilim hissediyordu. Ottilie herkese karşı yardıma istekli, uysaldı; bunu en fazla ona karşı gösterdiğini düşünmesi Eduard'ın kendini beğenmişliğinden de kaynaklanıyor olabilirdi. Ama şurası açıktı: Ottilie Eduard'ın hangi yemekleri nasıl sevdiğini çoktan keşfetmişti, çayına kaç şeker attığı ve buna benzer şeyler gözünden kaçmamıştı. Özellikle evde cereyan yapan tüm yerleri kapatma konusunda çok titizdi. Eduard buna abartılı bir hassasiyet gösterir, bu nedenle evde yeterince hava olmadığından şikâyet eden karısıyla zaman zaman çatıştığı olurdu. Ottilie de ağaçlardan ve çiçek bahçelerinden anlıyordu. Eduard'ın sevdiği bitkileri bulduruyor, hoşlanmadıklarını diktirmiyordu, böylece kısa zamanda sevimli bir iyilik meleği gibi, onun için vazgeçilmez olmuştu ve Eduard onun yokluğunu acı duyarcasına hissetmeye başlamıştı. Üstelik baş başa kaldıklarında Ottilie sanki daha konuşkan ve içten oluyordu.

Geçip giden yıllarla birlikte Eduard içinde daima çocuksu bir şeyler barındırmıştı, bu hali genç Ottilie'ye özellikle uyuyordu. Birbirlerini ilk gördükleri eski zamanları anmayı seviyorlardı. Bu anılar Eduard'ın Charlotte'ye olan eğiliminin

ilk dönemlerine kadar uzanıyordu. Ottilie ikisini en güzel flört çifti olarak hatırlıyordu. Eduard onun, gençliğine ait bu en eski dönemi hatırında tutabildiğine inanmadığında bunun aksini iddia ediyordu, hatta bugünkü gibi hatırladığı bir olay da vardı, bir defasında Eduard içeri girdiğinde Ottilie Charlotte'nin kucağına saklanmıştı, ama bu davranışının nedeni korku değil, sadece çocukça bir şaşkınlıktı. Çünkü Eduard'dan çok etkilenmiş ve hoşlanmıştı.

Bu koşullarda iki dostun daha önce niyetlendikleri bazı işler belli ölçüde kesintiye uğramış, böylece yeniden ele alınmaları, bazı yazıların ve mektupların yazılması gerekli hale gelmişti. Bu nedenle eski kâtiplerini avarelik ederken buldukları çalışma odasına geçtiler. Hemen işe koyulup normalde her zaman kendi yaptıkları işleri fark etmeden onun sırtına yüklediler. Yüzbaşı daha ilk yazıda, Eduard ilk mektubunda takılıp kalmıştı. Bir süre karalamalarla ve düzeltilerle uğraştılar. Sonunda az da olsa ilerleme kaydetmiş olan Eduard saatin kaç olduğunu sordu.

O zaman Yüzbaşı'nın kronometreli saatini yıllardan beri ilk kez kurmayı unuttuğu anlaşıldı. Her ne kadar kabul etmesler de zamanın onlar için önemini yitirmeye başladığını sezer gibiydiler.

Böylece erkekler işlerin ucunu az biraz bıraktıkça, kadınların etkinliği daha çok artıyordu. Bireylerin ve gerekli koşulların bir araya getirdiği normal bir ailenin alışılmış yaşam tarzında baş

gösteren sıra dışı eğilimler ve tutkular tıpkı bir kaptaki gibi birikip, tuhaf bir şekilde mayalanıp köpürerek taşmadan önce epey bir zaman geçebilir.

Dostlarımız arasında oluşan karşılıklı eğilimler en iyi şekilde etkisini göstermişti. Duygular açılmış ve bu duygulardan son derece farklı bir iyi niyet doğmuştu. Herkes kendini mutlu hissediyor, diğerinin mutluluğunu çok görmüyordu.

Böyle bir durum yürekleri genişleterek ruhu yüceltir, yapılan, niyet edilen her şey ölçülemez olana doğru yönelir. Dostlar da bu şekilde artık evlerinde hapis kalmıyorlardı. Daha uzaklara doğru gezintiye çıkıyorlardı, Eduard ile Ottilie patikaları seçip yol açmak için önden giderken, Yüzbaşı ile Charlotte önemli konularda sohbet ederek, bazı yeni keşfedilmiş yerlerde, beklenmedik manzaralarda mola vererek kendilerinden daha aceleci olan öncülerini rahatça, acele etmeden izliyorlardı.

Bir gün çıktıkları yürüyüş onları malikânenin sağ kanadındaki ana kapıdan, aşağıdaki hana doğru yönlendirdi, köprüden geçip suyu izleyerek kıyı boyunca, çalılık bir tepe ve daha ileride kayalıklarla son bulan gölete doğru yürüdüler.

Av gezintilerinden çevreyi iyi tanıyan ve kayalıklar arasına gizlenmiş eski değirmenin uzakta olmadığını çok iyi bilen Eduard Ottilie'yle birlikte ot bürümüş patikadan yukarı doğru tırmanmaya devam etti. Çok az kullanılmış olan patika çok geçmeden ortadan kayboldu ve yosunlu taşların

arasındaki sık çalılıklarda ne tarafa gideceklerini bilemediler, ama bu uzun sürmedi, çünkü değirmenin dönen tekerleğinin çağıltısı aradıkları yönün yakında olduğunu onlara haber vermişti.

İlerideki kayaya doğru tırmandıklarında, dik kayalar ve yüksek ağaçlarla gölgelenmiş olan eski, tuhaf görünümlü, kapkara ahşap yapıyı karşılarında buldular. Yosunlu molozların üzerinden devam edip aşağı inmeye karar verdiler; Eduard önden gitti, bir ara yukarı bakıp Ottilie'nin korkusuzca, çekinmeden, güzelce koruduğu dengesiyle, hafif adımlarla taştan taşa atlayarak onu izlediğini görünce bir an üzerinde süzülen kutsal bir varlığa baktığını sandı. Ottilie zaman zaman tehlikeli yerlerde uzattığı elini tuttuğunda, evet, omzuna yaslandığında ona dokunanın en narin dişi varlık olduğunu inkâr edemiyordu. Neredeyse sendeleyip kaymasını ve onu kollarıyla yakalayıp göğsüne bastırmayı arzu edecekti. Ama bu birçok şeye neden olacağı için bunu hiçbir koşulda yapamazdı: Onu küçük düşürmekten, ona zarar vermekten korkuyordu.

Bununla neyin kastedildiğini çok geçmeden öğreneceğiz. Çünkü aşağı inip yüksek ağaçların altındaki kır sofrasında karşı karşıya oturduktan sonra Eduard değirmencinin konuksever karısını süt, değirmenciyi ise Charlotte ile Yüzbaşı'yı karşılamaya gönderdi, ardından biraz tereddütle konuşmaya başladı:

"Sizden bir ricam var, sevgili Ottilie; bunu bana çok görseniz de bağışlayın! Giysinizin altında, göğsünüzün üzerinde bir minyatür resim

taşıdığınız sır değil, bunu saklamanız da gerekmez. Bu, çok az tanıdığınız, her anlamda kalbinizde yer etmeyi hak etmiş olan, iyi yürekli babanızın resmi. Ama beni affedin: Resim fazla büyük ve bir çocuğu kaldırdığınızda, kucağınızda bir şey taşırken, araba sallandığında, çalılıkların arasından yürüdüğümüzde ve biraz önce olduğu gibi, kayalıklardan aşağı indiğimizde bu madalyon ile üstündeki cam bana binlerce korku veriyor. Beklenmedik bir çarpışmadan, size zarar verebilecek, başınıza felaket getirebilecek bir olayın yaşanmasından endişe duyuyorum. Bana bir iyilik edin ve bu madalyonu üstünüzde taşımayın, onu kalbinizden ya da odanızdan uzaklaştırmanızı söylemiyorum, evet, dairenizde ona en güzel, en kutsal yeri verin; belki korkumu abartıyorum, ama bana böylesine tehlikeli görünen bu şeyi göğsünüzden uzak tutun!"

Ottilie susmuş, Eduard konuşurken önüne bakmıştı; sonra acele etmeden ve duraksamadan, Eduard'dan çok gökyüzüne bakarak boynundaki zinciri çözdü, içindeki resmi çıkarıp alnında dokundurduktan sonra şu sözlerle dostuna uzattı: "Onu eve dönünceye kadar benim için saklayın! Dostça ilginize ne kadar değer verdiğimi başka türlü gösteremem."

Dostu, resmi dudaklarına bastırmaya cesaret edemedi, ama onun ellerini tutup gözlerine bastırdı. Bu iki el belki de birleşen ellerin en güzeliydi. Eduard omzundan büyük bir yük kalktığını hissediyordu, sanki Ottilie'yle arasındaki perde kalkmış gibiydi.

Charlotte ile Yüzbaşı değirmencinin öncülüğünde daha düzgün bir yoldan aşağı iniyordu. Tekrar görüşmenin verdiği sevinçle birbirlerini selamladılar ve soluklandılar. Aynı yoldan geri dönmek istemedikleri için Eduard derenin öte yakasındaki kayalık patikadan gitmeyi önerdi. Biraz zorlu bir yürüyüşten sonra göletler tekrar ortaya çıkmıştı. Sonra ara ara çalılıkların arasından yürüdüler ve arazide uzanan, verimli yeşilliklerle çevrili köyleri, tek tük evleri, mandıraları seyrettiler; gördükleri ilk şey tepede, ağaçlar arasına gizlenmiş, çiftliğe ait bir ek bina oldu. Çevrenin zenginliği hafifçe yükselen tepenin üzerinde ön ve arka yönlere doğru en güzel buradan görünüyordu. Tepeden devam ederek sevimli bir koruya ulaştılar ve koruyu geride bıraktıklarında kendilerini malikânenin kayalıkları karşısında buldular.

Buraya adeta beklenmedik bir şekilde ulaşmak onları ne kadar sevindirmişti! Küçük bir dünya turu yapmışlardı; yeni binanın inşa edileceği yerde durmuş, yine evlerinin pencerelerine bakıyorlardı.

Tepeden aşağı, kulübeye indiler ve içeride ilk kez dördü birlikte oturdu. Bugün yavaş yavaş, zorlukla yürüdükleri yolu rahatça, sohbet ederek, huzurla katetme ve düzenlenme isteklerini hep birlikte dile getirmeleri kadar doğal bir şey olamazdı. Herkes önerisini getirdi ve yürümesi birkaç saat süren bu yoldan en fazla bir saatte malikâneye ulaşılması gerektiği hesaplandı.

Daha şimdiden değirmenin alt tarafında, derenin göletlere aktığı yerde, yolu kısaltıp çevreyi süsleyecek bir köprünün yapılabileceğini düşünmeye başladıkları sırada Charlotte bu girişim için gerekli olan giderleri hatırlatarak yaratıcı düşünmeye son vermelerini önerdi.

"Buna da bir çözüm bulunabilir," dedi Eduard, "biraz önce ormanın içinde gördüğümüz, güzel görünüp az gelir getiren ek binayı satabilir, elde edilen geliri bu işe yatırabiliriz; bu yılsonunda yaptığımız hesaplarda elimize buradan acınacak kadar az para geçtiğini gördük, böylece paha biçilmez gezintiler yaparak iyi düşünülmüş bir yatırımın yararlarının keyfini çıkarırız."

Charlotte ev idaresini iyi bilen biri olarak bu öneriye karşı çıkmadı. Bu konu daha önce de konuşulmuştu. Yüzbaşı artık arazilerin orman köylüleri arasında bölüştürülmesiyle ilgili bir plan yapmak niyetindeydi; ama Eduard işin daha kısa ve rahat bir yöntemle halledilmesini istiyordu. Bu yerleri daha önce teklifte bulunmuş olan şimdiki kiracı satın almalı ve borcunu taksitle ödemeliydi, planlanan yapılar da aynı şekilde taksitle, adım adım yürümeliydi.

Böyle mantıklı, uygun bir düzenleme elbette onaylanmalıydı, dört dost daha şimdiden üzerinde ve yakınlarında daha huzur bulacakları, manzarayı izleyebilecekleri yerler keşfetme umuduyla, hayallerinde yeni yolun kıvrımlarında dolaşmaya başlamıştı bile.

Her şeyi ayrıntılarıyla düşünmek üzere akşam evde hemen yeni haritayı ele aldılar. O gün katettikleri yolu gözden geçirdiler ve bazı yerlerde daha uygun nasıl bir yol tutabileceklerini tartıştılar. Daha önce yaptıkları planlar tekrar ele alındı ve yeni düşüncelerle bir araya getirildi, malikânenin karşısına inşa edilecek olan yeni evin yeri yeniden onaylandı ve yolların oraya kadar gelmesine karar verildi.

Ottilie tüm bunlar konuşulurken susmuştu, Eduard o zamana dek Charlotte'nin önünde duran haritayı ona doğru çevirip fikrini söylemesini istedi, Ottilie'nin bir an duraksadığını görünce onu içtenlikle konuşmaya teşvik etti, evet, neden susacaktı; henüz hiçbir şeyin önemi yoktu, her şey plan aşamasındaydı.

"Yerinizde olsam," dedi Ottilie parmağını tepenin en yüksek yerine koyarak, "evi buraya inşa ederdim. Gerçi malikâne buradan görünmeyebilir, çünkü koruluk önünü kapatıyor; buna karşın insan kendini aynı anda hem köyün hem tüm evlerin gizli kaldığı başka bir dünyada bulabilir. Göletlerin, değirmenin, tepelerin, dağlarla birlikte arazinin manzarası olağanüstü güzel; geçerken fark ettim."

"Haklı!" diye bağırdı Eduard. "Bu nasıl oldu da aklımıza gelmedi! Böyle düşünüyorsun, değil mi, Ottilie?" – Eline bir kurşun kalem aldı ve tepenin üzerine oldukça sert ve kaba bir şekilde bir dörtgen çizdi.

Bu hareket Yüzbaşı'nın içine oturmuştu, çünkü özenle, titizlikle çizdiği planın bu şekilde

bozulmasını görmekten hoşlanmamıştı; ama bu davranışı alçak sesle eleştirdikten sonra kendini topladı ve bu fikri kabullendi. "Ottilie haklı," dedi; "insan bir kahve içmek ya da evde pek tadına varamadığı balığın lezzetine varmak için uzun bir gezinti yapmaktan hoşlanmaz mı? Değişiklik, bilmedik şeyler istiyoruz. Eskiler mantıklı olarak malikâneyi buraya inşa etmişler, çünkü burası rüzgârlardan korunuyor ve günlük ihtiyaçlara yakın; buna karşın bir evden çok, hoş zaman geçirilecek bir yer oraya pek yakışacak, yılın güzel mevsimlerinde bize en güzel saatleri bahşedecektir."

Konu üzerinde ayrıntılara girildikçe öneri gözlerine daha uygun görünüyordu ve Eduard bu fikrin Ottilie'ye ait olmasından duyduğu sevinci gizleyemiyordu. Bundan sanki kendi buluşuymuş gibi gurur duyuyordu.

8.

Yüzbaşı hemen ertesi sabah yeri inceleyip önce üstünkörü bir plan çizdi, diğerleri de ona katılıp konumuya ilgili bir kez daha karara varıldıktan sonra ölçümlerin yanı sıra gerekli olan her şeyle birlikte ayrıntılı bir plan daha çizdi. Gerekli hazırlıkları da yapmaktan geri kalmadı. Çiftliğin ek binasının satışıyla ilgili işe tekrar el atıldı. Erkekler kendilerine yeni bir uğraş bulmuşlardı.

Yüzbaşı Charlotte'nin doğum gününü temel atma töreniyle birlikte kutlamanın bir nezaket, evet, bir borç olduğunu Eduard'a hatırlattı. Eduard'ın bu tür kutlamalara ve yıldönümlerine duyduğu eski antipatisini yenmesi için fazla çabaya gerek yoktu; çünkü Ottilie'nin de doğum gününün yaklaştığını çabucak hatırlamış ve daha sonra aklına onunkini de bir şenlikle kutlama fikri gelmişti.

Yeni yapıları ve bunun için yapılması gerekenleri fazlasıyla önemseyen ve biraz da kaygılı görünen Charlotte gelir gider hesaplarını, zaman ve para bölüşümünü kendi adına tekrar gözden geçirmekle meşguldü. Gün içinde birbirlerini daha az görmeye başlamışlardı, bu yüzden akşamları daha bir özlemle arar olmuşlardı.

Ottilie bu arada ev idaresine tamamen hâkim olmuştu, zaten sakin ve güven verici davranışlarıyla başka türlüsü nasıl olabilirdi? Tüm zevkleri de dışarıdaki açık havadan çok, eve ve ev hayatı-

na yönelikti. Eduard onun gezintilere ve akşamları dışarıda geçirilen zamana aslında sadece hatır için, eşlik etme göreviyle katıldığını, bazen tekrar eve dönebilmek için evdeki işleri bahane ettiğini çok geçmeden anlamıştı. Bu nedenle hemen birlikte yapılan gezintileri gün batmadan eve dönecek biçimde ayarladı, ayrıca uzun süredir ara verdiği şiir okumalarına tekrar başladı ve özellikle temiz, tutku dolu aşkları dile getiren şiirleri seçti.

Akşamları genellikle küçük masanın çevresinde yanaştırdıkları yerlerde oturuyorlardı: Charlotte kanepede, Ottilie onun karşısındaki bir koltukta, erkeklerse iki yanlarında oturuyorlardı. Ottilie, Eduard'ın sağında, lambayı çektiği tarafta oturuyordu. O da yabancı dudaklar yerine kendi gözlerine güveniyordu; Eduard da her yönden rahat etmesi için aynı şekilde ona doğru yaklaşıyordu, evet, Ottilie'nin de sayfayı okuyup bitirebilmesi için gereğinden uzun aralar veriyordu.

Charlotte ile Yüzbaşı bunu elbette fark ediyor, birbirlerine bakıp gülümsüyorlardı, yine de Ottilie'nin gizli eğilimini gelişigüzel açık ettiği bu durum karşısında şaşırmışlardı.

Sıkıcı bir ziyaret nedeniyle kısmen kayba uğramış bir akşam Eduard biraz daha birlikte kalmayı önerdi. Kendini uzun süredir ilgilenmediği flütünü çalacak kadar keyifli hissediyordu. Charlotte her zaman birlikte çaldıkları sonatların notalarını aradı, ama bulamayınca, Ottilie biraz tereddütten sonra onları kendi odasına götürdüğünü söyledi.

"O halde bana piyanoda siz eşlik etmek ister misiniz?" diye sordu Eduard, gözleri sevinçle parlayarak. "Sanırım bunu yapabilirim," dedi Ottilie, sonra gidip notaları getirdi ve piyanonun başına oturdu. Dinleyiciler onun müzik parçasını kendi kendine böylesine kusursuz öğrenmiş olmasına şaşırmıştı, ancak onları daha da şaşırtan, Eduard'ın çalış tarzına ayak uydurabilmiş olmasıydı. 'Ayak uydurma' doğru ifade değildi; çünkü kâh duraksayan kâh acele eden kocasının hatırına onunla birlikte durup onunla devam etmek Charlotte'nin becerisine ve özgür iradesine bağlıyken, sonatları onlar çalarken birkaç kez dinlemiş olan Ottilie birbirlerine nasıl eşlik ettiklerini sadece zihninde çalışmıştı. Eduard'ın eksikliklerini öylesine benimsemişti ki, ortaya ritme uygun olmayan, ama kulağa son derece hoş gelen canlı bir bütünlük çıkmıştı. Eserinin bu denli sevimli bir şekilde deforme olması bestecisinin bile hoşuna gidebilirdi.

Yüzbaşı ile Charlotte bu beklenmedik, şaşırtıcı olayı da yine sessizce, tıpkı çocukça bir davranışı endişe verici sonuçları nedeniyle hoş görmese de ayıplayamayan, evet, belki de kıskanan bir ruh haliyle izlemişlerdi. Çünkü aslında ikisinin arasındaki eğilim de tıpkı onlarınki gibi büyüyordu hatta daha ciddi, kendilerinden daha emin oldukları halde kendilerini tutmakta daha becerikli oldukları için daha da tehlikeliydi.

Yüzbaşı karşı konulmaz bir alışkanlığın kendisini Charlotte'ye bağlanmakla tehdit ettiğini çok-

tandır hissetmeye başlamıştı. Charlotte'nin inşaat alanlarına geldiği saatlerden kaçınmak için sabah erkenden kalkıp her şeyi düzene koyarak çalışmak üzere malikânedeki köşesine çekiliyor, böylece kendini frenlemeye çalışıyordu. Charlotte ilk günler bunu tesadüf olarak gördü; onu olabilecek her yerde aradı; sonra Yüzbaşı'yı anladığına inandı ve ona daha büyük bir saygı duydu.

Yüzbaşı Charlotte'yle yalnız kalmaktan kaçınırken bir yandan da inşaatı onun yaklaşan parlak doğum günü kutlamasına yetiştirip hızlandırmak için daha faal olmuştu; çünkü rahat yürünen yolu köyün arkasından geçirip yukarıya doğru verirken, güya taşları kırmak için, yukarıdan aşağıya doğru da çalışmalar başlatmış, her şeyi son gece, yolun her iki tarafını birbiriyle kavuşturacak biçimde ayarlayıp hesaplamıştı. Yukarıdaki yeni evin bodrumu da kazılmış olmaktan çok, ortaya çıkarılmış, bölmeleri olan güzel bir temel taşı ve sütun başlığı yontulmuştu.

Bu etkinlikler, kendilerine sakladıkları bu küçük, dostane, gizli tasarılar, az ya da çok bastırdıkları duyguları bir araya geldiklerinde topluluğun sohbetlerinin canlanmasına izin vermiyordu, bu nedenle biraz boşluk hisseden Eduard bir akşam Yüzbaşı'dan kemanını getirip Charlotte'ye piyanoda eşlik etmesini rica etti. Yüzbaşı genel isteğe karşı koyamadı, böylece en zor müzik parçalarından birini birlikte hem kendilerinin hem de onları dinleyen çiftin büyük zevk alacağı

biçimde hissederek, rahatça ve özgürce çaldılar. Bunu sıkça tekrarlamak, birlikte daha fazla alıştırma yapmak için sözler verildi.

"Bizden daha iyi çalıyorlar, Ottilie," dedi Eduard. "Onları hayranlıkla izleyelim, ama asıl birlikte mutlu olmaya bakalım."

9.

Doğum günü gelip çatmış, her şey tamamlanmıştı: köy yolunu suya karşı çevreleyip yükselten duvar, yine aynı şekilde kilisenin önünden geçip bir süre önce Charlotte'nin yaptırmış olduğu patikadan devam ederek kayalıklara doğru uzanan yol da bitmişti. Kulübenin solundan tekrar keskin bir sol yapıp aşağıya doğru hafif bir eğimden sonra gittikçe yükselerek tepeye ulaşıyordu.

O gün evde kalabalık bir topluluk bir araya gelmişti. Köy halkının bayramlık giysileriyle toplanmış olduğu kiliseye gidildi. Duadan sonra kurallara uygun olarak ilk önce erkek çocuklarla gençler ve erkekler, ardından konuklarıyla birlikte beyefendi, son olarak genç kızlarla kadınlar dışarı çıktı.

Yolun dönemecinde, kayaların üstünde bir platform hazırlanmıştı; Yüzbaşı Charlotte'yi ve konukları burada dinlendirdi. Buradan yolun tamamını, önde yürüyen erkekleri ve onları izleyen kadınları görebiliyorlardı. Grup önlerinden geçiyordu. Bu, güzel havada harika bir manzaraydı. Charlotte şaşırmış, duygulanmıştı, Yüzbaşı'nın elini içtenlikle sıktı.

Sonra yavaş adımlarla ilerleyerek evin yapılacağı yerin etrafını çevirmiş olan kalabalığı izlediler. Evin sahibi, ailesi ve en seçkin konuklar, bir duvara indirilmeye hazır durumda dayalı duran temel taşının bulunduğu çukura inmeye davet

edildi. Temiz pak giyinmiş, bir elinde mala, diğerinde çekiç tutan duvarcı, düz yazıda ancak eksik olarak tekrarlayabileceğimiz, kafiyeli, hoş bir konuşma yaptı:

"Bir binada dikkat edilmesi gereken üç şey vardır," diye sözlerine başladı, "doğru yerde bulunması, temelinin sağlam atılması ve kusursuz inşa edilmesi. İlki aslında ev sahibinin meselesidir; çünkü kentte nereye inşaat yapılacağına nasıl sadece prens ve belediye karar verebiliyorsa, taşrada da toprak sahibinin 'evim başka hiçbir yere değil, buraya yapılmalı' demeye hakkı vardır."

Eduard ve Ottilie, bu sözler söylenirken birbirlerine yakın durmalarına karşın birbirlerinin yüzlerine bakmaya cesaret edememişlerdi.

"Üçüncüsü, yani yapının tamamlanması birçok yapı ustasının meselesidir; evet, bununla meşgul olmayanlar çok azıdır. Ama ikincisi, yani temel atma duvarcının işidir ve burada açıkça söylememiz gerekirse, tüm inşaatın en önemli işi de budur. Bu ciddi bir iştir ve davetimiz ciddidir; çünkü bu tören derinde yapılır. Burada, kazılmış bu daracık çukurun içinde gizemli çalışmamızın tanıkları olarak bulunmakla bizi onurlandırıyorsunuz. Birazdan bu yontulmuş güzel taşı yerine koyacağız ve hemen ardından güzel ve saygın kişilerle süslenmiş olan bu toprak duvarların içine artık bir daha girilmeyecek, çukur kapatılacak.

Köşesiyle binanın doğru köşesini, doğru açısıyla düzgünlüğünü, yatay ve dikey durumuyla tüm duvarlarının çekül ve terazisini tanımlayan

bu temel taşını artık şimdi yerine koyabiliriz; çünkü kendi ağırlığında rahatça durabilir. Ama burada kireç ve harç eksik olmamalıdır; çünkü birbirlerine doğuştan eğilimi olan insanların, yasalar onları birleştirdiğinde birbirlerine daha iyi bağlanması gibi, biçimleri birbirine uyan taşlar da bu birleştirici güçler sayesinde daha iyi pekişirler; çalışanların arasında boş durmak yakışık almayacağından, burada da işçi olmayı reddetmeyeceksiniz."

Duvarcı bunun üzerine malasını Charlotte'ye uzattı, o da bununla taşın altına harç döktü. Birçoğu aynısını yaptı ve çok geçmeden taş yerine oturdu. Ardından, taşın temele oturmasını açıkça kutsamak üzere üç kez vurmaları için Charlotte ve diğerlerine çekiç uzatıldı.

"Duvarcının yaptığı iş, açıkta gerçekleşip hiçbir zaman saklanmasa da saklı kalır. Düzenli bir şekilde inşa edilen temelin üzeri örtülür hatta gündüzleri ördüğümüz duvarlarda bile sonunda neredeyse hiç hatırlanmayız. Taş ustasıyla heykeltıraşın işi daha çok göze çarpar, oysa biz sıvacı eserimizin üstünü sıvayıp düzleştirerek ve boyayarak elimizin izlerini tamamen kaybettiğinde buna izin vermek zorunda kalırız.

O halde yaptığı işi iyi yaparak kendi gözünde iyi olmayı duvarcının kendisinden başka kim önemsemelidir? Kendi özgüvenini beslemek için kimin daha fazla nedeni olabilir? Duvarcı, ev yapılıp, yerler düzeltilerek döşendiğinde, dış cephe süslerle kaplandığında bile tüm kaplama-

ların arasından hâlâ içeriyi görür, varlığını, sağlamlığını borçlu olduğu, düzenle ve özenle yapılmış her ek yerini tanır.

Ancak kötü bir şey yapan herkesin aldığı tüm önlemlere karşın bu kötülüğün bir gün ortaya çıkmasından korkması gerektiği gibi, gizlice iyi bir iş yapmış biri de bunun kendi isteği dışında er ya da geç ortaya çıkacağını beklemelidir. Bu nedenle, bu temel taşını aynı zamanda bir anıt taşı yapıyoruz. Burada açılmış boşluklara, gelecek kuşaklara tanık olması için çeşitli eşyalar koyacağız. Bu lehimlenmiş madeni muhafazaların içinde yazılı kâğıtlar var; bu metal plakaların üzerine her türden kayda değer şey kazındı; bu güzel cam şişelerde, dolum yıllarıyla birlikte en iyi şarapları aşağıya gömeceğiz; bu yıl basılan çeşitli türde paralar da eksik değil; tüm bunları ev sahibimizin cömertliği sayesinde edindik. Ayrıca bir konuk ya da izleyici gelecek kuşaklara kendinden bir anı bırakmak isterse, buna da yerimiz var."

Adam kısa bir aradan sonra çevresine bakındı; ama böyle durumlarda her zaman olduğu gibi, hiç buna kimse hazırlıklı değildi, herkes şaşırmıştı, ta ki sonunda genç ve cesur bir subay ortaya çıkana kadar: "Bu hazinenin içine henüz atılmamış bir şey katacaksam eğer, gelecek kuşaklara ulaşmayı hak etmiş olan üniformamdan iki düğme kopartabilirim." Dediğini yaptı. Diğerleri de onu izledi. Kadınlar küçük taraklarını atmaktan geri kalmadı; esans şişelerine ve diğer süs eşyalarına da acınmadı; bir tek Ottille duraksadı,

ta ki Eduard onu diğerlerine katılıp ortaya konan tüm eşyaları seyretmekte olduğu dalgınlıktan dostça bir sözle çekip alana dek. Bunun üzerine babasının resminin takılı olduğu altın zinciri boynundan çözdü ve yavaşça diğer değerli eşyaların arasına koydu; ardından Eduard aceleyle, sağlamlaştırılmış kapağın çukura indirilip çimento dökülmesini sağladı.

Bu arada kendini en faal şekilde ortaya koyan genç duvarcı tekrar konuşmacı tavrını takınarak devam etti: "Bu taşı şimdiki ve gelecekteki sahiplerinin olabildiğince evin keyfini sürmelerinin güvencesi olarak buraya ebediyen dikiyoruz. Buraya beraberinde bir hazine gömerek aynı zamanda en temel olan şeyi, dünyada her şeyin ölümlü olduğunu düşünüyoruz; harçla sıkıca kapanmış olan bu kapağın da tekrar açılabileceğini aklımızdan çıkarmıyoruz, ama bunun henüz bitirmediğimiz tüm şeyler tekrar yıkılmadıkça mümkün olmadığını düşünüyoruz.

Ama tam da bu yüzden, bu binanın inşa edilebilmesi için artık gelecekten bugüne dönelim! Yapılan bu törenden sonra temelde çalışacak olan inşaat ustalarımızdan hiçbiri kutlamalara katılmadan, evin katlarının çıkılıp bitirilmesi ve ev sahibini ailesi ve konuklarıyla birlikte henüz olmayan pencerelerden çevreye neşeyle bakabilmesi için işe koyulalım ve burada bulunan herkesle birlikte onun sağlığına içelim!"

Duvarcı böylece elinde tuttuğu zarif işlemeli şarap kadehini bir dikişte içip havaya fırlattı;

insanın neşelenmesine hizmet eden kadehi kırmak coşkulu bir sevincin göstergesidir. Ama bu kez başka bir şey oldu: Kadeh yere düşmedi, hem de bir mucize gerçekleşmeden.

Çünkü yapının ilerleyebilmesi için daha önceden karşı köşede temel tamamen ortaya çıkmış, duvarların örülmesiyle birlikte inşaata başlanmıştı ve bu amaçla gerekli yükseklikte bir de iskele inşa edilmişti.

İskelenin özellikle bu tören için kalaslarla kaplanması ve bir izleyici grubunun bu kalasların üstüne çıkması işçilerin lehine olmuştu. Kadeh o tarafa doğru havalanmış ve bu tesadüfü mutlu bir işaret olarak gören biri tarafından yakalanmıştı. Adam kadehi elinden bırakmadan etrafına gösterince herkes üzerindeki zarifçe işlenmiş, birbirinin içine geçen E ve O harflerini gördü: Bu, Eduard'ın gençliğinde, onun için yapılmış kadehlerden biriydi.

İskeleler tekrar boşaltıldı, konuklardan en zayıf olanlar etrafa bakmak için kalasların üstüne çıktı ve her yöne doğru gördükleri güzel manzarayı öve öve bitiremediler; çünkü yüksek bir yerde, sadece bir kat yukarıda duran biri neler keşfetmezdi ki! Arazinin içlerine doğru birçok yeni köy ortaya çıkmıştı, derenin gümüş çizgisi açıkça görülebiliyordu, evet, biri başkentin kulelerini bile gördüğünü iddia ediyordu. Arka tarafta, ormanlık tepenin ardında, uzaktaki sıradağların mavi zirveleri yükseliyordu ve yakın çevre tümüyle gözler önündeydi. "Sadece şu üç gölet

bir tek göl haline gelmeli," diye bağırdı biri, "o zaman manzara büyük ve arzu edilmeye değer her şeye sahip olurdu."

"Bu herhalde yapılabilir," dedi Yüzbaşı, "çünkü zaten tarih öncesinde bir dağ gölünü oluşturuyorlardı."

"Yalnız, lütfen çınarlarım ve kavaklarım korunsun," dedi, Eduard, "ortadaki gölette ne güzel duruyorlar. Bakın," – Ottilie'ye döndü ve onu birkaç adım öne götürerek aşağıyı gösterdi – "bu ağaçları kendim diktim."

"Ne zamandır oradalar?" diye sordu Ottilie.

"Yaklaşık siz doğduğunuzdan beri," diye yanıtladı Eduard, "evet, sevgili çocuk, onları siz henüz beşikteyken dikmiştim."

Topluluk yeniden malikâneye döndü. Sofra toplandıktan sonra, köyün içindeki yenilikleri de görmeleri için bir gezintiye davet edildiler. Yüzbaşı'nın talimatı üzerine köy halkı evlerinin önünde toplanmıştı; sıraya dizilmek yerine doğal olarak aileler halinde gruplar oluşturmuşlardı, kimi akşamın gerektirdiği işlerle meşguldü kimi de yeni banklarda oturmuş, dinleniyordu. En azından her pazar ve bayram günü bu temizliği ve düzeni yenilemeyi zevkle görev edinmişlerdi.

Dostlarımızın arasındaki gibi düşkünlük derecesinde bir yakınlık, daha kalabalık topluluklar tarafından kesintiye uğradığında sadece can sıkabilirdi. Dörtlü, büyük salonda tekrar yalnız kaldığında buna oldukça sevinmişti; ancak bu

huzurlu ev ortamı ertesi gün yeni konukların geleceğini bildiren bir mektubun Eduard'a ulaştırılmasıyla biraz bozuldu.

"Tahmin ettiğimiz gibi," dedi Eduard Charlotte'ye, "Kont da eksik kalmadı, yarın geliyor."

"O halde Barones de uzakta değildir," dedi Charlotte.

"Kesinlikle değildir," dedi Eduard; "o da yarın bulunduğu yerden buraya gelecekmiş. Bir gece kalıp öbür gün tekrar gitmek için ricada bulunuyorlar."

"O halde hazırlıklarımızı zamanında bitirmeliyiz, Ottilie," dedi Charlotte.

"Düzenlemeyi nasıl emredersiniz?" diye sordu Ottilie.

Charlotte yapılması gerekenleri genel hatlarıyla söyledikten sonra Ottilie yanlarından ayrıldı.

Yüzbaşı sadece uzaktan tanıdığı bu iki kişi hakkında bilgi edinmek istedi. Kont ile Barones başkalarıyla evliydiler, birbirlerini tutkuyla seviyorlardı. İki evlilik birden sansasyon yaratmadan sona ermedi, boşanmaya karar vermişlerdi. Barones bunu yapabilmişti, Kont ise boşanamamıştı. Çevreye karşı ayrıldıkları izlenimini verseler de ilişkileri devam etmişti; kışları başkentte birlikte olamadıkları için yazları bunu keyif gezilerine çıkarak ve kaplıcalarda telafi ediyorlardı. İkisi de Eduard ile Charlotte'den biraz yaşlıydı, hepsi saray döneminden tanışıyorlardı.

Birbirlerinin her şeyini onaylamasalar da aralarında daima iyi bir ilişki sürmüştü. Ancak Charlotte bu kez gelişlerine pek sevinememişti ve nedenini yakından incelediğinde, bu aslında Ottilie'nin iyiliği içindi: İyi ve saf çocuk böyle bir ilişki örneğini bu kadar erken görmemeliydi.

"Ek binanın satışı halledilene dek gelmeselerdi, iyi olurdu!" dedi Eduard, Ottilie tekrar içeri girdiği sırada. "Yazılar hazır, bir kopyası burada, ama ikincisi eksik ve kâtibimiz çok hasta." Yüzbaşı buna gönüllü oldu, Charlotte öyle; ama bazı mânileri vardı. "Bana verin!" diye atıldı Ottilie aceleyle.

"Yetiştiremezsin," dedi Charlotte.

"Ama en geç öbür gün, sabah erkenden elimde olması gerek ve çok yazı var," dedi Eduard. "Hazır olacak," dedi Ottilie, kâğıdı çoktan eline almıştı bile.

Ertesi sabah konukların gelişlerini kaçırmak istemedikleri için üst kattan dışarı bakarlarken Eduard sordu: "Yolda atını buraya doğru bu kadar yavaş süren kim acaba?" Yüzbaşı atlının biçimini ayrıntılı bir şekilde tarif etti. "O halde bu o," dedi Eduard, "çünkü benden daha iyi gördüğün ayrıntılar benim de gördüğüm kişiye tamamen uyuyor. Bu Mittler. Ama nasıl oluyor da atını bu kadar yavaş sürüyor?"

Atlı yakınlaştı ve gelen gerçekten de Mittler'di. Merdiveni ağır adımlarla çıkarken dostça karşılandı. "Dün neden gelmediniz?" diye sordu Eduard.

"Törenleri sevmem, çocuklar," dedi beriki, "ama bugün hanım dostumun doğum gününü sizlerle birlikte rahatça kutlamaya geldim."

"Buna nasıl bu kadar zaman ayırabildiniz?" diye sordu Eduard şaka yollu.

"Sizin için bir anlamı varsa, ziyaretimi dün yaptığım bir gözleme borçlusunuz. Barışı sağladığım bir evde yarım gün içten bir mutluluk yaşadıktan sonra burada bir doğum günü kutlanacağını duydum. 'Sadece barıştırdığın insanlarla mutlu olmanın adına artık bencillik demek gerek. Neden bir kez de barış ve huzur içinde olan dostlarının yanında mutlu olmuyorsun?' dedim kendime. Dedim ve yaptım! Niyet ettiğim gibi, buradayım!"

"Dün burada kalabalık bir topluluk vardı, bugün sadece daha küçüğünü bulacaksınız," dedi Charlotte, "bulacağınız kişiler sizi oldukça uğraştırmış olan Kont ve Barones."

Bu tuhaf, ama sevilen adam etrafını çevreleyen dört ev sakininin arasından huysuz bir tavırla ayağa fırlayarak şapkasıyla kamçısını aradı "Ne zaman biraz dinlenip kendime iyilik etmek istesem üzerimde bir uğursuzluk dolaşır! Ama neden karakterime uymayan şeyler yapıyorum ki! Buraya gelmemeliydim, şimdi geri püskürtülüyorum. Çünkü onlarla aynı çatı altında bulunmak istemem; siz de dikkatli olun, insana uğursuzluktan başka bir şey getirmezler! Mayalı hamur gibi her yere bulaşıp ürerler."

Onu yatıştırmaya çalıştılar, ama boşunaydı. "Evlilik kurumuna saldıran, sözle, evet, hareket-

le tüm ahlaki toplumların temeli olan bu kurumun altını oyan herkesin benimle işi var demektir," diye bağırdı Mittler. "Eğer haklarından gelemiyorsam, benim de onlarla işim olmaz. Evlilik, tüm kültürlerin başlangıcı ve doruk noktasıdır. Kaba olanı inceltir, en eğitimlisi inceliğini kanıtlamak için bundan daha iyi fırsat bulamaz. Evlilik bozulmamalıdır; çünkü beraberinde o kadar fazla mutluluk getirir ki, tek tük mutsuzlukların hesabı bile yapılmaz. Mutsuzluk nedir aslında? İnsanın zaman zaman kapıldığı sabırsızlıktır, bu yüzden mutsuz olduğunu düşünmek ister. İnsan bunun geçmesini beklerse, onca zamandır var olan şey hâlâ var olmaya devam ettiği için sevinçle övünür. Ayrılmak için yeterli bir neden hiçbir zaman yoktur. İnsani durumlar karı-kocaların birbirlerine neler borçlu olduğunun hesabının tutulamayacağı kadar fazla acı ve sevinçle yoğrulmuştur. Bu, ancak ebediyet sayesinde ödenebilecek, sonsuz bir borçtur. Bazen rahatsız edici olabilir, buna elbette inanıyorum ve bu doğrudur da. Bize bir kadının ya da erkeğin verebileceğinden çok daha fazla rahatsızlık verdiği için çoğu zaman kurtulmak istediğimiz vicdanımızla da evli değil miyiz?"

Mittler böyle coşkuyla konuştu, posta arabasının öten borusu sözleşmiş gibi her iki taraftan aynı zamanda malikânenin avlusuna giren konukların geldiğini haber vermeseydi, belki daha konuşmaya devam edecekti. Ev sakinleri

onları karşılamaya çıkarken Mittler de kendini gizledi, atını konukevine getirtti ve asık bir yüzle oradan ayrıldı.

10.

Konuklar karşılanıp içeri alındı; Kont ve Barones eskiden güzel günler geçirdikleri, uzun zamandır görmedikleri evi, odaları gördüğüne sevindi. Ziyaretleri dostlarını da son derece sevindirmişti. Barones gibi Kont da, insanın genç yerine orta yaşlarda görmeyi tercih edeceği uzunlukta ve güzellikteydi; çünkü ilk tazelikleri geçmiş olsa bile insanda yakınlık, tam bir güven duygusu uyandırıyorlardı. Kendilerini bulundukları ortamda oldukça rahat gösteriyorlardı. Yaşam koşullarını kabullenişlerindeki rahatlık, neşeleri ve görünüşteki serbestlikleri hemen ortama yansıyordu ve her herhangi bir zorlamanın fark edilmediği, ince bir terbiye tüm bunları sınırlıyordu.

Bu etki ev sakinleri üzerinde hemen hissedilmişti. Giysilerinden, donanımlarından ve havalarından da anlaşıldığı üzere dış dünyadan gelen konuklar, dostlarımızın taşralı halleri ve gizlice hissettikleri tutkuları karşısında adeta bir tür zıtlık oluşturuyordu, ama eski anıların ve güncel olayların birbirine karıştığı, hızlı ve hararetli bir sohbet hepsini bir araya getirince bu zıtlık çabucak kayboldu.

İlgi alanları bölününce bu durum uzun sürmedi. Kadınlar kendi bölümlerine çekildi ve birbirlerine sırlarını açmanın yanı sıra yeni moda sabahlıklardan, şapkalardan ve benzer şeylerden soh-

bet açarken erkekler de atların koşulduğu yeni gezi arabalarıyla meşgul olmaya, pazarlıklara ve takaslara girişmişti.

Ancak yemek masasında tekrar bir araya gelindi. Giysiler değiştirilmiş, konuklar bu konuda da üstünlük sergilemişti. Üstlerindeki her şey yeni ve görülmemişti, ama yine de kullanımı rahat ve günlük giysiler seçilmişti.

Sohbet, her şeyle ilgilenip hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş gibi görünen böyle kişilerin ortamında olduğu gibi canlı ve değişkendi. Hizmetçilerin anlamasını önlemek için Fransızca konuşuluyor, üst ve orta dünya ilişkileri neşeli bir dille tartışılıyordu. Charlotte'nin bir genç kızlık arkadaşını sorup yakın zamanda boşanacağını biraz yadırgayarak öğrenmesi sohbetin bu konuda gereğinden fazla uzamasına neden oldu.

"İnsan uzaktaki dostlarının esenlikte, sevdiği bir kız arkadaşının iyi durumda olduğuna inanmışken göz açıp kapayıncaya kadar kaderlerinin değiştiğini, hayatın dikenli yollarında belki de yeniden yürümek zorunda kalacaklarını duymak hiç hoş değil," dedi Charlotte.

"Aslında canım," diye karşılık verdi Kont, "bu şekilde şaşırıyorsak suç bizde. Dünyevi şeyleri, özellikle evlilik bağlarını kalıcı olarak düşünmeyi severiz, sonuç olarak sıklıkla gördüğümüz güldürüler bizi dünyanın gidişatıyla uyuşmayan hayallere vardırır. Komedilerde bir evliliğin, birçok olayla engellenen bir dileğin son amacı olduğunu görürüz ve bu amaca ulaşıldığı an perde iner, tat-

min anı içimize yansır. Gerçek dünyada durum başkadır, sahne gerisinde oyun devam eder, perde tekrar kalktığında ise insan olan biteni ne görmek ne de duymak ister."

"Bu tiyatrodan çıkmış olanların da hemen tekrar rol almak istediklerine bakılırsa durum o kadar kötü olmasa gerek," dedi Charlotte gülümseyerek.

"Buna söylenecek söz yok" dedi Kont. "İnsan yeni bir rol almayı tekrar isteyebilir ve hayatı tanıyorsa, o zaman bunca devingenliğin yaşandığı dünyada, evlilikteki o mutlak, sonsuz sürekliliğin uygunsuzluklar barındırdığını herhalde görüyordur. Keyifli ruh halini çoğunlukla yeni yasa önerileriyle ortaya koyan dostlarımdan biri her evliliğin sadece beş yıllık bir süre için geçerli olması gerektiğini iddia ediyor. Dediğine göre bu çok güzel, iyi ve kutsal bir sayıymış, böyle bir süre çiftlerin birbirini tanımasına, birkaç çocuk yapmasına, en güzeli, ayrılıp tekrar barışmasına yetecek bir süreymiş. Hep şöyle der: 'O zaman ilk yıllar kim bilir ne kadar mutlu geçer! En azından iki, üç yılın hoşça geçeceği kesin. İlişkinin uzun sürmesi herhalde taraflardan biri için önem kazanır, ayrılık zamanı yaklaştıkça iyi niyet artar. İlgisiz ve tatmin olmayan taraf bile bu tür davranışlarla yumuşar ve karşı tarafa bağlanır. Keyifli ortamlarda saatlerin unutulması gibi, zamanın nasıl aktığını unuturlar ve verilen sürenin sessizce uzadığını ancak bittikten sonra görmek onlar için sürprizlerin en güzeli olur.' "

Bu, kulağa hoş ve eğlenceli geliyordu, hatta Charlotte bu espriye derin bir ahlaki yorum da getirebilirdi, ama yine de bu tür ifadeler özellikle Ottilie'nin iyiliği için hoş değildi. Cezayı gerektiren ya da yarı yarıya böyle olan bir durumun alışılmış, sıradan, evet, övgüye değer bir şeymiş gibi görülüp böyle uluorta konuşulmasından daha tehlikeli bir şey olmadığını çok iyi biliyordu ve evlilik bağına dokunan her şey buna dâhildi. Bu nedenle, kendine özgü becerikli tarzıyla konuyu değiştirmeye çalıştı; bunu yapamayınca Ottilie'nin her şeyi yerinden kalkmasını gerektirmeyecek kadar iyi hazırlamış olduğuna hayıflandı. İşe yeni başlamış iki üniformalı uşağın bulunmasına karşın sakin ve dikkatli kız evin kâhyasıyla el, göz işaretleriyle kusursuz anlaşıyordu.

Charlotte'nin konuyu değiştirme çabalarının farkına varmamış olan Kont böylece konuşmaya devam etti. Başka zaman sohbet ederken sıkıcı olmadığı halde bu konu ona fazlasıyla ağırlık veriyordu; karısından boşanmakta çektiği zorluklar Barones'le bu kadar hevesli olduğu evlilikle ilgili her konuya karşı onu acı sözler sarf etmeye zorluyordu.

"Bu dostum," diye devam etti, "yeni bir yasa önerisinde daha bulundu; buna göre her iki taraf ya da en azından tarafların biri üçüncü kez evlenmişse, bu evlilik artık kalıcı olarak görülmeliymiş. Çünkü bu, böyle bir insanın evliliği artık vazgeçilmez bir şey olarak gördüğünü itiraf etmesi demekmiş. Hem artık eski birlikteliklerinde

nasıl davrandıkları, ayrılığa neden olan kötü özellikleri olup olmadığı da ortaya çıkmış olurmuş; yani karşılıklı olarak bilgilenmek gerekmiş; olayların nasıl gelişeceği bilinmediği için evliler kadar evli olmayanlara da dikkat edilmeliymiş."

"Bu durum kuşkusuz toplumun ilgisini fazlasıyla çekebilir," dedi Eduard, "çünkü aslında evlendikten sonra hiç kimse erdemlerimizi ve eksikliklerimizi sorgulamıyor."

"Böyle bir düzenlemede," diye gülümseyerek araya girdi Barones, "sevgili ev sahiplerimiz iki basamağı mutlulukla geride bırakmış olarak üçüncüsüne hazırlanabilirler!"

"Onların şansına," dedi Kont," normalde Kilise'nin bile gönülsüzce yaptığı şeyi burada ölüm gönüllü olarak yerine getirdi."

"Ölüleri rahat bırakalım!" dedi Charlotte hafif ciddi bir bakışla.

"Böyle saygıyla anıldıklarına göre neden bırakalım?" diye sordu Kont. "Geride bıraktıkları bunca servete karşılık sadece birkaç yılla yetindikleri için zaten fazlasıyla alçakgönüllü davrandılar."

"Keşke," dedi Barones belli belirsiz iç geçirerek, "böyle durumlarda insanın en güzel yıllarını feda etmesi gerekmese."

"Çok doğru," dedi Kont, "insan dünyada umduğu şeylerin bu kadar azından da bir sonuç alamasa umutsuzluğa düşecek. Çocuklar verdikleri sözde durmuyor, gençler bunu çok az yapıyor, sözlerini tutsalar bile dünya onlara verdiği sözü tutmuyor."

Konunun değiştiğine sevinen Charlotte neşeyle söze karıştı "Şimdi! Her durumda hemen elimizde olanın iyi tarafına alışıp biraz bunun tadını çıkarmamız gerek."

"Kuşkusuz," dedi Kont, "çok güzel zamanlar geçirdiniz. Sizin ve Eduard'ın sarayın en güzel çifti olduğunuz zamanları hatırlarsak; artık ne o parlak zamanlar, ne de o ışık saçan insanlar kaldı. İkiniz dans ettiğinizde tüm gözler üzerinize çevrilirdi, birbirinizi aydınlatarak ne güzel kur yapardınız."

"Bazı şeyler değiştiği için," dedi Charlotte, "bu güzel şeyleri herhalde artık alçak gönüllülükle dinleyebiliriz."

"Daha ısrarcı olmadığı için çoğu kez Eduard'ı içimden azarlamışımdır," dedi Kont, "çünkü o huysuz anne ve babası sonunda herhalde pes edecekti; gençlikten on yıl kazanmak az şey değil!"

"Ben ondan yana olmak zorundayım," dedi Barones. "Doğrusunu söylemek gerekirse Charlotte de o kadar masum değildi, Eduard'ı tüm kalbiyle sevmiş, içinden onu kocası olarak bellemişse de, bazen ona ne kadar çok çektirdiğine tanık olmuşumdur, böylece Eduard'ı bu mutsuz kararı almaya, seyahate çıkıp ondan uzaklaşmaya ve vazgeçmeye kolayca zorlayabildiler."

Eduard, Barones'e bakarak başını salladı, onu desteklediği için minnettar görünüyordu.

"Ama Charlotte'nin mazeretlerine bir şey eklemem gerek," diye devam etti Barones, "o zaman-

lar ona kur yapan adam, Charlotte'ye olan düşkünlüğünü çok önceden belli etmişti, hatta daha yakından tanındığında, Charlotte'nin başkalarına itiraf ettiğinden çok daha iyi biri olduğu kesindi."

"Sevgili dostum," dedi Kont biraz coşkuyla, "adama karşı tamamen ilgisiz olmadığınızı ve Charlotte'nin sizden herkesten korktuğundan fazla korktuğunu kabul edelim. Kadınların bir erkeğe olan bağlılıklarını böyle uzun sürdürebilmeleri, bunun hiçbir ayrılıkla bozulmaması ya da sona ermemesi onlarda beğendiğim çok hoş bir özellik."

"Bu güzel özelliğe belki de erkekler daha çok sahip," dedi Barones, "en azından sevgili Kont, eskiden meyilli olduğunuz bir kadın kadar hiç kimsenin üzerinizde etkili olmadığını fark ettim. Böyle birini savunurken etkili olabilmek için belki de o an hanım dostunuzun sizden beklediğinden çok daha fazla çaba gösterdiğinizi gördüm."

"Böyle bir sitemi herhalde hoş görmek gerek," dedi Kont, "ama, Charlotte'nin ilk kocasına gelince, kaderleri çok önceden yazılmış, ne beş yıldan çekinen ne de ikinci hatta üçüncü bir birleşmeyi beklemeye ihtiyacı olan böyle güzel bir çifti ayırdığı için ondan hoşlanmamıştım."

"Kaçırdıklarımızı geri kazanmaya çalışıyoruz," dedi Charlotte.

"Acele etmelisiniz," dedi Kont üzerine basarak. "İlk evlilikleriniz yine de aslında nefret edilecek türdendi ve ne yazık ki – bu cesur ifade için

beni bağışlayın – aslında evlilik genel olarak budalacadır; en narin ilişkiyi mahvederler ve var olmalarının da tek nedeni, en azından bir tarafın biraz faydalanabileceği hantal bir güven duygusu vermeleridir. Her şey kendiliğinden anlaşılıyor, görünüşe bakılırsa insanlar bundan böyle kendi yollarına gidebilmeleri adına bağlanıyorlar."

Artık konuyu bir daha dönmemek üzere kapatmak isteyen Charlotte cesurca bir atılımda bulunup bunda başarılı oldu. Sohbet genelleşti, her iki koca ve Yüzbaşı da sohbete katılabildi; Ottilie bile konuşma fırsatı buldu ve tatlı olarak zarif meyve sepetlerinde servis edilen zengin meyve çeşitlerinin tadına, ihtişamlı vazolara güzelce yerleştirilmiş renkli çiçeklerin arasında keyifle varıldı.

Yeni bahçelerden de konuşuldu ve yemekten sonra hemen gezmeye çıkıldı. Ottilie ev işlerini bahane ederek onlardan ayrıldı; ama aslında yazıları kopyalamak üzere işe koyulmuştu. Yüzbaşı Kont'la sohbete girişti, daha sonra Charlotte de onlara katıldı. Tepeye ulaştıklarında, Yüzbaşı planı getirmek için hevesle aşağıya indiğinde Kont Charlotte'ye: "Bu adam çok hoşuma gitti. İyi niyetli ve bilgili biri. Aynı zamanda işinde ciddi ve ne yaptığını çok iyi biliyor. Burada yaptıkları daha yüksek bir çevrede çok büyük öneme sahip olabilir," dedi.

Charlotte, Yüzbaşı'nın övülmesine içinden sevinerek onu dinledi. Ama kendini toplayıp söylenenleri sükûnetle ve açıklıkla destekledi. Ancak devamında Kont'un söyledikleri onu şaşırtmıştı:

"Bu tanışma bence çok yerinde oldu. Tam da bu adama uygun bir iş biliyorum, hem onu mutlu edecek böyle bir öneri sayesinde benim için önemli olan bir dostun bağlılığını kazanabilirim."

Charlotte bu haberle yıldırım çarpmışa dönmüştü. Kont hiçbir şey fark etmedi; çünkü kendilerini her zaman dizginlemeye alışık olan kadınlar, en olağanüstü durumlarda bile kendilerine hâkim görünmeyi sürdürürler. Ama Charlotte artık Kont'u dinlemiyordu. O ise konuşmaya devam etti: "Bir şeyden ikna olduğum takdirde hızla harekete geçerim. Kafamda şimdiden mektubu tasarladım, yazmak için can atıyorum. Bana hemen bu akşam yollayabileceğim bir ulak bulun."

Charlotte yıkılmıştı. Bu öneriler ve kendi hislerine duyduğu şaşkınlık nedeniyle tek kelime edemiyordu. Neyse ki Kont Yüzbaşı'yla ilgili planlarını anlatmaya devam etti. Bunların uygunluğu Charlotte'nin fazlasıyla gözüne çarpmıştı. Yüzbaşı geri dönüp planlarını Kont'un önüne serdi. Ama Charlotte kaybedeceği dostuna başka bir gözle bakıyordu! Belli belirsiz bir reveransla arkasını dönüp aşağıdaki kulübeye doğru yürüdü. Henüz yarı yolda gözlerine yaşlar hücum etmişti, kendini küçük kulübenin daracık odasına attı ve birkaç saniye öncesine dek varlığından haberi bile olmadığı acıya, tutkuya ve çaresizliğe teslim oldu.

Öte yanda Eduard Barones'le birlikte göletlere inmişti. Her şeyden haberdar olmak isteyen akıl-

lı kadın, yoklama çektiği kısa bir sohbetten sonra Eduard'ın Ottilie'yle ilgili övgülerini fazlasıyla açık ettiğini fark etmiş ve onu öylesine doğal bir şekilde, yavaş yavaş konuşturmuştu ki, sonunda burada bir tutkunun başlamak şöyle dursun, çoktan kök salmış olduğundan şüphesi kalmamıştı.

Evli kadınlar birbirlerini sevmeseler bile, özellikle genç kızlar söz konusu olduğunda sessiz bir ittifak oluştururlar. Böyle bir eğilimin sonuçlarını Barones görmüş geçirmişliği sayesinde çarçabuk kafasında canlandırmıştı. Üstelik daha bu sabah Charlotte'yle Ottilie hakkında konuşmuş, bu çocuğun özellikle melankolik bir havası olan taşrada yaşamasını doğru bulmadığını söylemişti. Ona şehirde yaşayan ve kendini tek kızının eğitimine adayan bir hanım arkadaşının ikinci bir çocuk yerine ailenin tüm avantajlarından yararlanabilecek iyi eğitimli bir oyun arkadaşı aradığını, Ottilie'yi onun yanına verebileceği önerisinde bulunmuştu. Charlotte bunu düşüneceğini söylemişti.

Ama şimdi Eduard'ın duyguları Barones'i bu önerisinde daha ısrarcı olmaya itmiş, bu fikir içinde yer ettikçe Eduard'ın yüzüne karşı onun isteklerini bir o kadar pohpohlar görünmeye başlamıştı. Çünkü hiç kimse bu kadın kadar kendine hâkim olamazdı ve bu kendine hâkimiyet, olağanüstü hatta olağan durumlarda bile bizi ikiyüzlü davranmaya alıştırır ve kendimize böylesi bir kuvvet uygulayabildiğimiz için bizi bu hâkimiyeti başkalarının üzerinde de kullanmaya yöneltir.

Böylece içsel olarak yokluğunu hissedip dışarıdan elde ettiğimiz şeyi bir bakıma zararsız görme eğilimine gireriz.

Başkalarının içinde bulunduğu belirsizliğe, onları tuzağa düşürecek bilinçsizliğe gizlice sevinmek de çoğu zaman bu düşüncenin içindedir. Sadece o anki başarımıza değil, aynı zamanda gelecekte yaşanacak beklenmedik utanca da seviniriz. Böylece Barones de Eduard'ı Charlotte'yle birlikte malikânelerindeki bağbozumuna davet edip Eduard'ın Ottilie'yi de getirip getiremeyeceği sorusuna onun işine gelecek biçimde yanıt vererek yeterince kötülük etmişti.

Eduard, daha şimdiden harika manzaradan, büyük nehirlerden, yüksek tepelerden, kayalıklardan, üzüm bağlarından, malikânelerden, nehir yolculuklarından, bağ bozumunun coşkusundan, üzümlerin preslenmesinden ve daha başka şeylerden sevinçle söz ederken, tüm iyi niyetiyle bu izlenimlerin Ottilie'nin taze ruhuna yapacağı etkiyi yüksek sesle canlandırmaya başlamıştı. O sırada Ottilie'nin o tarafa doğru geldiğini gördüler, Barones hemen Eduard'a planladıkları bu sonbahar gezisinden söz etmemesini söyledi; çünkü dediğine göre insan bir şeye önceden fazla sevindiği takdirde o şey genellikle gerçekleşmezdi. Eduard bir şey söylemeyeceğine söz verdi, ama Ottilie'yi karşılamak için onu daha hızlı yürümeye zorladı ve kendisi sevgili çocuğa doğru birkaç adım önden, aceleyle yürümeye koyuldu. İçten bir sevinç tüm varlığında kendini hissettiri-

yordu. Yolda giderlerken topladığı kır çiçeği demetini Ottilie'ye uzatarak genç kızın elini öptü. Bu görüntü o an Barones'i neredeyse öfkelendirmişti. Çünkü bu eğilimde her ne kadar cezayı gerektirecek bir şey olmadığını düşünse de, bu acemi ve basit kızın böylesine sevgi dolu bir hareketi hiçbir şekilde hak etmediğini düşünüyordu.

Akşam yemeği için hep birlikte masaya oturulduğunda, topluluğun arasında bambaşka bir hava esiyordu. Mektubunu yemekten önce yazıp ulakla göndermiş olan Kont, o akşam yanına oturttuğu ve haklı olarak terbiyeli bir üslupla hakkında daha fazla bilgi almak istediği Yüzbaşı'yla konuşuyordu. Kont'un sağındaki Barones bu nedenle oturduğu yerden fazla sohbet edecek olanak bulamamıştı, önce susadığı için ardından coşkuyla şarabı esirgemeyip yanına çektiği Ottillie'yle hararetli bir konuşmaya dalan Eduard'la sohbet edemediği gibi, Yüzbaşı'nın yanında oturan ve içindeki kıpırtıyı güçlükle saklayan, evet hatta bunu neredeyse başaramayan Charlotte'ye de uzak kalmıştı.

Barones gözlem yapacak yeterli zamanı bulmuştu. Cahrlotte'nin huzursuzluğunu fark ediyordu, aklında sadece Eduard'ın Ottilie'yle olan ilişkisi yer ettiği için, Charlotte'nin de kocasının davranışı nedeniyle suskun ve keyifsiz olduğundan kolayca emin oldu ve bundan böyle kendi amaçlarına en iyi nasıl ulaşabileceğini düşünmeye koyuldu.

Topluluk yemekten sonra da ikiye bölünmüştü. Yüzbaşı'yı iyice tanımak isteyen Kont'un hiçbir şekilde aceleci davranmayan ve son derece ketum olan bu adamda dilediği özellikleri keşfetmeye ihtiyacı vardı. Onlar salonun bir tarafında birlikte volta atarlarken, şarabın ve umudun etkisiyle coşan Eduard bir pencere kenarında Ottilie'yle şakalaşıyor, Barones ve Charlotte ise salonun öbür tarafında sessizce yan yana gidip geliyorlardı. Suskun ve boş bakışları sonunda diğerlerine de bir tutukluk getirmişti. Kadınlar kendi dairelerine, erkekler diğer tarafa çekildiler, bu gün de böylece sona ermişe benziyordu.

11.

Eduard, Kont'a odasına kadar eşlik etti ve sohbetin havasına kapılarak bir süre daha onunla birlikte kalmak istedi. Anıların içinde kendini kaybeden Kont, coşkuyla Charlotte'nin güzelliğini düşünüp bilirkişi olarak ondan hararetle söz etti: "Güzel bir ayak doğanın en büyük bir hediyesidir. Bu zarafet hiç bozulmaz. Bugün onu yürürken izledim; insan hâlâ ayakkabısını öpmek, sevip saydıkları kişinin sağlığı için ayakkabılarından içmekten daha iyisi ellerinden gelmeyen Sarmatların[1] biraz barbarca olsa da derinden hissedilen saygı selamını tekrarlamak istiyor."

Ayakucu iki dostun arasında övülen tek şey olarak kalmadı. O kişiden yola çıkarak eski hikâyelere ve maceralara dek gittiler; bir zamanlar iki sevgilinin görüşmelerine çıkarılan engellere, birbirlerini sevdiklerini söylemek için gösterdikleri çabalara ve bunun için başvurdukları hilelere değindiler.

"Yüce hükümdarımız, amcalarını ziyaret etmek üzere büyük sarayda bir araya geldiklerinde kendimi maceraya atıp sana nasıl dostça ve fedakârca yardım etmiştim, hatırlıyor musun," diye devam etti Kont, "tören giysileri

1 MÖ 6-4 yüzyıllarda Orta Asya'dan Ural dağlarına, ardından Rusya'nın güneyine ve Kafkasya'nın kuzeyine ve daha sonra Balkanlar'a dek yayılmış olan, İran kökenli halk –çn.

içinde katıldığımız kutlamalar gün boyu devam etmiş, hiç değilse gecenin bir bölümünü kendi aramızda serbestçe sohbet ederek geçirebilmiştik."

"Saray hanımlarının dairelerine giden yolu herhalde aklınızda tutmuştunuz!" dedi Eduard. "Sevgilimin yanına gitmeyi başarmıştık."

"O ise beni hoşnut etmekten çok, görgü kurallarına dikkat etmiş, yanında çok çirkin bir de namus bekçisi tutmuştu; siz bakışlarla ve kelimelerle gayet güzel sohbet ederken bana da bu son derece sevimsiz piyango vurmuştu."

"Daha dün geleceğinizi haber verdiğinizde, kanımla bu hikâyeyi hatırladık, özellikle de geri dönüşümüzü. Yolumuzu şaşırıp muhafızların bekleme salonuna çıkmıştık. Oradan yolu bulacağımızı sandığımızdan, oradakiler gibi muhafızların arasından rahatça yürüyüp gidebileceğimizi düşünmüştük. Ama kapıları açtığımızda yaşadığımız şaşkınlık ne büyüktü! Yol, üzerlerinde dev gibi muhafızların sıralar halinde uyuduğu şiltelerle kaplıydı. Uyanık olan tek nöbetçi muhafız bize afallayarak bakmıştı; ama gençliğin verdiği cesaret ve taşkınlıkla uyuyan muhafızların yerde uzanan çizmeleri üzerinden gayet sakin yürümüş, horlayan devlerin birini bile uyandırmamıştık."

"Oysa tökezlemeyi ne çok istemiştim," dedi Kont, "o zaman gürültü çıkarıp kim bilir ne müstesna bir uyanış görecektik!"

O sırada malikânenin saati on ikiyi vurdu.

"Gece yarısı olmuş," dedi Kont gülümseyerek, "tam da uygun zaman. Sevgili Baron, sizden bir iyilik isteyeceğim: Bir zamanlar size ettiğim gibi, bu gece de siz bana rehberlik edin; Barones'e kendisini bu gece ziyaret edeceğime söz verdim. Bütün gün baş başa konuşamadık, uzun zamandır birbirimizi görmedik ve insanın gizlice birkaç saat geçirmeyi özlemesi kadar doğal bir şey olamaz. Bana yolu gösterin, dönüş yolunu kendim bulabilirim, ayrıca hiç bir çizmeye de takılmam."

"Size bu konuksever iyiliği seve seve yaparım," dedi Eduard, "sadece, üç kadın diğer kanatta kalıyor. Hâlâ birlikte olup olmadıklarını bilmiyoruz, şaşkınlık yaratacak bir duruma neden olmayalım?"

"Endişelenmeyin!" dedi Kont, "Barones beni bekliyor. Bu saatte mutlaka odasında yalnızdır."

"O halde işimiz kolay," dedi Eduard, eline bir şamdan aldı ve Kont'un yolunu aydınlatarak uzun bir koridora açılan gizli bir merdivenden aşağı indi. Sonra koridorun sonundaki küçük kapıyı açtı. Bir döner merdivenden yukarı çıktılar; yukarı ulaştıklarında Eduard dar bir sahanlıkta Kont'un eline şamdanı vererek sağ tarafta, duvara gizlenmiş bir kapıyı işaret etti. Kapı ilk çalışta açıldı, Kont içeri girerek Eduard'ı karanlık koridorda yalnız bıraktı.

Soldaki bir başka kapı Charlotte'nin yatak odasına açılıyordu. Eduard odadan sesler geldiğini duyunca kulak kabarttı. Charlotte oda hizmetçisiyle konuşuyordu: "Ottilie yattı mı?" – "Hayır,"

dedi beriki, "hâlâ aşağıda, yazıyor." – "Peki, gece lambasını yakın," dedi Charlotte, "artık gidin; geç oldu. Mumu kendim söndürüp yatmak istiyorum."

Eduard, Ottilie'nin hâlâ yazdığını sevinçle duydu. 'Benim için uğraşıyor!' diye düşündü zaferle. Bürünmüş olduğu karanlığın içinde onu oturmuş, yazarken hayal etti; ona doğru yaklaştığını, Ottilie'nin arkasını dönüp ona baktığını gözünde canlandırdı; onu bir kez daha yakından görmek için karşı konulmaz bir istek duyuyordu. Ama odasının bulunduğu asma kata buradan geçiş yoktu. Bunu düşünürken kendini karısının daire kapısının önünde buldu, duyguları tuhaf bir karışıklık içindeydi; kapı kolunu indirdi, ama kilitliydi, hafifçe tıklattı, ama Charlotte duymadı.

Karısı daha büyük olan yan odada canlı adımlarla bir aşağı, bir yukarı yürüyordu. Kont'un beklenmedik önerisinden bu yana kendi içinde yeterince hissetmiş olduğu değişiklikleri tekrar tekrar düşünüyordu. Yüzbaşı'yı karşısında görür gibiydi. Varlığı hâlâ evi dolduruyor, gezintilere canlılık katıyordu, o gidecek, her şey bomboş kalacaktı! Kendine söyleyebileceği her şeyi söyledi, evet, hatta bu gibi durumlarda hep yapıldığı gibi, bu tür acıların zamanla hafifleyeceği umuduna kapıldı; acıları hafifletecek olan ölü zamana lanet etti.

Sonunda çok seyrek döktüğü gözyaşına sığınmak kolayına geldi. Kendini kanepeye atıp tüm acısına teslim oldu. Eduard kapıdan ayrılamamıştı; tekrar kapıyı vurdu; üçüncüsünde biraz

daha güçlü vurdu, öyle ki, Charlotte gecenin sessizliğinde korkuyla yerinden fırladı. Aklına gelen ilk düşünce bunun Yüzbaşı olabileceği, olması gerektiğiydi; ikincisi ise bunun mümkün olamayacağıydı. Yanıldığını düşündü, ancak sesi duymuştu, duymuş olmayı istiyor, bundan korkuyordu. Yatak odasına geçti ve sessiz adımlarla sürgülü duran gizli kapıya yaklaştı. Böyle korktuğu için kendini azarladı. 'Barones pekâlâ bir şeye ihtiyaç duymuş olabilir,' dedi kendi kendine, kendini toplayıp seslendi: "Kim o?" Alçak bir ses yanıtladı: "Benim." – Charlotte sesi çıkaramayınca, "Kim?" diye sordu. Karşısında Yüzbaşı'yı görür gibi oldu. Ses bu kez kulağına daha yüksek çalındı: "Eduard!" Kapıyı açtı, kocası karşısında duruyordu. Eduard Charlotte'yi şakayla karışık selamladı. Charlotte ona aynı şekilde karşılık verebilmeyi başarmıştı. Eduard tuhaf ziyaretine bulduğu tuhaf açıklamalar içinde bocalıyordu. "Ama aslında neden geldiğimi sana itiraf etmek istiyorum," dedi sonunda. "Bu gece ayakkabını öpeceğime söz verdim."

"Bu çoktandır aklına gelmemişti!" dedi Charlotte.

"Öyleyse fena!" dedi Eduard, "ve bir o kadar da iyi!" Charlotte ince geceliğini onun bakışlarından kaçırmak için bir koltuğa oturdu. Eduard kendini onun ayaklarına attı. Charlotte ayakkabısını öpmesine, ayakkabı elinde kalınca ayağını tutup göğsüne bastırmasına engel olamadı.

Charlotte yaradılış olarak evliliklerde amaç gütmeksizin ve zorlanmadan sevgili olmayı sür-

dürebilen kadınlardandı. Kocasını hiçbir zaman tahrik etmezdi, evet, hatta isteklerini tam olarak karşılamazdı; ama daima soğuk davranmak ya da itici bir hoşgörüsüzlük sergilemeksizin, meşru olan şeylere karşı bile hâlâ çekingenlik duyan, sevgi dolu bir gelin gibiydi. Eduard'ı bu akşam iki farklı açıdan görüyordu. Kocasının gitmesini özlemle arzuluyordu; çünkü Yüzbaşı'nın hayali sanki ona sitem ediyor gibiydi. Ama Eduard'ı uzaklaştırması gereken şey, onu daha çok çekmişti. Charlotte'de sanki bir canlanma vardı. Ağlamıştı, yumuşak başlı kişiler bu halleriyle çekiciliklerini kaybederken, genellikle güçlü olarak tanıdığımız kişiler bu yönden fazlasıyla kazanırlar. Eduard nazik, dostça ve ısrarcıydı; karısından yanında kalmasına izin vermesini istedi, bunu talep etmedi, kâh ciddi, kâh şaka yollu onu ikna etmeye çalıştı, bunun kocalık hakkı olduğunu aklına getirmedi, sonunda fazla düşünmeden mumu söndürdü.

Karanlıkta içsel düşkünlükler ile hayal gücü gerçek olan üzerinde hak iddia eder: Eduard kollarında sadece Ottilie'yi tutuyor, Charlotte ruhundan uzaklaşarak Yüzbaşı'ya doğru süzülüyordu, böylece, yeterince olağanüstü bir şekilde, hem var, hem yok olarak, isteyerek ve zevkle birbirlerinin oldular.

Ama şimdiki zaman kendi sonsuz hakkının elinden alınmasına izin vermedi. Gecenin geri kalanını kalpleri ne yazık ki katılamadığı için daha da özgürleşen sohbetlerle, şakalarla geçirdiler. Ama Eduard ertesi sabah karısının koynunda

uyandığında, gün ona her şeyin farkındaymış, güneş bir suçu aydınlatıyormuş gibi göründü; sessizce onun yanından kalkıp gitti, Charlotte uyandığında kendini oldukça tuhaf bir durumda, yalnız buldu.

12.

Sabah kahvaltısında herkes bir araya geldiğinde dikkatli bir gözlemci her birinin duygu ve düşüncelerinin farklılığını anlayabilirdi. Kont ile Barones, sabrettikleri ayrılığın ardından karşılıklı duydukları eğilimi bir kez daha doğrulayan iki sevgilinin neşeli huzuruyla bir araya gelmişlerdi, buna karşın Eduard ile Charlotte, Yüzbaşı ile Ottilie'nin karşısına adeta utanç ve pişmanlıkla çıkmıştı. Çünkü aşkın doğası budur, her türlü hakkı sadece kendinde bulur, başka haklar onun karşısında yitip gider. Ottilie çocukça bir neşe sergiliyordu, kendi yapısına göre açık yürekli olduğu söylenebilirdi. Yüzbaşı ise ciddi görünüyordu; Kont'la yaptığı konuşma bir süredir içinde sessizce uyuyan her şeyi uyandırmış, aslında burada amaçladığı şeyi yerine getirmediğini, fazla faaliyet göstermeksizin avare bir şekilde ortalıkta dolaştığını hissettirmişti. İki konuk gider gitmez yeni konuklar gelmiş, böylelikle duygularından uzaklaşıp kafasını dağıtabileceği için bu yeni ziyaret Charlotte'nin işine gelmişti; Ottilie'yle meşgul olma isteği iki kat artmış olan Eduard ise bundan pek hoşlanmamıştı; sabah önemli kopyaları henüz bitirmemiş olan Ottilie'de de durum farklı değildi, bu nedenle konuklar geç saatte gider gitmez hemen odasına çekildi.

Akşam olmuştu. Konuklar arabaya binene kadar yürüyerek onlara eşlik eden Eduard,

Charlotte ve Yüzbaşı göletlere doğru bir gezinti daha yapmaya karar verdiler. Eduard'ın hatırı sayılır bir para ödeyerek uzaklardan ısmarladığı kayık gelmişti. Kolayca hareket edip etmediğini, nasıl yönetileceğini denemek istiyorlardı.

Kayık gelecekteki parklara dair üzerlerine planlar yapılan meşe ağaçlarının yakınına, ortadaki göletin kıyısına bağlanmıştı. Buraya bir iskele yapılmalı, ağaçların altına ise gölde gezinti yapanların uğrayacağı, mimarisi güzel bir dinlenme yeri inşa edilmeliydi.

"Karşı tarafta iskele en uygun nereye yapılabilir?" diye sordu Eduard, "Bence çınar ağaçlarımın yanında olabilir."

"Ağaçlar biraz sağ tarafta kalıyor," dedi Yüzbaşı, "daha aşağıya yapılırsa malikâneye de yakın olur; ama bunu iyi düşünmek gerek."

Yüzbaşı kayığın arka tarafına geçip kürekler-den birini çoktan eline almıştı.

Charlotte kayığa bindi, Eduard onu izleyerek diğer küreğe el attı; ama tam kayığı karadan itecekleri sırada Ottilie'yi düşündü, bu göl gezisi onu geciktirecekti, kim bilir ne zaman geri döneceklerdi. Fazla düşünmeden tekrar karaya atladı, küreği Yüzbaşı'ya verip kaçamak bir şekilde özür diledikten sonra aceleyle eve doğru yürüdü.

Eve vardığında Ottilie'nin kapanmış, yazı yazmakta olduğunu öğrendi.

Kendisi için bir şeyler yapıyor olmasının verdiği güzel duygunun yanı sıra onu hemen göremeyecek olmanın sıkıntısını en canlı biçimde

duydu. Sabırsızlığı her an arttı. Büyük salonda bir aşağı bir yukarı yürümeye koyuldu, her şeyi denediği halde dikkatini bir türlü toplayamıyordu. Onu görmek, Yüzbaşı ile Charlotte dönmeden onu sadece görmek istiyordu. Gece olmuş, mumlar yakılmıştı.

Ottilie nihayet tüm ışıltısı ve sevimliliğiyle içeriye girdi. Dostu için bir şey yapmış olmanın verdiği duyguyla ayakları yerden kesilmiş gibiydi.

Yazının aslıyla kopyasını masaya, Eduard'ın önüne koydu. "Karşılaştıralım mı?" diye sordu. Eduard ne diyeceğini bilemiyordu. Ottilie'ye baktı, kopyaları gözden geçirdi. Yazının ilk sayfaları büyük bir özenle, bir kadının zarif eliyle yazılmışlardı, sonra hatlar değişmiş, daha rahat ve serbest olmaya başlamış gibiydi; ama son sayfalara göz gezdirdiğinde yaşadığı şaşkınlık çok büyüktü! "Tanrı aşkına!" diye bağırdı, "Bu nedir? Bu benim el yazım!" Bir Ottilie'ye, bir sayfaya baktı, özellikle son bölümü adeta kendi yazmış gibiydi. Ottilie susuyor, ama büyük bir iç huzuruyla ona bakıyordu. Eduard kollarını yukarı kaldırdı: "Beni seviyorsun," diye haykırdı, "Ottilie, beni seviyorsun." birbirlerine sarıldılar. İlk hangisinin sarıldığını kestirmek zordu.

Dünya o andan sonra Eduard için değişmişti, artık o eski Eduard değil, dünya eski dünya değildi. Karşılıklı duruyorlardı, Eduard Ottilie'nin ellerini tutmuş, yeniden kucaklaşmaya hazır, birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlardı.

Charlotte Yüzbaşı'yla birlikte içeri girdi. Geç kaldıkları için özür dilerken, Eduard içinden gülümsedi. 'Ah, ne kadar erken geldiniz!' dedi kendi kendine.

Akşam yemeğine oturdular. O günkü konuklar tartışıldı. Aşkla duyduğu coşkuyla Eduard, konukların her biri hakkında hep koruyucu ve desteklercesine konuştu. Onunla aynı fikirde olmayan Charlotte kocasının bu ruh halini fark etmişti, toplumdaki boşanmaları her zaman sivri bir dille eleştirdiği halde bu gece böyle yumuşak ve hoşgörülü olduğunu söyleyerek ona takıldı.

Eduard coşkuyla ve içten gelen bir inançla bağırdı: "İnsan bir varlığı yürekten sevmeye görsün, o zaman herkes gözüne hoş görünür!" dedi. Ottilie bakışlarını indirdi, Charlotte de önüne baktı.

Sözü Yüzbaşı aldı: "Saygı duymak, değer vermek de benzer duygulardır. İnsan dünyada değer verilecek şeyi ancak böyle bir düşünceyi hayata geçirecek biriyle karşılaşma fırsatı bulduğu zaman tanır."

Charlotte kendini o akşam Yüzbaşı'yla aralarında geçenlerin anısına terk etmek üzere çabucak yatak odasına çekildi.

Eduard kıyıya atlayıp kayığı karadan iterek sallanan aracı karısı ile dostunun sorumluluğuna terk ettikten sonra Charlotte alacakaranlıkta uğruna için için bunca acı çektiği adamı şimdi karşısında oturmuş, kayığın küreklerini rastgele bir yöne doğru çekerken görüyordu. Çok seyrek

yaşadığı, derin bir hüzün hissediyordu. Kayığın oluşturduğu daireler, küreklerin şıpırtısı, suyun yüzeyine yansıyan çalılıkların görüntüsü, sazlıkların hışırtısı, kuşların son süzülüşleri, ilk çıkan yıldızların göz kırpışları: Bu sessizlikte ruhani bir şeyler vardı. Sanki dostu onu alıp uzaklara götürecek ve orada yalnız bırakacakmış gibi hissediyordu. İçinde olağanüstü bir kıpırtı hissediyor, ağlayamıyordu.

Yüzbaşı bu sırada yeni parkların nasıl olmasını amaçladığını tarif ediyordu. Tek kişinin iki kürekle kolayca yönetip hareket ettirebileceğini söyleyerek kayığın özelliklerini övüyordu. Charlotte'nin de kürek çekmeyi öğreneceğini; insanın suyun üzerinde bazen yalnız süzülmesinin, kendi kendisinin kürekçisi ve dümencisi olmasının hoş bir duygu olduğunu anlatıyordu.

Bu sözlerle birlikte Yüzbaşı'nın yakında ayrılacağı düşüncesi Charlotte'nin yüreğine oturmuştu. 'Acaba bunu kasten mi söylüyor?' diye geçirdi içinden. 'Biliyor mu? Yoksa tahmin mi ediyor? Ya da bunu tesadüfen söyleyerek bilmeden bana kaderimi önceden mi haber veriyor?' Benliğini büyük bir hüzün, bir sabırsızlık kaplamıştı; Yüzbaşı'dan olabildiğince çabuk karaya yanaşıp kendisiyle birlikte malikâneye dönmesini istedi.

Bu, Yüzbaşı'nın gölette çıktığı ilk gezintiydi, suyun derinliğini hemen araştırmış olmasına karşın yine de bazı yerleri tanımıyordu. Karanlık iyice bastırmıştı; malikâneye giden patikadan

uzak olmayan, rahat bir yerde kıyıya çıkmak üzere yönünü değiştirdi. Ama Charlotte karaya çıkmak istediğini korkmuş bir halde tekrarlayınca biraz dikkati dağılmış, yönünü şaşırmıştı. Yeniden küreklere asılarak kıyıya yanaşmış, ama ne yazık ki az bir mesafe kala bundan alıkonmuştu. Kayık karaya oturmuştu ve tekrar kurtulma çabaları boşunaydı. Ne yapacaklardı? Yeterince sığ olan suya girip dostunu karaya kucakta taşımaktan başka çaresi kalmamıştı. Yüzbaşı o sevgili yükü karaya çıkardı, sendelemeyecek ya da ona korku vermeyecek kadar güçlüydü; ama Charlotte yine de kollarını korkuyla onun boynuna dolamıştı. Yüzbaşı onu sıkıca tutup kendine bastırdı ve ancak çimenliğe ulaşınca yere bıraktı, içi kıpır kıpırdı, şaşkındı. Charlotte'nin kolları hâlâ boynundaydı; Yüzbaşı onu yeniden kollarına alıp dudaklarından hararetle öptü; ama aynı anda ayaklarına kapanıp dudaklarını eline bastırdı: "Beni bağışlayacak mısınız, Charlotte?"

Yüzbaşı'nın cesaret ettiği, Charlotte'nin neredeyse karşılık vereceği öpücük, Charlotte'yi yeniden kendine getirmişti. Yüzbaşı'nın elini sıktı, ama yerden kaldırmadı. Ona doğru eğilip elini omzuna koydu: "Bu anın hayatımızda bir çığır açmasını engelleyemeyiz; ancak buna bir anlam yükleyip yüklememek bize kalmış. Gitmeniz gerek, sevgili dostum, gideceksiniz de. Kont kaderinizi iyileştirmeye hazırlanıyor; bu beni hem sevindiriyor hem de üzüyor. Kesinleşinceye kadar bunu sizden saklamak istiyordum; ancak

yaşadığımız şu an, bu sırrı açıklamamı gerektiriyor. Sizi ve kendimi ancak durumumuzu değiştirmeye cesaretimiz olursa affedebilirim, çünkü hislerimizi değiştirmek bizim elimizde değil." Yüzbaşı'yı yerden kaldırıp destek almak için koluna tutundu, böylece konuşmadan malikâneye geri döndüler.

Ama şimdi kendini Eduard'ın eşi olarak hissetmesi ve görmesi gerektiği yerde, yatak odasındaydı. Bu çelişkiler arasında hayatta karşılaştığı çeşitli olaylarla deneyim kazanmış güçlü karakteri yardımına koştu. Daima sağduyulu ve kendine hâkim olmaya alışık olduğundan, ciddi bir gözlemle istediği dengeyi kurmak onun için şimdi de zor olmamıştı; evet, dünkü şaşırtıcı gece ziyaretini düşününce kendi kendine gülümsemeden edemedi. Ama hemen ardından, içinde dindarca dilekler ve umutlar uyandıran tuhaf bir sezgiye, sevinçle karışık tedirginlik veren bir titremeye kapıldı. Duygulanarak diz çöktü, Eduard'a sunak önünde ettiği yemini tekrarladı. Dostluk, yakınlık, özveri, sevinçli tablolarla gözlerinin önünden geçti. Kendini eski haline dönmüş gibi hissediyordu. Çok geçmeden tatlı bir yorgunluğa kapıldı ve rahat bir uykuya daldı.

13.

Eduard bambaşka bir ruh halindeydi. Uyumayı pek düşünmüyordu, hatta soyunmak bile aklına gelmemişti. Ottilie'nin başlangıcını çocuksu bir çekingenlikle yazdığı belgenin kopyasını binlerce kez öptü; kendi el yazısını gördüğünü sandığı için sonunu öpmeye cesaret edemedi. 'Ah, keşke bu başka bir metin olsaydı,' dedi içinden; ama yine bu da en büyük dileğinin yerine geldiğine dair en büyük kanıttı. Zaten bu da elinde kalmayacak mıydı! Üçüncü bir imzayla biçimi bozulacak olsa bile bunu da ebediyen kalbine bastırmayacak mıydı?

Gittikçe büyüyen Ay, ormanın üzerinden yükselmeye başlamıştı.

Sıcak gece insanı açık havaya çekiyordu; dışarıda dolaştı, ölümlülerin içinde en huzursuzu ve en mutlusu oydu. Bahçelerde gezindi; buralar da ona dar geliyordu; çayırlara doğru yürüdü, ama fazla uzaklaşmıştı. Malikâne onu kendine çekiyordu; kendini Ottilie'nin penceresinin altında buldu. Orada verandanın basamaklarından birine oturdu. 'Duvarlar ve sürgüler,' dedi kendi kendine, 'bizi şimdi birbirimizden ayırıyor; ancak kalplerimiz ayrı değil.

Karşımda duruyor olsa, kollarıma atılırdı, ben de onunkilere; bundan emin olduktan sonra başkasına gerek var mı?' Etrafındaki her şey sessizdi, yaprak bile kıpırdamıyordu; o kadar sessizdi ki,

çalışkan hayvanların gece gündüz fark etmeksizin toprağı deşen çalışmaları bile duyulabiliyordu. Kendini mutlu hayallerine bıraktı, nihayet uyuya kaldı ve güneş parlak ışığıyla sabahın sisini dağıtana dek uyanmadı.

Kendi malikânesinde ilk uyananın kendisi olduğunu gördü. İşçiler ona fazla gecikmiş gibi geldi. Geldiklerinde ise sayılarını az, ortaya koydukları günlük işi kendi isteklerine göre yetersiz buldu; daha fazla işçi istedi, bunun sözünü verdiler ve gün içinde bunu da yaptılar. Ama planlarını hızla yoluna koymada bunlar da ona yeterli gelmemişti. Uğraşları onu artık mutlu etmiyordu; her şey çoktan bitmiş olmalıydı, ama kimin için? Ottilie'nin rahatlıkla yürüyebilmesi için yollar yapılmış olmalı, Ottilie'nin rahatça dinlenebilmesi için her yere banklar yerleştirilmeliydi. Yeni evde de herkesi olabildiğince sıkıştırıyordu; her şey Ottilie'nin doğum gününe kadar hazır olmalıydı. Eduard'ın davranışlarında olduğu kadar düşüncelerinde de artık ölçü kalmamıştı. Sevmenin ve sevilmenin bilincinde olmak onu aşırılığa itiyordu. Odaların ve tüm çevrenin görüntüsü gözüne artık çok farklı görünüyordu! Artık kendi evinde değilmiş gibi hissediyordu. Ottilie'nin varlığı her şeyi kaplıyordu; tamamen ona dalmıştı. Başka hiçbir görüşe değer vermiyor, hiçbir gerçek onu ikna etmiyordu; benliğinde dizginlenmiş olan her şey bağlarını koparmıştı, tüm varlığı Ottilie'ye doğru akın ediyordu.

Yüzbaşı, bu tutkulu faaliyeti gözlemliyor, acıklı sonuçlarını önlemeyi diliyordu. Şimdi tek taraflı, abartılı bir hızla yürütülen tüm bu işlerin sakin, dostça bir ortamda gerçekleşeceğini düşünmüştü. Ek binanın satışı onun sayesinde gerçekleşmiş, ilk ödeme yapılmıştı ve Charlotte kararlaştırıldığı gibi parayı kendi kasasına koymuştu. Ama Charlotte'nin daha ilk haftada her zamankinden daha fazla ciddiyet ve sabır göstermesi, bir düzen sağlaması gerekmişti; çünkü bu aceleyle gidildiği takdirde ödenek fazla dayanmayacaktı.

Başlanıp yapılacak iş çoktu. Charlotte'yi bu durumda nasıl bırakabilirdi! Baş başa verip planlanan işleri kendileri hızlandırmak, sonuna doğru para eklemek ve doğacak açığı ek binadan geriye kalan parayla taksitlere bölerek kapamak konusunda anlaştılar. Bu plan önceliklerden neredeyse vazgeçilmeksizin hayata geçti; daha özgürce çalıştılar; her şey yoluna girdiği ve elde yeterince işçi olduğu için işler bir anda hız kazanmış, çok yakında biteceği belli olmuştu. Eduard da amaçlarıyla uyuştuğu için bu işleri gönül rahatlığıyla onayladı.

Bu arada Charlotte kalbinde düşünüp verdiği karardan vazgeçmemişti, Yüzbaşı da aynı düşünceyle erkekçe ona destek oluyordu. Ama tam da bu yüzden birbirlerine duydukları yakınlık daha da artıyordu. Eduard'ın tutkusuna karşılıklı açıklamalar getiriyor, birbirlerine tavsiyelerde bulunuyorlardı. Charlotte, Ottilie'yi yakın takibe

almıştı, onu daha sıkı gözlemliyor, kendi duygularının farkına vardıkça genç kızı daha iyi anlıyordu. Çocuğu uzaklaştırmaktan başka çıkar yol görmüyordu.

Luciane'nin okuldaki başarısı artık gözüne güzel bir tesadüf olarak görünüyordu; çünkü bundan haberdar olan büyük teyzesi onu temelli yanına almak, yakınında görmek, ona dünyayı tanıtmak istiyordu. Ottilie okula geri dönebilirdi; Yüzbaşı da tüm gereksinimleri karşılanmış olarak ayrılacaktı; her şey birkaç ay önceki gibi, evet, hatta çok daha iyi olacaktı. Charlotte Eduard'la arasını kısa zamanda düzeltebilmeyi umuyordu, her şeyi kendi zihninde öylesine makul bir şekilde açıklıyordu ki, eski, o sınırları belirli duruma geri dönülebileceğinin, aşırı serbest kalmış bir şeyin tekrar dara sokulabileceğinin yanılgısına gittikçe daha fazla düşüyordu.

Eduard önüne çıkarılan engelleri fazlasıyla hissediyordu. Onu Ottilie'yle ayrı tutmaya çalıştıklarını, onunla yanında başkaları olmadıkça yalnız konuşmasını, evet, ona yakınlaşmasını zorlaştırdıklarını hemen fark etmişti; bu yüzden öfkeye kapılıyor, bu öfkesini başka şeylerden çıkartıyordu. Ottilie'yle yaptığı kaçamak konuşmalarda sadece ona olan aşkını pekiştirmekle kalmıyor, karısından ve Yüzbaşı'dan da yakınıyordu. Hararetli faaliyetleriyle kasayı boşaltmak üzere olduğunu fark etmiyordu, Charlotte ile Yüzbaşı'yı aldıkları ilk karara göre hareket etmedikleri için sert bir dille suçluyordu, ama alınan

ikinci karara razı olmuştu, evet, bu duruma neden olup onu gerekli hale getiren kendisiydi.

Nefret önyargılıdır, ama aşk daha fazladır. Ottilie de Carlotte ile Yüzbaşı'ya oldukça yabancılaşmıştı. Bir gün Eduard son olaylarla ilgili Yüzbaşı'nın bu tür ilişkilerde pek de dürüst davranmadığı konusunda Ottilie'ye dert yanınca, kız düşüncesizce atıldı: "Size karşı dürüst olmadığını daha önce fark etmiştim. Bir defasında Charlotte'ye, 'Keşke Eduard flütüyle bizi rahatsız etmese! Bu yetenekle hiçbir şey yapamaz, dinleyici için çok sıkıcı,' dediğini duydum. Size böyle seve seve eşlik ederken bunun bana ne kadar acı verdiğini tahmin edebilirsiniz."

Ottilie bunları söyler söylemez iç sesi ona susması gerektiğini fısıldamıştı; ama artık bir kez söylenmişti! Eduard'ın yüzü değişmişti. Hiçbir şey bu kadar keyfini kaçırmamıştı; en sevdiği, özendiği şeye saldırılmıştı, en küçük bir kibir sergilemeden gösterdiği çocukça çabanın bilincindeydi. Onu eğlendiren, sevindiren bir şeye dostları da özenle yaklaşmalıydı. Yeteneği az birinin, üçüncü bir kişinin kulaklarına eziyet etmesinin ne kadar korkunç olabileceğini düşünmüyordu. Gücenmişti ve tekrar bağışlamayacak kadar öfkeliydi. Kendini tüm yükümlülüklerden serbest kalmış hissediyordu.

Ottilie'yle birlikte olma, onu görme, onunla fısıldaşma, ona açılma zorunluluğu her geçen gün artıyordu. Ona yazıp gizlice mektuplaşma ricasında bulunmaya karar verdi. Bunu kısa ve öz

bir şekilde belirttiği kısa not yazı masasının üstünde duruyordu ve oda hizmetçisi saçlarını kıvırmak üzere içeri girince kapıdan gelen rüzgârla birlikte yere uçtu. Hizmetçi her zamanki gibi saç maşasının kızgınlığını yoklamak üzere eğildi, yerdeki kâğıt parçasını görünce bu kez aceleyle maşaya el atıp kâğıdı onunla almak istedi, ama kâğıt yanmıştı. Bu hatayı gören Eduard yanmış notu hizmetçinin elinden çekip aldı. Hemen ardından yenisini yazmak üzere oturdu; ikinci kez yazacakları kolayca aklına gelmedi. Kuruntulara, kuşkulara kapılıyordu, ama bunları yendi. Kâğıdı ilk gördüğü yerde Ottilie'nin eline tutuşturdu.

Ottilie yanıt vermekte gecikmedi. Eduard kâğıdı okumadan, modaya uygun biçimde kısa olup, bir şey saklamaya uygun olmayan yeleğine koydu. Mektup yelekten kayıp o farkında olmadan yere düştü. Charlotte bunu gördü ve notu yerden alıp üstünkörü baktıktan sonra ona uzattı. "Burada senin el yazınla yazılmış bir şey var," dedi, "belki kaybetmek istemeyeceğin bir şeydir."

Eduard afallamıştı. 'Acaba mahsus mu yapıyor,' diye düşündü. 'Kâğıtta yazanları gördü mü, yoksa el yazısının benzerliği onu şaşırttı mı?' İkincisinin doğru olmasını diledi. Uyarılmıştı, hem de iki kez; ama daha yüce bir varlığın bizimle tesadüfe benzeyen bu tuhaf işaretlerle konuşuyormuş gibi görünmesi onun tutkusu için anlaşılmazdı; dahası, bu tutku tarafından gitgide yönlendirilirken onu engellediğini düşündüğü kısıt-

lamaları gittikçe daha tatsız biçimde hissetmeye başlamıştı. Dostane hava kaybolmuştu. Kalbini kapatmıştı, dostu ve karısıyla birlikte zaman geçirmek zorunda kaldığında onlarla olan eski yakınlığını içinde tekrar canlandırmayı başaramıyordu. Bu nedenle kendini sessizce suçlamak onu rahatsız ediyordu; mizaha başvurarak kendine yardımcı olmaya çalışsa da bu da sevgisiz yapıldığı için her zamanki çekiciliğinden yoksun kalıyordu.

Yaşanan tüm bu sınavlarla ilgili Charlotte'ye yardımcı olan, kendi iç sesiydi. Böylesine güzel ve soylu bir yakınlıktan vazgeçmekle ilgili aldığı ciddi kararın bilincindeydi.

Eduard ile Ottilie'ye de yardımcı olmayı ne çok istiyordu! Böyle kötü bir durumu düzeltmek için uzaklaştırmanın tek başına yeterli gelmeyeceğini çok iyi biliyordu. Bu konuyu iyi kalpli çocukla konuşmaya niyetlendi; ama bunu yapamadı; içinde bocaladığı kendi durumu ona engel oluyordu. Bu konuda kendini genel anlamda ifade etmeye çalıştı; bu, konuşmaktan çekindiği kendi durumuna da uyuyordu. Ottilie'ye vermek istediği her işaret aynı zamanda kendi kalbini de gösteriyordu. Onu uyarmak istiyor, ancak kendisinin de böyle bir uyarıya ihtiyacı olabileceğini hissediyordu.

Bu yüzden sessizce sevgilileri birbirlerinden uzak tutmaya devam etmeye çalıştı, ama durum böyle de daha iyiye gitmiyordu. Bazen ağzından kaçan hafif imalar Ottilie'yi etkilemiyordu; çünkü

Eduard onu Charlotte'nin Yüzbaşı'ya eğilimi olduğuna, bu nedenle boşanmak istediğine ve kendisinin de artık bunu uygun bir şekilde gerçekleştirmeyi düşündüğüne inandırmıştı.

Ottilie masum olduğu inancıyla dilediği mutluluğa yakın olduğunu hissediyor, sadece Eduard için yaşıyordu. Ona olan aşkı sayesinde iyi olan her şeyde kendini güçlü hissediyor, sadece onun hatırı için her şeyi mutlulukla yapıyor, diğerlerine sadece onun hatırı için yakın davranıyor, cenneti yeryüzünde yaşıyordu.

Böylece herkes, üzerinde fazla düşünmeksizin, kendine göre günlük yaşantısını sürdürmeye devam etti; tıpkı her şeyin tehlikede olduğu olağanüstü durumlarda hiçbir şey olmamışçasına yaşamaya devam edilmesi gibi, her şey yolunda görünüyordu.

14.

Bu arada Yüzbaşı'ya Kont'tan bir mektup geldi; hatta iki mektup: Biri ilerisi için Yüzbaşı'nın çok güzel şeyler vaat ettiğini belgeleyen, başkalarına göstermek için yazılmış; diğeri ise binbaşı rütbesiyle kendisine önemli birer saray ve ticaret memuriyetinden başka hatırı sayılır bir maaş ile çeşitli ayrıntılar nedeniyle henüz gizli kalması gereken başka avantajların vaat edildiği güncel ve ciddi bir teklif içeren bir mektup. Yüzbaşı da dostlarına sadece umutlardan söz etti ve gerçekleşmesi yakın olan şeyleri gizledi.

Bu arada güncel işleri faal bir şekilde sürdürmeye devam ederken yokluğunda her şeyin engelsizce yürüyebilmesi için gizlice hazırlıklar yapıyordu. Bazı şeyler için bir tarih belirlenmesi, Ottilie'nin doğum gününün bazı işleri hızlandırması onun için de önem kazanmıştı. Aralarında belli bir anlaşma olmasa da, iki dost artık isteyerek birlikte çalışmaya başlamıştı. Peşin alınan paralarla bütçe desteklendiği için Eduard rahatlamıştı; tüm organizasyon artık en hızlı biçimde ilerliyordu.

Yüzbaşı üç göleti bir göle dönüştürmeyi aslında hiç tavsiye etmemeyi yeğlerdi. Alttaki bendi güçlendirmek, ortadakini kaldırıp tüm işi birçok açıdan ele almak önemli ve düşündürücüydü. Ama her iki iş de birbirlerini etkileyebilecekleri gibi, artık çoktan başlamıştı. Bu arada Yüzbaşı'nın

öğrencisi olan, kimi zaman iyi ustaları işe alıp kimi zaman da gereken her yerde işe el atan genç bir mimar çok işe yaramış, çalışmaları destekleyerek inşaata güven ve dayanıklılık sağlamıştı. Bunun için Yüzbaşı da yokluğunun hissedilmeyeceğini düşünerek içinden seviniyordu. Çünkü üstlendiği bir işi, yerini doldurabilecek birini bulana dek tamamlamadan bırakmamayı ilke edinmişti. Evet, yokluklarını hissettirmek için, etraflarında karışıklık yaratıp, bencil cahil kişiler oldukları için etkilerini sürdüremeyecekleri şeyleri bozmak isteyenleri küçümserdi.

Bu şekilde dile getirmeksizin ya da içten içe dürüstçe itiraf edilmeksizin, Ottilie'nin doğum gününü güzelleştirmek için sürekli çaba göstererek çalışmaya devam ediyorlardı. Kıskançlık hissetmemesine karşın, Charlotte'nin düşüncesine göre bu yine de tam anlamıyla bir şenlik olamayacaktı. Ottilie'nin gençliği, yaşadığı mutluluk, aileyle olan ilişkisi, ona günün kraliçesi olarak görünme hakkını vermiyordu. Eduard ise bunun konuşulmasını istemiyordu, çükü her şey kendiliğinden ortaya çıkmış gibi şaşırtmalı ve tabii sevindirmeliydi de.

Bu nedenle hepsi fazla şeyle ilişkilendirmeden yeni evin açılışını bahane edip bu vesileyle köylülere ve dostlara o gün bir şenlik olacağını haber vermek konusunda sessizce anlaştı.

Ancak Eduard'ın düşkünlüğünün sınırı yoktu. Kendini Ottilie'ye adamayı arzu ettiği gibi, özveride, hediyelerde ve vaatlerde de ölçü tanımıyor-

du. O gün Charlotte Ottilie'ye sunmak istediği hediyelerle ilgili ona oldukça yetersiz önerilerde bulunmuştu. Eduard kendi gardırobunu düzenleyen, tüccarlarla, modacılarla sürekli ilişkisi olan oda hizmetkârıyla konuştu; en kaliteli, en hoş hediyeleri genç kıza nasıl sunulacağını çok iyi bilen hizmetkâr hemen şehirde keçi derisinden, kırmızı renkli, çivileri çelikten bir bavul ısmarladı ve içini böyle bir bavula yaraşacak hediyelerle doldurdu.

Hizmetkâr Eduard'a bir öneride daha bulundu. Evde, yakılması hep unutulmuş, az miktarda havai fişek vardı. Bu kolayca çoğaltılabilir, çeşitlendirilebilirdi. Eduard bu fikri tutmuştu, hizmetkâr bu işi üstleneceğine söz verdi. Ama bu bir sır olarak kalmalıydı.

Yüzbaşı da bu arada beklenen gün yaklaştıkça kalabalık bir insan topluluğu davet edildiği ya da buraya çekildiği takdirde gerekli gördüğü güvenlik önlemlerini almaya başlamıştı. Evet, hatta şenliğin havasını bozacak dilenciler ya da başka rahatsız edici durumlar nedeniyle ön tedbirler bile almıştı.

Buna karşın Eduard ve sırdaşı hizmetkâr kusursuz bir şekilde havai fişek gösterisiyle ilgileniyordu. Fişekler büyük meşe ağacının önündeki göletin kıyısında tutuşturulacaktı; topluluk suyun üzerinde yanarak yüzecek olan havai fişeklerin sudaki aksini ve etkisini duyulabilir bir uzaklıktan güvenli ve rahat bir şekilde seyredebilmek için karşıdaki çınarların altında duracaktı.

Eduard bu nedenle başka bir bahane ileri sürerek çınarların altındaki alanı otlardan, çalılardan, yosunlardan temizletmiş, ağaç topluluğunun güzelliği yükseklik ve genişlik açısından ancak zemin temizlenince ortaya çıkmıştı. Bu Eduard'ı çok mutlu etmişti. 'Onları diktiğimde mevsim yaklaşık bu zamanlardı. Ne kadar zaman geçmiş olmalı?' dedi kendi kendine.

Eve döner dönmez babasının özellikle taşradayken son derece düzenli bir şekilde tuttuğu hatıra defterlerini açtı. Gerçi bu ağaçların dikimiyle ilgili bir şey bulamayabilirdi, ama aynı gün aile içinde yaşanmış ve Eduard'ın da hatırlayabileceği önemli bir olay mutlaka yazılmış olmalıydı. Birkaç cildin sayfalarını karıştırdı, sonunda ayrıntıyı buldu. Mucizevi tesadüfü fark ettiğinde ise sevincine diyecek yoktu! Ağaçların dikildiği yılın o günü aynı zamanda Ottilie'nin doğum günüydü.

15.

Eduard'ın özlemini çektiği gün en sonunda gelip çatmış, konuklar yavaş yavaş toplanmaya başlamıştı; çünkü davetiyeler oldukça geniş bir çevreye gönderilmişti ve fazlasıyla övülen temel atma törenini kaçıranlar bu ikinci töreni kaçırmak istememişlerdi.

Yemekten önce hizmetkârlar topluluğu, basamak oluşturacak biçimde kat kat yerleştirilmiş yaprak ve çiçeklerden oluşan zengin çelenklerini taşıyarak müzik eşliğinde malikânenin avlusunda göründü. Saygılarını ilettikten sonra âdetlere göre süslenmiş ipek mendillerini ve kurdelelerini soylulara sundular. Ev sahipleri yemek yerken hizmetkâr alayı köye doğru gösterilerle yürümeye devam etti, bir süre orada oyalanıp kadınlara ve kızlara kurdele dağıttıktan sonra kalabalık eşliğinde nihayet yeni yapılmış evin bulunduğu tepede onları bekleyenlere ulaştı.

Charlotte yemekten sonra konuklarını bir süre daha alıkoydu. Bir tören alayı görüntüsü vermek istemiyordu, bu nedenle rütbe ve sınıf farkına bakılmaksızın herkes küçük gruplar halinde yavaş yavaş yerini aldı. Charlotte, Ottilie'yle birlikte biraz geç geldi, ancak böyle yaparak durumu daha iyileştirmemişti; çünkü içeri giren son kişi gerçekten Ottilie olduğu için, trampetler ve borular sadece onu bekliyormuş, şenliğin o geldiği zaman başlaması gerekiyormuş gibi çalmaya başlamıştı.

Kaba görünümünün kapanması için evin dış cephesi Yüzbaşı'nın talimatıyla yeşillik ve çiçeklerle dekoratif bir şekilde süslenmişti; Eduard Yüzbaşı'nın haberi olmadan mimardan çatı pervazına o günün tarihini çiçeklerle yazmasını istemişti; isteği yerine getirildiği sırada Yüzbaşı tam zamanında yetişmiş ve evin ön tarafına Ottilie'nin adının da yazılmasına engel olabilmişti. Başlanmış işi ustaca bir bahaneyle durdurmuş, çiçeklerden hazırlanmış harfleri kaldırtmayı sağlayabilmişti.

Çelenk yerine takılmıştı ve her yerden görülebiliyordu. Rengârenk kurdeleler, mendiller havada dalgalanırken kısa tutulan konuşmanın büyük bölümü rüzgârın içinde yitip gitti. Tören sona ermişti ve binanın önündeki düzleştirilip çevresi yapraklarla süslenmiş alanda dans başlayacaktı. Temiz giyimli bir uşak Eduard'a doğru kıvrak yapılı bir köylü kızını getirerek yanında duran Ottilie'yi dansa kaldırdı. Çiftleri çok geçmeden diğerleri izledi, Eduard hemen eş değiştirerek Ottilie'yi kaptı ve birlikte dans ettiler. Daha genç olan davetliler neşeyle dansa katılırken yaşlı olanlar onları seyretti.

Herkes gezintiye çıkmak üzere dağılmadan önce, güneşin batışıyla birlikte çınarların altında tekrar bir araya toplanmak üzere sözleştiler. Buluşma yerine ilk gelen Eduard oldu, her şeyi yoluna koydu ve topluluğun havai fişek gösterisini izlemesi için gerekli düzenlemeleri yapan uşağıyla anlaştı.

Yüzbaşı bu ön hazırlıkları fark etmiş ve bundan hoşlanmamıştı; orada toplanması beklenen kalabalığın oluşturacağı sıkışıklıkla ilgili Eduard'la konuşmak istedi, ona telaşla bu konudan söz edince beriki törenin bu bölümünü kendisine bırakılmasını istediğini söyledi.

Köylüler oyularak otlardan temizlenmiş bendin tümsekli ve sağlam olmayan üst tarafında çoktan birbirini sıkıştırmaya başlamıştı. Güneş batmış, akşam olmuştu, iyice karanlık olmasını beklerken çınarların altındaki topluluğa serinletici içecek ikram edildi. Seçilen yer benzersiz bulundu ve herkes birazdan burada türlü şekillerde kuşatılmış bu geniş göl manzarasının keyfini çıkaracağına sevindi.

Sakin bir akşam ve rüzgârsız hava gece şenliğinin rahatça yapılacağını vaat ederken ansızın müthiş bir çığlık koptu. Bentten büyük toprak parçaları kopmuştu, birçok insanın suya düştüğünü gördüler. Toprak gittikçe artan kalabalığın sıkışıklığı ve ağırlığıyla çökmüştü. En iyi yeri kapmaya çalışanlar şimdi ne geri ne de ileri gidebiliyorlardı.

Kalabalıktakiler bir şeyler yapmaktan çok, olanları görmek için yükseğe sıçrayıp bakmaya çalışıyordu; çünkü hiç kimsenin ulaşamayacağı yerde ne yapılabilirdi ki. Yüzbaşı yardım etmeye kararlı birkaç kişiyle birlikte o tarafa koştu, kalabalığı hemen bendin üzerinden kıyıya indirip suya düşenlere yardım etmeye çalışan diğerlerine katıldı. Suda batıp çıkanların çoğu kısmen

kendi çabasıyla, kısmen de yardım elini uzatanlar sayesinde karaya çıkmış, ama hâlâ suda bulunan bir çocuk bende ulaşmak yerine korkudan fazla çabaladığı için kıyıdan uzaklaşmaya başlamıştı. Gücü tükenmiş gibiydi, eli ve ayakları birkaç kez su yüzünde göründü. Ne yazık ki havai fişeklerle dolu olan kayık karşı yakadaydı ve içi çok yavaş boşaltıldığı için yardım gecikiyordu.

Yüzbaşı cesur bir karar verip üstündekileri çıkardı, tüm gözler üzerine çevrilmişti, çevik, güçlü yapısı herkese güven veriyordu; ama kendini suya attığında kalabalıktan şaşkınlık ifade eden bir çığlık koptu, usta bir yüzücü olarak hemen çocuğa yetişip ölü gibi hareketsiz bedenini bende götürürken tüm gözler onu izledi.

Yüzbaşı bu arada yaklaşan kayığa binip herkesin kurtulduğundan emin olmak için orada bulunanları iyice yokladı. Doktor geldi ve ölü sanılan çocuğu muayene etti: Charlotte de olay yerine gelip Yüzbaşı'dan malikâneye dönüp üzerini değişmesini rica etti. Ama Yüzbaşı kendisiyle birlikte kurtarma eylemine katılmış olan ağırbaşlı, anlayışlı kişiler tarafından herkesin sağ salim kurtulduğuna ikna edilene dek gitmekte tereddüt etti.

Charlotte onu eve giderken gördü, şarabın, çayın ve gerekli olabilecek başka şeylerin kilit altında olduğunu, insanların bu gibi durumlarda genellikle altüst olduklarını düşündü; hâlâ çınarların altında dağınık halde duran kalabalığın arasından kendine yol açtı. Eduard kalmaları için

herkesi ikna etmekle meşguldü; birazdan işaret vereceğini, havai fişek gösterisinin başlayacağını söylüyordu. Charlotte yanına gidip eğlenceyi ertelemesini rica edip şimdi bunun sırası olmadığını, şu an hiç kimsenin bundan zevk alamayacağını söyledi; kurtulanlara ve onlara yardım edenlere bunu borçlu olduklarını ona hatırlattı. "Doktor görevini yapacaktır," dedi Eduard. "Gerekli her donanıma sahip, işine karışmamız onu sadece engeller."

Charlotte dediğinde direnirken Ottilie'ye de gitmesi için işaret etti. Eduard ellerinden tutup bağırdı: "Bu günü hastanede bitirmeyelim! Ottilie merhametli bir hemşire olmak için fazla iyi. Görünüşte ölü olanlar biz olmasak da ayılır, sağ olanlar ise kendilerini kuruturlar."

Charlotte sustu ve arkasını dönüp gitti. Birkaç kişi onu izledi, ardından diğerleri de ona katıldı, sonunda hiç kimse sona kalmak istemediği için hepsi peşine takıldı. Eduard ve Ottilie çınarların altında yalnız kalmıştı. Ottilie birlikte malikâneye dönmeleri için ısrar ve korkuyla yalvarsa da Eduard kalmakta ısrar etti. "Hayır, Ottilie!" diye bağırdı, "Olağanüstü olaylar pürüssüzce, alışılmış yollarla gerçekleşmez. Bugün yaşanan beklenmedik olay bizi daha çabuk bir araya getirecek. Sen benimsin! Bunu sana birçok kez söyledim ve yemin ettim; bunu artık bir daha söylemeyeceğiz ve yemin de etmeyeceğiz, ne olacaksa olacak."

Karşı yakadaki kayık bulundukları kıyıya yaklaşıyordu. Uşak çekingen bir sesle havai fişek gösterisinin ne olacağını sordu. "Ateşleyin!" diye ona seslendi Eduard. "Bu yalnızca senin için hazırlanmıştı, Ottilie, şimdi sadece sen göreceksin! Yanında oturup seninle birlikte keyfini çıkarmama izin ver." Sonra ona dokunmaksızın, çekingen bir uysallıkla yanına oturdu.

Fişekler hışırtıyla havalanıyor, ışık saçan toplar yükseliyor, ışık kümeleri geride kuyruklar bırakarak gökyüzünde patlıyor, kıvılcımlar daire biçiminde her yere serpiliyordu, önce tek başına, ardından çiftleşerek, en sonunda hepsi gittikçe daha fazla bir araya gelerek, birbiri ardına gökyüzüne yükseliyordu. İçi içine sığmayan Eduard coşkulu ve hoşnut bakışlarla bu ateşli görüntüyü izliyordu. Bu hışırdayan, kıvılcım saçan yanıp sönmeler Ottilie'nin narin ve heyecanlı kalbine keyiften çok korku veriyordu. Çekinerek Eduard'a yaslandı. Bu yakınlık ve güven Eduard'a Ottilie'nin bütünüyle kendisine ait olduğunu hissettirmişti.

Gecenin karanlığının kendini yeniden belli ettiği sırada çıkan Ay geri dönerlerken patikayı aydınlattı. Yürüdükleri sırada elinde şapkasını tutan bir siluet yanlarına yaklaştı ve bu şenlikli günde ihmal edildiğini söyleyerek sadaka istedi. Ay yüzüne vurunca, Eduard geçenlerde karşılaştığı sırnaşık dilencinin yüz hatlarını tanıdı. Ama öyle mutluydu ki, ona kızamadı ve özellikle bugün dilenmenin son derece ayıp sayılacağını ona hatırlatmak aklına gelmedi. Cebini fazla

karıştırmadan adama bir altın verdi. Mutluluğu ona hiç bitmeyecekmiş gibi göründüğünden, herkesi mutlu etmek istiyordu.

Bu arada evde her şey istenildiği gibi gelişmişti. Doktorun müdahalesi, gerekli her şeyin hazırlanması, Charlotte'nin yardımları, hepsi ortak bir etki oluşturmuş ve çocuk tekrar hayata döndürülmüştü. Konuklar hem havai fişek gösterisini uzaktan seyretmek hem de yaşanan bunca karmaşadan sonra bir an önce huzurlu evlerine dönmek üzere dağılmışlardı.

Üzerini hemen değişen Yüzbaşı da alınması gerekli önlemlere katılmıştı; sonunda her şey sakinleşmiş ve Charlotte'yle yalnız kalmışlardı. Böylece güven duyan bir dost yakınlığıyla ona yakında ayrılacağını açıkladı. Charlotte bu akşam öyle fazla şey yaşamıştı ki, bu haber onu fazla etkilemedi; dostunun kendini nasıl feda ettiğini, insanları ve kendini nasıl kurtardığını görmüştü.

Bu şaşırtıcı olaylar ona anlamlı ama mutsuz olmayan bir geleceğin habercisi gibi görünüyordu.

Ottilie'yle birlikte içeri giren Eduard da Yüzbaşı'nın ayrılacağını öğrenmişti. Charlotte'nin ayrıntıları daha önceden bildiğinden şüphelendi, ama kendi düşünceleriyle öylesine meşguldü ki bunu kötüye yormadı.

Tam tersi, Yüzbaşı'nın atanacağı iyi ve onurlu görevle ilgili anlatılanları dikkatle ve hoşnutlukla dinledi. Olaylarla ilgili gizli dilekleri kontrol edilemez biçimde onu sıkıştırıyordu. Gözlerinin önün-

de şimdiden onu Charlotte'yle, kendisini de Ottilie'yle birlikte görüyordu. Bu kutlama için bundan daha güzel bir hediye olamazdı!

Ottilie odasına girip masanın üzerindeki küçük, harika bavulu gördüğünde çok şaşırmıştı! Hemen açmakta gecikmedi. İçindeki her şey öyle güzel düzenlenmiş ve paketlenmişti ki, onları dışarı çıkarıp açmaya neredeyse cesaret edemeyecekti. Muslinler, patiskalar, ipekler, şallar ve danteller narinlikte, zarafette ve pahalılıkta birbirleriyle yarışıyordu. Mücevherler de unutulmamıştı.

Birkaç kez hepsini baştan aşağı giymeye niyetlendi, ama her şey o kadar değerli ve yabancıydı ki düşüncelerinde bile onları sahiplenmeye cesaret edemiyordu.

16.

Ertesi sabah Yüzbaşı ortadan yok olmuş, geriye sadece dostlarına minnettarlığını bildiren bir mektup bırakmıştı. O ve Charlotte akşamdan birkaç kelimeyle vedalaşmışlardı. Charlotte bunun ebedi bir ayrılık olduğunu hissediyordu ve bunu kabullenmişti; çünkü Kont'un Yüzbaşı'ya gönderdiği ve onun da Charlotte'ye son olarak sözünü ettiği ikinci mektupta koşulları uygun olan bir evlilik olasılığı da söz konusuydu, Yüzbaşı bu konuyu pek önemsemese de, Charlotte buna kesin gözüyle bakıp ondan tümüyle vazgeçmişti.

Buna karşın kendi üzerinde sağladığı hâkimiyeti artık başkalarından da talep edebileceğine inanıyordu. Kendisi bunu yapabilmişti, o halde başkası da aynı şekilde yapabilirdi. Bu amaçla konunun kesin olarak halledilmesi gerektiğini kocasıyla olabildiğince açık ve iyimser bir dille konuşmaya başladı.

"Dostumuz bizi terk etti," dedi; "şimdi yine daha önce olduğu gibi baş başayız tamamen eski yaşantımıza dönmek isteyip istemeyeceğimiz artık yalnızca bize bağlı."

Kendi tutkusunu okşayan şeylerin dışında hiçbir şeyi duymayan Eduard, Charlotte'nin bu sözlerle evlenmeden önceki dul hallerini kastettiğini, her ne kadar belirsiz bir şekilde olsa da, boşanma umudu vermek istediğini sandı. Bu nedenle gülerek yanıtladı: "Neden olmasın? Önemli olan anlaşmaktır."

Ama Charlotte, "Ottilie'nin koşullarını değiştirmek için de bir seçim yapmalıyız; çünkü ona bu koşulları sağlayacak, çekici bir çifte fırsat söz konusu. Kızım büyük teyzesinin yanına taşınacağı için yeniden yatılı okula dönebilir; ya da tek kızı olan saygın bir ailenin yanına verilerek uygun bir eğitimin tüm avantajlarından yararlanabilir," diye devam edince kendini kandırılmış gibi hissetti.

"Bu arada," dedi Eduard oldukça sakin, "Ottilie'yi sıcak ortamımızda öyle şımarttık ki başka birini zor kabullenebilir."

"Hepimiz şımartıldık," dedi Charlotte, "sen de öyle. Öte yandan aklımızı başımıza toplamamızı gerektiren bir noktadayız; küçük grubumuzun bütün üyeleri için en iyisini düşünüp hiçbir özveriden kaçınmamamız için bizi uyaran bir nokta bu."

"En azından, Ottilie'nin feda edilmesini doğru bulmuyorum," dedi Eduard, "onu yabancı insanların arasına ittiğimizde böyle olacak. Yüzbaşı kendine burada iyi bir kısmet buldu; onu gönül rahatlığıyla, evet, iç huzuruyla aramızdan uğurladık. Ottilie'yi kim bilir ne bekliyor; neden acele edelim?"

"Bizi neyin beklediği oldukça açık," dedi Charlotte biraz heyecanla. Her şeyi açıkça, kesin bir dille konuşmak niyetinde olduğu için devam etti: "Ottilie'yi seviyorsun, ona alışıyorsun. Ona olan düşkünlüğünü ve tutkularını belli ediyorsun, bunlar onun tarafından da besleniyor. Her

saat kendimize itiraf edip kabullendiğimiz şeyleri neden kelimelere dökmeyelim? Bu işin sonunun nereye varacağını sorma dikkatini göstermemiz gerekmiyor mu?"

"Bunun yanıtı hemen verilemese bile," diye kendini topladı Eduard, "bir işin sonunun ne olacağı hakkında şimdiden bir şey söylenemiyorsa, ilk önce geleceğin bize ne öğreteceğini kararlı bir şekilde bekleyerek de çok şey söyleyebiliriz."

"Burada geleceği görmek için fazla büyük bir bilgeliğe gerek yok," dedi Charlotte, "ne olursa olsun, ikimizin de artık istenmeyen ya da gerekmeyen şeylere körü körüne yönelemeyecek kadar genç olmadığı kolayca söylenebilir. Artık bizimle bizden başka hiç kimse ilgilenemez; birbirimizin yoldaşı, kendi kendimizin efendisi olmalıyız. Hiç kimse kendimizi bir aşırılığın içinde kaybetmemizi, kendimizi ayıplanacak ya da gülünç duruma sokacak şeyler yapmamızı bizden beklemiyor."

Karısının açık yürekli konuşmalarına karşılık veremeyen Eduard, "Ottilie'nin gelecekte değil, şimdi mutlu olmasını istediğim için beni suçlayabilir misin?" dedi, "Ottilie'yi kendimizden uzaklaştırıp yabancı insanların hizmetine vermeyi dürüstçe ve kendini kandırmadan düşün – en azından ben kendimi ona böyle bir değişikliği reva görecek kadar zalim görmüyorum!"

Charlotte kocasının bu ikiyüzlü davranışının ardındaki kararlılığı fark etmişti.

Onun kendisinden ne kadar uzaklaşmış olduğunu ancak şimdi hissediyordu. Biraz heyecanlı

bir tavırla bağırdı: "Ottilie bizi birbirimizden ayırdığında, beni bir kocadan, bir babayı çocuklarından kopardığında mutlu olabilecek mi?"

"Çocuk meselesini hallettiğimizi sanıyordum," dedi Eduard soğuk bir tavırla gülümseyerek; ama hemen ardından biraz daha yumuşayarak devam etti: "Böyle aşırılıklar kimin aklına gelebilir?"

"Tutku aşırılıklarla yan yanadır," dedi Charlotte. "Henüz zaman varken bu öneriyi, ikimize sunduğum bu yardımı reddetme. Sıkıntılı durumlarda daha mantıklı olan kişi etkili olmalı ve yardım etmelidir. Bu kez bu kişi benim. Sevgilim, sevgili Eduard, bana izin ver! Elde ettiğim mutluluğumdan, en güzel haklarımdan, senden öylece vazgeçmemi bekleyebilir misin?"

"Bunu kim söylüyor?" dedi Eduard biraz utanarak.

"Sen," dedi Charlotte; "Ottilie'yi yanında tutmayı istemekle, bunun sonunun nereye varacağını açıkça itiraf etmiş olmuyor musun? Seni sıkıştırmak istemiyorum; ama kendine engel olamıyorsan, en azından böylece artık kendini daha fazla kandırmamış olursun."

Eduard, Charlotte'nin ne kadar haklı olduğunu hissediyordu. İnsanın kalbinde uzun süre sakladığı şeyin ansızın kelimelere dökülmesi korkunçtu; sadece o anı geçiştirmek için karşılık verdi: "Niyetinin ne olduğunu bile anlamadım."

"Niyetim, seninle birlikte bu iki öneri hakkında düşünmekti. Her ikisinin de çok iyi yönleri var. Şimdiki durumunu dikkate aldığımda, yatılı

okul Ottilie için en uygunu. Ama ileride olacakları düşündüğümde, daha büyük ve kapsamlı olan diğeri daha çok şey vaat ediyor." Bunun üzerine Charlotte kocasına her iki öneriyi ayrıntılarıyla açıkladı ve şu sözlerle bitirdi: "Bana kalsa, şu hanımın evini birçok neden yüzünden yatılı okula tercih ederdim, çünkü oradaki genç adamın Ottilie'ye olan tutkusunun daha fazla artmasını istemem."

Eduard onu onaylarmış gibi göründü, ama niyeti sadece zaman kazanmaktı. Artık belirleyici bir şeyler yapmayı amaçlayan Charlotte, Eduard hemen karşı çıkmayınca daha önceden gizlice tüm hazırlıklarını tamamladığı Ottilie'nin gidişini hemen bir sonraki gün karara bağlama fırsatını kullandı.

Eduard ürpermişti, ihanete uğramış gibi hissediyordu, karısının sevgi dolu konuşması uydurma, yapay ve planlıydı, onu mutluluğundan ebediyen ayırmayı amaçlıyordu. Meseleyi tamamen ona bırakmış gibi göründü; içinden çoktan kararını vermişti. Sakinleşmek, Ottilie'nin evden ayrılışının beraberinde getireceği, sonuçları tahmin edilemeyen felaketi önlemek için evi terk edecekti. İlk önce Ottilie'nin ayrılışı sırasında orada bulunmak, evet, o andan itibaren onu bir daha görmek istemediğini söyleyerek bir şeyler sezmemesi için Charlotte'yi kandırdı. Kazandığını sanan Charlotte ona her türlü desteği verdi. Eduard atlarının hazırlanmasını emretti, uşağına

toparlanması gerekenler ve bunların nereye gönderileceği konusunda gerekli talimatları verdi ve içinden geldiği gibi oturup yazmaya başladı.

Eduard'dan Charlotte'ye

"Sevgilim, uğradığımız felaket düzelsin ya da düzelmesin, tek hissettiğim sadece şu: Şu anda umutsuzluğa düşmek istemiyorsam kendime, hepimize bir süre vermem gerek. Kendimden özveride bulunarak bunu talep ediyorum. Evimi terk ediyorum ve ancak her şey daha uygun ve sakin göründüğünde geri döneceğim. Bu süre içinde eve sen sahip olacaksın, ama Ottilie'yle birlikte. Onun yabancıların değil, senin yanında olduğunu bilmek istiyorum. Onunla ilgilen ve şimdiye kadar nasıl davrandıysan öyle davran, evet, hep daha sevgi dolu, daha dostça ve daha yumuşak ol. Ottilie'yle gizlice ilişki kurmaya çalışmayacağıma söz veriyorum. Nasıl yaşadığınızdan beni bir süre haberdar etmesen daha iyi; en iyisini düşünmek istiyorum. Siz de benim için böyle düşünün. Senden tüm içtenliğimle rica ediyorum: Ottilie'yi bir yerlere göndermeye, yeni ilişkilere sokmaya kalkma! Malikânenin çevresinin ve parkının dışındaki yabancı insanlara güvenildiğinde, Ottilie bana ait olacaktır, ondan güç alacağım. Ama bu düşkünlüğüme, isteklerime, acıma saygı gösterir, hayalleri-

mi, umutlarımı hoş tutarsan, bana sunacağınız bu iyileşme sürecine karşı koymam."

Bu son ifade kalbinden değil, kaleminden çıkmıştı. Evet, yazdığı şeyi kâğıt üzerinde gördüğünde acıyla ağlamaya başladı. Öyle ya da böyle, Ottilie'yi sevmek mutluluğundan, evet, mutsuzluğundan vazgeçmek zorundaydı! Ne yaptığını şimdi anlıyordu. Sonucunun nereye varacağını bilmeksizin ayrılıyordu. En azından şimdi Ottilie'yi tekrar görmemeliydi; onu bir daha görüp görmeyeceğinden nasıl emin olabilirdi? Ama mektup yazılmıştı; atlar kapının önünde duruyordu; Ottilie'nin her an karşısına çıkabileceğinden ve aynı anda verdiği karardan caymaktan korkuyordu. Kendini toparladı; istediği zaman dönebileceğini, özellikle bu ayrılık sayesinde isteklerine yaklaşabileceğini düşündü. Tam tersi, kaldığı takdirde Ottilie'nin evden gönderileceğini hayalinde canlandırdı. Mektubu mühürledi, aceleyle merdivenlerden inip atına atladı.

Köydeki hanın önünden geçerken, dün gece bolca sadaka verdiği dilenciyi kameriyede otururken gördü. Beriki iştahla öğle yemeğini yiyordu, ayağa kalkıp Eduard'ın önünde saygıyla, evet, tapınır gibi eğildi. Bu adam daha dün Ottilie'yi koluna takmış yürürken karşısına çıkmıştı; şimdi ona hayatının en mutlu saatlerini hatırlatıyordu. Acıları depreşti; geride bırakmış olduklarının verdiği duygu ona dayanılmaz geliyordu; dilenciye

tekrar baktı: "Ah, gıpta edilecek adam!" dedi; "sen hâlâ dünkü sadakanı tüketebiliyorsun, oysa ben dünkü mutluluğumu çoktan tükettim!"

17.

Ottilie birinin atla uzaklaştığını duyunca pencereye gitti ve Eduard'ın ancak sırtını görebildi. Kendisini görmeden, ona bir sabah selamı bile vermeden evden çıkıp gitmesi tuhafına gitmişti. Charlotte onunla birlikte uzun bir gezintiye çıkıp birçok şeyden söz ettiği halde sanki bilerek kocasından söz etmeyince iyice huzursuzlanıp düşünceye daldı. Geri döndüklerinde masanın sadece iki kişilik hazırlandığını görünce iyice sarsıldı.

Gözümüze fazla büyük görünmeyen alışkanlıkların yokluğunu hissetmek pek hoşumuza gitmez, ama bazı önemli durumlarda böyle bir yoksunluğu acıyla hissederiz. Eduard ile Yüzbaşı yoktu, Charlotte uzun zamandır ilk kez sofrayı kendisi kurmuştu, Ottilie kendini dışlanmış hissediyordu. İki kadın karşılıklı oturdu; Charlotte Yüzbaşı'nın yeni görevinden, onu yakın zamanda görme umudunun olmadığından oldukça doğal bir tavırla söz ediyordu. İçinde bulunduğu durumda Ottilie'yi tek avutan tek şey, Eduard'ın Yüzbaşı'ya bir süre eşlik etmek için onunla birlikte gittiğine inanabilmekti.

Masadan kalktıkları sırada Eduard'ın arabasını pencerenin altında gördüler, Charlotte biraz da öfkeyle arabayı buraya kimin getirdiğini sorduğunda bunun, evden birkaç eşya daha almak için gelen uşak olduğunu söylediler. Şaşkınlığını ve acısını gizlemek için Ottilie'nin tüm gücünü toplaması gerekti.

Uşak içeri girip birkaç şey daha istedi. Bunlar, efendisinin fincanı, bir çift gümüş kaşık ve Ottilie'ye uzun sürecek bir seyahatte gerekecek şeyler gibi görünen benzer eşyalardı. Charlotte istenen eşyalara değinerek uşağın bunlarla neyi kastettiğini oldukça kuru bir sesle sordu; çünkü efendisine ait olan her şey alınmıştı. Amacı hiç kuşkusuz Ottilie'yle konuşmak ve Charlotte'yi bir bahaneyle odadan dışarı çıkarmak olan uyanık uşak özür dileyerek dediğinde ısrar etti, Ottilie de ona yardımcı olmak istedi; ama Charlotte bunu reddetti, uşak gitmek zorunda kaldı ve araba yola çıktı.

Bu, Ottilie için korkunç bir andı. Olup bitenleri anlamıyor, kavrayamıyordu; ama Eduard'ın uzun süreliğine kendisinden koparıldığını hissedebiliyordu.

Charlotte de durumu anlamıştı ve onu kendi haline bıraktı. Ottilie'nin acısını ve gözyaşlarını tarif etmeye cesaret edemeyiz. Çektiği acı dayanılmazdı. Bu günü atlatabilmesinde ona yardım etmesi için sadece Tanrı'ya yalvarıyordu; o günü ve geceyi böyle atlattı, tekrar kendine geldiğinde karşısında başka birini bulduğunu sandı.

Ottilie kendini toparlayamamış, boyun da eğmemişti, ama böyle büyük bir kayıptan sonra hâlâ buradaydı ve korkması gereken başka şeyler vardı. Bilinci tekrar yerine geldikten sonraki ilk endişesi, evden uzaklaştırılan erkeklerden sonra sıranın kendisine gelebilecek olmasıydı. Eduard'ın ona Charlotte'nin yanında kalmasını garantileyen tehditlerinden haberi yoktu; yine de

Charlotte'nin ona karşı davranışları onu biraz olsun rahatlatmıştı. Charlotte bu iyi çocukla ilgilenmeye çalışıyor, gerekmedikçe onu yanından ayırmıyordu; koşulsuz bir tutkuya karşı kelimelerle etkili olamayacağını pekâlâ bildiği halde, yine de sağduyunun ve bilincin gücünü biliyor, bu nedenle Ottilie'yle konuşurken bazı şeyleri dile getiriyordu.

Böylece Charlotte'nin ara sıra bilerek ve akıllıca ileri sürdüğü bilgece gözlemler Ottilie için büyük teselli oluyordu: "Tutkuları nedeniyle çektikleri sıkıntıya sükunetle yardım ettiğimiz kişilerin minnettarlıkları ne kadar içtendir," dedi, "erkeklerin yarım bıraktığı işlere sevinçle, çalışkanlıkla el atalım; böylece onların fırtınalı, sabırsız karakterlerinin tahrip ettiği şeyleri biz ölçülü davranarak koruyup destekleyelim, döndüklerinde onlara en güzel manzarayı hazırlayalım."

"Siz ölçülü olmaktan söz edince, sevgili teyze," dedi Ottilie, "özellikle şarap söz konusu olduğunda, ne yalan söyleyeyim, aklıma erkeklerin ölçüsüzlüğü geldi. Saf aklın, zekânın, başkasını korumanın, zarafetin ve nezaketin bile birkaç saatliğine kaybolup kusursuz bir erkeğin sunabileceği tüm bu iyi özelliklerin yerini kötülük ve karmaşanın alabileceğini görmek zorunda kalmak beni ne çok üzmüş ve korkutmuştur! Bu yüzden kim bilir ne sıklıkla zoraki kararlar vermek zorunda kalınmıştır!"

Charlotte ona hak verdi, ama konuşmayı uzatmadı; çünkü Ottilie'nin burada da neşesini,

konuşkanlığını, canlılığını her zaman olmasa da, gereğinden fazla şaraptan aldığı zevkle arttıran Eduard'ı kastettiğini çok iyi biliyordu.

Bu konuşmada Ottilie'nin erkekleri, özellikle Eduard'ı düşündüğü Charlotte'nin nasıl gözüne çarpmışsa, Charlotte'nin Yüzbaşı'nın yakında gerçekleşecek olan evliliğinden söz ederken sanki son derece bildik ve normal bir şey anlatıyormuş gibi konuşması da Ottilie'nin dikkatini çekmiş, Eduard'ın daha önce verdiği güvenceleri aklına getirdiğinde her şey çok daha farklı bir boyut kazanmıştı. Tüm bunlar Ottilie'nin, Charlotte'nin her ifadesine, işaretine, davranışına ve attığı adıma olan dikkatini arttırmıştı. Genç kız bilmeden uyanık, keskin zekâlı, şüpheci olmaya başlamıştı.

Bu arada Charlotte çevresindeki her şeyi keskin bakışıyla teker teker gözden geçiriyor, Ottilie'nin de sürekli ona katılmasını sağlayarak becerikliliğiyle etkili oluyordu. Ev bütçesini korkusuzca kıstı; evet, her şeyi yakından incelediğinde, bu tutku meselesini bir bakıma hayırlı bir olay olarak görüyordu. Çünkü şimdiye kadarki yöntemle devam edildiği takdirde kolayca sınırı aşacak, iyi durumdaki servetleri zorlayıcı yaşantıları ve aceleye getirdikleri işler nedeniyle yeterince zamanında düşünmedikleri için tükenmese de zarar görecekti.

Parklarla ilgili halihazırdaki gidişata dokunmadı, daha çok, gelecekteki yapılara temel oluşturacak şeylere ağırlık veriyordu, ama bunları da

yavaştan alması gerekti, çünkü kocası geri döndüğü zaman kendine yeterince keyif verecek uğraş bulmalıydı.

Bu işlerde ve planlanan diğer şeylerde Mimar'ın yöntemlerini ne kadar övse azdı. Göl kısa zamanda gözlerinin önünde uzanıvermiş, yeni oluşan kıyılar çeşitli narin bitilerle çiçeklendirilmiş ve çimlendirilmişti. Yeni evin kaba inşaatı tamamlanmış, bakımı için gerekenler sağlanmıştı. Charlotte daha sonra buradaki çalışmayı tekrar zevkle baştan başlamak üzere durdurmuştu. Bu arada kendisi de sakinleşmiş, keyfi yerine gelmişti; Ottilie'ye ise sadece öyleymiş gibi geliyordu; çünkü yapılan her şeyi Eduard'ın yakında dönüp dönmeyeceğine dair bir belirtiden başka bir şey olarak görmüyordu. Tüm bunlarda onu bu gözlem kadar ilgilendiren başka hiçbir şey yoktu.

Genişleyen parkın daima temiz tutulması için köylü çocuklarını toplayıp organize etmek bu nedenle işine gelmişti. Eduard da hep bu düşünceyi benimsemişti. Çocuklara yıkanıp temizlendikten sonra, akşam saatlerinde giyinebilecekleri sevimli bir de kabin yapılmıştı. Gardırop malikânedeydi; denetim işi en akıllı ve dürüst çocuğa verilmişti. Tüm bunları Mimar yönetiyordu ve gerekli donanımlar sağlanmadan önce de çocukların hepsi belli bir beceriye sahiptiler. Hepsi belli bir terbiye almıştı ve işlerini belli bir plana göre yapıyorlardı. Bir bölümü kazmaları, kürekleri, orakları, tırmıkları ve yelpaze biçimindeki süpürgeleriyle işe girişirken, diğerleri de ayrık otlarını

ile taşları koydukları sepetlerle onları izliyor, kimileri de arkalarında çektikleri büyük, demir silindirle toprağı düzlüyordu. Böylece ortaya hoş, iç açıcı bir tören alayı koyuyorlardı. Bunlar mimara bir kameriyenin pervazı için sevimli bir dizi konum ve çalışma fikri verdi, Ottilie ise bunlarda sadece yakında eve dönecek olan ev sahibini karşılamaya hazırlanan bir geçit töreni görüyordu.

Bu, Eduard'ı benzer bir şekilde karşılamak üzere onda cesaret ve heves uyandırmıştı. Bir süredir köylü kızlarını dikiş, örgü, yün eğirme ve benzeri el işleriyle ilgilenmeleri için teşvik etmeye çalışıyorlardı. Köyü güzelleştirme ve temiz tutma girişimlerinden bu yana bu erdemli etkinliklerde de artış görülmüştü. Ottilie onlara hep katılmıştı; ama daha çok tesadüfen, fırsat buldukça ve heveslendiğinde. Artık bunu daha bilinçli ve düzenli yapmaya karar vermişti. Ama kızların sayısı erkeklerinki gibi bir grup kurmaya yetmiyordu. Ottilie iyi hislerine kulak vererek, belli etmeden kızların evlerine, ailelerine ve kardeşlerine bağlı kalmaları için onlara etki etmekten başka bir şey yapmadı.

Birçoğunda başarılı oldu. Sadece beceriksiz olduğu ve evde hiçbir işin ucundan tutmak istemediği için küçük bir kız çocuğundan sürekli şikâyet ediliyordu. Ottilie kıza sert çıkamamıştı, çünkü kız ona özellikle dostça davranmıştı. Ona sokuluyor, izin verildiği takdirde onunla birlikte hareket ediyordu, o zaman yorulmadan her işi hevesle yapıyordu. Anlaşılan çocuğun ihtiyacı

olan şey, güzel bir hanıma bağlı olmaktı. Ottilie başlangıçta çocuğun kendisine eşlik etmesine sabırla dayandı, ama sonra o da kıza karşı bir eğilim hissetti; sonunda birbirlerinden ayrılmaz oldular ve Nanny hanımına her yerde eşlik etti.

Çocuk Ottilie ile birlikte sık sık bahçelere gidiyor, oradaki gelişmeleri gördükçe mutlu oluyordu. Çilek ve kiraz mevsimi geçiyordu, ama Nanny son meyvelerin tadına bakmaktan özellikle zevk alıyordu. Bahçıvan sonbaharda bol ürün vaat eden diğer meyvelerden söz açıldığında hep ev sahibini hatırlıyor ve onun geri dönüşünü anmadan edemiyordu. Ottilie bu iyi yürekli yaşlı adamı zevkle dinliyordu. İşinde kusursuzdu ve Eduard'dan söz etmeden duramıyordu.

Ottilie bu ilkbahar yapılan aşıların çok iyi tuttuğunu sevinçle hatırlatınca, bahçıvan düşünceli bir tavırla karşılık verdi; "Tek dileğim, efendimizin tüm bunların zevkini çıkarabilmesi. Bu sonbahar burada olsaydı, eski malikâne bahçesinde babasından kalma enfes meyve çeşitlerinin ne kadar güzel durduklarını görürdü. Şimdiki meyve bahçıvanları, eski Chartreuse keşişleri[1] kadar güvenilir değiller. Kataloglarda elbette birçok saygın isim bulunabilir. Aşılanan fidanlar büyüyüp meyve verdiğinde ise görülüyor ki bahçede böyle ağaçların bulunması için verilen çabaya değmiyor."

1 Fransa'da Grenoble'un kuzeyindeki Chartreuse Vadisinde Kölnlü Aziz Bruno'nun kurduğu tarikata bağlı keşişler –çn.

Ama sadık bahçıvanın Ottilie'yi neredeyse her gördüğünde defalarca sorduğu şey, efendisinin ne zaman döneceğiydi. Ottilie ona bir şey söyleyemeyince iyi kalpli adam kendisine güvenilmediğini genç kıza sessiz bir kederle fark ettiriyor, Ottilie onu bu şekilde tedirgin eden belirsizlik duygusundan acı duyuyordu. Yine de çiçek tarhlarının kıyısından ayrılamıyordu. Bir bölümünü birlikte diktikleri bitkiler şimdi yemyeşil olmuştu; Nanny'nin sürekli sulamaya hazır olmasının dışında, başka bir bakıma gerek duymuyorlardı. Yeni yeni kendilerini göstermeye başlayıp tüm ihtişam ve zenginlikleriyle Eduard'ın doğum gününü süslemeleri gereken sonraki çeçekleri Ottilie ne hislerle seyrediyordu; o gün kutlama yapacağına kendi kendine birçok kez söz vermişti. Bu çiçekler ona olan eğiliminin ve minnettarlığının bir ifadesi olacaktı. Ama bu şenliği görebilme umudunu her zaman aynı şekilde canlı tutamıyordu. Kuşku ve endişe fısıltıları sürekli bu iyi yürekli kızın ruhunun etrafında dolaşıyordu.

Charlotte'yle de tekrar gerçek anlamda, içten bir uzlaşmaya varamamıştı. Çünkü iki kadının durumu kuşkusuz çok farklıydı. Her şey eskisi gibi kalıp meşru bir yaşamın rayına girildiği takdirde Charlotte geçerli olan mutluluğu kazanmış olacak, önünde parlak bir geleceğin kapısı açılacaktı; buna karşın Ottilie kelimenin tam anlamıyla her şeyini kaybetmiş olacaktı; çünkü hayatı ve mutluluğu ilk Eduard'da bulmuştu ve içinde bulunduğu durumda daha önce varlığından

haberi bile olmadığı, sonsuz bir boşluk hissediyordu. Çünkü arayış içindeki kalp, kendinde bir şeylerin eksik olduğunu hisseder; kaybeden bir kalp, mahrum kaldığını hisseder. Özlem acıya, sabırsızlığa dönüşür ve beklemeye, umut etmeye alışkın olan kadın ruhu kendi yörüngesinden çıkıp kendi mutluluğu için bir şeyler yapmak ister.

Ottilie Eduard'dan vazgeçememişti. Buna inanamayacak kadar akıllı olan Charlotte kendince konunun kapandığını, kocasıyla Ottilie arasında dostane ve sakin bir ilişkinin var olabileceğini varsaysa bile Ottilie, Edaurd'dan nasıl vazgeçebilirdi! Kapağı açık duran bavulun önünde diz çöküp henüz hiç birini kullanmadığı, kumaşlarını kesip biçmediği, hiç birini bitirmediği doğum günü hediyeleri önünde kapanıp diz çöktüğü geceler ne çoktu. İyi yürekli kız güneşin doğuşuyla birlikte kendini evden dışarı kaç kez atmış, tüm mutluluğunu bulduğu, başka zamanlarda ona bir şey ifade etmeyen yerlere kaç kez gitmişti. Toprağın üzerinde bile durmak istememiş, kayığa atlayıp gölün ortasına kadar kürek çekmişti; sonra eline bir gezi kitabı almış; kayığı dalgalarda süzülmeye bırakarak yabancı diyarların hayallerini kurmuş ve dostunu her seferinde oralarda bulmuştu; hâlâ Eduard'ın kalbine yakındı, onunki de kendi kalbine.

18.

Daha önce tanımış olduğumuz, tuhaf işlerle meşgul Bay Mittler, dostları arasında baş gösteren kötü olayların haberini aldıktan sonra taraflardan hiç biri kendisinden yardım istemediği halde bu olayda dostluğunu ve becerisini kanıtlamaya heveslendiği için düşünmeye başlamıştı. Ama önce bir süre beklemek ona daha uygun göründü, çünkü ahlaki meselelerde eğitimli kişilere yardım etmenin eğitimsizlerden daha zor olduğunu çok iyi biliyordu. Bu nedenle onları bir süreliğine kendi hallerine bıraktı; ama sonunda yine dayanamadı ve izini daha önce bulduğu Eduard'ın yanına koştu.

Yolu onu bol ağaçlı, yeşil çimenlerin arasından gürül gürül bir derenin kâh kıvrılarak, kâh çağıldayarak aktığı, şirin bir vadiye çıkardı. Hafif eğimli tepelerde verimli tarlalar, düzgün ekilmiş meyvelikler uzanıyordu. Köyler birbirlerine fazla yakın değildi, tüm manzaranın huzurlu bir görüntüsü vardı, bazı bölümler resmetmeye olmasa bile, harikulade bir yaşam sürmeye uygun görünüyordu.

Bahçeyle çevrili temiz, gösterişsiz ve güzel bir evin yanı sıra iyi durumda görünen bir çiftlik binası sonunda Mittler'in dikkatini çekti. Eduard'ın şu sıralar kaldığı yerin burası olabileceğini tahmin etti ve bunda yanılmadı.

Köşesine çekilerek kendini büsbütün tutkularına bırakmış, bu arada kimi zaman planlar

yapıp, kimi zaman umutlara kapılan bu yalnız dostumuzla ilgili çok şey söyleyebiliriz. Ottilie'yi burada görmeyi, onu buraya getirmeyi, aklını çelmeyi hayal ettiğini, bunun dışında uygun olan ya da olmayan şeyleri düşünmekten kendini alamadığını inkar edemezdi. Hayal gücü tüm olanakları zorluyordu. Ona burada sahip olmadığı, yasal olarak sahip olamadığı takdirde mal varlığını ona bırakacaktı. Burada sakin, özgür bir hayat sürmeliydi; Ottilie mutlu olmalıydı, hayal gücünü acı verici bir şekilde biraz daha zorladığında, belki bir başkasıyla da mutlu olabileceğini düşünüyordu.

Eduard'ın günleri böylece umut ile acı, gözyaşları ile neşe, kararlar, hazırlıklar ve çaresizlikler arasında gidip gelerek geçiyordu. Mittler'i görmek onu şaşırtmamıştı. Bu ziyareti çoktandır bekliyordu, bu nedenle gelişine az da olsa sevinmişti. Onu Charlotte'nin göndermiş olabileceğini düşünerek kendini her türlü özre ve oyalamaya, ardından yapılacak her türlü öneriye hazırlamıştı; ama Ottilie hakkında bir şeyler duyabilme umudu aklına gelince, Mittler gözüne gökten inmiş bir elçi kadar sevimli göründü.

Mittler'in evden değil, kendiliğinden geldiğini öğrenince bu yüzden keyfi kaçtı. İçine kapandı, başlangıçta canı konuşmak bile istemedi. Mittler seven bir kalbin kendini ifade etmeye, içinden geçenleri bir dosta açmaya olan acil ihtiyacını çok iyi biliyordu, bu nedenle biraz kendi kendine söylenip itiraz ettikten sonra arabulucu rolünü bu kez bir yana bırakıp sırdaş dost rolünü üstlendi.

Ardından Edauard'ı sürdürdüğü bu yalnız yaşam nedeniyle dostane bir dille eleştirince, beriki yanıtladı: "Ah, zamanımı daha iyi nasıl geçireceğimi bilmiyorum! Kafam hep onunla meşgul, daima onun yakınında. Ottilie'nin nerede olabileceğini, nereye gittiğini, nerede durduğunu, nerede dinlendiğini düşünebilmek gibi paha biçilemez bir imkâna sahibim. Onu karşımda her zamanki gibi çalışırken görüyorum ve elbette hep hoşuma giden şeyleri yaparken hayal ediyorum. Ama bununla kalmıyor; çünkü ondan uzakta nasıl mutlu olabilirim! Bu kez hayalgücümü Ottilie'nin bana yaklaşmak için neler yapması gerektiğini düşünerek çalıştırıyorum. Onun ağzından kendime tatlı, cana yakın mektuplar yazıyor, ona yanıtlar verip mektup sayfalarını saklıyorum. Ona doğru bir tek adım bile atmamaya söz verdim ve bu sözü tutmak istiyorum. Ama onun bana dönmesini engelleyen nedir? Yoksa Charlotte acımasız davranıp bana mektup yazmaması, kendisiyle ilgili bir haber yollamaması için ondan söz vermesini, yemin etmesini mi istedi? Elbette öyledir, bu mümkün, yine de bu bunu çirkin, dayanılmaz buluyorum. Eğer bildiğim, inandığım gibi beni seviyorsa, neden kararlı davranmıyor, neden kaçıp kendini kollarıma atma cesaretini bulamıyor? Bazen bunu yapmalı, bunu yapabilir, diye düşünüyorum. Giriş holünde bir şey kıpırdadığında kapılara bakıyorum. İçeri girecek diye bekliyorum! Böyle düşünüyorum, böyle umuyorum. Ah! Olabilecek şeyler imkânsız

olduğu için, imkânsızın gerçekleşmesi gerektiğini hayal ediyorum. Geceleri uyandığımda, lambanın yatak odasına verdiği titrek ışığı görünce onun odada süzülen silueti, ruhu, ona dair bir sezi içeri doluyor ve beni ele geçiriyor, kısacık bir an onun bana ait olduğunu düşünüyor, bundan emin oluyorum.

Beni avutan bir tek mutluluk var. Ottilie'nin yakınındayken onu rüyamda hiç görmezdim; ama şimdi uzaktayken rüyalarımda beraberiz, daha da tuhafı: Buradaki komşulardan cana yakın başka kişilerle tanıştığımdan bu yana sanki bana 'çevrene bir bak! Benden daha güzel, çekici hiç kimseyi bulamazsın!' der gibi, hayali ancak şimdi rüyalarımda bana görünüyor. Onunla birlikte karşıma çıkan her şey birbirine karışıyor. Bazen bir anlaşma imzalıyoruz, o zaman onun elini ve adını, kendi elimi ve adımı görüyorum, birbirlerini silip, sonra tekrar birbirlerinin içine geçiyorlar. Bu tatlı hayallerin yarattığı karmaşa da acı verici. Bazen ona dair saf düşüncelerimi alçaltan bir şey yapıyor, sonra tüm tanımlamaların ötesinde korkarak onu ne kadar sevdiğimi hissediyorum. Bazen tamamen kendine aykırı şekilde bana takılıp eziyet ediyor; ama hemen ardından görüntüsü değişiyor, güzel, yuvarlak, ilahi yüzü uzuyor: Başka biri oluyor. Ama yine de acı çekiyorum, hayal kırıklığına uğruyorum, yıkılıyorum.

Gülmeyin, sevgili Mittler, ya da gülün! Ah, bu bağlılıktan, isterseniz aptalca, çılgınca tutkudan utanmıyorum. Hayır, daha önce sevmemişim;

bunun ne demek olduğunu ancak şimdi öğreniyorum. Bu güne kadarki yaşantımdaki her şey onu tanıyana, sevene, tamamen ve gerçekten sevene dek sadece bir girizgâh, oyalanma, sadece zaman geçirme, zaman kaybıymış. Yüzüme karşı olmasa da, arkamdan beni suçladılar elbette: Bazı şeyleri üstünkörü yaptığımı, yüzüme gözüme bulaştırdığımı söylediler. Olabilir; ama kendimi usta olarak gösterebileceğim şeyi henüz bulamamıştım. Sevme becerisinde beni geçecek olanı görmek isterim.

Bu gerçi acı verici, gözyaşı döktüren bir şey; ama bana öyle doğal, öyle bana özgü geliyor ki, bundan bir daha asla vazgeçemem."

Eduard kendini böyle canlı ve içten bir dille ifade ederek belli ki rahatlamıştı; ama içinde bulunduğu tuhaf durumun her ayrıntısı ansızın gözler önüne serilmiş, içini döktüğü için yumuşayan kalbi bu acı çelişkiye yenilince gözyaşlarına boğulmuştu.

Tez canlılığını ve katı tutumunu inkâr edemeyen Mittler, Eduard'ın tutkusunun acı verici coşkusu karşısında ziyaretinin amacından saptığını fark edince bu durumu onaylamadığını dürüst ve sert bir dille açıkladı. Eduard – ona böyle dedi – cesaretini toplamalı, erkeklik onuruna olan borcunu düşünmeliydi, mutsuzken kendini toparlamanın, acıya soğukkanlılıkla ve adabıyla dayanmanın insana en büyük saygıyı kazandıracağını, böylece takdir edilip örnek gösterileceğini unutmamalıydı.

Bu sözler heyecan ve utanç içindeki Eduard'a boş ve değersiz gelmiş olmalıydı. "Mutlu ve huzurlu olan insanın böyle konuşması kolay," diye atıldı; "ama acı çeken birine ne kadar dayanılmaz geldiğini görseydi, utanırdı. İnsanın sonsuz sabrı olmalı, sonsuz acıyı rahatı yerinde olanlar bilmez. Böyle şeyler oluyor, evet, böyleleri var! Her avuntunun değersiz, her umutsuzluğun görev olduğu yerlerde. Kahramanları anlatan soylu bir Yunanlı acı verici sıkıntılarda kendi kahramanlarını ağlatmayı hiçbir şekilde küçümsememiştir. Atasözünde bile şöyle der: 'Sulu gözlü erkekler iyidir.' Kalbi, gözleri kuru olan herkes benden uzak kalsın! Mutsuz kişileri sadece eğlence gibi gören mutlu insanlara lanet olsun. Mutsuz insan, bedensel ve ruhsal sıkıntının en azap verici olanını yaşarken bile alkışları toplamak, ölürken bile alkışlanmak için soylu bir tavır takınmak zorundadır; tıpkı gözler önünde öldürülen terbiyeli bir gladyatör gibi. Sevgili Mittler, ziyaretiniz için teşekkür ederim, ama bahçeye ve çevreye biraz göz gezdirirseniz bana büyük iyilik etmiş olursunuz. Tekrar bir araya geliriz. Kendimi biraz daha toparlamaya ve sizin gibi olmaya çalışacağım."

Mittler bu meseleye bir daha kolayca dönüş yapamayacağından, konuşmayı yarıda kesmektense konuyu değiştirmeyi uygun buldu. Konuşmayı sürdürmek zaten hedefine ulaşmaya çalışan Eduard'a da uygun görünmüştü.

"Bu konuyu sürekli düşünüp taşınmanın – sürekli dile getirmenin kuşkusuz bir yararı yok," dedi Eduard. "Ama bu konuşmalar sayesinde

kendimi anlamaya başladım ve neye karar vermem gerekiyorsa, neye kararlıysam, kendimi ilk kez o şeye hazır hissettim. Şimdiki ve gelecekteki yaşantımı karşımda görüyorum; acı ile mutluluk arasında bir seçim yapmam gerek. Sevgili dostum, bunca gerekli ve çoktan gerçekleşmiş bu boşanmayı meydana getirin; benim için Charlotte'yi razı edin! Bunu neden kabul etmesi gerektiğine inandığımı size uzun uzadıya açıklamak istemiyorum. Gidin, sevgili dostum, hepimizi rahatlatın ve mutlu edin!"

Mittler duraksadı. Eduard devam etti: "Ottilie'yle kaderimiz bir ve bunu yok etmeyeceğiz. Şu bardağa bakın! Üzerine isimlerimizin baş harfleri çizilmiş. Sevinçle bağıran bir adam bunu havaya attı, artık bu bardaktan hiç kimsenin bir şey içmemesi, taşlık zeminde parçalanması gerekiyordu; ama biri onu havada yakaladı. Yüksek bir bedel ödeyerek ona tekrar sahip oldum, şimdi kaderin belirlediği hiçbir bir olayın önüne geçilemeyeceğini kendime kanıtlamak için her gün bu bardakla içiyorum."

"Vah başıma gelenler," diye bağırdı Mittler, "dostlarıma ne kadar sabır göstermem gerek! Şimdi de karşıma en nefret ettiğim, insanın başına gelebilecek en zararlı musibet olan batıl inanç çıktı. Öngörülerle, rüyalarla kendimizi oyalar, günlük yaşantımıza bunlarla anlam katarız. Ama yaşamın kendisi anlamlı olmaya, çevremizdeki her şey hareketlenip gümbürdemeye başladığında bu hayaletlerden çıkacak fırtına daha da korkunç hale gelir."

"Bırakın da hayatın bu bilinmezliğinde, umut ile korku arasında kalmış bu zavallı muhtaç kalbin, o yöne gidemese de bakabileceği bir ışık olsun," dedi Eduard.

"Bir sonuca ulaştırabileceği umudu olsa, bunu elbette isterdim," dedi Mittler, "ama her zaman karşılaştığım şey şu oldu: Kimse uyarıcı belirtilere kulak asmıyor, tüm dikkatler gönül okşayıcı vaatlere yönelik, sadece buna inanılıyor."

Mittler içine saplanıp kaldıkça kendini hep huzursuz etmiş olan karanlık düşüncelere doğru yöneldiğini fark ettiği için Eduard'ın kendisini Charlotte'ye göndermekle ilgili ısrarlı arzusunu biraz da istekle kabul etti. Çünkü şu anda Eduard'a başka nasıl karşı koyabilirdi ki? Zaman kazanıp kadınlarda durumun nasıl olduğunu araştırmak kendi düşüncesine göre yapabileceği tek şeydi.

Hemen Charlotte'ye koştu ve onu her zaman olduğu gibi aklı başında ve neşeli buldu. Charlotte ona olup bitenleri gönül rahatlığıyla anlattı; çünkü Eduard'ın konuşmasından öğrenebildiği tek şey, yaşananların onun üzerinde bıraktığı etkiydi. Konuya kendince temkinli girdi, laf arasında bile olsa, sözü boşanmaya getirmeyi kendine yediremedi. Ama Charlotte tatsız olayları anlattıktan sonra nihayet, "her şeyin düzeleceğine, Eduard'ın tekrar geleceğine inanmak, umut etmek zorundayım. Siz beni böyle bebek beklerken bulmuşken başka türlüsü nasıl olabilir ki?" diye devam edince nasıl da afallayıp şaşırmış, kendince sevinmişti.

"Sizi doğru mu anlıyorum?" diye sordu Mittler. "Tamamen," dedi Charlotte. "Bu haber binlerce kez kutlu olsun!" diye bağırdı Mittler ellerini çırparak. "Bu gerekçenin erkek ruhu üzerinde ne kadar güçlü olduğunu bilirim. Bu haber ne çok evliliği hızlandırmış, sağlamlaştırmış, yeniden düzene sokmuştur! Böyle güzel bir bebek bekleme haberi binlerce kelimeden daha etkili, bizim için de şüphesiz en umut verici olanı. Ancak," diye devam etti, "bana gelince, aslında surat asmak için her türlü nedenim var. Bu olayda kendime pay çıkaramıyorum. Size verdiğim hizmetin teşekküre değer bir yanı yok. Dostum, kendimi tanrı rızası için yoksulların tüm tedavisinde başarılı olup, iyi para ödemek isteyen zengini tedavi edemeyen doktor gibi hissediyorum. Neyse ki burada olay kendiliğinden çözüldü, yoksa çabalarım, ikna konuşmalarım zaten işe yaramayacaktı."

Charlotte ondan bu haberi Eduard'a iletmesini, yanında ona yazdığı bir de mektup götürmesini ve durumun nasıl bir gidişat alacağını görmesini istediyse de Mittler kabul etmedi. "Yapılacak bir şey kalmadı," dedi. "Mektubunuzu yazın! Her ulak benim kadar iyi olacaktır. Bana ihtiyacı olanlara yönelmeliyim. Daha sonra iyi dileklerimi bildirmeye, vaftiz törenine gelirim."

Charlotte her zaman olduğu gibi, bu kez de Mittler'den hoşnut kalmamıştı. Tez canlılığı bazı şeyleri yoluna sokuyordu, ama uğradığı başarısızlıkların nedeni de yine bu aceleciliği yüzündendi. Hiç kimse anlık önyargılara onun kadar bağımlı değildi.

Eduard Charlotte'nin gönderdiği ulağı biraz da korkuyla karşıladı. Mektup evet yanıtı kadar hayır yanıtını da içeriyor olabilirdi. Uzun süre zarfı açmaya cesaret edemedi, sonunda mektubu okuyunca son satırlarda üzüntüden adeta taş kesildi:

"Karını maceracı bir âşık gibi ziyaret ettiğin, onu karşı konulmaz biçimde kendine çektiğin, bir sevgili, bir gelin gibi kollarına aldığın geceyi hatırla. Bu tuhaf tesadüfü şu an yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan ilişkimizi yeniden birbirine bağlayan Tanrı'nın bir takdiri olarak görelim."

Eduard'ın o anki ruh halini tarif etmek zordu. Böyle bir baskı karşısında zaman öldürmek, günlük yaşamı doldurmak için sonunda yine eski alışkanlıklar, eski eğilimler ortaya çıkar. Av ile savaş soylu erkeklerin yardımına koşmaya her zaman hazırdır. Eduard iç dengesini bulmak için kendini dış tehlikelere atmayı özlüyordu. Ölmek istiyordu, çünkü varlığı artık dayanılmaz olmuştu; evet, artık var olmayarak, sevdiği kişileri ve dostlarını tam da bu sayede mutlu edebileceği düşüncesi onu teselli ediyordu. Bu kararını gizli tuttuğu için iradesine hiç kimse engel oluşturamayacaktı. Tüm formalitelere uyarak vasiyetnamesini hazırladı; malikâneyi Ottilie'ye bırakmak ona tatlı bir duygu vermişti. Charlotte, yeni doğacak bebek, Yüzbaşı ve hizmetkârlar için gerekli düzenlemeler de yapılmıştı. Yeniden patlak veren savaş amacını kolaylaştırıyordu. Gençken

orduda yaşadığı yetersizlikler ona türlü güçlükler çıkarmış, bu yüzden hizmetten ayrılmıştı. Şimdi ise emri altındayken ölümün mümkün, zaferin kesin olacağını söyleyebileceği bir komutanla cepheye gitmek ona harika bir duygu veriyordu.

Charlotte'nin sırrını öğrendikten sonra Eduard gibi hatta daha fazla üzülen Ottilie içine kapanmıştı. Artık söyleyecek bir şeyi kalmamıştı. Umut edemiyordu, bunu istemeye izni yoktu. Ancak bazı bölümlerini paylaşacağımız günlüğüne atılan bir bakış, içinde bulunduğu ruh halini bize gösterebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

I.

Toplumsal yaşamda sık sık karşılaştığımız bir durum destanlarda şairin hüneri olarak övülür. Başka bir deyişle, ana karakterler uzaklaşıp gizlendiklerinde, ya da bir durgunluğa kapıldıklarında hemen yerlerini o zamana dek fark edilmemiş bir ikinci, üçüncü karakter alır ve tüm yaptıklarıyla kendilerini ortaya koyarak dikkatimize, ilgimize, hatta övgüye ve takdire değer bulunurlar

Yüzbaşı ile Eduard gittikten sonra bazı işleri düzenleme ve yürütme sorumluluğunu tek başına üstlenip bu arada dürüst, anlayışlı ve çalışkan bir karakter sergileyen, aynı zamanda hanımlara destek olup sessiz ve sıkıcı saatlerde onlarla sohbet eden Mimar da böyle ortaya çıkmıştı. Güven veren, ilgi uyandıran kişiliği dış görünüşünden bile belli oluyordu. Kelimenin tam anlamıyla delikanlıydı; güzel yapılı, zayıf, biraz uzuncaydı; fazla sokulgan ve ısrarcı olmamakla birlikte kor-

kusuz ve alçakgönüllüydü. Her sorunu ve çaba gerektiren her işi seve seve ele alıyordu; hesabı kuvvetli olduğu için ev işleri kısa zamanda onun için sır olmaktan çıkmıştı, yardımseverliği her yerde etkisini gösteriyordu. Yabancıları karşılama görevi ona bırakılmıştı, beklenmedik konukları ya geri çeviriyor ya da en azından hanımları hazırlayarak rahatsızlık çıkarmalarına engel oluyordu.

Bunların arasında fazla önemli olmasa da, Charlotte'yi etkileyen bir konuyu dile getirmek üzere, yakında oturan bir soylu tarafından gönderilen genç bir avukat Mimar'a hayli zorluk çıkarmıştı. Uzun zamandır el sürülmemiş bazı şeyleri harekete geçirdiği için bu olaydan söz etmemiz gerek.

Charlotte'nin kilise avlusunda giriştiği değişiklikleri hatırlayalım. Tüm mezar taşlarını yerinden kaldırtıp kilisenin temel duvarına koydurmuştu. Geri kalan yer düzleştirilmişti. Kiliseye, oradan da karşısındaki küçük kapıya devam eden geniş yolun dışında kalan her yere yemyeşil, çeşitli türde yoncalar ekilmişti. Yeni mezarlar arkadan öne doğru belli bir düzen içinde yerleştirilecek, bu arada her seferinde tekrar düzleştirilip aynı şekilde yeniden yeşillendirilecekti. Bu düzenlemenin pazar günleri ve ayinlerde kullanılan kilise girişine canlı ve saygın bir görünüm kazandırdığını kimse inkâr edemezdi. Hatta eski alışkanlıklarına sıkıca bağlı olan ve düzenlemeyi başlangıçta pek beğenmeyen yaşlı rahip bile artık

Philemon ile Baukis[1] gibi arka kapının önünde dikili olan yaşlı ıhlamur ağaçlarının altında otururken tümsekli mezar taşları yerine önünde uzanan rengârenk halıyı keyifle seyrediyordu, ayrıca Charlotte'nin bu alanı onun kullanımına bırakması ev bütçesine katkı da sağlamıştı.

Hal böyle iken, bazı cemaat üyeleri atalarının uyuduğu yerdeki işaretler kaldırıldığı, böylece onları yâd etmek imkânsız hale geldiği için bu yapılanları onaylamamıştı, çünkü birçoklarının da iddia ettiği gibi, iyi korunmuş anıt taşları kimin gömülü olduğunu belirtse de nerede gömülü olduklarını göstermiyordu.

Kamuya ait bu mezarlıkta yıllar önce kendine ve aile üyelerine bir yer talep edip karşılığında da kurduğu vakıf aracılığıyla kiliseye düzenli olarak küçük bir bağışta bulunan komşu aile de aynı fikirdeydi. Şimdi o güne kadar yerine getirilen şartlar tek taraflı iptal edildiği, tüm ihtarlara ve itirazlara kulak verilmediği için vakfın iptal edileceğini, artık ödeme yapılmayacağını bildirmek üzere bu genç avukatı göndermişlerdi. Bu değişikliğin sorumlusu olan Charlotte genç adamla bizzat konuşmak istemiş, beriki de sesini yük-

1 Philemon ile Baukis: Yunan ve Roma mitolojisinde geçen bir öyküdeki yaşlı, yoksul bir karı koca. Kılık değiştiren tanrı Zeus ile Hermes'i kimse evlerine almazken bu yaşlı karı koca onca yoksul oldukları halde dilenci sandıkları tanrıları evlerine misafir edip güzelce doyururlar. Tanrılar tüm köyü sular altında bırakırken onların evlerinin olduğu yerde mermerden bir saray inşa edip dilekleri üzerine yaşlı karı kocayı ölüm zamanları geldiğinde dalları birbirine dolanan ulu bir ağaca dönüştürürler –ed.n.

seltmeden, canlı bir ifadeyle müvekkilinin nedenlerini sıralamış ve orada bulunanları bazı şeyleri düşünmeye yöneltmişti.

Verdiği rahatsızlığı haklı çıkaran kısa bir girişten sonra devam etti: "Ailelerinin yattığı mezarlarda işaret olmasının en küçüğünden en büyüğüne dek, herkes için ne kadar önemli olduğunu görüyorsunuz. Mezarın üstüne tahtadan basit bir haç dikip onu çelenkle süslemek, bu işaret çekilen yas gibi zamanla yok olup gidecek olsa bile, hiç değilse acısı var olduğu sürece anısını yaşatabilmek, çocuğunu gömen yoksul bir köylü için bir çeşit teselli kaynağıdır. Varlıklı kişiler bu haçları demirden yaptırıp mezara diktirirler ve bunu çeşitli şekillerde, yıllarca korurlar. Ama bunlar de günün birinde toprağa gömülüp kayboldukları için zengin kişilere nesiller boyu dayanmayı vaat eden ve arkadan gelenler tarafından yeniden bakımı yapılarak yenilenecek mezar taşlarına başvurmaktan başka çare kalmaz. Ama bizi buraya çeken mezar taşı değil, altındaki kişi, toprağın yanına aldığı yakınlarımızdır. Burada söz konusu olan, ne mezarda yatanı yâd etmek ne de hatıralardır, aksine şimdiki zamandır. Kaybettiğim bir sevdiğimin mezar taşına sarılmak yerine toprağına sarılırım, çünkü öbürü bana az gelir; ama eşler, akrabalar, dostlar kaybettiklerinin ardından bu mezar taşının başında toplanır, hayatta kalanlar, yabancılar ile kötü niyetli insanları toprağın altında yatan sevdiklerinden uzak tutup reddetmek hakkına sahiptir.

Bu nedenle müvekkilimin vakfı iptal etme konusunda tamamen haklı olduğunu savunuyorum; bu yeterince insaflı bir karar, çünkü aile üyeleri hiç bir bedelin karşılayamayacağı biçimde yaralanmıştır. Kaybettikleri sevdiklerine bir çiçek getirmenin verdiği tatlı duygudan, gelecekte yanı başlarında dinlenmenin avutucu umudundan acı verici şekilde mahrum bırakılmışlardır."

"Bu konu mahkemeyi meşgul edecek kadar önemli değil," dedi Charlotte. "Yaptığım değişikliklerden pişman değilim, bu nedenle kilisenin uğradığı zararı seve seve telafi ederim. Ayrıca size dürüstçe şunu söyleyeyim: Gerekçeleriniz beni ikna etmedi. İnsanların en azından ölümden sonra eşitliğe kavuşmalarına dair saf ve temiz duygu bana kişiliklerimizi, bağımlılıklarımızı ve yaşamdaki ilişkilerimizi inatçı ve katı bir şekilde devam ettirmekten çok daha rahatlatıcı geliyor – Peki, siz bu işe ne diyorsunuz?" diyerek Mimar'a sordu.

"Böyle bir konuda ne tartışırım ne de belirleyici olmak isterim. Sanatıma, düşünce tarzıma en uygun olanı naçizane söylememe izin verin. Sevdiğimiz bedenden geriye kalan külleri göğsümüze bastırmaktan artık mahrumuz, onları süslerle bezenmiş lahitlerde bozulmadan saklayacak kadar zengin ve geniş gönüllü de değiliz, evet, kiliselerde kendi ailelerimize bile artık yer bulamayıp onları dışarıda gösterilen yerlere gömmek zorunda kalıyoruz, bu nedenle başlattığınız düzeni, saygıdeğer hanımefendi, kabul etmek

için her türlü nedene sahibiz. Bir cemaatin üyeleri sıralar halinde yan yana yatıyorlarsa, o zaman kendi ailelerinin yanı başında ve altında dinleniyorlar demektir. Toprak günün birinde bizi de aldığında, bence rastgele oluşmuş ve git gide aşağı çöken tepenin hemen yeniden düzlenip hepsini örten örtünün böylece hafifletilmesi kadar doğal ve saf bir şey yoktur."

"Peki, yâd edilecek hiçbir işaret, hatırlamayı kolaylaştıracak hiçbir şey olmaksızın her şey böyle yitip gitmeli mi?" diye sordu Ottilie.

"Kesinlikle hayır," diye devam etti Mimar: "İnsan kendini yâd etmekten değil, o yerlerden kurtarmalıdır. İnsanların varlıklarını devam ettirebilmek için mimarlardan, heykeltıraşlardan ve onların ortaya koydukları sanatlardan, ellerinden çıkacak eserlerden bir şeyler beklemeleri mimarlar ile heykeltraşların da son derece ilgisini çeker; bu nedenle iyi düşünülüp yapılmış, tek başına ve rastgele değil, uzun süre dayanabilecek bir yere dikilecek anıtları yeğlerim. Din adamları ve soylular bile kiliselere gömülme hakkından vazgeçtiğine göre en azından buralara ya da mezarlıkların çevresindeki güzel alanlara anıtsal işaretler ve yazılar konabilir. Önerilebilecek binlerce biçim ve onları süsleyebilecek binlerce süs örneği var."

"Sanatçılar madem bu kadar zengin, o halde söyleyin bana," dedi Charlotte, "nasıl olur da küçük bir dikilitaştan, desteklenmiş bir sütundan ve bir kül vazosundan başka bir şey ortaya çıka-

rılmaz? Bana övdüğünüz o binlerce buluşa rağmen daima binlerce kez tekrar edilmiş şeyler görmüşümdür."

"Bu belki bizde böyledir," diye karşılık verdi Mimar, "ama her yerde değil. Ayrıca yeni bir buluş ile bunu beceriyle uygulamak kesinlikle ayrı konulardır. Özellikle böyle bir olayda ciddi bir konuyu yumuşatmak, kasvetli bir nesneyi ise iyice kasvetli bir hale sokmamak çok zordur. Her tür anıtla ilgili birçok taslak biriktirdim, fırsat bulursam size gösteririm; ama en güzel anıt, her zaman insanın kendi portresidir. Bu, kişinin bir zamanlar olduğu şeyle ilgili hepsinden daha fazla fikir verir, uzun ya da kısa tutulmuş birçok yazının karşısına konacak en iyi metindir; ama insanın en iyi döneminde yapılmalıdır ki bu da genellikle ihmal edilir. Hiç kimse yaşayan bir varlığı ebedileştirmeyi düşünmez, bu yapılsa bile yetersiz şekilde ele alınır. Aceleyle ölünün kalıbını çıkarıp bir kaideye oturturlar, sonra da buna büst derler. Ona tekrar can verebilecek sanatçı ne kadar azdır!"

"Bu konuşmayı belki de farkında olmadan ve istemeden tamamen lehime çevirdiniz," dedi Charlotte. "Bir insanın resmi yine de bağımsızdır; durduğu her yerde kendini ortaya koyar ve ondan asıl mezarın yerini göstermesini istemeyiz. Ama size kendi hislerimle ilgili şaşırtıcı bir şey itiraf edeyim mi? Portrelere karşı hep bir antipati duymuşumdur; çünkü bana daima sessizce sitem ediyorlarmış gibi gelir; uzaktaki, yanımızdan

ayrılmış bir şeyi ima ederek bana şimdiki zamana değer vermenin ne kadar zor olduğunu hatırlatırlar. Kaç insan görüp tanıdığımızı düşününce, onlarla ne kadar az birlikte olduğumuzu, bizlerle ne kadar az birlikte olduklarını, kendimizi nasıl hissettiğimizi itiraf ediyoruz! Zeki insanlarla karşılaşıyoruz, ama onlarla sohbet etmiyoruz, bilgili kişilerle tanışıyoruz, ama onlardan bir şey öğrenmiyoruz, gezginlerle karşılaşıyoruz ama kendimizi bilgilendirmiyoruz, sevgi dolu birine bir iyilik gösteremiyoruz.

Ve ne yazık ki bu sadece geçici kişilerde olmuyor. Toplumlar ve aileler en sevdikleri üyelerine, şehirlerine, en saygın vatandaşlarına, halklar en kusursuz krallarına, uluslar en mükemmel insanlarına da böyle davranıyor.

Ölmüşlerin ardından hep iyi şeyler söylenirken yaşayanlarla ilgili neden dikkatli konuşmak gerektiği sorusunu hep duymuşumdur. Şöyle yanıt verilir: Çünkü ölmüşlerden korkacak bir şeyimiz yoktur, ama yaşayanlar herhangi bir yerde karşımıza çıkabilir. Bu nedenle başkalarını yâd ederken duyduğumuz endişe hiç de saf değildir; çoğu zaman bu bencilce bir şakadan başka bir şey değildir, oysa geride kalanlarla ilişkilerimizi daima canlı ve etkin tutmayı kutsal bir ciddiyetle ele almalıyızdır."

2.

Olayın ve ardından gelişen konuşmaların heyecanıyla ertesi gün mezarlığa gidildi ve Mimar taşların süslenip canlı bir görünüm kazanması için birkaç güzel öneride bulundu. Bu konuda gösterdiği özen henüz buraya ilk geldiği zaman dikkatini çekmiş olan kilise binasına kadar uzanıyordu.

Alman mimarisine ve sanatına göre inşa edilmiş olan kilise yüzyıllardır ayaktaydı, ölçüleri kusursuzdu ve güzel bir şekilde süslenmişti. Yakındaki bir manastırı inşa eden mimarın aynı anlayışı ve eğilimi daha küçük olan bu binada da sürdürdüğüne dair izler kendini belli ediyordu, Protestan ibadetine göre yeniden yapılmış iç düzenleme, kilisenin ağırbaşlı ve haşmetli havasından bir şeyler götürmüş olsa bile yine de ciddi, hoş bir izlenim bırakıyordu.

Kilisenin iç ve dış görünümünü eski tarza uygun hale getirme ve ön tarafındaki yeniden düzenlenmiş yerlerle uyum sağlama düşüncesiyle Charlotte'den belli bir miktar para rica etmek Mimar için zor olmadı. El becerisi çoktu ve bu kutsal eser bitirilene dek hâlâ yeni evin inşaatıyla ilgilenen birkaç işçiyi tutacaklardı.

Binayı tüm çevresi ve ek yapılarıyla birlikte araştırmaya giriştiği sırada Mimar'ı oldukça şaşırtan, aynı zamanda sevindiren bir ek şapel ortaya çıkmıştı, pek göze çarpmayan bir yerdey-

di, ölçüleri zekice ve ustaca düşünülmüştü ve güzel süslemeleri özenle yapılmıştı. Ayrıca içinde bazı resim ve araçlarla çeşitli yortuları tasvir eden ve her birini kendi tarzına göre kutlayan, daha eski ibadetlerden kalma resimlere ve oymalara da rastlanmıştı.

Mimar şapeli de planına katmaktan kendini alamadı. Bu dar ibadet yerini geçmiş dönemlerin zevkini yansıtan bir anıt olarak düzenleyecekti. Boş yüzeyleri kendi zevkine göre süslemek için şimdiden düşünmeye başlamıştı ve burada resim yeteneğini ortaya koyabileceği bir çalışma yapacağı için seviniyordu; ama bu niyetini şimdilik ev sakinlerinden saklamaya karar verdi.

Hepsinden önce hanımlara söz verdiği gibi, onlara eski mezar anıtlarına, çömleklere ve benzer şeylere ait kopyaları, taslakları gösterdi, konu Kuzey halklarının basit mezar tümseklerine gelince bu mezarların içinde bulunmuş olan çeşitli silahlardan ve araç gereçlerden oluşan koleksiyonunu ortaya çıkardı. Bu eşyaların hepsini son derece temiz, portatif bir şekilde, çekmecelerde, gözlerde, oymalı ve üzeri örtülü raflarda saklıyordu. Bu eski ve değerli şeyler gösterdiği özen sayesinde temiz bir görünüm kazanmışlardı; insan onlara bakarken bir moda mağazasının vitrinini seyredermiş gibi oyalanıyordu. Çektiği yalnızlık sohbet etme ihtiyacı hissettirdiği için Mimar artık bir kez göstermeye başlamışken her akşam koleksiyonun bir bölümünü ortaya koyuyordu. Parçaların çoğu Alman kökenliy-

di: inceli, kalınlı madeni paralar, mühürler ve bunlarla ilgili diğer şeyler. Tüm bunlar hayal gücünü eski dönemlere yöneltiyordu; bir yandan Mimar sohbetini son olarak matbaanın, ahşap oymacılığının ve en eski bakırcılığın başlangıç dönemleriyle süslerken, kilise her geçen gün bu anlamda geçmişin renklerine ve süslemelerine bürünüp evrildiği için insanın neredeyse gerçekten bu zamanda yaşayıp yaşamadığını, artık bambaşka geleneklerin, alışkanlıkların, yaşam biçimlerinin ve inançların sürdüğü bu dönemde oyalanmanın rüya olup olmadığını kendine sorası geliyordu.

Mimar'ın son olarak ortaya çıkardığı, bu türde daha büyük bir portföy etkisini fazlasıyla göstermişti. Gerçi çoğunlukla sadece taslak figürlerden oluşuyorlardı, ama resimlerden birebir kopya edildikleri için onlara ait eski özellikleri tamamen korumuşlardı. Kadınlar bu çizimleri ne kadar da çekici bulmuşlardı! Her figür saf bir varoluş sergiliyordu; mükemmel olmasalar bile, hepsinin iyi olduğu söylenebilirdi. Güler yüzlü bir dalınç, bir azizin bizi uysalca kabullenişi, sevgiye ve beklentiye olan sessiz teslimiyet tüm yüzlerde ve hareketlerde kendini ifade ediyordu. Başı çıplak yaşlı adam, lüle saçlı genç, neşeli çocuk, ciddi yüzlü erkek, yüceltilmiş aziz, süzülen melek, hepsi alçakgönüllü bir masumiyet, uysal bir beklenti içindeymiş gibi görünüyordu. En basit tasvirde bile ilahi bir yaşamın izleri vardı ve her birinin doğasına bir ibadet havası verilmişti.

Böyle bir resimde herhalde çoğu kişi yitip gitmiş bir altın çağı, kayıp bir cenneti görür. Belki aralarında sadece Ottilie kendini resimdekiler gibi hissediyordu.

Mimar bu fırsatla bu eski resimleri şapelin sivri kemeri arasında kalan alanlara resmetmeyi, böylelikle kendini böylesine iyi hissetmiş olduğu bu yere bir anı bırakmayı teklif ettiğinde artık ona kim hayır diyebilirdi. Bunu biraz da acıyla dile getirdi; çünkü böyle mükemmel bir ortamda uzun süre kalamayacağını, belki de kısa süre sonra ayrılması gerekeceğini kendisi de biliyordu.

Öte yandan, bu günler hadiseler açısından pek zengin olmasa da ciddi sohbetler için birçok fırsat yaratmıştı. Bu nedenle Ottilie'nin bunlarla ilgili günlüğüne not ettiği bazı görüşleri aktarma fırsatını kullanacağız, çünkü sevimli sayfalarına göz attığımızda bizi etkileyen benzetmelerden daha uygun bir geçiş bulamayız.

Günlükte İngiliz donanmasındaki farklı bir düzenlemeden söz ediliyor. Kraliyet donanmasında en güçlüsünden en zayıfına tüm halatlar içlerinden kırmızı bir ip geçecek şekilde örülürmüş, öyle ki bu ip halatın tümü çözülmeden çıkarılamazmış, ayrıca en küçük parçasından bile kraliyete ait olduğu fark edilirmiş.

Aynı şekilde Ottilie'nin günlüğünden de her şeyi birbirine bağlayıp bütünü tanımlayan bir düşkünlük ve bağlılık ipi dikkat çekiyor. Bu nedenle bu düşünceler, gözlemler, alıntı yapılmış

özlü sözler ve diğer her şey tamamen yazarına özgüdür ve yazarı için anlamlıdır. Tarafımızdan seçilmiş her sayfa bunun kesin bir kanıtıdır.

Ottilie'nin günlüğünden

Hayatın ötesini düşündüğümüzde, sevdiklerimizin yanında ebedi huzuru bulmak insanın hayal edebileceği en güzel düşüncedir. "O'nun olanlarla bir araya gelmek" ne içten bir ifadedir.

Bize uzak ve kapalı olanı yakınlaştıran bazı anıtlar ve işaretler vardır. Hiçbiri resim kadar önemli değildir. Sevdiğimiz birinin resmiyle, ona benzemese bile, sohbet etmenin tıpkı bir dostla ara sıra tartışmak gibi çekici bir yanı vardır. İki ayrı kişi olduğumuzu, ama yine de birbirimizden ayrılamayacağımızı hoş bir şekilde hissederiz.

Bazen gerçek bir insanla da resimle olduğumuz gibi oluruz. Bize bir şey söylemesine, bakmasına, bizimle ilgilenmesine gerek yoktur; biz ona bakarız, onunla olan bağımızı biz hissederiz, evet hatta bu bağ o bir şey yapmadan, bunu hissetmeden, sadece bize bir resim gibi davranarak da gelişebilir.

Tanıdığımız birinin portresiyle hiçbir zaman tatmin olmayız. Bu nedenle portre ressamlarına hep acımışımdır. İnsan başkalarından imkânsız olanı pek istemez, ama ressamlardan özellikle bu istenir.

Resmi yapılacak kişinin başkalarıyla olan ilişkisi, eğilimleri ve sevmedikleri onunla birlikte resme aktarılır; ressam sadece onun insanları nasıl algıladığını değil, başkalarının onu nasıl algılayacağını tasvir etmelidir. Bazı sanatçıların gitgide başına buyruk, ilgisiz ve inatçı olmalarına şaşmıyorum. Çünkü bu durumda özellikle sevdiğimiz ve değer verdiğimiz insanların resimlerinden mahrum kalmak istemiyorsak daha ne istediğimiz sorusu ortaya çıkabilir.

Mimar'ın yüksek tepelerle ve kayalıklarla örtülmüş bedenlerin yanında bulduğu silahlardan ve eski aletlerden oluşan koleksiyonu insanların kişisel eşyalarını ölümden sonra koruma çabasının ne kadar boşuna olduğunu bize gösteriyor. Ne kadar da tutarsızız! Mimar bile eski insanların mezarlarını açtığını itiraf ediyor, yine de gelecek nesillere bırakılacak anıt taşlarıyla ilgilenmeye devam ediyor.

Peki, ama bunu neden bu kadar ciddiye almalı? Yaptığımız her şey ebediyet için mi? Sabahları akşam tekrar soyunmak üzere giyinmiyor muyuz? Seyahate tekrar geri dönmek üzere çıkmıyor muyuz? O halde bir yüz yıl bile sürecek olsa, neden yakınlarımızın yanında ebedi uykuya yatmayalım?

Toprağa gömülmüş, kilise müdavimleri tarafından çiğnenmiş mezar taşlarına,

mezarların üzerine çökmüş olan kiliseye bakınca, insana ölümden sonra yine de ikinci bir yaşam varmış gibi geliyor, ama bu kez bir resimde, bir yazıda var oluyoruz ve buradaki yaşamınız gerçeğinden daha uzun sürüyor. Ama bu resim, bu ikinci varoluş da er ya da geç uçup gidiyor. Zaman tıpkı insanlar üzerinde olduğu gibi, anıtlar üzerindeki hakkını da saklı tutuyor.

3.

İnsanın yarım yamalak bildiği bir işle uğraşması, asla öğrenemeyeceği bir sanattan vazgeçtiğinde hiç kimsenin amatörü eleştirmemesi, sanatının dışına çıkıp buna yakın bir alana geçmek istediğinde sanatçılar tarafından kınanmayacak olması son derece hoş bir duygudur.

Mimar'ın şapeldeki resimleme çalışmalarına böyle makul bir yaklaşımla göz atalım. Boyalar hazırlanmış, ölçüler alınmış, kartonlar çizilmişti; Mimar yeni buluşlarla ilgili tüm iddialardan vazgeçmiş, kendini çizdiği taslaklara vermişti: tek kaygısı, oturan ve süzülen figürleri beceriyle bölüştürmek, böylece şapelin içini zevkle süslemekti.

İskeleler çatılmış, iş ilerlemeye başlamıştı ve artık göze çarpacak bir şeyler ortaya çıktığından, Charlotte'nin Ottilie ile birlikte ziyarete gelmesi Mimar'ın canını fazla sıkmamıştı. Gökyüzü mavisi zemin üzerindeki canlı melek yüzleri, hoş giysiler göz okşuyor, sessiz, göksel varlıkların ruhları toplanmaya çağırışı son derece hoş bir etki bırakıyordu.

Kadınlar Mimar'ın bulunduğu iskeleye çıktı. Daha önce dersini gördüğü şeyler bir kere içinde gelişip olgunlaşınca Ottilie eline boya ile fırçayı alıp talimatlar doğrultusunda bol kıvrımlı bir elbiseyi oldukça temiz bir şekilde, ustaca boyadı ve her şeyin nasıl da önceden ölçülmüşçesine kolay ve rahat olup bittiğini neredeyse fark etmedi bile.

Ottilie'nin bir şeylerle ilgilenip oyalandığına sevinen Charlotte ikisini yalnız bırakıp kendi düşüncelerini, hiç kimseyle paylaşamadığı gözlemlerini ve kaygılarını gözden geçirmek üzere oradan ayrıldı.

Sıradan insanlar günlük yaşamda karşılaştıkları sıkıntılar nedeniyle aşırı korkuya kapılıp heyecanlandıklarında onlara acıyarak gülümsemeden edemeyiz. Buna karşın tohumları atılmış büyük bir kaderin gebe olduğu gelişmeleri beklemek zorunda olan ve bundan doğacak olan iyiliği ya da kötülüğü, mutluluğu ya da mutsuzluğu hızlandırmaya izni olmayan ve bunu yapamayan bir ruha saygıyla bakarız.

Eduard içinde bulunduğu yalnızlık ortamında, Charlotte'nin ona gönderdiği ulak aracılığıyla karısına nazik ve sıcak, ama sevgi dolu olmaktan çok, kararlı ve ciddi bir yanıt vermiş, hemen ardından ortadan yok olmuştu. Charlotte uzun süre ondan haber alamamıştı, ta ki savaşta önemli başarı gösterenlerin yakın zamanda gazetelerde övgüyle yayımlanan isimleri arasında onun adına rastlayana dek. Artık kocasının nasıl bir yol seçtiğini biliyordu, ne büyük tehlikeler atlattığını öğrenmiş, aynı zamanda daha büyüklerine atılacağından da şüphesi kalmamıştı ve onu bu tehlikelerden alıkoymanın her açıdan zor olduğunu çok iyi tahmin edebiliyordu. Bu kaygıları tek başına göğüslemişti ve bu yüzden hep düşünceliydi, ne kadar aksini düşünürse düşünsün, hiçbir açıdan sakinleşemiyordu.

Tüm bunlardan habersiz olan Ottilie bu arada giriştiği işi büyük bir hevesle yürütüyordu ve bunu düzenli bir şekilde sürdürmek için Charlotte'den izin almıştı. Artık iş hızlanmış, mavi gökyüzü çok geçmeden değerli sakinlerini bulmuştu. Ottilie ile Mimar, sürekli alıştırma yaptıkları için son resimlerde daha özgürlük kazanmışlardı, daha iyi oldukları ilk bakışta belli oluyordu. Mimar'ın tek başına üstlendiği yüz resimleri gittikçe tamamen farklı bir özellik sergiliyordu; çünkü Ottilie'ye benzemeye başlamışlardı. Bu güzel çocuğa yakın olmak, henüz doğal ya da yapay fizyonomide bir önyargısı olmayan Mimar'ın ruhunda canlı bir izlenim bırakmış olmalıydı ki, gözünden eline ulaşana dek hiçbir şey kaybolmamış, evet, ikisi uyum içinde çalışmışlardı. Son yüzlerden birinin sanki Ottilie'nin kendisi göksel diyarlardan aşağı bakıyormuş gibi görünmesi yeterince büyük bir başarıydı.

Kubbe tamamlanmıştı, duvarları olduğu gibi bırakıp sadece üzerinden açık kahverengi bir boyayla geçmeye karar vermişlerdi; zarif sütunlar ve heykel benzeri sanatsal süslemeler daha koyu bir boyayla belli edilecekti. Ama bu gibi durumlarda daima olduğu gibi burada da bir fikir başka birini doğurdu; böylece yeri ve göğü birleştirirmiş gibi görünmesi için resme ayrıca çiçek ve meyve hevenkleri eklemeyi düşündüler. Bu, tamamen Ottilie'nin uzmanlık alanına giriyordu. Bahçe bu konuda en güzel örnekleri sunuyordu

ve resmedilecek çelenkler oldukça zengin bir şekilde donatıldığı halde iş beklenenden çabuk bitmişti.

Ama henüz her şey karışık ve yarım görünüyordu. İskele karmakarışık bir şekilde bir yana çekilmiş, tahtalar üst üste atılmıştı, henüz düzleştirilmemiş zeminin biçimi dökülmüş boyalar nedeniyle daha da bozulmuştu. Mimar kadınlardan kendisine sekiz gün vermelerini ve bu süre bitene dek şapele girmemelerini rica etti. Nihayet güzel bir akşam onları ziyaret edip ikisini şapele davet etti; ama onlara eşlik etmek istemediğini nazik bir dille belirtip hatta biraz da emreder gibi konuştu.

"Bize nasıl bir sürpriz hazırlamış olursa olsun," dedi Charlotte Mimar gittikten sonra, "şu anda oraya girmek istemiyorum. Bunu herhalde sen üstleneceksin, gördüklerini bana anlatırsın. Ortaya mutlaka güzel şeyler çıkarmış olmalı. Bunu önce senin ağzından öğreneceğim, sonra gerçeğini zevkle görebilirim."

Charlotte'nin bazı durumlarda dikkatli olduğunu, tüm coşkulu davranışlardan kaçındığını, özellikle sürprizlerden hoşlanmadığını çok iyi bilen Ottilie böylece hemen kiliseye doğru yola koyuldu ve oraya vardığında elinde olmadan gözleri Mimar'ı aradı, ama onu hiçbir yerde göremedi, belki de bir yerlere gizlenmişti. Kapısını açık bulduğu kiliseden içeri girdi. Buradaki işler önceden bitmiş, kilise temizlenip kullanıma açılmıştı. Şapelin bronz kaplamalı ağırlığıyla kolayca önün-

de açılan kapısından içeri adımını attığında gözüne tanıdık gelen bu yerde beklenmedik bir manzarayla karşılaştı.

Şapelin tek yüksek penceresinden içeri ciddi bir hava veren, renkli bir ışık giriyordu, çünkü pencereye zarif biçimli renkli camlar takılmıştı. Her yer böylece alışılmadık bir tona bürünmüş, kendine özgü bir hava kazanmıştı. Kubbenin ve duvarların güzelliği, özel biçim verilerek güzel bir örneğe göre yerleştirilmiş ve dökme alçı plakalarla birleştirilmiş tuğlalardan oluşan yer süslemeleriyle daha da artmıştı. Mimar renkli cam levhalar gibi bunları da gizlice hazırlatmış, böylece daha sonra hepsini kısa sürede bir araya getirebilmişti. Dinlenme yerleri de düşünülmüştü. Daha önce kiliseye ait eski eşyalar arasında bulunan birkaç oymalı koro sandalyesi şimdi oldukça uygun bir şekilde duvarlara dizili duruyorlardı.

Önceden görmüş olduğu, ama şimdi yabancı bir bütünlük oluşturan bu eşyalar Ottilie'yi sevindirmişti. Ayakta durdu, içeride dolaşıp etrafı inceledi; nihayet sandalyelerden birine oturdu. Etrafına bakındığında hem oradaymış hem de değilmiş, varlığını hem hissediyor hem de hissetmiyormuş gibi geldi. Gözlerinin önündeki her şey, kendisiyle birlikte kaybolacakmış gibiydi; o zamana dek pencereden canlı bir şekilde içeri dolan günışığı kaybolunca tekrar kendine geldi ve malikâneye geri döndü.

Bu sürprizin ne kadar özel bir döneme denk geldiğini kendinden gizlemedi. Ertesi gün

Eduard'ın doğum günüydü. Kuşkusuz bu günü çok farklı bir şekilde kutlamayı ümit etmişti. Her şey bu şenlik için nasıl süslenmesindi! Ama şimdi sonbaharın tüm çiçekleri toplanmadan kalmıştı. Ayçiçekleri yüzlerini hâlâ gökyüzüne çeviriyordu, yıldızçiçekleri hâlâ alçakgönüllülükle boyunlarını eğiyorlardı ve bu çiçeklerden yapılan çelenkler, sanatçı kaprisi olarak kalmayıp bir işe yaramaları için müşterek mezar yerlerini süslemek üzere kullanılan bir örneğe hizmet etmişlerdi.

Ottilie bu arada Eduard'ın şamatalı hazırlıklarla kutladığı doğum gününü hatırlamadan edemedi; yeni evin çatısı altında yapılıp güzel şeyler vaat eden konuşmaları düşündü. Evet, havai fişekleri bile gözleri önünde canlanmış, hışırtılarını duyar gibi olmuştu, yalnız kaldıkça hayal gücü daha fazla çalışıyordu; ama bu kez kendini daha da yalnız hissediyordu. Artık onun koluna yaslanamayacaktı ve ondan tekrar destek bulacağına dair umudu kalmamıştı.

Ottilie'nin günlüğünden

Genç sanatçının bir düşüncesini buraya yazmam gerek: "İnsanın tamamen kendisine ait olan bir şeyi en az kendine mal etmesi zanaatkârların yanı sıra en fazla yaratıcı sanatçılarda görülür. Eserleri kuluçkadan çıkmış kuşların yuvadan uçması gibi onu terk eder."

Yapı sanatçısının özellikle bu noktada son derece tuhaf bir kaderi vardır. Bittiğinde içine giremeyeceği yapıları ortaya koymak için tüm ruhunu, tüm hevesini nasıl da seferber eder! Kraliyet sarayları o muhteşem etkisini tadamayacağı görkemlerini ona borçludur. Tapınaklarda kendisi ile en kutsal şey arasına bir sınır koyar; gönülleri yücelten törenler için yapılmış basamaklara adım atmaya artık izni yoktur; tıpkı bir kuyumcunun yaldızlayıp mücevherlerle süslediği kutsal ekmek kabına[1] sadece uzaktan ibadet etmesi gibi. Sarayların anahtarını hiç birinin tadına varamadan tüm konforu ve görkemiyle birlikte zenginlere teslim eder. Eser, tıpkı her şeyiyle donatılmış bir çocuk gibi babasına karşılığında bir şey vermezse, bu şekilde sanat da sanatçıdan uzaklaşmaz mı? Ayrıca kamu-

1 Kiliselerde İsa'nın son akşam yemeği anısına yapılan Komünyon ayinlerinde kullanılan, genellikle güneş biçiminde, içine kutsal ekmek konan eşya. Ayin sırasında rahip Monstranz'ı herkesin görebileceği biçimde yukarı kaldırdıktan sonra ilahiler okunur –çn.

sal olanla, yani böylece sanatçıya da ait olan her şeyle neredeyse tek başına uğraşmak ona kalmışken sanat kendine ne çok şey katmak zorunda!

Eski halklara dair bir tasvir ciddi ve korkunç görünebilir. İnsanlar atalarını her yanı büyük mağaralarla çevrili tahtlarında oturmuş, sessizce konuşurlarken düşünmüşlerdir. İçeri giren yeni biri yeterince saygın bir kişilikse, ayağa kakıp önünde eğilerek onu karşılarlarmış. Dün şapelde oturmuş, oymalı sandalyemin karşısında çepeçevre dizili duran başka sandalyelere bakarken aklıma gelen bu düşünce bana oldukça sıcak ve hoş göründü. "Neden oturmaya devam etmeyecekmişsin?" diye düşündüm kendi kendime, "içine dön ve sessizce oturmaya devam et, uzun süre, ta ki dostların gelene kadar, sonra ayağa kalkıp dostça eğilerek onlara yerini verirsin." Renkli camlar gün ışığını ciddi biçimde karartıyor, gece de iyice karanlık kalmaması için birinin buraya sürekli yanacak bir lamba koyması gerek.

Nerede olursa olsun, insan daima görerek düşünür. Sanırım görmeye son vermemek için rüya görüyoruz. Belki bir gün içsel ışığımız dışa vurabilir ve böylece başka ışığa ihtiyacımıza kalmaz.

Yıl bitiyor. Rüzgâr ekinlerin anızı üzerinde esiyor ve artık kıpırdatacak bir şey bula-

mıyor; sadece ince gövdeli ağaçların kızılcıkları bize neşeli bir şeyler hatırlatmak ister gibiler. Tıpkı harmancının ritmik vuruşlarının orakla kesilmiş başaklarda besleyici ve hayat veren birçok şey barındığı düşüncesini içimizde uyandırması gibi.

4.

Bu tür olaylardan sonra, faniliğin ve yok oluşun verdiği insanın içine nüfuz eden bu duygudan sonra Ottilie'nin kendisinden daha fazla saklanamayan, Eduard'ın kendini savaşın değişen kaderine teslim ettiği haberiyle yıkılması oldukça tuhaf bir rastlantıydı. Neden olarak gördüğü düşüncelerden hiçbiri ne yazık ki gözünden kaçmıyordu. Neyse ki insan felaketi sadece belli bir dereceye kadar algılar, bundan ötesi onu ya yok eder, ya da duygusuz yapar. Korku ve umudun bir olduğu, dönüşümlü olarak birbirini feshettiği ve karanlık bir duygusuzluk içinde yok ettiği durumlar vardır. Yoksa bizden uzakta olan sevdiklerimizin her an tehlike altında olduğunu bilerek günlük hayatımızı eskisi gibi nasıl sürdürebiliriz.

Bu nedenle sanki bir iyilik meleği Ottilie'nin yalnız ve işsiz güçsüz içine gömüldüğü bu sessizliğin ortasına ansızın çılgın bir kalabalık salarak dışarıdan bir yardım eli uzatmış, onu kabuğundan çıkartarak içindeki gücü harekete geçirmişti.

Yatılı okuldan sonra geniş bir çevreye adım atan Charlotte'nin kızı Luciane henüz yaşamaya başladığı teyzesinin evinde etrafının kalabalık bir çevre tarafından sarıldığını görmüş, hoşa gitme çabaları gerçekten hoşa gidince çok geçmeden son derece zengin bir genç adam ona sahip olmak için coşkulu bir arzu duymuştu. Hatırı sayılır serveti ona her şeyin en iyisine sahip olma

hakkını veriyordu ve kendine göre herkesin kıskanacağı kusursuz bir kadından başka hiçbir eksiği yokmuş gibiydi.

Charlotte'ye çok fazla iş çıkartan, Eduard'dan ayrıntılı haber almakla ilgili olanlar dışında tüm düşüncelerini yazışmalara veren aile meselesi buydu, Ottilie de son zamanlarda bu nedenle her zamankinden fazla yalnız kalmıştı. Gerçi Luciane'nin geleceğini biliyordu; evde bu nedenle gerekli hazırlıklara başlanmıştı; ama ziyaretin bu kadar yakın zamanda yapılmasını kimse beklemiyordu. Öncesinde daha mektuplar yazılacak, tarih belirlenecekken fırtına ansızın malikâne ile Ottilie'nin üzerine çöküvermişti.

İlk gelenler oda hizmetçileri, uşaklar, atların ardında çektiği bavullar ve sandıklar oldu, evde sanki şimdiden iki, üç misli fazla ev sahibi varmış gibiydi; ama asıl konuklar, birkaç arkadaşıyla Luciane, büyük teyzesi ve eşlikçileriyle birlikte nişanlısı ancak yeni geliyordu. Giriş holü omuz çantaları, manto bavulları ve diğer deri eşyalarla dolmuştu. Birçok sandık ve kutu güçlükle ayıklanmıştı. Bavulların ve taşınan eşyaların sonu gelmiyordu. Bu arada şiddetli yağan yağmur işleri daha da zorlaştırmıştı. Ottilie bu hararetli kargaşayı kaygısızca giriştiği bir uğraş olarak karşıladı, evet, güler yüzlülüğü ve becerisiyle göz kamaştırıcıydı; çünkü kısa sürede her şeyi yerleştirip düzene koymuştu. Herkese bir yer bulunmuştu, her biri kendine göre rahattı ve kendi işini engellenmeden gördüğü için iyi hizmet aldığını düşünüyordu.

Artık herkes son derece zorlu geçen bir yolculuktan sonra biraz dinlenmenin tadını çıkarabilir, nişanlı sevgisini ve iyi dileklerini ifade etmek üzere kayınvalidesiyle biraz yakınlaşmak isteyebilirdi. Ama Luciane dur durak bilmiyordu. Artık bir kez ata binme mutluluğuna erişmişti. Nişanlısının güzel atları vardı, o halde hemen binilmeliydi. Hava durumu, rüzgâr, yağmur, fırtına onu etkilemiyordu, sanki dünyaya sadece ıslanıp tekrar kurumak için gelmişti. Aklına esip de yürümeye kalktığında üzerinde ne tür bir elbise, ayağında nasıl bir ayakkabı olduğuna bakmıyordu: Hakkında bu kadar çok şey duyduğu bahçeleri, parkları görmeliydi. Atla gidemediği yerlere yaya gidiyordu. Kısa zamanda her şeyi görmüş ve bir fikir edinmişti. Tez canlılığına karşı koymak olanaksızdı. Evdekiler bu duruma katlanıyordu, ama bunun sıkıntısını en çok çeken çamaşır, ütü, sökük dikmekle başa çıkamayan oda hizmetçileriydi.

Evi ve çevresini yeni bitirmişti ki bu kez çevredeki komşuları ziyaret etmeyi kendine görev belledi. Atı çok hızlı sürdüğü için ziyaretlerini oldukça uzaktaki komşulara dek genişletmişti. Malikâne iade ziyaretleriyle dolup taşmış, daha sonrakilerin atlanmaması için tarihler saptanmıştı.

Charlotte bu arada teyzesi ve damadın müşaviriyle iç meseleleri tespit etmeye çalışırken Ottilie de kendine bağlı hizmetkârlarla birlikte böyle büyük bir kalabalıkta hiçbir şeyin eksik kal-

maması için uğraşıyordu, çünkü avcılar, bahçıvanlar, balıkçılar ve gıda satan esnaf seferber edilmişti. Luciane ise ardında uzun iz bırakan bir kuyruklu yıldız gibi parlamaya devam ediyordu. Çok geçmeden ziyaret sohbetlerinden de tat almaz olmuştu. Oyun masasında en yaşlı konuğa bile rahat verdiği yoktu: Biraz daha hareketli olanlar – zaten çekici ısrarları karşısında hareket etmeyen mi vardı? – dansın olmadığı yerde eğlenceli ceza ve aldatmaca oyunları için alıkonuluyordu. Daha sonra cezadan kurtarmakta olduğu gibi, her şeyi kendi belirlediği halde karşısındaki hiç kimse, özellikle erkekler ne şekilde olursa olsun, eli tamamen boş dönmüyordu; evet, doğum ve isim günlerini hatırlayıp özel kutlamalar yaparak birkaç yaşlı konuğun gözünde önem kazanma mutluluğuna erişmişti. Bu arada tamamen kendine özgü bir becerisinin de yardımı dokundu, öyle ki herkes iltimas görürken, herkes en çok kendinin iltimas gördüğünü zannediyordu: Topluluktaki en yaşlı kişiyi bile en göze batacak biçimde suça teşvik eden bir zayıflık.

Kendini gösteren, rütbe, saygı, ün ya da bunun gibi önemli şeylere sahip olan erkekleri kazanmak, bilgeliği ve ağırbaşlılığı bozguna uğratmak, hassas konularda bile dizginsiz, tuhaf karakterine uygun biçimde kendine çıkar sağlamak sanki tek amacıymış gibiydi. Ama bu arada gençler de yeterince nasibini alıyordu; Luciane tarafından büyülenmek, ona esir olmak için herkesin kendine göre bir yeri, günü, saati vardı. Böylece çok

geçmeden Mimar'ı da gözüne kestirmişti, ama siyah bukleli saçlarının arasından son derece tarafsız bakan genç adam sakin ve düzgün bir tavırla kendini uzak tutmuş, tüm sorulara kısa ve anlaşılır yanıtlar vermiş, ama hiçbir şeye fazla yanaşmamış, eğilim göstermemişti, öyle ki, Luciane en sonunda yarı öfkeli, yarı kurnazca düşünüp taşınmış ve saltanatına katmak için Mimar'ı günün kahramanı yapmaya karar vermişti.

Yanında onca eşyayı boşuna getirmemişti, evet hatta bunları başkaları da izlemişti. Elbiselerle sonu gelmez bir değişiklik yapmayı tasarlıyordu. Hoşuna gittiği takdirde günde üç, dört kez giyinip soyunuyor, alışılmış, basit kılıkları sabahtan akşama dek değiştirerek dolaşıyordu, arada gerçek maskeli balo kıyafetiyle, köylü kızı, balıkçı, peri ya da çiçekçi kız kostümleriyle de ortada dolaştığı oluyordu. Yaşlı kadın kılığına bürünmekten yüksünmüyor, böylece yüzü cübbesinin altında daha taze ve genç görünüyordu; ve böyle yaparak gerçekten de çevresindeki en aklı başında kişileri bile bir nehir perisiyle hısım akraba olduğuna inandırıyordu.

Ama bu kılık değiştirmeleri özellikle çeşitli karakterleri temsil ettiği pantomim gösterilerinde ve danslarda kullanıyordu. Maiyetindekilerden bir centilmen piyanoda onun hareketlerine birkaç notayla eşlik ederek müzik yapmayı üstlenmişti; sadece kısaca fikir alışverişinde bulunmuşlar, ardından hemen uyum sağlamışlardı.

Yine bir gün neşeli geçen bir balonun arasında konukları fark ettirmeden özendirerek böyle bir gösteri talep etmelerini sağladı. Luciane utanmış ve şaşırmış gibi yaparak alışık olduğu üzere herkesi uzun süre yalvarttı. Sanki karar verememiş gibi yapıyordu. Seçimi seyirciye bırakıp bir tuluatçı gibi konu vermelerini istedi, sonunda daha önce olasılıkla anlaşmış olduğu piyanist yardımcısı kuyruklu piyanoya oturdu ve bir cenaze marşı çalmaya başlayarak Luciane'den daha önce kusursuz çalışmış olduğu Artemisia'yı[1] oynamasını istedi. Beriki biraz nazlandı, ardından, kısa bir ara ortalıktan yok olduktan sonra ölüm marşının yumuşak ve hüzünlü notaları eşliğinde kralın dul karısı kılığında görünerek önünde taşıdığı bir kül vazosuyla uygun adım yürüdü. Ardından büyük bir kara tahta altın bir tirlin içinde ucu güzelce sivriltilmiş bir de tebeşir getirildi.

Kulağına bir şey fısıldadığı hayranı olan asistanlarından biri hemen Mimar'ın yanına gitti ve Mausolos'un mezarını çizmesi için onu sahneye davet etti, hatta zorlayıp biraz da çekiştirdi. Hiçbir şekilde figüran değil oyunda gerçek bir mimar olarak rol alacaktı. Mimar dışarıdan sıkılıp utanmış gibi görünse de –çünkü modern kesimli, baştan aşağı siyah, dar sivil giysisiyle

1 Karya kralı Mausolos'un kız kardeşi ve karısı. Kralın ölümünden sonra üç yıl boyunca ülkeyi o yönetir. Kocasının anısına başkent Halikarnassos'ta diktirdiği anıtmezar (*mausoleion*) dünyanın yedi harikasından biri sayılmıştır. Mozole adı buradan gelir –çn.

krepler, tüller, püsküller, yaldızlar, armalar ve taçlar arasında tuhaf bir zıtlık oluşturuyordu– içinden hemen kendini topladı, bunu görmek bile yeterince şaşırtıcıydı. Büyük bir ciddiyetle iki uşağın tuttuğu büyük tahtanın önüne geçti ve tüm dikkatini vererek düzgün bir anıt mezar çizdi. Gerçi Karya kralınınkinden çok, Lombard[1] tarzına uygundu, ama yine de oranlarını öyle güzel, bölümlerini öyle düzgün, süslemelerini öyle zekice oluşturdu ki, herkes ortaya çıkışını zevkle izledi ve bittiğinde hayran kaldı.

Mimar çizim yaparken kraliçeye neredeyse hiç dönüp bakmamış, tüm dikkatini yaptığı işe vermişti. Sonunda önünde eğilip emirlerini yerine getirmiş olduğuna inandığı sırada Luciane elindeki vazoyu ona doğru tutarak onu çizimin en üstünde görmek istediğini belirtti. Mimar bunu istemeden yaptı, çünkü çizdiği taslağa uymayacaktı. Luciane ise nihayet sabırsızlığından kurtulmuştu; çünkü niyeti hiçbir şekilde Mimar'ın böyle özenli bir çizim ortaya koyması değildi. Birkaç çizikle anıt mezarı andıran bir şeler çizip geri kalan zamanı ona harcasaydı, amacına o zaman ulaşacak, isteklerine uygun düşecekti. Mimar'ın bu davranışı karşısında oldukça kötü duruma düşmüştü; çünkü yavaş yavaş ortaya çıkan çizimi acı içinde talimatlarla, imalarla, alkışla değiştirmeye çalıştığı halde, hatta Mimar'la öyle ya da böyle bir ilişki kurmak adına

1 568-774 yılları arasında İtalya'da hüküm süren Germen halkı –çn.

onu neredeyse çekiştirdiği halde beriki hiç istifinin bozmamıştı, öyle ki, Luciane çareyi vazoyu göğsüne bastırıp bakışlarını göğe çevirmekte bulmuş, böyle durumlarda daima abarttığı için de Karya kraliçesinden çok, Efesli bir dula benzemişti. Gösteri bu nedenle uzadı; her zaman sabır gösteren piyanist bile hangi tondan çalacağını şaşırmıştı. Kül vazosunun anıt mezarın tepesinde yer aldığını görünce Tanrı'ya şükretti ve kraliçe teşekkürlerini ifade etmek isteyince elinde olmadan neşeli bir melodiye geçti. Böylece gösteri özelliğinden sapmış, ama topluluğu oldukça neşelendirmişti, sonra kusursuz gösterisi için Luciane'yi kutlamak, narin ve sanatsal çizgilerine duydukları hayranlığı Mimar'a göstermek üzere herkes bir yana dağıldı.

Mimar'la özellikle genç damat sohbet etti. "Çizimin geçici olmasına üzüldüm," dedi, "en azından onu odama götürmelerine ve sizinle bu konuda sohbet etmeme izin verirseniz sevinirim." – "Hoşunuza gidecekse size buna benzer yapılarla ve anıtlarla ilgili daha özenli çizimler gösterebilirim," dedi Mimar, "burada çizdiğim şey sadece rastgele, eğreti bir taslak."

Yakınlarında bulunan Ottilie yanlarına geldi. "Saygıdeğer Baron'a bir ara koleksiyonunuzu göstermeyi ihmal etmeyin," dedi, "sanatın ve eskiçağın dostudur, birbirinizi yakından tanımanızı isterim."

Luciane yanlarından geçerken sordu: "Ne hakkında konuşuyorsunuz?"

"Bu beyefendiye ait, bir ara bize göstermek istediği sanat eseri koleksiyonu hakkında," diye yanıtladı Baron.

"Onu hemen getirebilir!" diye bağırdı Luciane. Mimar'ın ellerinden tutup, "Değil mi? Hemen getirir misiniz?" dedi gönül okşayıcı bir tavırla.

"Şu an doğru zaman olmayabilir," dedi Mimar.

"Ne!" diye bağırdı Luciane hükmedercesine. "Kraliçenin emrine karşı mı geliyorsunuz?" Sonra cilveli bir tavırla ricasını yineledi.

"İnat etmeyin," dedi Ottilie alçak sesle.

Mimar eğilerek yanlarından uzaklaştı; bu ne onaylayan ne de reddeden bir jestti.

O gider gitmez Luciane bir İtalyan tazısıyla salonda koşturmaya başladı, bu arada kazara annesiyle çarpışınca, "Ah!" diye bağırdı, "nasıl mutsuz olmayayım! Maymunumu yanıma almadım, beni bundan caydırdılar beni bu eğlenceden mahrum bırakan hizmetkârlarımın üşengeçliğinden başka bir şey değil. Ama onu getirteceğim, biri onu bana getirsin. Onun resmini görebilseydim belki oyalanabilirdim. Ama maymunumun resmini yaptırmak istiyorum, yanımdan ayrılmamalı."

"Kütüphaneden dünyanın en tuhaf maymun resimlerinin bulunduğu bir cilt getirtebilirsem belki seni teselli edebilirim," dedi Charlotte. Luciane sevinç çığlıkları atarken biri gidip büyük boy cildi getirdi. İnsana benzeyen, sanatçının çizimiyle daha da insanlaştırılmış olan bu yaratıklara bakmak Luciane'ye büyük keyif vermişti.

Ama bu hayvanların her birinde tanıdığı kişilerle ilgili benzerlik bulmak keyfini daha da arttırdı. "Şu ...Amca'ya benzemiyor mu?" diye bağırdı insafsızca, "şu da nazik tüccar M'ye benziyor – şu Rahip S'nin adeta kopyası, şuradaki de ...'nin ta kendisi. Aslında maymunlar gerçekten de şaşırtıcı yaratıklar, en seçkin toplumlardan dışlanmaları akıl alır gibi değil."

Bunu en seçkin toplumun içinde söylemişti, ama hiç kimse ona darılmadı. Çekiciliği nedeniyle birçok şeyine katlanmaya alıştıkları için artık kabalıklarına da ses çıkarmıyorlardı.

Ottilie bu arada damatla konuşurken daha ciddi ve zarif koleksiyonuyla salondakileri bu maymunlardan kurtaracak Mimar'ın dönmesini umuyordu. Bu beklenti içinde Baron'la sohbeti derinleştirmiş ve genç adamın dikkatini bazı şeylere çekmişti. Ortada görünmeyen Mimar ise sonunda yanında bir şey getirmeksizin geri döndü ve sanki hiçbir şey konuşulmamış gibi kalabalığın içinde kendini kaybettirdi. Ottilie'nin bir anda – nasıl denir? – keyfi kaçmıştı, kırılmış ve öfkelenmişti, Mimar'dan iyilikle bir şey rica etmiş, Luciane'ye duyduğu sonsuz aşka karşın davranışlarına üzüldüğünü belli eden nişanlısına kendince birkaç hoş saat geçirtmek istemişti.

Maymunlar yerini bir atıştırma yemeğine bıraktı. Bunu toplu oyunlar, danslar izledi ve sonunda herkes bıkkın bir halde farklı köşelere çekildi, ama ortamın azalan neşesi çok geçmeden yeniden canlandırıldı ve bu her zaman oldu-

ğu gibi gece yarısına dek böyle devam etti. Çünkü Luciane sabahları yataktan çıkmamaya, akşamları ise yatmamaya alışmıştı.

Ottilie'nin günlüğünde bu dönemde geçen olaylarla ilgili pek fazla bir not yok, buna karşın yaşama dair özdeyişlere fazlasıyla yer verilmiş. Ama bunların birçoğu olasılıkla kendi düşüncelerinden kaynaklanamayacağı için bunları hoşuna giden bir dergiden yazmış olmalı. Ona ait olanlar ise kırmızı iplikten kendini belli edecektir.

Ottilie'nin günlüğünden

Geleceğe bakmayı severiz, çünkü devamlı değişkenlik gösteren olasılıkları içimizden kendi yararımıza göre yönlendirmeyi isteriz.

Birçok kişiyi bir araya getiren tesadüfün bize dostlarımızı da getireceğini düşünmeden büyük bir toplulukta bulunmamız kolay değildir.

İnsan istediği kadar inzivada yaşasın, göz açıp kapayıncaya dek ya borçlu ya da inançlı[1] olur.

Bize teşekkür borcu olan biriyle karşılaştığımızda hemen borcu aklımıza gelir. Bu aklımıza gelmeksizin teşekkür borcumuz olan insanlarla ne sık karşılaşırız!

Birine açılmak doğaldır; bize anlatılanları olduğu gibi kabul etmek eğitim işidir.

1 Alman atasözüne gönderme: "İnançlı kişi alacaklı olduğu kişiye inanır" –çn.

İnsan başkalarını ne sık yanlış anladığının bilincinde olsa, hiç kimse toplum içinde fazla konuşmaz.

Başkalarından duyduklarımızı tekrarlarken değiştirmemizin nedeni, herhalde daha çok, anlatılanları anlamamış olmamızdır.

Kendisini dinleyenleri övmeden uzun süre tek başına konuşan kişi herkese itici gelir.

Söylenen her söz karşı anlam oluşturur.

İtiraz ve dalkavukluk, ikisi de kötü sohbetlere neden olur.

En güzeli, üyelerinin birbirlerine karşı saygıda üstün olduğu topluluklardır.

İnsanın karakterini en iyi tanımlayan şey, gülünç bulduklarıdır.

Gülünç şeyler zararsız bir şekilde akla getirilen ahlaki zıtlıklardan ortaya çıkar.

Duyularıyla hareket eden insan gülünmeyecek yerde güler. Onu uyaran şey, iç huzurunu da ortaya koyar.

Duyarlı kişi neredeyse her şeyi gülünç bulur, mantıklı olansa neredeyse hiçbir şeyi.

Yaşlı bir adamın hâlâ genç kadınları elde etmeye çalışması ayıplanır. O ise, "Bu, genç kalmanın tek çaresidir ve bunu herkes ister," der.

İnsan, kusurlarının yüzüne vurulmasına, cezalandırılmaya, bunlar adına acı çekmeye sabırla katlanır; ama onlardan vazgeçmesi gerektiğinde sabırsız oluverir.

Bireyin var olabilmesi için bazı eksiklikler gereklidir. Eski dostlar bazı özelliklerinden vazgeçecek olsalardı, bu bizi rahatsız ederdi.

Biri bir şeyi kendi tarzına göre yapmadığı zaman "Yakında ölür," derler.

Hangi kusurlarımızı saklayıp içimizde geliştirebiliriz? Başkalarını yaralamaktan çok, hoş tutanları.

Tutkular kusurdur ya da sadece yücelmiş erdemlerdir.

Tutkularımız gerçek birer Anka kuşudur. Eskisi yanar yanmaz küllerinden yenisi doğar.

Büyük tutkular umutsuz hastalıklardır. Onları iyileştirebilecek olan şey, daha da tehlikelidir.

Tutku itirafla artar ve hafifler. Belki de hiçbir şeyi sevdiğimiz kişiye açılarak ya da susarak orta yolu bulmak kadar fazla istemeyiz.

5.

Luciane yaşam coşkusunu bu sosyal girdabın içinde kamçılamaya devam ediyordu. Kimi yarattığı kargaşadan etkilenip çekiciliğine kapıldığı, kimi de gördüğü iyilikler nedeniyle ona yakın olmak istediği için maiyetindekiler günden güne çoğalıyordu. Son derece paylaşımcıydı; çünkü teyzesinin ve nişanlısının ona olan düşkünlükleri sayesinde bir anda birçok güzel ve değerli şeyin akınına uğramıştı ve çevresinde yığılmış olan bu şeylerin değerini bilmediği gibi elinde de tutmuyordu. Böylece üstündeki değerli bir şalı çıkarıp gözüne diğerlerine oranla daha yoksul giyinmiş görünen bir kadına dolamakta bir an bile tereddüt etmiyor, bunu da hiç kimsenin böyle bir hediyeyi reddedemeyeceği kadar cilveli ve becerikli bir şekilde yapıyordu. Maiyetindekilerden biri gittikleri yerlerde en yaşlı ve hasta kişileri araştırıp durumlarını en azından o anlık rahatlatma amacıyla yanında bir para kesesi taşıyordu. Böylece tüm çevrede mükemmel kişi olarak isim yaptı, ama çevresine fazla sayıda can sıkıcı yoksul da topladığı için zaman zaman bundan rahatsız oluyordu.

Ancak hiçbir şey, savaşta övgüler almasına karşın sağ elini kaybettiği için toplumdan kaçan yakışıklı ve okumuş genç adama karşı takındığı göz alıcı, ısrarcı ve iyilikçi davranışı kadar ününü arttırmamıştı. Bu sakatlık genç adamı huysuz

yapmıştı, tanıştığı her yeni kişiye geçirdiği kazayı anlatmaktan usanmış, inzivaya çekilip kendini okumaya ve başka araştırmalara vermeyi tercih etmiş ve artık bir daha toplumla işi olsun istememişti.

Luciane genç adamın varlığından haberdar olmakta gecikmemişti. Bu insan kabuğundan çıkarılmalı, önce küçük, daha sonra daha büyük ve en büyük topluluklara sokulmalıydı. Genç adama herkese davrandığından çok daha şefkatle yaklaştı; özellikle ısrarcı yardımseverliğiyle kaybını telafi etme çabasına girerek bu kayba değer kazandırmak istiyordu. Genç adamı yemeklerde yanına oturtuyor, sadece çatalı kullanabileceği şekilde yiyeceklerini kendisi kesiyordu. Masadaki yerini bazen daha yaşlı ve saygın kişilere bırakması gerektiğinde bile, gösterdiği dikkat masanın öteki ucuna dek uzanıyor, genç adama uzak kalan yiyecekleri uşaklar telaşla koşuşturarak önüne koyuyorlardı. Luciane son olarak onu sol eliyle yazması için cesaretlendirmişti; genç adam giriştiği tüm denemeleri ona bildirmek zorundaydı, böylece Luciane uzak ya da yakın, onunla devamlı ilişki içindeydi. Genç adam ne hale geldiğinin farkında değildi ve gerçekten de o andan itibaren yeni bir hayata başlamıştı.

Bu tür bir davranışın nişanlısına aşağılayıcı geldiği düşünülebilir; ama tam tersiydi. Bu çabaları büyük bir kazanç olarak görüyordu ve yakışık almayan en küçük şeyi kabul etmeyen, neredeyse abartılı karakterini çok iyi tanıdığı için içi

rahattı. Luciane keyfi isterse herkese yüz çevirebilirdi, herkes onun tarafından itilme, dışlanma ya da alaya alınma tehlikesiyle karşı karşıyaydı; ama hiç kimsenin ona aynısını yapmaya izni yoktu, hiç kimse onun keyfi hareketlerine dokunamaz, yine en uzak anlamda bile kendine tanıdığı özgürlüğe karşı çıkamazdı; oysa herkese koyduğu en sıkı ahlaki sınırları kendisi her dakika çiğniyormuş gibiydi.

Övgü ile yergiyi, düşkünlüğü ile tiksintiyi eşit ölçüde sergilemeyi bir ilke haline getirdiğine inanılabilirdi. Çünkü insanları çeşitli şekillerde kazanmaya kalktığında, onlara yine her zaman yaptığı gibi hiç kimseden sakınmadığı sivri diliyle zarar veriyordu. Hiçbir komşu ziyareti, maiyetiyle birlikte kabul edildiği hiçbir malikâne ve ev kalmamıştı ki dönüş yolunda ziyaretlerinin en eğlenceli yanına işaret etmesin; böylece tüm insan ilişkilerini sadece gülünç yönleriyle ele alma düşkünlüğünü ortaya koyuyordu. Alay konusu kimi zaman aralarındaki saygı nedeniyle evlenme sırasını sürekli birbirlerine vererek evlilik çağını kaçıran üç erkek kardeş, kimi zaman iriyarı, yaşlı bir kocası olan ufak tefek, genç bir kadın ya da tam tersi, kısa boylu koca ve beceriksiz, devanası karısı oluyordu. Bazen evlerden birinde her adımda ayağının bir çocuğa takılmasından yakınıyor, bazen de etrafta çocuk olmadığı için ev gözüne fazla ıssız geliyordu. Ona göre miras bırakmayacak olan yaşlı eşler evde birilerinin tekrar gülebilmesi için çabucak ölmeliydi.

Genç evliler ev işlerine yakışmayacakları için seyahat etmeliydiler. Bunu kişilerde olduğu gibi olaylarda, yapılarda, ev ve masa düzenindeki şeylerle de yapıyordu. Özellikle tüm duvar süslemeleri gülünç imalarda bulunması için onu kışkırtıyordu. En eski ipek halıdan en yeni duvar kâğıdına, en saygın aile resminden en açık saçık bakır gravüre dek hepsi bunun acısını çekiyor, alaycı imalarıyla aynı zamanda harcanıyordu, öyle ki, çevresindeki beş millik alanda bundan nasibini almamış bir şeyin nasıl olup da kaldığına şaşmak gerekirdi.

Bu çabada belki de gerçek bir kötü niyet yoktu; onu kışkırtan şey genellikle bencilce bir şakacılıktı; ama Ottilie'yle olan ilişkisinde gerçek anlamda bir tatsızlığa neden olmuştu. Bu sevgili çocuğun herkes tarafından fark edilip övülen çalışkanlığına tepeden bakarak hor görüyordu; Ottilie'nin bahçelerle ve seralarla ne kadar fazla ilgilendiği konusu açıldığında, kış ortasında olduklarını unutup hiçbir yerde ne çiçek ne de meyve bulunduğuna şaşırdığını söyleyerek alay etmekle kalmamış, o günden sonra önüne çıkan her yeşilliği, dalı ya da yeşeren her bitkiyi toplatıp odaların ve masaların süslenmesinde harcamış, umutlarının gelecek yıl, belki daha uzun bir süre için yıkıldığını görmek Ottilie'yi ve bahçıvanı çok incitmişti.

Ottilie'ye içinde rahat hareket edebildiği ev işlerinin dinginliğini de çok görüyordu. Ottilie eğlence ve kayak gezilerine, komşularda verilen

balolara katılmalıydı; başkaları bundan ölmediğine göre ne kardan ne de soğuktan çekinmeliydi. Narin çocuk bunlardan az çekmiyordu, ama Luciane'nin de hiçbir kazancı olmamıştı; çünkü Ottilie bu yerlere her ne kadar doğal haliyle, basit kılıklarla gitse de, en azından erkeklerin gözünde daima en güzeliydi. Büyük salonlarda ister en önde, ister en arkada yer bulsun, yumuşak çekiciliği tüm erkekleri etrafına topluyordu; evet, Luciane'nin nişanlısı bile sık sık onunla sohbet ediyor, kendisini meşgul eden bir meselede onun tavsiyesine başvuruyor, katılımını istiyordu.

Mimar'ı yakından tanıyıp bir ara sanat koleksiyonunu görmüş, kendisiyle tarihle ve diğer konularla ilgili birçok şey konuşmuş, özellikle şapeli gezdiğinde yeteneğini takdir etmişti. Baron gençti, zengindi; koleksiyon yapıyor, yapılar inşa etmek istiyordu; hobileri coşkuluydu, ama bilgisi azdı; Mimar'da birden fazla amaca aynı anda ulaşabileceği adamı bulduğuna inanıyordu. Nişanlısına da bu amacından söz etmişti; Luciane onu bu nedenle övdü ve bu öneriden son derece hoşnut kaldı, ama asıl hoşuna giden, bu genç adamı Ottilie'nin elinden alabilecek olmasıydı, bunun nedeni, Mimar'da ona karşı bir eğilim sezdiğine inanmasıydı. Hem Mimar'ın yeteneklerinden kendisi de faydalanabilirdi. Çünkü doğaçlama hazırladığı şenliklerde genç adam kendini hemen oldukça faal bir şekilde ortaya koyup bazı kaynakları şu ya da bu organizasyonun hizmetine sunuyordu; yine de Luciane kendisinin bu

işlerden daha iyi anladığına inanıyordu; ayrıca icatları genellikle basit olduğundan, kusursuz bir sanatçıdan çok zeki bir oda hizmetçisinin becerisi bunları uygulamaya yetiyordu. Doğum günü ya da evlenme yıldönümü nedeniyle birine şatafatlı bir kompliman yapmayı düşündüğünde, ister alçıdan, ister canlı bir baş olsun, hayal gücü bir kurban sunağından, bir çelenk süslemesinden öteye gidemiyordu.

Mimar'ın ev halkıyla olan ilişkisini öğrenmek isteyen damadı Ottilie en iyi şekilde bilgilendirdi. Charlotte'nin çok önceden ona uygun bir yer aradığını biliyordu; zaten konuklar gelmemiş olsaydı, genç adam şapeli bitirdikten hemen sonra gidecekti, çünkü tüm inşaatları kış boyunca olduğu gibi bırakıp bekletmek gerekti, bu nedenle yetenekli sanatçının yeni bir hami sayesinde yeniden işe yarayıp desteklenmesi en fazla arzulanan şeydi.

Ottilie'nin Mimar'la olan ilişkisi oldukça saf ve doğaldı. Onun sempatik ve çalışkan varlığını bir ağabey yakınlığı gibi görüp bundan mutluluk duymuştu. Ona olan duyguları akraba yakınlığının sakin, tutkusuz düzeyinde kalmıştı; çünkü artık kalbinde başkasına yer yoktu, orası Eduard'ın aşkıyla dolup taşmıştı ve ancak her yerde var olan Tanrı bu kalbe onunla aynı anda sahip olabilirdi.

Bu arada kış bastırdıkça, hava daha sertleşmeye başlayıp yollar ulaşılmaz oldukça günleri böyle güzel bir toplulukta geçirmek herkese daha

da çekici görünür olmuştu. Kısa bir geri çekilmeden sonra kalabalık zaman zaman evi yine dolduruyordu. Uzak garnizonlarda görev yapan subaylar eve doluşuyor, eğitimli olanları evdekilere büyük yarar sağlarken, daha kaba olanları rahatsızlık veriyordu, siviller de eksik olmuyordu; günün birinde Kont ile Barones de beklenmedik bir anda birlikte çıkageldiler.

Varlıkları adeta gerçek bir saray havası estirmişti. Rütbe ve mevki sahibi erkekler Kont'un çevresini sardılar, kadınlar da Baronese hak ettiği saygıyı gösterdiler. İkisini birlikte, böylesine neşeli görmek kimseyi fazla şaşırtmadı, çünkü Kont'un karısının öldüğünü ve uygun olduğunda yeni bir evliliğin gündemde olduğunu öğrenmişlerdi. Ottilie ilk ziyaretlerinde evlilik ve boşanma, bağlanma ve ayrılık, umut, beklenti, mahrumiyet ve vazgeçmekle ilgili konuşulan her kelimeyi hatırladı. O zaman hiçbir umutları olmayan bu iki kişi şimdi umut ettikleri mutluluğa bunca yakın bir halde karşısında duruyordu. Elinde olmadan iç geçirdi.

Luciane Kont'un müziği çok sevdiğini duyar duymaz hemen bir konser düzenlemeye girişti; bu kez gitar eşliğinde şarkı söylemek istiyordu. Konser verildi. Enstrümanı kötü çalmıyordu, sesi de güzeldi, ama sözlere gelince, başka bir Alman güzeli gitarla şarkı söylese sözleri bu kadar az anlaşılabilirdi. Bununla birlikte herkes şarkıyı çok anlamlı söylediğini doğruladı böylece Luciane de aldığı yüksek sesli alkışlarla tatmin olabildi.

Ama bu arada tuhaf bir talihsizlik yaşandı. Toplulukta Luciane'nin bazı şiirlerini kendisi için yazması umuduyla özellikle yanına çekmek istediği ve bu nedenle o akşam sadece onun şiirlerini seslendirdiği bir şair bulunuyordu. Adam herkes gibi ona karşı nazik davranıyordu, ama Luciane fazlasını bekliyordu. Bunu birkaç kez üstü kapalı söylemiş, ama şairden fazla bir ses çıkmamıştı, ta ki artık sabredemeyip mükemmel şiirlerinin böyle mükemmelce seslendirildiğini duymuş olmaktan hoşnut olup olmadığını öğrenmesi için maiyetindekilerden birini şairin yanına yollayana dek. "Şiirlerim mi?" diye sordu şair şaşkınlıkla. "Bağışlayın, bayım," diye ekledi sonra, "ünlü harflerden başka bir şey duymadım, üstelik onların da hepsini de değil. Bu arada böyle nazikçe bir girişime minnettar olduğumu göstermek görevim." Luciane'nin gönderdiği adam susup kalmış, ona da bundan söz etmemişti. Şair ise kulağa hoş gelen komplimanlarla işin içinden sıyrılmaya çabaladı. Luciane kendi için yazılmış bir şiire sahip olma niyetini açıkça belli etmişti. Şair kaba kaçmayacağını bilse, herhangi bir melodiye dilediği gibi bir övgü şiiri yazabilmesi için ona alfabeyi öğretebilirdi. Ama Luciane yine de bu olaydan incinmeden çıkamayacaktı. Çok geçmeden şairin henüz o akşam Ottilie'nin en sevdiği melodilerden birine nezaketin ötesine geçen, çok hoş bir şiir yazdığını öğrendi.

Luciane kendileri için neyin uygun olup olmadığını daima karıştıran kendi türündeki tüm

insanlar gibi, bu kez de şansını ezbere okumada denemek istiyordu. Hafızası iyiydi, ama dürüst konuşmak gerekirse, söylevi ruhsuz ve tutkulu olmaktan uzak bir şekilde hararetliydi. Baladların, hikâyelerin yanı sıra bir icracının ortaya koyabileceği ne varsa okudu. Bu arada okuduklarına birtakım mimik ve hareketler katmak gibi talihsiz bir alışkanlık edinmişti, öyle ki, bu hareketleriyle aslında epik ve lirik olan eserleri dramatik olanla bağlamak yerine hoş olmayan bir biçimde birbirine karıştırıyordu.

Topluluğun eğilimini, tutkusunu ve eğlence anlayışını çok çabuk kavrayan anlayışlı Kont neyse ki ya da ne yazık ki Luciane'yi kişiliğine daha uygun olan bir gösteri biçimine yöneltti. "Bence burada resimlerdeki gibi poz verecek yeterince güzel endamlı kişiler var. Ünlü tabloları sahnelemeyi neden denemesinler? Biraz çaba gerektiren bir düzenleme olsa da, böyle bir kopyalama bence inanılmaz bir çekicilikte."

Luciane bunun tam kendisine uygun bir iş olduğunu çabucak anlamıştı. Güzel endamı, dolgun biçimi, sıradan ama yine de anlamlı yüzü, pırıltılı, kahverengi saçları, ince boynu, her şeyi sanki tabloya göre tasarlanmıştı; sessizce dururken kıpır kıpır halinden daha güzel göründüğünü bilse, bu tabloyu sürekli korumak için daha fazla çaba gösterirdi, ama bazen sinsice sokulan rahatsız edici, kaba bir şeyler onu bu kıpırdanmaya zorluyor gibiydi.

Ünlü tabloların gravür baskıları aranıp bulundu, önce van Dyck'ın Belisarios adlı eseri seçildi. Yaşlı başlı, irice biri tabloda oturur durumdaki kör generali, onun karşısında üzgün bir tavırla ayakta duran askeri ise, gerçekten de ona biraz benzeyen Mimar canlandıracaktı. Luciane biraz alçakgönüllü davranıp geri planda para kesesinden çıkardığı paraları avucunda sayan ve sadakayı fazla bulan yanı başındaki yaşlı kadın tarafından uyarılıyormuş gibi görünen genç kadını seçmişti. Generale sadaka vermekte olan kadın figürü de unutulmamıştı.

Bu ve benzeri tablolarla son derece ciddi bir şekilde uğraşıldı. Kont Mimar'a sahne düzeniyle ilgili birtakım ipuçları verdi, o da hemen bir tiyatro sahnesi kurdu ve ışıklandırma için gerekli düzenlemeleri sağladı. Herkesin hazırlıklara kendini iyice kaptırdığı sırada böyle bir girişimin hatırı sayılır bir masraf çıkaracağı ve gerekli bazı şeylerin kış ortasında taşrada bulmanın zor olacağı fark edildi. Hiçbir şeyin kesintiye uğramamasını isteyen Luciane sanatçının eserinde yeterince bol tuttuğu kostümleri hazırlatmak için neredeyse tüm gardırobunu seferber etti ve giysilerini kesip biçtirdi.

Gösteri akşamı gelip çattı ve tablonun tasviri büyük bir topluluk önünde alkışlarla sahneye kondu. Anlamlı bir müzik beklentiyi iyice arttırmıştı. Belisarios tablosu sahnede açıldı. Figürler öylesine uyumlu, renklerin dağılımı öylesine neşeli, ışık öylesine ustalıklıydı ki, insan bir anlı-

ğına kendini başka bir dünyada sanabilirdi, sadece hayali değil de gerçek olanın mevcudiyeti biraz korkutucu bir duygu yaratıyordu.

Perde indikten sonra istek üzerine birkaç kez tekrar kalktı. Daha üstün bir tabloyla şaşırtılmayı isteyen topluluk arada müzikle hoş tutuldu. Sonraki tablo Poussin'in ünlü Asuerus ile Ester adlı eseriydi. Luciane bu kez daha iyisini düşünmüştü. Baygınlık geçirerek arkaya doğru düşmek üzere görünen kraliçeyi tüm çekiciliğiyle sergilerken zekice davranıp düşmemesi için kraliçeyi tutan iki genç kız figürünü biçimli, ancak güzellikte kendisiyle hiçbir şekilde boy ölçüşemeyecek kızlar arasından seçmişti. Ottille diğerinde olduğu gibi bu tabloda da dışlanmıştı. Tahtta Zeus gibi oturan kralı canlandırmak için topluluktaki en güçlü ve yakışıklı adamı seçmişlerdi, öyle ki, resim böylece gerçekten de benzersiz bir bütünlük kazanmıştı.

Üçüncü olarak Terburg'un "Babaca Uyarı" adlı tablosu seçilmişti. Bu tablonun bizim Wille'miz tarafından yapılan harika gravür baskısını kim bilmez ki! Soylu ve yürekli bir baba bacak bacak üstüne atmış, oturmaktadır ve önünde duran kızını paylıyormuş gibi görünür. Bol kıvrımlı, beyaz saten giysileriyle harikulade bir figür sergileyen kız gerçi sadece arkadan görünür, ama uyarıya kulak verdiğini tüm varlığıyla belli etmektedir. Ama uyarının fazla sert ve utandırıcı olmadığı babanın yüz ifadesinden ve hareketlerinden

fark edilir; anneye gelince, kadın içmeye hazırlandığı bir bardak şaraba bakarak bu küçük sıkıntıyı gizlemek istermiş gibidir.

Luciane bu fırsatla en parlak biçimde ortaya çıkacaktı. Örgüleri, başının, boynunun ve ensesinin biçimi son derece hoştu ve kadınların antik tarzdaki modern elbiselerinde fazla belli olmayan beli giydiği bu daha eski kostümde son derece narin, ince ve hafifçe ortaya çıkmıştı; ayrıca Mimar da beyaz satenin zengin kıvrımlarına sanatsal bir doğallık kazandırmış ve bu canlı kopyayı hiç kuşkusuz orijinalinin ötesine geçirerek herkeste hayranlık uyandırmıştı. Tekrar taleplerinin ardı arkası kesilmiyordu, arkadan yeterince seyredilmiş olan böyle güzel bir varlığın son derece haklı olarak yüzünü de görme arzusu sonunda öyle arttı ki, neşeli ve sabırsız bir kuş, bazen sayfaların sonuna yazıldığı gibi, "tornez s'il vous plait"[1] diye yüksek sesle bağırınca toplu bir onay aldı. Ama sahnedekiler avantajlı durumlarının fazlasıyla farkındaydılar ve sanat eserinin mantığını seyircinin isteğine teslim olmayacak kadar iyi kavramışlardı. Utanmış gibi görünen kız yüz ifadesini seyirciye göstermeden ayakta durmaya, baba uyaran pozunda oturmaya, anne de burnunu ve gözlerini hemen içecekmiş gibi baktığı halde şarabın eksilmediği cam bardağa yaklaştırmış biçimde kalmaya devam etti – Hollanda hanlarının ve panayır sahnelerinin seçildiği daha birçok küçük tabloyla ilgili başka ne söyleyebiliriz!

1 Fr. "Lütfen çevirin" –çn.

Kont ile Barones malikâneden ayrılmış, yakında gerçekleşecek olan evliliklerinin ilk mutlu haftalarında tekrar döneceklerine söz vermişlerdi. Charlotte güçlükle katlandığı iki aydan sonra geri kalan konuklardan da aynı şekilde kurtulabilmeyi umuyordu. Kızının mutluluğunun bu gelinlik ve gençlik sarhoşluğu geçtikten sonra da devam edeceğinden emindi, çünkü damat kendisini dünyanın en mutlu insanıymış gibi görüyordu. Serveti ve ılımlı yapısının yanı sıra tüm dünyanın hoşuna gidecek bir kadına sahip olmanın üstünlüğüyle tuhaf bir şekilde gururu okşanmış gibiydi. Her şeyi Luciane'ye danışmak, ancak ondan sonra kabul etmek gibi, tamamen kendine özgü bir anlayışa sahipti. Düzgün karakteri nedeniyle özellikle daha yaşlı kişilerde sıkça yaşadığı bir durum ona kendini kötü hissettiriyordu; yeni gelen biri dikkatini hemen Luciane'ye verip onunla ilgilenmek yerine kendisiyle daha yakın olmak istediğinde bundan rahatsızlık duyuyordu. Bu arada Mimar'ın işi de sağlama alınmıştı. Yeni yılda damadı izleyecek ve Luciane'ye böylesine güzel düzenlenmiş tabloların tekrarıyla birlikte, eğlenmesi için teyzesiyle nişanlısının hiçbir masraftan kaçınmayacağı, başka yüzlerce güzel şey vaat eden şehirde karnavalı onlarla birlikte geçirecekti.

Artık ayrılık zamanı gelmişti, ama bu da alışıldık tarzda yaşanamayacaktı. Biri Charlotte'nin kışlık erzakının yakında tükeneceğine dair yüksek sesle şaka yapınca, Belisarios'u canlandıran

centilmen patavatsızca bağırdı. "O halde Polonyalılar gibi davranalım! Evime gelin ve bendekileri de tüketin! Bu sonra sırayla devam etsin." Luciane'nin büyüsüne kapılmış olan adam belli ki zengindi ve çoktan beridir ona kur yapıyordu. Dediği gibi yapıldı. Luciane öneriyi kabul etti. Ertesi gün eşyalar toplandı ve kalabalık başka bir malikâneye doğru yola çıktı. Centilmenin evi yeterince genişti, ama fazla konforlu değildi ve ev düzeninde eksiklikler vardı. Bu da önceleri Luciane'nin oldukça hoşuna giden bazı yakışıksız durumlara neden oldu. Yaşantıları gittikçe karışık ve ölçüsüz bir hal almıştı. Diz boyu karlarda sürek avları ve buna benzer akla gelebilecek her türlü rahatsızlık verici etkinlik düzenlendi. Erkekler kadar kadınlar da bu etkinliklere katılmak zorundaydı, böylece bir malikâneden diğerine avlanarak, atla, kızakla, şamatalı bir şekilde yollarına devam ettiler, ta ki başkente yaklaşana dek; çünkü saray ve şehirdeki eğlencelerle ilgili gelen haberler ve anlatılanlar hayal gücüne bambaşka bir yön vermiş, teyzesini daha önce yollayan Luciane ve maiyeti karşı konulmaz biçimde başka bir çevrenin içine çekilmişti.

Ottilie'nin günlüğünden

Dünyada herkes kendini ortaya koyduğu gibi bilinir; ama ortaya da bir şey koyması gerekir. İnsan anlamsız olana sabır göstermektense, rahatsız olana katlanır.

Topluma her şey zorla kabul ettirilir, herhangi bir sonuç getirecekler hariç.

İnsanları, eğer onlar bize gelirse tanıyamayız, nasıl insanlar olduklarını öğrenmek için bizim onlara gitmemiz gerekir.

Bize konuk olan kişiler gider gitmez onlarda bulduğumuz bazı kusurları ortaya koyup haklarında pek de iyi konuşmamayı neredeyse doğal buluyorum; çünkü bir bakıma onları kendi ölçülerimize göre değerlendirmeye hakkımız var. En anlayışlı ve mantıklı kişiler bile kendilerine bu gibi durumlarda nadiren sansür uygularlar.

Buna karşın ziyaretine gittiğimiz başkalarını kendi çevrelerinde, alışkanlıklarıyla birlikte, içinde zorunlu olarak bulundukları yetersiz durumlarda çevrelerine nasıl etki ettiklerini ya da uyum sağladıklarını görüp saygı duyacağımız yerde gülünç bulursak, burada anlayışsızlık ve kötü niyet vardır.

Zorla elde edeceğimiz, ya da zorla bile elde edemeyeceğimiz şeyleri hal ve tutumumuzla, terbiyeli olarak elde etmeliyiz.

Kadınlarla iyi ilişkiler kurmak, terbiyeli olmanın unsurlarındandır.

İnsanın karakteri, kişisel özellikleri görgü kurallarıyla nasıl uzlaştırılabilir?

Kişisel özellikler öncelikle görgü kurallarıyla meydana çıkarılmalıdır. Etkili olanı herkes ister, ama bu rahatsız edici olmamalıdır.

Eğitimli bir asker hayatta olduğu gibi toplumda da en büyük üstünlüğe sahiptir.

Kaba saba askerler en azından kişiliklerinin dışına çıkmazlar ve çoğunlukla güçlerinin ardında iyi bir yürek gizli olduğundan, gerektiğinde onlarla da geçinebiliriz.

Hiç kimse sakar bir insan kadar can sıkıcı değildir, kabalıkla hiçbir işi olmadığı için ondan zarif olması istenebilir.

İnce zevkli insanlarla birlikte yaşarken beceriksizce bir şeyle karşılaştıklarında onlar adına korku duyarız. Bu nedenle birisi sandalyesiyle sallandığında ben de Charlotte için aynı şeyi hissediyorum, çünkü o bundan nefret eder.

Biz kadınların o kişiye bakma, onunla sohbet etme zevkimizi hemen kaçırdığını bilse, hiç kimse tanıdık bir ortama burnunun üzerinde gözlükle girmezdi.

Saygılı olmanın yerine samimiyeti koymak daima gülünçtür. Hemen komplimanlara başlamasının ne kadar tuhaf kaçtığını görse, hiç kimse şapka çıkarmazdı.

Nezaketin derin bir ahlaki neden içermeyen hiçbir dış göstergesi yoktur. Gerçek eğitim, bu gösterge ile nedeni aynı zamanda vermek olurdu.

Hal ve tutum, herkesin kendi resmini yansıttığı bir aynadır.

İçten gelen bir nezaket vardır; bu, sevgiyle akrabadır. Dışarıya tutumumuzda gösterdiğimiz en zahmetsiz nezaket buradan kaynaklanır.

İsteyerek bağımlı olmak en güzel haldir, sevgi olmasa bu nasıl mümkün olabilir?

İsteklerimize asla onları elde ettiğimizi sandığımız zamankinden daha uzak olamayız.

Hiç kimse özgür olmadığı halde kendini özgür hisseden biri kadar köle değildir.

İnsan kendini özgür ilan ederken o an kısıtlı olduğunu hisseder. Ama kısıtlı olduğunu söylediği an kendini özgür hisseder.

Başkasının büyük üstünlüklerine karşı sevgiden başka kurtarıcı yoktur.

Üstün bir erkek için en korkunç şey, aptalların ondan faydalanmasıdır.

Oda hizmetçisi için kahraman diye bir şey yoktur, derler. Ama bu kahramanların yalnızca kahramanlar tarafından takdir edilmesinden kaynaklanır. Oda hizmetçisi kendisi gibi olana değer vermeyi herhalde bilir.

Vasat olan için zekânın ölümsüz olmadığını düşünmek kadar büyük avuntu yoktur.

Büyük insanlar yaşadıkları yüzyıla daima zayıf bağlarla bağlıdır.

İnsanlar normalde olduklarından daha tehlikeli görülürler.

Aptallar ve akıllı kişiler aynı ölçüde zararsızdır. En tehlikelileri sadece yarı aptallar ve yarım akıllılardır.

Dünyadan kaçmanın ve ona bağlanmanın en emin yolu sanattır.

En mutlu ve en sıkıntılı anımızda bile sanatçıya ihtiyaç duyarız.

Sanat zor ve iyi olanla ilgilenir.

Zor olanın kolayca uygulandığını görmek, imkânsız olana bakmamızı sağlar.

Hedefe yaklaştıkça zorluklar artar.

Ekmek, biçmek kadar zor değildir.

6.

Bu ziyaret nedeniyle Charlotte'nin yaşadığı büyük huzursuzluk, kızını tamamen tanımış olmakla telafi edilmişti ve bunda dünyayla olan tanışıklığının da yardımı büyüktü. Şimdiye kadar hiç bu kadar aşırısını görmemiş olsa da, böyle tuhaf bir karakterle ilk kez karşılaşmıyordu. Yine de böyle kişilerin hayatla, bazı olayları yaşamakla, anne baba ilişkileriyle olgunlaşarak bencilliklerini yumuşatabileceklerini ve coşkulu faaliyetlerinin belirli bir yön alabileceğini deneyimlerinden biliyordu Charlotte, anne olarak başkaları için nahoş görülebilecek şeyleri hoş görüyordu; zaten yabancıların yalnızca zevk peşinde oldukları ya da en azından rahatsız edilmek istemedikleri yerde ebeveynlerin bir umut işareti araması doğaldır.

Ama kızının evden ayrılışından sonra övüleceği yerde ayıplandığı bir davranışı yüzünden edilen kötü dedikodular nedeniyle tuhaf ve beklenmedik bir şekilde kınlacaktı. Luciane sadece gülenle gülmeyi değil, üzülenle de üzülmeyi ilke edinmiş gibiydi ve çelişkinin ruhuna uygun düşmek adına bazen gülen yüzlerin somurtmasına neden olurken üzgünleri güldürmüştü. Ziyaret ettiği her ailede toplum içine çıkamayan hastaları ve zayıfları soruşturmuştu. Onları odalarında ziyaret etmiş, doktor rolünde sürekli arabasında bulundurduğu seyyar ecza çantasından çıkardığı

enerji veren ilaçları içmeleri için hepsine ısrar etmişti; tahmin edileceği üzere, böyle bir tedavinin işe yarayıp yaramayacağı tesadüfe kalmış bir şeydi.

Bu tür yardımseverliklerde son derece inatçıydı ve kusursuz davrandığından emin olduğu için hiç kimsenin onu ikna etmesine izin vermemişti. Ancak bir girişimi ahlaki açıdan fiyaskoyla sonuçlanmıştı; doğurduğu sonuçlar nedeniyle herkes söyleyecek bir şey bulmuş, bu yüzden Charlotte'nin başı fazlasıyla ağrımıştı. Bunu ancak Luciane gittikten sonra duymuş, bu gezintide onunla birlikte olan Ottilie ona ayrıntılı bir şekilde hesap vermek zorunda kalmıştı.

Saygın bir ailenin kızlarından biri küçük kız kardeşinin ölümünden sorumlu olduğu bir felaket yaşamıştı ve bu nedenle ne kendine gelebilmiş ne de sakinleşebilmişti. Kendini odasına kapatmış, sessizce yaşıyordu ve ancak yalnız geldikleri takdirde sadece aile üyelerini görmeye katlanabiliyordu; çünkü hepsi birden toplanıp geldikleri zaman aralarında kendi durumunu tartıştıklarından şüpheleniyordu. Ama her biri odasına yalnız gittiğinde onlarla aklı başında konuşup saatlerce sohbet ediyordu.

Bunu haber alan Luciane derhal, bu eve gittiği takdirde bir mucize gerçekleştirip kızı tekrar topluma kazandırabilmeyi aklına koymuştu. Bu nedenle her zamankinden daha dikkatli davranmış, ruh hastası kıza yaklaşarak, anlaşıldığı kadarıyla müzikle güvenini kazanmıştı. Ama

sonunda yanılmıştı; çünkü öncelikle kendisi dikkat çekmek istediği için artık hazır olduğunu sandığı zavallı solgun çocuğu bir akşam ansızın renkli ve şamatalı bir kalabalığın içine sokmuştu; aslında topluluktakiler merak ve endişeden beceriksizce davranmasaydı, belki de başarılı olacaktı, ama hepsi hasta kızın çevresinde toplanmış, kafa kafaya verip kendi aralarında fısıldaşarak onu iyice şaşkına çevirmişlerdi. Hassas ruhlu kız bunu kaldıramamış, sanki karşısında saldırgan bir canavar varmış gibi korkunç çığlıklar atarak kaçmıştı. Topluluktakiler her yana kaçışırken Ottilie tamamen baygın durumda olan kızın odasına götürülmesinde yardımcı olmuştu.

Bu arada Luciane suçun sadece kendinde olduğunu bir an bile düşünmeksizin oradakilere kendine özgü tavrıyla suçlayıcı bir nutuk çekmiş, uğradığı bu ve diğer başarısızlıklardan sonra bile kendini bu tür davranışlardan alıkoymayı aklından bile geçirmemişti.

O zamandan bu yana hastanın durumu endişe verici bir süreç kazanmıştı, evet, durum öylesine kötüleşmişti ki, zavallı çocuğu artık evde tutamayan ailesi, kızlarının sorumluluğunu resmi bir kuruma devretmek zorunda kalmıştı. Charlotte'ye ise kızının neden olduğu bu acıyı biraz olsun azaltmak amacıyla bu aileye karşı özellikle yumuşak davranmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı. Bu olay Ottilie'yi fazlasıyla etkilemişti; zavallı kıza öyle üzülmüştü ki, tutarlı bir tedavi sonucu hastanın mutlaka iyileşebileceğini Charlotte'den saklamamıştı.

İnsan hoş konulardan çok geçmişte yaşanan tatsızlıklardan sohbet etmeye alışık olduğu için, böylece Ottilie'nin nazikçe ricada bulunduğu halde Mimar'ın koleksiyonunu göstermek istemeyip onu şaşkınlığa uğrattığı akşamla ilgili küçük bir yanlış anlaşılma da gündeme gelmişti. Bu olumsuz davranış Ottilie'nin aklına takılmıştı ve nedenini kendisi de bilmiyordu. Hissettikleri çok doğruydu; çünkü Mimar gibi genç bir adam, Ottilie gibi bir genç kızın isteğini reddetmemeliydi. Ama genç adam onun ara sıra yaptığı hafif sitemlere oldukça geçerli bir özürle yanıt verdi.

"En eğitimli insanların bile değerli sanat eserlerine nasıl davrandığını bilseydiniz, koleksiyonumu kalabalığın arasına getirmek istemediğim için beni bağışlardınız," dedi, "hiç kimse bir madalyanın ucundan tutulması gerektiğini bilmez; en güzel kabartmalara, en temiz yerlere dokunurlar, değerli parçaları başparmaklarıyla işaret parmakları arasında tutup sanki sanat eserleri böyle incelenirmiş gibi evirip çevirirler. Büyük bir sayfanın iki elle tutulması gerektiğini düşünmeksizin paha biçilmez gravürleri, değerli çizimleri tek elleriyle tutarlar; tıpkı kendini beğenmiş bir politikacının bir gazeteyi tutup kâğıdı buruşturarak dünya olaylarından anladığını zannedip fikir beyan etmesi gibi. Yirmi kişi bir sanat eserini arka arkaya bu şekilde bozduğu takdirde yirmi birinci kişiye artık görecek bir şey kalmayacağını hiç kimse düşünmez."

"Ben de sizi ara sıra böyle sıkıntılı durumlara sokmadım mı?" diye sordu Ottilie. "Farkında olmadan koleksiyonunuza zarar verdiğim olmadı mı?"

"Asla," dedi Mimar, "asla! Sizin böyle bir şey yapmanız mümkün değil; incelik sizinle birlikte doğmuş."

"Yine de ileride görgü kitaplarına toplum içinde nasıl yenip içileceğini anlatan bölümlerden sonra koleksiyonlarda ve müzelerde nasıl davranılması gerektiği ayrıntılı bir şekilde eklense hiç fena olmaz."

"Kesinlikle," dedi Mimar, "o zaman sanat koleksiyoncuları ve sanatseverler de ellerindeki nadide parçaları seve seve paylaşırlar."

Ottilie Mimar'ı çoktan bağışlamıştı; ama genç adam sitemleri fazlasıyla önemsediğini belli edip dostlarının hizmetinde olmayı, koleksiyonunu elbette seve seve göstermeyi tekrar tekrar söylediğinde, onun hassas ruhunu incitmiş olduğunu anladı ve bu kez kendini ona borçlu hissetti. Bu nedenle konuşmanın sonunda Mimar'ın bir ricasını kıramadı, ancak duygularını çabucak yokladığında, onun isteğini nasıl yerine getireceğini bilememişti.

İşin aslı şöyleydi: Mimar Ottilie'nin, Luciane'nin kıskançlığı yüzünden tablo gösterisinden dışlanmasına son derece içerlemişti; yine Charlotte'nin de kendini iyi hissetmediği için bu güzel gösterinin en parlak bölümünü sadece bölük pörçük izlediğini üzülerek fark etmişti. Şimdi birini onur-

landırmak, diğerini de eğlendirmek üzere daha öncekilerden çok daha güzel bir gösteri sunarak minnettarlığını göstermeden buradan ayrılmak istemiyordu. Belki de farkında olmadan başka bir dürtünün etkisinde kalmıştı; bu evi, bu aileyi terk etmek ona zor geliyordu, evet, Ottilie'nin gözlerinden, onun o sakin, dostça ve içten bakışlarından ayrılmak ona imkânsız geliyordu; son zamanlarda neredeyse yalnızca onlarla beslenmişti.

Noel kutlamaları yaklaşıyordu ve Mimar kusursuz figürlerle yapılan o bildik tabloların, bu ilahi zamanda kutsal ana ile oğluna adanan, önce çobanların, ardından kralların yücelttiği Praesepe[1] diye adlandırılan o dinsel tasvirlerden kaynaklandığını hatırladı.

Böyle bir tabloyu canlandırma olanağına tamamen sahipti. Güzel yüzlü, küçük bir oğlan çocuğu bulunmuştu; çoban ve karısı da eksik değildi; ama Ottilie olmadan bu gösteri gerçekleşemezdi. Genç adam onu kendi gözünde Tanrı'nın anası olarak yüceltmişti, şimdi bunu reddettiği takdirde bu girişim kuşkusuz suya düşecekti. Ottilie bu önerisi karşısında biraz da utanarak ricasını Charlotte'ye iletmesini istedi, beriki bu izni ona seve seve verince Ottilie de aziz kılığına girecek olmanın utancını hoş bir şekilde üstünden atabildi. Mimar Noel akşamı hiçbir şeyin eksik kalmaması için gece gündüz çalışmaya koyuldu.

1 Latince "beşik" ya da "ahır yemliği" anlamına gelen *praesepe* aynı zamanda İsa'nın doğumunu simgeleyen tablolara verilen isimdir –e.d.

Hatta kelimenin tam anlamıyla gece gündüz denebilirdi. Zaten fazla bir şeye ihtiyacı yoktu, Ottilie'nin varlığı onun için canlandırıcı bir etkiye sahipti; onun için çalışırken, onunla meşgul olurken sanki ne uykuya ne de yemeğe ihtiyacı vardı. Bu nedenle kutlama akşamında her şey tamamlanmış ve hazır olmuştu. Açılışı yapacak ve istenen ortamı sağlayacak güzel sesli üflemeli çalgılar da bulunmuştu. Perde açılınca Charlotte gerçekten de çok şaşırdı. Karşısında gösterilen resim dünyada artık insanın üzerinde yeni bir etki yaratmasının beklenemeyeceği kadar fazla tekrarlanmıştı. Ama buradaki gerçeklik resim olarak farklı bir üstünlük elde etmişti. Salonun tümü loş olmaktan öte, gece karanlığına bürünmüştü, ama çevredeki her şey yine de seçilebiliyordu. Sanatçı, tüm ışığın çocuktan yayıldığına dair olan o harika düşünceyi uygularken ışıklandırmada zekice bir düzen kullanmış, sadece ışık huzmeleriyle aydınlatılan figürleri gölgelendirerek ön planda gizlemişti. Etrafta sevinçli kızlar ve çocuklar duruyordu, taze yüzleri alttan verilen ışıkla aydınlatılmıştı. Melekler de eksik değildi, saçtıkları ışık kutsal olanın pırıltısıyla gölgelenmiş, göksel bedenleri tanrı-insan tarafından bastırılmıştı ve ışıktan yoksunmuş gibi görünüyorlardı.

Şans eseri çocuk son derece sevimli bir şekilde uyuyakalmıştı ve bakışlar gizlenmiş hazineyi göstermek üzere başörtüsünü büyük bir zarafetle kaldıran anne üzerinde oyalanırken hiçbir şey görüşü rahatsız etmiyordu. Resim sanki bu anda

donakalmış gibiydi. Fiziksel olarak gözleri kamaşan, ruhsal olarak şaşkınlığa düşen seyirci aynı zamanda duygulanmış gibiydi; yaşaran gözlerini başka yöne çeviriyor, ama sonra yeniden, hayranlık ve saygı göstermenin ötesinde, merakla ve zevk duyarak tabloya bakmaya devam ediyorlardı, oysa saygıdan da geri kalınmamış, daha yaşlı olan bazı figürlere ifade aynen aktarılmıştı.

Ama Ottilie'nin biçimi, hareketleri, yüz ifadesi, bakışları bir ressamın ortaya koyabileceği her şeyin ötesindeydi. Duyarlı bir uzman bu tabloyu görmüş olsaydı, resimde bir şeyin kıpırdadığını sanıp korkuya kapılabilir, artık bundan sonra başka hiçbir şeyin hoşuna gitmeyeceğinden endişe edebilirdi. Ne yazık ki salonda tüm bu etkiyi kavrayıp yorumlayacak hiç kimse yoktu. Yan taraftaki yeri pek uygun olmasa da, diz çökmüş figürlerin üzerinden bakan uzun, zayıf çoban rolündeki Mimar bu zevkten en fazla yararlanan kişiydi. Peki, yeni yaratılmış göksel tanrıçanın yüz ifadesini kim betimleyebilirdi? Hak edilmeden kazanılmış saygı, akıl almaz, sonsuz mutluluk karşısında gösterilen alçakgönüllülüğün ve sadeliğin en sevimli hali hem kendi duygularını hem de canlandırdığı kişiliği yansıttığı yüzün çizgilerinde kendini belli ediyordu.

Bu güzel tablo Charlotte'nin hoşuna gitmişti; ama onu en fazla duygulandıran çocuk olmuştu. Gözleri yaşlarla dolmuş, buna benzer bir sevgili varlığı yakında kucağına alabilme umudunu hayalinde canlandırmıştı.

Perde hem tablodaki rolleri canlandıranların biraz dinlenebilmesi, hem de sergilenen sahnede değişiklik yapılabilmesi için indirildi. Mimar İlk Gece ve Alçakgönüllülük temasını bir Gün ve Zafer temasına dönüştürmeyi amaçlamış, bu nedenle tabloyu her yandan aydınlatacak ışıklar hazırlamıştı. Verilen arada bu ışıklar yakıldı.

Ottilie o yarı teatral haliyle bu dinsel sanat maskaralığını Charlotte ve ev halkından başka kimse görmediği için o ana dek oldukça rahat hissetmişti. Bu nedenle verilen arada yeni gelen bir yabancının Charlotte tarafından dostça karşılandığını haber aldığında biraz utandı. Gelenin kim olduğunu söyleyememişlerdi. Rahatsızlığa neden olmamak için kendini rolüne verdi. Işıklar ve lambalar yandı ve etrafını sonsuz bir parlaklık sardı. Perde kalktı, ortaya çıkan manzarayla seyirciler şaşırdı: Tablonun tümü ışıktan oluşuyordu ve tamamen kaldırılmış gölgelerden geriye sadece ustaca seçimle hoş bir yumuşaklık veren renkler kalmıştı. Ottilie uzun kirpiklerinin arasından baktığında Charlotte'nin yanında oturan erkeği fark etti. Onu tanıyamamıştı, ama yatılı okuldaki müdür yardımcısının sesini duyar gibi oldu. İçini son derece hoş bir duygu kapladı. Bu sadık öğretmenin sesini duymayalı ne çok şey yaşanmıştı! Sevinçleri ve acıları şimşek hızıyla gözünün önünden geçerken aklına birçok soru takıldı: 'Ona her şeyi itiraf edebilir misin? Onun karşısına bu azize kılığında çıkmaya layık mısın? Seni sadece doğal halinle tanıyan bu kişiye bir

maskenin ardından bakmak ona ne kadar tuhaf gelecektir?' Kafasının içindeki duygu ve düşünceler benzersiz bir hızla birbirine etki etmişti. Kalbi tutuk, gözleri yaşlarla dolu bir halde hareketsiz bir resim olarak görünmeye devam etmek için kendini zorladı; çocuk kıpırdanmaya başlayıp perdenin inmesini gerekli gören sanatçı işareti verince ne kadar rahatlamıştı!

Değerli bir dostun yanına koşamamanın verdiği utanç duygusu Ottilie'nin son anlarda hissettiği duygulara karışınca daha da büyük bir şaşkınlığa düşmüştü. Onun karşısına bu yabancı kılıklarla ve süslerle mi çıkmalıydı? Üstünü değiştirmesi gerekmez miydi? Fazla düşünmeden üstünü değiştirmeyi seçti ve bu arada kendini toplayıp sakinleşmeye çalıştı, ancak alıştığı giysileri içinde yeni geleni selamladığı zaman kendine gelebildi.

7.

Mimar hamilerine iyi dileklerini sunup artık nihayet yanlarından ayrılırken, onları değerli öğretmenin eşliğinde bırakıyor olmaktan dolayı içi rahattı, ama ilgilerini hemen yeni gelene yöneltmelerine ve kendi alçakgönüllü düşüncesine göre yerinin böyle bu kadar kolay doldurulabilmesine oldukça içerlemişti. Gitmek için hep ağırdan almıştı, ama şimdi bir an önce ayrılmak istiyordu; çünkü ne olacaksa kendisi gittikten sonra olmalıydı, en azından tanık olmak istemiyordu.

Hanımların veda hediyesi olarak uzun zamandır ellerinde örerken gördüğü ve talihli sahibini için için kıskandığı bir de yelek vermeleri, Mimar'ın bu yarı hüzünlü havasını dağıtmıştı. Böyle bir hediye sevilen, sayılan bir erkeğin alabileceği en güzel şeydir; çünkü bunu giyerken güzel parmakların yorulmaz oyunlarını düşündüğünde, gururunun okşanmasından kendini alıkoyamaz, kalp, böylesine kalıcı bir çalışmada yine de yakınlık duymadan edemez.

Kadınların şimdi güler yüzle karşıladıkları, evlerinde iyi ağırlanması gereken, yeni bir erkekleri vardı. Kadın cinsi dünyada hiçbir şey uğruna vazgeçmeyeceği, kendine özgü, içsel, değişmez bir özellik barındırır; kadınlar dışa karşı, sosyal ilişkilerde kendilerini erkeğin yönetmesine seve seve izin verirler; böylece yakınlık gösterdikleri

gibi reddederek de, inat ederek ve uysal görünerek uygar dünyada hiçbir erkeğin ellerinden almaya cesaret edemeyeceği dizginleri aslında kendi ellerinde tutarlar.

Mimar, hanım dostları karşısında yeteneklerini adeta kendi zevkine ve keyfine uygun bir şekilde, onların hedefleri doğrultusunda kullanarak kanıtlamış, uğraşlarını ve sohbetlerini hep bu yönde geliştirmişti, ama Öğretmen'in varlığıyla birlikte kısa zamanda başka bir yaşam biçimine geçilmişti. Genç adamın en büyük yeteneği güzel konuşmak ve insan ilişkilerindeki başarısıydı, özellikle gençlerin eğitimiyle ilgili konularda bilgiliydi. Böylece o güne dek süregelen yaşam tarzları tamamen zıt yönde değişmiş, Öğretmen'in o güne kadar tüm zamanlarını meşgul eden şeyleri pek onaylamaması da bu değişikliği iyice hissedilir hale getirmişti.

Öğretmen, malikâneye ilk geldiğinde onu karşılayan tablo canlandırılmasından hiç söz etmedi. Buna karşın kadınlar kilise, şapel ve bunlarla ilgili yapılan çalışmaları gönül rahatlığıyla ona gösterdiklerinde, bu konudaki düşünce ve görüşlerini açıklamaktan kendini alamadı. "Fikrimi soruyorsanız," dedi, "böyle bir yaklaşım, kutsal şeylerle duyumsal olanların bu şekilde karıştırılması hiçbir şekilde hoşuma gitmedi. İnsanın dini hislerini koruyup sürdürmek adına kendilerni bazı özel mekânlara adayıp buraları süslemesini doğru bulmuyorum. Hiçbir yer, en basit olanı bile bize her yerde eşlik eden, her yeri ibadethane

olarak gören içimizdeki Tanrı duygusunu rahatsız etmemelidir. İbadetimi yemeklerin yendiği, insanların birbiriyle dostça kaynaştığı, oyunlar ve danslarla eğlendiği bir salonda yapmak çok hoşuma gider. İnsandaki en yüce, en üstün şeyin cismi yoktur ve soylu bir eyleme farklı bir biçim vermekten sakınmak gerekir."

Öğretmen'in görüşleriyle ilgili daha önceden bilgi sahibi olan ve birlikte geçirdikleri kısa zaman içinde hakkında daha fazlasını araştıran Charlotte bahçede çalışan ve gitmeden önce Mimar'ın tepeden tırnağa denetlediği çocukları uygun adımda salona getirterek konuyu hemen onun ilgi alanına yöneltti. Çocuklar neşeli, temiz pak üniformaları, ciddi tavırları, doğal ve canlı halleriyle çok iyi bir etki bırakmıştı. Öğretmen çocukları kendi yöntemine göre yokladı, onlara bazı sorular sorup konuştuktan sonra hepsinin karakterini ve yeteneklerini çabucak ortaya çıkarıverdi, hiç öyle görünmese de, bir saatten az bir sürede çocukları gerçekten dikkate değer bir şekilde eğiterek desteklemişti.

Çocuklar salondan çıkarken, "Bunu nasıl yapıyorsunuz?" diye sordu Charlotte. "Çok dikkatli dinledim, bilinen şeylerin dışında bir şey konuşulmadı, yine de bu kadar kısa zaman içinde, bunca konuşmanın arasında böyle bir sonuca ulaşarak onları nasıl konuşturabildiğinizi anlayamadım."

"Belki de meslek sırrını gizli tutmak gerek," dedi Öğretmen, "ama bunu ve daha birçok şeyi

sağlayan son derece basit bir ilkeyi sizden gizleyemem. Bir nesneyi, bir eşyayı, bir kavramı ya da herhangi başka bir şeyi ele alın; onu sıkıca tutun ve tüm yönleriyle açıklayın, o zaman çocuklarla konuşurken bunun onlarda ne gibi gelişmeler sağladığını, nasıl etki ettiğini ve onlara neler aktardığını öğrenmek sizin için daha kolay olur. Sorduğunuz sorulara verilen yanıtlar yakışıksız olabilir ya da başlangıçta amacından uzak kaçabilir, ama sizi konudan saptırmalarına izin vermezseniz karşı sorularınız çocukların duygu ve düşüncelerini tekrar konunun içine çeker, böylece sonunda öğretmenin neyi nasıl istediğini düşünüp kavramak zorunda kalır, bundan emin olurlar. Öğretmenin en büyük hatası, öğrencileri belli bir noktada tutamayıp, onların kendisini konudan uzaklaştırmasına izin vermesidir. Bir dahaki sefere bir deneyin, çok keyif alacaksınız."

"Bu çok hoş," dedi Charlotte; "o halde iyi pedagoji, iyi terbiyenin tam tersi demek. Toplum içinde hiçbir şeyin üzerinde durmamak gerek, derste ise dikkat dağıtan her şeye karşın çalışmak en birinci kural olmalıdır."

"Övgüye değer bu denge bu kadar kolay sağlansaydı, dikkat dağıtmadan yapılan değişiklik eğitim ve yaşam açısından en güzel slogan olurdu!" dedi Öğretmen, konuşmasına devam edeceği sırada Charlotte avludan neşeyle geçmekte olan çocuklara bir kez daha bakması için ona seslendi. Öğretmen, Çocukları üniformalı tutarak yürütmelerinden duyduğu memnuniyeti belli

etti. "Erkekler üniforma giymeye gençken başlamalı, çünkü birlikte hareket etmeye, kendileri gibi olanlarla birleşmeye, sürüye itaat etmeye ve bütün içinde çalışmaya alışmalıdırlar," dedi, "her türlü üniforma sıkı bir disiplinin yanı sıra askeri bir anlayışı da beraberinde getirir, zaten her çocuk doğuştan askerdir; bunu görmek için savaş ve dövüş oyunlarına, hücumlarına, tırmanışlarına bakmak yeter."

"O halde kızlarımı bir örnek giydirmediğim için beni eleştirmeyeceksiniz. Onları size tanıttığımda umarım bu renkli karışımdan zevk alırsınız," dedi Ottilie.

"Bunu çok doğru buluyorum," dedi beriki. "Kadınlar mutlaka çok çeşitli giyinmelidir, kendilerine neyin yakıştığını ve uygun olduğunu öğrenmeleri için her biri kendi tarzına göre seçim yapmalıdır. Bunun önemli bir nedeni de, kaderlerinin hayatları boyunca tek başına ayakta kalmak, tek başına uğraşmak üzere belirlenmiş olmasıdır."

"Bu bana oldukça çelişkili geliyor," dedi Charlotte, "neredeyse hiçbir zaman kendimiz için yaşamıyoruz."

"Ah, öyle!" dedi Öğretmen, "başka kadınların düşüncelerine göre muhakkak öyle. Bir kadını seven bir eş, bir ev kadını ve anne olarak görürüz, kendini daima soyutlar, her zaman yalnızdır ve öyle kalmak ister. Evet, burada bir kendini beğenmişlik vardır. Her kadın diğerini dışlar, bu onun doğasında vardır; çünkü hepsinden cinsiyetleri-

ne biçilmiş olan tüm görevleri yerine getirmesi istenir. Erkeklerde böyle değildir. Bir erkek yanına eşlikçi bir erkek ister; hiç kimse yoksa kendine ikinci birini yaratır; oysa bir kadın kendi gibi birini bulmayı düşünmeksizin uzun süre yaşayabilir."

"Gerçeğin şaşırtıcı olduğu söylenir, ama sonunda şaşırtıcı olan da gerçek görünür. Bu fikirlerinizden en iyi sonucu çıkartalım, erkeklerin üzerimizde fazla söz sahibi olmamaları için kadınlar olarak yine de hemcinslerimizle dayanışma içinde olup birlikte hareket edelim," dedi Charlotte. "Evet, beylerin de birbirlerine pek fazla katlanamadığını gördükçe zamanla daha da kuvvetli duyduğumuz o küçük gizli sevinçten ötürü bize darılmamalısınız."

Anlayışlı Öğretmen daha sonra Ottilie'nin küçük öğrencilerine nasıl davrandığını dikkatle inceledi ve bu konudaki takdirlerini kesin bir dille ifade etti. "Astlarınıza derhal kullanabilecekleri bir şey öğretmekle çok iyi yapmışsınız," dedi, "temizlik çocukların mutlulukla kendilerini önemsemelerine neden olur, yaptıkları şeyi cesaretle ve kendilerine güvenerek ortaya koyduklarında, elde edemeyecekleri bir şey yoktur."

Ayrıca hiçbir şeyin sadece dışa karşı göstermelik olmayıp içe yönelik, sadece vazgeçilmez ihtiyaçlar doğrultusunda yapılmış olması da Öğretmen'in fazlasıyla hoşuna gitmişti. "Kulak verildiği takdirde, tüm bu eğitim işini birkaç kelimeyle ifade etmek mümkündür," dedi.

"Bunu benimle birlikte denemeye ne dersiniz?" diye nazikçe sordu Ottilie.

"Seve seve," dedi beriki, "ama bana ihanet etmemeniz gerek. Erkek çocukları uşak, kız çocukları ise anne olmak için eğitilir, bu yöntem her yere yakışır."

"Kadınlar zaten anne olmadan da daima bekçilik etmek zorunda olduklarından, buna katlanabilirler," dedi Ottilie, "ama hükmetme yetenekleri hepsinde kolayca belli olduğundan, genç erkeklerimiz kendilerini uşak olmak için fazla iyi bulabilirler."

"Bu gerçeği onlardan bu yüzden saklayacağız," dedi Öğretmen, "İnsan yaşama karşı sokulgandır, ama yaşam bize karşı sokulgan değildir. Sonunda yapmak zorunda kaldıkları şeyi kaç kişi isteyerek itiraf edebilir? Ama şimdi bizi ilgilendirmeyen bu görüşleri bir kenara bırakalım!

Çocuklarınız üzerinde doğru bir yöntem kullanabildiğiniz için sizi kutlarım. Kızlarınızın içinde en küçük olanları bile bebekleriyle dolaşıp onlara bez parçalarından bir şeyler diker, ablaları daha küçük olanlarla ilgilenirse, bu arada ev de kendi düzeni içinde ayakta kalabilirse, o zaman hayata atılacak adım fazla büyük olmaz; böyle yetişmiş bir kız ailesinde gördüğü düzeni kocasının yanında sürdürür.

Ama bu görev toplumun daha eğitimli kesimlerinde biraz karışıktır. Burada daha soylu, daha yumuşak, daha ince olanı, özellikle toplumsal ilişkileri dikkate almamız gerekir. Bu nedenle

daha farklı olan bizler, çocuklarımızı dışa dönük yetiştirmeliyiz; bu arada ölçüyü kaçırmamak çok önemlidir hatta zorunludur ve daha iyidir; çünkü çocukları başka bir çevreye göre yetiştirmeyi hedeflerken kendi karakterlerinin neyi gerektirdiğini göz ardı ederek kolayca aşırıya kaçabiliriz. Eğitimcilerin az ya da çok, gevşek davrandığı ya da atladığı görev budur.

Yatılı okuldaki kız öğrencilerimize verilen eğitimle ilgili bazı noktalarda endişe duyuyorum, çünkü bazı konuların gelecekte çok az işlerine yarayacağını deneyimlerimden biliyorum. Bir genç kız ev kadını ya da anne olduğunda hemen unutulup giden ne çok şey var!

Bu arada madem bu mesleğe kendimi adadım, o halde şu samimi dileğimden feragat etmemeliyim: Yetiştirdiğim çocukların kendi alanlarında el atacağı işlerde ve özgüvenlerini kazanmalarında gerekli olan eğitimi vermek üzere ileride sadık bir yardımcım olsun isterim; işte o zaman eğitimlerinin kusursuz bir şekilde tamamlanacağını söyleyebilirim. Kuşkusuz kendimizden kaynaklanmasa da koşullar gereği neredeyse her yıl hayatımıza yeni bir şeyler ekleniyor."

Ottilie bu düşünceleri ne kadar da gerçekçi bulmuştu! Öngöremediği bir tutku geçen yıldan bu yana ona neler öğretmişti! Onu bekleyen yeni deneyimlere doğru baktıkça orada ne sınavlar görmüyordu ki!

Genç adamın bir yardımcıdan, bir eşten söz etmesi kasıtsız değildi, çünkü tüm saygısına kar-

şın niyetini üstü kapalı belli etmekten kaçınmamıştı; evet, bu ziyaretle birlikte onu amacına birkaç adım daha yaklaştıracak bazı koşullar ve olaylar nedeniyle buna teşvik edilmişti.

Yatılı okulun müdiresi artık yaşlanmıştı; kadın ve erkek çalışanları arasında uzun zamandır kendine ortaklık edecek birini arıyordu ve sonunda güvenini fazlasıyla kazanmış olan Öğretmen'e kendi yöntemleri doğrultusunda okulu birlikte yönetmeyi ve ölümünden sonra da okulun tek sahibi olarak bu mirası ona devretmeyi teklif etmişti. Ancak buradaki en önemli konu, kendine uygun bir eş bulmak zorunda olmasıydı. Öğretmen'in aklındaki ve kalbindeki kişi Ottilie'ydi; bu konuda birtakım kuşkular ortaya çıkmış olsa da, uygun biçimde gelişen olaylarla bu dengelenmişti. Luciane yatılı okuldan ayrılmıştı, Ottilie rahatça dönebilirdi; gerçi Eduard olayıyla ilgili bir şeyler duyulmuştu, ama bu gibi durumlarda hep yaşandığı gibi, olay fazla önemsenmemişti, ayrıca bu da Ottilie'nin okula dönmesine yardımcı olabilirdi. Ancak burada da beklenmedik bir ziyaretçi ortaya çıkıp özellikle destek olmasaydı, hiçbir sonuca ulaşılamayacak, hiçbir adım atılamayacaktı; bildiğiniz gibi önemli kişilerin bir çevrede boy göstermesi asla sonuçsuz kalmaz.

Çocuklarının eğitimi konusunda neredeyse herkesin kafası karışık olduğu için, Kont ile Barones de çeşitli yatılı okulların eğitim düzeyi hakkında sık sık sorguya çekilmiş, bu yüzden hakkında bu kadar çok şey söylenen bu yatılı

okulu tanımaya karar vermiş ve ilişkilerinin yeni durumu nedeniyle bu araştırmayı birlikte yapmaya girişmişlerdi. Ancak Barones'in niyeti başkaydı. Charlotte'ye son kez konuk olduklarında onunla Eduard ile Ottilie hakkında her şeyi ayrıntılı bir şekilde konuşmuştu. Ama üzerinde ısrarla durduğu şey şuydu: Ottilie evden uzaklaştırılmalıydı. Eduard'ın tehditlerinden hâlâ korkan Charlotte'yi bu konuda cesaretlendirmeye çalışmıştı. Çeşitli çözümler bulmaya çalışmışlar, bu arada yatılı okuldaki öğretmenin Ottilie'ye olan eğilimi de gündeme gelmişti, bu yüzden Barones için buraya yapılacak ziyaret artık şart olmuştu.

Oraya gidip Öğretmen'le tanışmış, okulu gözlemleyip sonunda konuyu Ottilie'ye getirmişti. Kont son ziyaretinde yakından tanıdığı Ottilie'den söz etmeyi seviyordu. Genç kız da ona yakınlaşmış hatta Kont'un zengin sohbetleri sayesinde bu güne dek görmediği ve bilmediği şeyleri öğrendiğine inandığı için ondan etkilenmişti. Eduard'la birlikteyken dünyayı unuttuğu gibi, Kont'un yanındayken de dünya gözüne arzu edilmeye değer görünmüştü. Her çekim karşılıklıdır. Kont da Ottilie'ye karşı yakınlık duymuş, onu kızı gibi görmekten hoşlanmıştı. Genç kız burada da Barones'in yoluna ikinci kez çıkmıştı ve bu kez ilkinden daha baskındı. Kont zamanla ona karşı daha ateşli bir tutku hissettiği takdirde neler olacağını kim bilebilirdi! Onu evlendirerek evli kadınlar için zararsız hale getirmesi için bu kadarı yeterliydi.

Bu nedenle malikâneye bir ziyaret düzenlemesi, niyetlerini ve isteklerini hanımlara belli edip onlara yakınlaşması için hissettirmeden, ama etkili bir biçimde Öğretmen'i teşvik etmişti.

Genç adam müdirenin de onayını almış ve kalbinde beslediği umutla yola çıkmıştı. Ottilie'nin kendisi için uygunsuz olmadığını biliyordu, aralarında sınıf farkının getirdiği bazı eşitsizlikler olsa da, bu durum yaşadıkları dönemin düşünce tarzıyla kolayca düzeltilebilirdi. Barones de Ottilie'nin daima yoksul bir kız olarak kalacağını söyleyerek onun bu konuda iyi hissetmesini sağlamıştı. Zengin bir aileyle akraba olmanın hiç kimseye bir yararı olmazdı; çünkü büyük bir servet söz konusu olsa bile, malvarlığında daha fazla hak sahibi görünen yakınların elinden hatırı sayılır bir miktar almak vicdana sığmazdı. Ayrıca insanın ölümünden sonra bile servetinin kullanım hakkının çok seyrek olarak sevdiklerinin yararı doğrultusunda hayata geçmesi ve rızası olmadığı halde sırf adetten olduğu için bu servetten sadece yasal mirasçılarının faydalanması da bir o kadar şaşırtıcıydı.

Öğretmen malikâneye gelirken Ottilie'yle kendisini aynı kefeye koymuş, güler yüzle karşılanması da umutlarını arttırmıştı. Gerçi Ottilie'nin ona karşı eskisi kadar açık olmadığını fark etmişti; ama genç kız da daha olgunlaşmış, kültürü artmış ve girişken olmuştu. Öğretmenin malikânede özellikle mesleğini ilgilendiren konularda bazı incelemeler yapmasına içtenlikle izin ver-

mişlerdi. Ama amacına yaklaşmak istediğinde, her seferinde hissettiği çekingenlik onu bundan alıkoyuyordu.

Ama Charlotte bir keresinde ona Ottilie'nin de yanlarında olduğu bir sırada, "Çevremde gelişen her şeyi oldukça iyi gözlemlediniz; Ottilie'yi nasıl buluyorsunuz? Herhalde onun yanında bunu söyleyebilirsiniz," diye sorarak Ottilie oradayken ona bu fırsatı vermişti.

Öğretmen bunun üzerine oldukça aklı başında ve rahat bir ifadeyle Ottilie'nin daha serbest davranması, görüşlerini rahatça paylaşabilmesi, sözden çok davranışlarıyla ortaya koyduğu üzere dünyevi meselelere daha kapsamlı bakabilmesi göz önünde bulundurulduğunda kendi yararına çok değiştiğini, ancak hayatın sadece bölük pörçük, tatmin etmekten çok, kafa karıştırıcı bir şekilde, evet, hatta bazen çok geç öğreteceği şeyleri belli bir düzende, köklü ve kalıcı olarak kendine mal etmesi için bir süreliğine yatıla okula geri dönmesinin çok işine yarayacağına inandığını söyledi. Bu konuda ayrıntıya girmek istemiyordu; Ottilie'nin kendisi okuldayken bunlarla ilgili hangi derslerden alıkonduğunu çok iyi biliyordu.

Ottilie bunu inkar edemezdi, ama kendisi de bu sözleri pek yorumlayamadığı için bu konuda neler hissettiğini itiraf edemedi. Sevdiği adamı düşündüğünde dünyadaki hiçbir şey artık ona tutarsız gelmiyordu ve onsuz herhangi bir şeyin nasıl tutarlı olabileceğini aklı almıyordu.

Charlotte bu teklife zekice bir incelikle yanıt verdi. Hem kendisinin hem de Ottilie'nin okula

geri dönmesini uzun zamandır arzuladıklarını söyledi. Sadece şimdilerde sevgili bir hanım arkadaş ve yardımcı olarak buradaki varlığı zorunluydu; ama Ottilie başladığı eğitimi bitirmek ve kendini yarım kalmış derslerine vermek üzere uzun süreliğine yatılı okula dönmek istediği takdirde ona engel olmayı da istemiyordu.

Öğretmen bu öneriyi sevinçle karşıladı; bu düşünce derhal ürpermesine neden olsa da, Ottilie itiraz edememişti. Charlotte ise zaman kazandığını düşünüyordu; önce Eduard'ın kendini mutlu bir baba olarak görüp toparlanması gerekiyordu, daha sonra her şeyin düzeleceğinden, Ottilie için de şu ya da bu şekilde bir yol bulunacağından emindi.

Önemli bir konuşmanın ardından katılımcıların bazı düşüncelere dalması genellikle sıkılganlığa benzer bir sessizlik doğurur. Bu nedenle salonda bir aşağı bir yukarı gezinmeler başlamış, Öğretmen bu arada birkaç kitabın sayfalarını çevirmiş, sonunda Luciane'nin ziyaretinden beri orada duran büyük cildi görmüştü. Sadece maymunlarla ilgili olduğunu görünce kitabın kapağını hemen kapattı. Ama bu olay izlerini Ottilie'nin günlüğünde bulduğumuz bir konuşmaya neden olmuştu.

Ottilie'nin günlüğünden

Çirkin maymunları böylesine özenle resimlemeyi insanın içi nasıl kaldırır! Sadece hayvan olarak onlara bakmak bile

yeterince alçaltıcı; ama tanıdık insanları bu maske ardında aramanın çekiciliğine kapılmak gerçekten fesatlık demektir.

Karikatürlerle ve bu tür çizimlerle uğraşmak kesinlikle tuhaf insanların işi olmalı. Doğa tarihiyle eziyet çekmemiş olduğum için iyi kalpli öğretmenimize minnettarım; solucanlarla ve böceklerle hiçbir zaman dost olamazdım.

Bu kez kendisinin de böyle düşündüğünü bana itiraf etti. "Doğayla ilgili yakın çevremizdekilerden başkasını tanımamıza gerek yoktur. Çevremizde çiçek açan, yeşillenen, meyve veren ağaçlarla, önünden geçtiğimiz her çalılıkla, üzerinde yürüdüğümüz çimenlerle doğrudan bir ilişki içindeyiz; gerçek yurttaşlarımız bunlardır. Dallarımızın üzerinde hoplayıp zıplayan, yapraklarımızın üzerinde cıvıldayan kuşlar bizdendir, gençliğimizden beri bizimle konuşurlar, onların dilini anlamayı öğreniriz. Alıştığı çevreden koparılmış yabancı yaratıkların bize üstesinden sadece alışkanlıkla gelebildiğimiz belli bir korku verip vermediğini sormalı insan kendine. Maymunlara, papağanlara ve siyahilere katlanmak için renkli ve çok sesli bir yaşam gerekir," dedi.

Bazen böyle maceralı şeylere merakla istek duyduğumda, bu tür mucizeleri canlı ve olağan bir ilişki içinde, başka bir hayranlıkla gören gezginlere hep imrenmişimdir.

Ama onlar da zamanla başka insanlar olacaklar. Palmiyelerin altında kimse cezalandırılmadan dolaşmaz; fillerin, kaplanların ülkesinde mutlaka düşünceler de değişir.

Sadece her seferinde en yabancı, en tuhaf şeyleri kendi yakın çevresi ve ilişkileriyle bize en özgün haliyle aktaran doğa bilimi insanları saygıya değerdir. Humboldt'u[1] bir kez olsun dinlemeyi ne çok isterdim!

Doğa tarihi koleksiyonu bize çeşitli hayvan ve bitki putlarının mumyalanmış halde durduğu bir Mısır mezarı gibi gelir. Buna uygun bir rahipler kastı alacakaranlığın gizeminde bu tür şeylerle uğraşabilir; ama bunları derslere katmamak gerekir, yoksa bize daha yakın ve değerli olan bilgiler kolayca dışlanabilir.

Bir tek güzel eylemin duygusunu güzel yazılmış bir tek şiirde uyandırabilen öğretmen doğadaki canlı biçimlerini ve adlarını art arda sıralayarak anlatan öğretmenden çok daha başarılıdır; çünkü bunlardan çıkarabileceğimiz tek sonuç, Tanrı suretini içinde taşıyan tek ve en üstün varlığın insan olduğu gerçeğidir.

İlgisini çeken, ona mutluluk veren ve yararlı görünen şeylerle uğraşmak kişinin kendisine kalmalı; ama insanlığın alacağı asıl ders, insanın kendisidir.

1 Alexander von Humboldt (1769-1859): Goethe'nin hayranlık besleyip dostluk kurduğu Alman doğa bilimci ve kâşif –ed.n.

8.

Yakın geçmişle ilgilenen insan çok azdır. Ya şimdiki zaman bizi büyük bir güçle kendine bağlar ya da kendimizi geçmişte kaybederiz ve unutulmuş olanı tekrar canlandırıp nasıl hayata geçirebileceğimizi bulmaya çalışırız. Atalarına çok şey borçlu olan büyük ve zengin ailelerde bile büyükbabalar babalardan daha fazla hatırlanır.

Veda etmeye hazırlanan kışın ilkbaharı kandırdığı güzel günlerden birinde, malikânenin büyük ve eski bahçesinde yüksek ıhlamurların oluşturduğu bulvarı, Eduard'ın babasından kalma düzenli çiçek tarhlarını hayranlıkla izleyerek dolaşırken öğretmenimiz de bu tür düşüncelere kapılmıştı. Arazideki her şey onu diken ellerin anlayışına göre kusursuz bir şekilde gelişmişti ve şimdi tam da takdir edilip zevkine varılacakları bir zamanda artık hiç kimse onlardan söz etmiyor, görmeye bile seyrek geliyordu, herkesin merakı ve çabası başka tarafa, açıklığa, geniş alanlara yönelmişti.

Geri döndüğünde bu düşüncelerini Charlotte'yle de paylaşmış, o da bunları yanlış bulmamıştı. "Hayatın akışı içinde davranışlarımızın, uğraşlarımızın, eğlencelerimizin kendi seçimimiz olduğunu sanırız, ama daha yakından baktığımızda, bunlar sadece zamanın bizi uygulamaya zorladığı planlar ve eğilimlerdir," dedi.

"Kuşkusuz," dedi Öğretmen, "çevresindeki akıntıya kim karşı koyabilir? Zaman görüşlerle, düşüncelerle, önyargılarla ve zevklerle birlikte akıp gidiyor. Bir oğlun gençliği geçiş dönemine rast gelmişse babasıyla hiçbir benzerliği olmayacağından emin olabiliriz. Baba bazı şeylere sahip olma, bunları güvence altına alma, kısıtlayıp daraltma ve dünyadan elini eteğini çekip zevklerini pekiştirme isteğinin ağır bastığı bir zaman diliminde yaşamışsa, oğul da dışa açılmaya, iletişime geçmeye, genişlemeye ve kapalı olanı açmaya çabalayacaktır."

"Tüm dönemler tarif ettiğiniz baba ve oğul gibidir," dedi Charlotte, "bütün küçük şehirlerin duvarlara ve hendeklere gerek duyduğu, malikânelerin henüz bataklıklara inşa edildiği, en küçük şatolara bile sadece köprüyle girildiği dönemlerle ilgili fikir edinmemiz çok zor. Öyle ki şimdi büyük şehirler duvarlarını yıkıyor, prenslerin saraylarındaki hendekler bile dolduruluyor, şehirler büyük alanlara doğru genişliyor, çayırlara şöyle bir bakıldığında, insanın genel barışın sağlandığına, altın çağın kapıda olduğuna inanası geliyor. Artık hiç kimse uçsuz bucaksız kırlara benzemeyen bahçelerde huzur bulmuyor; hiçbir şey yapaylığı, zorlamayı hatırlatmasın istiyor; özgür olmak ve ne olursa olsun soluk almak istiyoruz. Sizce, dostum, insan bu durumdan bir önceki eski duruma dönebilir mi?"

"Neden olmasın?" dedi Öğretmen, "her dönemin kendine göre zorlukları vardır; kısıtlanmış

kadar özgür bırakılanın da. İkincisi bolluk gerektirir, israfa yöneltir. Biz yeterince dikkat çekici olan örneğinizin üzerinde duralım. Yokluk baş gösterdiğinde kısıtlamalara geri dönülür. Topraklarından yararlanma ihtiyacı içinde olan insanlar ürünlerini güven altına almak için bahçelerinin etrafına yine duvarlar örerler. Böylece yavaş yavaş yeni bir görüş oluşur. Yararlı olan yine üstünlük sağlar; hatta malvarlığı fazla olan bile tüm bunları kullanmak gerektiğini düşünür. İnanın bana: Oğlunuzun tüm bu bahçeleri ihmal edip tekrar temkinli duvarların ardına, büyükbabasının yüksek ıhlamur ağaçlarının altına geri dönüş yapması mümkündür."

Charlotte bir oğlu olacağını duyduğuna içinden sevinmişti, bu nedenle sevgili, güzel bahçelerinin geleceğiyle ilgili biraz tatsız öngörüde bulunan Öğretmen'i bağışlayıp dostça bir tavırla konuştu: "İkimiz de bu tür zıtlıkları birkaç kez yaşaycak kadar yaşlı değiliz, ancak insan gençlik dönemini düşündüğünde, daha yaşlı kişilerin yakındığı konuları hatırlayıp ülkeleri ve şehirleri incelediğinde, bu düşüncelere karşı diyecek bir şey bulamıyor. Ama böyle doğal süreçlere karşı konulamaz mı? Babayla oğul, ebeveynlerle çocuklar arasında uzlaşma sağlanamaz mı? Bana bir oğlum olacağını söylediniz; bu çocuk babasıyla mutlaka çatışmak zorunda mı? Aynı anlayışı sürdürdürerek anne babasının yaptıklarını tamamlayıp büyütmek yerine bunları yıkmalı mı?"

"Bunun elbette insanların seyrek olarak başvurduğu mantıklı bir çaresi var," dedi Öğretmen, "Babası oğlunu yaptıklarına ortak eder, onun bir şeyler inşa etmesine, ekip biçmesine, kendisi gibi zararsız bir şekilde keyfi hareket etmesine izin verir. Bir faaliyet diğeriyle birleşir ve bir başkasına bölünmez. Körpe bir dal artık büyümüş bir dalın aşılanamayacağı yaşlı gövdeyle kolayca ve seve seve bütünleşir."

Artık veda etmeyi gerekli gördüğü bir zamanda tesadüfen Charlotte'yi mutlu edecek güzel şeyler söyleyerek Charlotte'nin iyi niyetini pekiştirmek Öğretmen'i sevindirmişti. Zaten uzun zamandır evinden ayrıydı; ama Ottilie'yle ilgili verilecek herhangi bir karar için umuda kapılmadan önce Charlotte'nin doğumuyla birlikte yaklaşan yeni dönemin geçmesini beklemek zorunda olup olmadığından iyice emin olana dek yola çıkma kararı verememişti. Bu nedenle koşullara uyup bu düşünce ve umutlar içinde müdirenin yanına geri döndü.

Charlotte'nin doğumu yaklaşıyordu. Artık odasında daha fazla zaman geçirmeye başlamıştı. Etrafında toplanan kadınlar kendi yakın hanım dostlarıydı. Ottilie ne yaptığını pek düşünmeksizin ev işlerini üstlenmişti. Gerçi artık kendini tamamen bırakmıştı, Charlotte'ye, bebeğe ve Eduard'a gelecekte de hizmet edebilmeyi diliyordu; ama bunun nasıl olabileceğini aklı almıyordu. Görevlerini her gün yerine getirmekten başka hiçbir şey onu yaşadığı kargaşadan kurtaramazdı.

Esenlikle bir oğlan dünyaya gelmiş, kadınların hepsi bebeğin tıpatıp babasına benzediğini doğrulamıştı. Yalnız Ottilie lohusayı kutlayıp bebeği içtenlikle kucaklarken içinden bu görüşe katılmamıştı. Henüz kızının düğün hazırlıkları sırasında Charlotte kocasının eksikliğini fazlasıyla hissetmişti, şimdi baba oğlunun doğumunda da yanında değildi; çocuğun ileride çağrılacağı adı o koymayacaktı.

Tüm dostların içinde kutlamaya gelen ilk kişi bu gelişmeden haberdar olmak üzere bir adamını gönderen Mittler olmuştu. Malikâneye geldiğinde oldukça keyifliydi. Zaferini Ottilie'nin yanında güçlükle saklayarak Charlotte'ye yüksek sesle tüm sorunları giderip hali hazırdaki engelleri ortadan kaldıracak kişinin kendisi olduğunu söyledi. Vaftiz töreni fazla ertelenmemeliydi. Bir ayağı çukurda olan yaşlı rahip bu kutsamayla geçmişi gelecekle birbirine bağlamalıydı; çocuğa Otto adı konacaktı; babasının ve onun dostunun adından başkası düşünülemezdi.

Bu gibi olaylarda giderilmiş bir endişenin yerine sürekli yenisi oluştuğundan, tüm olumsuzluklardan sakınmak isterken birilerinin kırılması alışılmış bir durum olduğundan, yüzlerce kaygıyı, itirazı, kararsızlığı, tereddüdü, ukalalığı, her kafadan çıkan sesi, bocalamayı, fikir değişikliğini bertaraf etmek için bu adamın kararlı ısrarcılığı şart olmuştu.

Doğumu ve vaftizi haber veren tüm duyuru mektuplarını Mittler üstlenmişti; bunların hemen

gönderilmesi gerekiyordu, çünkü aile için böylesine anlamlı bulduğu bu mutluluğun iyilerin yanı sıra kötü niyetlilere ve dedikoduculara ilan edilmesi onun için son derece önemliydi. Kuşkusuz, şimdiye kadar yaşanmış tutkulu olaylar, her şeyi sadece dedikodu malzemesi olarak gören ahalinin gözünden kaçmamıştı.

Vaftiz töreni ailenin şanına yakışır biçimde, ama kısa ve öz olacaktı. Herkes toplandı, Ottilie ve Mittler vaftiz tanıkları olarak çocuğu tutacaktı. Kilise hizmetkârının koluna giren yaşlı rahip yavaş adımlarla yaklaştı. Dua edildikten sonra çocuk Ottilie'nin kucağına verildi. Genç kız başını sevgiyle eğip ona baktığı anda çocuğun açık duran gözleri karşısında korkuyla irkildi; çünkü bu gözlerde kendini gördüğünü sanmıştı; böylesine bir benzerlik herkesi şaşırtabilirdi. Çocuğu ilk önce kucağına alan Mittler de daha önce hiç tanık olmadığı bu dikkat çekici benzerlik karşısında aynı şekilde şaşırmıştı, ama onun benzettiği kişi Yüzbaşı'ydı.

Yaşlı rahibin halsizliği onu vaftiz sırasında genellikle uzun tutulan komünyon dualarından alıkoymuştu. Bu arada ayine kendini iyice kaptırmış olan Mittler eski görevini hatırlamış, her durumda yaptığı gibi, burada da hemen kendi olsa nasıl konuşacağını, kendini nasıl ifade edeceğini düşünmeye koyulmuştu. Ama çevresini saranlar sadece dostlardan oluşan küçük bir topluluk olduğu için bu kez kendini fazla tutması gerekmedi. Bu nedenle ayinin sonuna doğru

rahatça yaşlı rahibin yerini alarak rahiplik görevlerini ve umutlarını coşkulu bir konuşmayla dile getirdi, Charlotte'nin hoşnut yüz ifadesine bakınca takdir edildiğini düşünüp konuşmayı daha da uzattı.

Yaşlı rahibin oturmak istediğini fark etmeyen ateşli konuşmacı daha büyük bir felakete yol açmak üzere olduğunun da farkında değildi, çünkü orada bulunan herkesin çocukla olan ilişkisini vurgulu bir şekilde tanımladıktan ve bu arada Ottilie'nin sabrını da epey bir sınadıktan sonra son olarak ihtiyar adama dönerek devam etti: "Ve siz, saygıdeğer başrahip, artık Şimeon'la[1] konuşabilir, ona şöyle diyebilirsiniz: 'Efendimiz, hizmetkârının huzurla gitmesine izin ver; çünkü gözlerim bu meclisin kurtarıcısını gördü.' "

Mittler parlak konuşmasını bitirip çocuğu yaşlı rahibe doğru uzattı, beriki önce çocuğu almak üzere uzanırmış gibi göründü, ama hemen ardından geriye doğru düştü. Yere yığılmasına son anda engel olunan rahip bir sandalyeye oturtuldu ve tüm yardım çabalarına karşın öldüğüne hükmedildi.

Doğumu ve ölümü, tabutu ve beşiği birbirine böylesine yakın görmek, sadece hayal etmeyip bu muazzam zıtlığa böylesine belenmedik bir şekilde gözleriyle bizzat tanık olmak orada bulunanlar için ağır bir deneyim olmuştu. Sadece Ottilie yüzünde hâlâ dostça, sevimli bir tebes-

1 İsrailoğulları'nın atalarından, Yakup'un on iki oğlundan biri –çn.

sümle huzura ermiş olan adamı biraz da hasetle izlemişti. Kendi ruhu ölmüştü; bedeni neden daha yaşamaya devam edecekti ki?

Böylece kimi zaman gündüzleri yaşanan tatsız olaylar onu dünyanın faniliğini, ayrılığı ve kaybetmeyi düşünmeye yöneltirken, geceleri gördüğü, sevgilisinin varlığını doğrulayan, kendi varlığını onunkiyle pekiştirip canlandıran mucizevi hayaller onu avutuyordu. Akşamları dinlenmek için yatıp uyku ve uyanıklık arasındaki o tatlı duyguda süzüldüğü sırada sanki ışıl ışıl, ama yine de yumuşak bir ışıkla aydınlatılmış bir yere bakıyormuş gibi hissediyordu. Burada Eduard'ı oldukça belirgin bir şekilde, ama her zaman gördüğü haliyle değil, savaş üniformasıyla ve her seferinde başka bir pozda, ancak bir hayalden öte, tamamen doğal haliyle, ayakta dururken, yürürken, yatarken, ata binerken görüyordu. En küçük ayrıntısına dek tasvir edilmiş olan bu biçim Ottilie'nin isteği dışında, hayal gücünü hiçbir şekilde zorlamaksızın karşısında keyfi olarak hareket ediyordu. Bazen Eduard'ı etrafı parlak zemin yerine özellikle karanlık, hareketli bir şeyle çevriliyken gördüğü oluyordu; ama ona kimi zaman insan, at, ağaç ya da dağ gibi görünen siluetleri güçlükle ayırt edebiliyordu. Bu görüntülerden sonra her zamanki gibi uykuya dalıyor, sakin geçen bir geceden sonra sabah tekrar uyandığında ferahladığını, teselli bulduğunu hissediyor ve Eduard'ın hâlâ yaşadığından, onunla hâlâ içsel bir ilişki kurabildiğinden emin oluyordu.

9.

İlkbahar gecikmiş olsa da her zamankinden hızlı ve coşkulu gelmişti. Ottilie artık bahçede verdiği emeğin meyvelerini görebiliyordu; her şey tam zamanında filizlenip çiçek açmıştı; düzenli seraların ve tarhların ardında hazırlanmış olan bazı bitkiler etkisini dıştan gösteren doğayla birlikte nihayet ortaya çıkmış, özen gösterilmiş olan her şey şimdiye kadar olduğu gibi sadece umut dolu bir çaba olarak kalmamış, keyif veren bir zevke dönüşmüştü.

Ama Luciane'nin azgınlığı sonucu saksı bitkilerinde oluşan boşluklarla ve bazı ağaç tepelerindeki simetri bozukluğuyla ilgili bahçıvanı teselli etmesi gerekti. Her şeyin kısa zamanda tekrar yeşereceğini söyleyerek ona cesaret veriyordu; ama bahçıvan bu avutucu nedenlerin pek fayda etmeyeceği kadar duygulu ve işinin bilincinde bir adamdı. Başka hobilerle ve eğilimlerle oyalanmaması gerektiği gibi, bitkilerin geçici ya da süregelen gelişmelerini kesintiye uğratmamalıydı. Bitki, huyuna göre davranıldığında her şeyin elde edilebileceği, inatçı insanlara benzer. Sakince bakıp, sessizce sebat etmek, her mevsim, her saat tamamen uygun olanı yapmak, belki de bahçıvandan başka hiç kimseden istenmeyecek şeylerdir.

İyi kalpli adam bu özelliklere fazlasıyla sahipti, Ottilie bu nedenle onunla birlikte çalışmayı

seviyordu, ama adamcağız kendi yeteneklerini uzun zamandır rahatça ortaya koyamaz olmuştu. Çünkü meyve ve sebze yetiştiriciliğinde, eski süs bahçesi bakımında herkesin şu ya da bu şekilde anladığından fazlasını bildiği, seracılık, karanfil, yıldız çiçeği gibi çiçek soğanı bakımında doğayla yarışacak kadar iyi olduğu halde yeni süs ağaçlarına ve moda olan çiçeklere biraz yabancı kalmıştı. Botaniğin zamanla ortaya çıkan sınırsız alanları ve beraberinde getirdiği yabancı isimler karşısında keyfini kaçıran bir çekingenliğe kapılıyordu. Bazı değerli bitkilerin çürüdüğünü görüyor, yeterince dürüst hizmet etmediklerine inandığı tüccar bahçıvanlarla ilişkisi pek iyi olmadığından, ev sahiplerinin kendilerini adarcasına başladığı şeyleri gereksiz bir masraf ve israf olarak görüyordu.

Bahçıvan, çeşitli deneylerden sonra bir tür plan yapmış, aslında bunun, bahçelerde olduğu gibi başka birçok olayda da yokluğu her gün daha talihsiz bir şekilde hissedilen Eduard'ın geri dönüşüne yönelik bir plan olması nedeniyle Ottilie'den fazlasıyla destek görmüştü.

Bitkiler kök salıp dal verdikçe Ottilie kendini buralara daha bağlanmış hissediyordu. Tam bir yıl önce buraya yabancı, önemsiz biri olarak adım atmıştı; o zamandan bu yana çok şey kazanmış, ama ne yazık ki bir o kadarını da kaybetmişti! Hiçbir zaman bu kadar zengin, hiç bir zaman bu kadar yoksul olmamıştı. Bu iki duygu her an birbiriyle yer değiştiriyordu, evet, birbiriyle en içe

işleyecek biçimde kesişiyor, sürekli en yakınındakine ilgiyle, evet, tutkuyla el atmaktan başka hiçbir şey ona yardımcı olamıyordu.

Eduard'ın özellikle sevdiği her şeye fazlasıyla ilgi duyması doğaldı; evet, yakında geri döneceğini, yokluğunda ortaya koyduğu özenli çalışmayı hemen minnettarlıkla fark edeceğini neden umut etmesindi?

Ama Ottilie'den ona şimdilik çok farklı bir şekilde hizmet etmesi istenmişti. Çocuğun sütanneye verilmek yerine süt ve suyla beslenmesine karar verilince Ottilie de hemen bir bakıcıdan fazla özen göstererek çocuğun bakımını mükemmel bir şekilde üstlenmişti. Bu güzel mevsimde açık havanın keyfini çıkarmalıydılar; böylece çocuğu kendisi dışarı çıkarıyor, o hiçbir şeyden habersiz uyurken, gelecekte ona dostça gülümseyecek çiçeklerin ve fidanların, onunla birlikte boy atıp, gençliğiyle birlikte olgunlaşacakmış gibi görünen fundalıkların ve bitkilerin arasında dolaştırıyordu. Etrafına baktığında, çocuğun ne büyük ve zengin bir mevkiye doğduğunu kendinden gizlemiyordu; çünkü gözünün gördüğü neredeyse her şey günün birinde ona ait olacaktı. Her şeye karşın çocuğun annesi ile babasının gözleri önünde büyüyüp yeni ve mutlu bir birlikteliği doğrulaması ne kadar arzu edilmeye değerdi!

Ottilie tüm bunları öylesine safça hissediyordu ki, gerçekten böyle düşünüyor ve bu arada kendisi için hiçbir şey dilemiyordu. Bu pırıl pırıl gökyüzünün altında, bu parlak gün ışığında sev-

gisinin sona ermesi için tamamen özverili davranması gerektiğini ansızın anlamıştı; evet, bazı anlarda bu yüceliğe ulaştığını hissediyordu. Sadece dostlarının iyiliğini istiyordu, Eduard'dan vazgeçebileceğine inanıyordu, hatta mutlu olacağını bilse, onu bir daha hiç görmemeyi bile başarabilirdi. Ama kendisi bundan sonra bir daha hiç kimseye ait olmamaya kesin kararlıydı.

Sonbaharın da ilkbahar gibi güzel geçmesi için gerekli düzenlemeler yapılmıştı. Yazlık çiçekler ile sonbaharda çiçek açmaya devam edip soğuğa karşı cesurca direnen her şey, özellikle yıldız çiçekleri her yere bolca ekilmiş, şimdi yeryüzünde adeta yıldızlı bir gökyüzü oluşturarak açmışlardı.

Ottilie'nin günlüğünden

Bize uygun gelen güzel bir düşünceyi, duyduğumuz dikkat çekici bir şeyi elbette günlüğümüze aktarırız. Ama aynı zamanda dostlarımızın mektuplarındaki ilginç düşüncelere, orijinal görüşlere, kısa ve öz sözlere değer vermek için de çaba göstersek çok zenginleşirdik. Mektuplar bir daha okunmamak üzere kaldırılır; sonunda bir gün gizli kalmaları gerektiği için imha edilirler; böylece en güzel, en dolaysız yaşam solukları her iki taraf için de bir daha geri getirilmemek üzere kaybolup gider. Ben bu ihmali gidermeye niyetliyim.

Her yılki hikâye yeniden tekrarlanıyor, Tanrı'ya şükür! Şimdi yine en hoş bölümüne gel-

dik. Üstelik menekşeler ile mayıs çiçekleri de tıpkı yazı başlıkları ya da vinyetler gibi. Hayatın kitabında onların sayfasını açtığımızda bize daima hoş bir duygu verirler.

Yoksulları, özellikle reşit olmayanları sokaklarda dolanıp dilendikleri zaman ayıplarız. Bir iş bulur bulmaz hemen çalıştıklarını fark etmez miyiz? Doğa cömert hazinelerini sergilediği anda çocuklar da bir iş kurmak üzere hemen ardına düşer; artık hiç biri dilenmez, her biri sana bir demet çiçek uzatır, onları sen uyanmadan önce toplamıştır, yalvaran kişi sana bir armağanmışsın gibi dostça bakar. Bir şey isteme hakkını kendinde gören hiç kimse perişan görünmez.

Yıllar neden bazen kısa bazen de uzundur, bize böylesine kısa görünürken anılarımızda neden bu kadar uzundur! Geçmiş de bana böyle geliyor ve geçmiş olanla süregelenin birbirine geçmesi bahçedeki kadar hiçbir yerde bu kadar göze çarpmıyor. Ama yine de hiçbir şey geride bir iz, kendine benzer bir şey bırakmayacak kadar geçici değil.

İnsan kışı da sevebilir. Ağaçlar hayal gibi saydamlaşarak karşımızda durduğunda daha özgürce açıldığımızı sanırız. Hiçbir şey değildirler, ama hiçbir şey gizlemezler. Bir kez tomurcuklanıp çiçeklenmeye başladıklarında ise yapraklanmalarını, manzaranın canlanmasını ve ağacın bir biçim olarak karşımıza çıkmasını sabırsızlıkla bekleriz.

Kendi türündeki her kusursuz şey yine kendi türünün ötesine geçip benzersiz, başka bir şey olmalıdır. Bülbül bazı ötüşlerinde hâlâ bir kuştur; sonra kendi sınıfının üstüne çıkar ve sanki tüm kanatlılara aslında şarkı söylemenin ne demek olduğunu göstermek istermiş gibi öter.

Sevgisiz ve sevgilinin yakınlığı olmadan geçen bir hayat sadece bir "comedie a tiroir," yani kötü bir çekmece oyunu'dur.[1] Birbiri ardına hepsini çekip iter, bir başkasını açarız. Ortaya çıkan iyi ya da anlamlı olan her şey birbiriyle güçbela ilişkilendirilir. Her yerde baştan başlamak zorunda kalır, her yerde bitirmek isteriz.

1 *Pièce à tiroirs* ya da *comedie a tiroir*: Birbirinden bağımsız ve sanki her biri farklı bir çekmeceden çıkmış gibi, bir dizi sahneden oluşan oyunlara verilen ad –çn.

10.

Charlotte kendini canlı ve sağlıklı hissediyordu. Geleceği parlak varlığıyla gözünü ve gönlünü saatlerce meşgul eden kusursuz oğluyla çok mutluydu. Onunla birlikte dünyayla ve malikâneyle yeni bir bağ kurmuştu. Eski çalışkanlığı nüksetmişti, baktığı her yerde geçen yıllar içinde yapılmış birçok şey görüyor, bunlardan mutlu oluyordu. İçinde bu hislerle canlanarak çocuğu ve Ottilie'yi yanına alıp kulübeye çıktı, çocuğu ev sunağı gibi küçük masanın üstüne koyup iki kişilik daha boş yer kaldığını görünce eski zamanları düşünerek kendisi ve Ottilie için yeni umutlara kapıldı.

Genç kızlar belki de gizliden gizliye şu ya da bu gence bakıp onu koca olarak isteyip istemeyeceklerine dair kendilerini sessizce yoklarlar; ama bir kız evladın ya da öğrencinin sorumluluğunu üstlenmiş biri daha geniş bir çevreye göz gezdirir. Eskiden bu kulübede yan yana oturmuş oldukları gibi, Ottilie ile Yüzbaşı'nın birlikteliğini imkânsız görmeyen Charlotte'nin durumu da farklı değildi. Ayrıca o kazançlı evlilik umudunun tekrar ortadan kalktığı haberi de kulağına gelmemiş değildi.

Yokuşu çıkmaya devam ederlerken Ottilie çocuğu taşıdı, Charlotte ise bazı düşüncelere daldı. Deniz kazaları karada da olur; ama en güzeli ve uygunu, bunu en kısa yoldan atlatıp eskisi gibi olmaktır. Hayat zaten sadece kazanca

ve kayba göre hesap edilmez mi! Ne çok kez planlar yapıp planları suya düşmemiş kim vardır! Ne çok kez bir yol tutturup bu yoldan çıkmışızdır! Daha yükseğine erişmek için gözümüze kestirdiğimiz bir hedeften ne çok saparız! Kırılan bir tekerlek seyahat eden birinin canını fazlasıyla sıkar, ama o kişi bu nahoş tesadüf aracılığıyla tüm hayatını etkileyecek en sevindirici tanışıklıklara ve bağlantılara ulaşır. Kader dileklerimizi bize bağışlar, ama bunları bize verebilmek için bunu kendi bildiği şekilde yapar.

Charlotte'nin aklından geçenler bu ve benzeri düşüncelerdi ve tepedeki yeni eve ulaştığında tüm bunların doğrulandığını gördü. Çünkü evin çevresi düşünebileceğinden çok daha güzel olmuştu. Rahatsız edici, ufak tefek tüm şeyler ortadan kalkmış, doğanın ve mevsimin manzaraya kattığı tüm güzellikler açıkça ortaya çıkmış göze çarpıyordu. Ayrıca bazı boşlukları doldurup, ayrı tutulmuş yerleri güzelce birbirine bağlamak üzere belirlenmiş bitkiler de yeşermişti.

Ev adeta oturulacak hale gelmişti, özellikle yukarıdaki odalardan görünen manzara son derece zengindi. İnsan baktıkça güzel şeyler keşfediyordu. Günün farklı zamanlarında Ay ile Güneş burada kim bilir ne etkiler yaratırdı! Burada zaman geçirmek fazlasıyla çekiciydi. Tüm kaba işlerin bittiğini görünce bir şeyler inşa etme ve yaratma isteği Charlotte'nin içinde ne çabuk uyanıvermişti! Sadece bir marangoza, duvar kâğıdı ustasına, örneklerden ve altın kaplama-

dan anlayan bir boyacıya ihtiyaç vardı, böylece ev kısa zamanda tamamlandı. Kiler ve mutfak çabucak yerleştirildi; malikâneden uzakta oldukları için tüm ihtiyaçlar el altında olmalıydı. Böylece iki kadın çocukla birlikte yukarıda oturmaya başladı; bulundukları yer yeni bir merkez olarak onlara beklenmedik gezinti olanakları sağladı. Daha yüksek bir bölgede güzel günlerin ve taze havanın hoşça tadını çıkardılar.

Ottilie'nin kimi zaman yalnız, kimi zaman da çocukla birlikte yürümekten hoşlandığı yol çınarlara doğru inip oradan karşı kıyıya geçilebilen kayıklardan birinin bağlı bulunduğu yere çıkan rahat bir patikaydı. Bazen kayıkla dolaşmak hoşuna gidiyordu, ama çocuğu yanına almıyordu, çünkü Charlotte bundan endişe duyduğunu belli etmişti. Ama her gün malikânedeki bahçıvanı ziyaret etmeyi ihmal etmiyor, boy atıp artık temiz havanın tadını çıkaran birçok bitkiye özenle bakan bahçıvana dostça eşlik ediyordu.

Eduard'ın seyahatlerinden birinde tanışıp birkaç kez buluştuğu ve hakkında çok fazla güzel şey duyduğu bahçeleri merak eden bir İngilizin ziyareti bu güzel dönemde Charlotte'ye çok uygun gelmişti. Yanında Kont tarafından yazılmış bir de tavsiye mektubu getirmiş, sessiz, ama oldukça hoş bir adamı eşlikçisi olarak tanıştırmıştı. Kimi zaman Charlotte ve Ottilie'yle, kimi zaman bahçıvanlarla ve avcılarla, sık sık da eşlikçisiyle ya da tek başına çevreyi dolaşarak yaptığı gözlemlerden bu tür bahçeleri seven ve olasılıkla

benzerlerini oluşturmuş, uzman biri olduğu belli oluyordu. Geçkin yaşına karşın hayata renk ve anlam kazandırabilecek her şeye neşeyle katılıyordu.

Kadınlar onun yanındayken çevrelerinin tadını daha iyi çıkarıyordu. Deneyimli gözleri her etkiyi anında fark ediyordu ve çevreyi daha önce bilmediği, gördükleri içinde hangisinin yeni, hangisinin doğanın ürünü olduğu neredeyse hiç ayırt edilmediği için de ortaya çıkan sonuç daha da hoşuna gitmişti.

Verdiği fikirlerle parkın gelişip güzelleştiği söylenebilirdi. Yeni ekilmiş, yeşermekte olan bitkilerin neler vaat edeceğini önceden biliyordu. Kıyıda köşede güzelliğini öne çıkaracağı ya da biçim vereceği hiçbir şey kalmamıştı. Kimi yerde temizlendiği takdirde fundalıklarla süslenebilecek bir kaynağa, kimi yerde boşaltılıp genişletildiğinde makbul bir dinlenme yeri olabilecek bir mağaraya dikkat çekiyor, buradan bakıldığında muhteşem kaya kütlelerini görebilmek için sadece birkaç ağacın kesilmesi gerektiğine dair fikirler veriyordu. Bu arada ev sakinlerine geriye kalan işlerle ilgili iyi dileklerini sunup onlardan bu konuda acele etmemeleri, ortaya koyacakları eserlerin ve düzenlemelerin zevkini gelecek yıl çıkarmaları için ricada bulundu.

Ayrıca hoş sohbetlerle geçirdiği saatler dışında hiçbir şekilde rahatsızlık vermiyordu; çünkü günün büyük bölümünü parkın pitoresk manzarasını seyyar bir karanlık kutuda yakalamak,

böylece hem kendine hem de başkalarına seyahatleriyle ilgili güzel bir ürün kazandırmakla geçiriyordu. Bunu uzun yıllar boyunca ona çekici gelen her yerde yapmış, böylece oldukça hoş ve ilginç bir koleksiyon oluşturmuştu. Yanında getirdiği büyük bir portföyü hanımlara göstermiş, kısmen resimler, kısmen de yorumlar aracılığıyla onlarla sohbet etmişti. Yaşadıkları bu ıssız yerde dünyayı böyle rahatça gezebilmek, kıyıların, limanların, dağların, göllerin ve nehirlerin, şehirlerin ve şatoların, tarihte isim yapmış birçok yerin gözlerinin önünden geçip gittiğini görmek Charlotte ve Ottilie'nin çok hoşuna gitmişti.

İki kadının ilgi duydukları şeyler farklıydı; Charlotte daha genel olan, tarihsel açıdan ilginç bulduğu yerleri tercih ederken Ottilie özellikle Eduard'ın çok sözünü ettiği, zaman geçirmeyi sevdiği ve sık sık geri döndüğü yerler üzerinde duruyordu; çünkü yakında ve uzakta olsun, her insana çekici gelen, karakterine uygun olarak ilk izlenim, belli koşullar ya da alışkanlıklar nedeniyle daha çok sevdiği ve heyecan duyduğu yerel özellikler vardır.

Ottilie bu nedenle Lord'a en çok nereyi beğendiğini, seçme şansı olduğu takdirde evini nereye kuracağını sordu. Bunun üzerine Lord ona birden fazla güzel yer gösterdi; orada başından geçen, bu yerleri ona sevdirip gözünde değerli yapan olayları aksanlı Fransızcasıyla rahatça anlattı.

Şu anda genellikle nerede oturduğu, en çok nereye geri dönmek istediği sorusunu ise oldukça açık yüreklilikle, ama yine de kadınların beklemediği bir şekilde yanıtladı:

"Artık her yerde kendimi evimde hissetmeye alıştım ve sonunda başkalarının benim için bir şeyler inşa etmesinden, ekip biçmesinden ve ev işlerini görmesinden daha rahat bir şey düşünemiyorum. Kendi mülklerime geri dönmek gibi bir özlemim yok, kısmen politik nedenler yüzünden, ama özellikle mülklerimi devretmek için her şeyi yaptığım ve birlikte tadını çıkarmayı umduğum oğlum hiçbir şeyle ilgilenmeyip başka birçokları gibi hayatını daha yüce şeylere adamak ya da büsbütün israf etmek üzere Hindistan'a gittiği için.

Kuşkusuz hayata hazırlanmak için çok fazla masraf yapıyoruz. Ölçülü bir durumda kolayca dertsiz tasasız yaşamak varken, durmadan genişleyerek gittikçe huzurumuzu kaçırıyoruz. Şimdi yapılarımın, parkımın, bahçelerimin zevkini kim sürüyor? Ben sürmüyorum, ailem bile sürmüyor: Yabancı konuklar, meraklılar, huzursuz gezginler sürüyor.

Birçok ortamda aslında daima yarı yarıya evdeyizdir, özellikle şehrin bazı alışkanlıklarının olmadığı taşrada. Hararetle istediğimiz bir kitabı elde edemeyiz ve özellikle en ihtiyacımız olan şey unutulmuştur. Daima kalıcıymışız gibi yerleşir, sonra tekrar taşınırız, bunu kendi irademizle ve keyfimizle yapmasak bile koşullar, tutkular, tesadüfler, zorunluluklar ve daha birçok şey bizi buna zorlar."

Lord bu görüşleriyle hanım dostlarını ne kadar derinden incittiğini bilmiyordu. Görüşlerini dile getiren herkes koşullarını yakından tanıdığı bir toplulukta bile bu tehlikeyle ne sık karşılaşır! İyi niyetle ve içtenlikle de olsa, kazara gerçekleşen bu tür incitmeler Charlotte'nin başına ilk kez gelmiyordu; dünya zaten gözlerinin önünde açık seçik duruyordu; bu nedenle herhangi biri düşüncesizce ve dikkatsizce bakışlarını şu ya da buradaki tatsız bir noktaya yöneltmeye zorladığında bile artık pek acı hissetmiyordu. Buna karşın gençliğinin yarı uyanık hali içinde görmekten çok algılayan ve görmek istemediği bir şey karşısında bakışlarını çevirebilen Ottilie bu açık yürekli konuşma nedeniyle kendini korkunç bir durumun içinde bulmuştu; çünkü gözlerinin önündeki sevimli perde bir çekişte yırtılmış, bu güne dek ev, malikâne, bahçeler, park ve çevresinde yapılmış her şey gözüne boşuna bir çaba gibi görünmüştü, çünkü asıl sahibi tüm bunların keyfini çıkaramıyordu, çünkü o da tıpkı karşısında duran konuk gibi dünyada, üstelik en tehlikeli yerlerinde dolaşıp duruyordu ve bu yola en sevdikleri, yakınları tarafından itilmişti. Ottilie sessizce dinlemeye alışıktı, ama bu kez yabancı konuğun kendine özgü neşesi ve ağırbaşlılığıyla sürdürdüğü bu konuşma onu azalacağına gitgide artan utanç içinde bir halde bırakmıştı.

"Kendimi başka birçok şeyin tadına varmak için birçok şeyden vazgeçip yollara düşen bir gezgin gibi gördüğümden, artık doğru yolda olduğu-

ma inanıyorum," diye devam etti Lord. "Artık değişikliğe alıştım, hatta benim için bir ihtiyaç oldu; tıpkı operada insanın özellikle çok fazla şey gösterildiği için sürekli yeni bir sahne dekorunu beklemesi gibi. En iyi ve en kötü hanların bana ne vaat edebileceğini çoktan biliyorum; istediği kadar iyi ya da kötü olsun, alıştığım şeyleri hiçbir yerde bulamıyorum, sonunda her şey aynı kapıya çıkıyor; ister tamamen gerek duyulan alışkanlıklardan, ister en keyfi rastlantıdan olsun. En azından şimdi bir şeyin değişmesi ya da kaybolması, her gün oturduğum odayı onartmam gerektiği için kullanamayacak olmam, biri sevdiğim bir fincanı kırdığı için başka fincanla içtiğim hiçbir şeyin tadına uzun süre varamayacak olmam keyfimi kaçırmıyor. Tüm bunlardan kurtuldum, başımın üstündeki çatı yanacak olsa, adamlarım eşyaları sakinlikle toplayıp yükler, avludan çıkıp şehri terk ederiz. Tüm bu yararların yanı sıra tam olarak hesapladığımda, yıl sonunda yolda yaptığım harcamalarımın bana evde yaptıklarımdan çok daha ucuza mal olduğunu görürüm."

Ottilie bu betimleme boyunca sadece yokluklar ve zorluklar içinde engebeli yollarda ilerleyen, tehlike ve zorluklar içinde savaşan, bunca değişim ve sıkıntı arasında memleketinden ve dostlarından ayrı kalmaya alışan, kaybetmemek uğruna her şeyden vazgeçen Eduard'ı hayal etmişti. Neyse ki topluluk bir süreliğine dağılmış, Ottilie de yalnız ağlayabileceği bir yer bulmuştu. Gittikçe daha netleşen bu gerçek kadar hiçbir şey ona

böylesine acı vermemişti; insan böyle yapar, bir kez acı çekmeye başlayınca kendi kendine acı çektirmeye devam eder.

Eduard'ın içinde bulunduğu durum ona öylesine endişe verici ve perişan geliyordu ki, ne pahasına olursa olsun, Charlotte'yle tekrar bir araya gelmesi için her şeyi yapmaya, kendi acısını ve aşkını sessiz bir yerde gizlemeye ve kendisini herhangi bir şeyle meşgul etmeye karar vermişti.

Bu arada Lord'un anlayışlı, sakin ve iyi bir gözlemci olan eşlikçisi sohbet sırasında yapılan gafı fark etmiş, durumun benzerliğini dostuna açıklamıştı. Lord ailenin yaşadığı olaylardan habersizdi; ama seyahat sırasında doğal ya da yapay koşullar, yasal çelişkiler ve başıboşluklar, akıl, mantık, tutku ve önyargılar nedeniyle meydana gelen sıra dışı olaylardan başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen eşlikçisi önceden bilgi sahibi olmuş, evdekilerin hepsiyle tanışarak daha önce ve şimdi neler olduğuna dair her şeyi öğrenmişti.

Lord üzülmüş, ama pek utanmamıştı. Böyle bir durumun yaşanmaması için toplulukta büsbütün susmak gerekti; çünkü sadece anlamlı bir ima değil, en önemsiz bir söz bile uygunsuz kaçarak orada bulunanlardan birine batabilirdi. "Bu hatayı akşam onaralım," dedi Lord, "sohbetimizi genel bir havada sürdürelim. Onlara seyahatlerimiz sırasında portföyünüzü ve hafızanızı zenginleştirdiğiniz o birçok güzel ve anlamlı anekdotdan, hikâyeden birkaçını anlatın!"

Ancak yabancı konuklar tüm iyi niyetlerine karşın hanımları zararsız bir sohbetle sevindirmeyi bu kez de başaramamıştı. Çünkü Lord'un eşlikçisi tuhaf, anlamlı, neşeli, dokunaklı, korkunç birtakım hikâyelerle dikkat çekip son derece ilgi ve heyecan uyandırdıktan sonra farklı, ama daha hafif bir olayla kapanış yapmak istemiş, ancak bu hikâyenin dinleyicilerine ne kadar tanıdık geldiğini bilememişti.

TUHAF KOMŞU ÇOCUKLARI

Hikâye

Birbirine komşu iki varlıklı aile aynı yaştaki kız ve erkek çocuklarını ileride birbirlerine eş olmaları beklentisiyle bir arada büyütmüştü ve her iki tarafın anne babası gelecekteki bu beraberlik için seviniyordu. Ama mükemmel huylu bu iki çocuk arasında tuhaf bir nefret baş gösterdiği için bu niyetlerinin gerçekleşmeyeceği çok geçmeden belli olmuştu. Belki de birbirlerine fazla benziyorlardı. İkisi de kendine dönük, isteklerinde ve amaçlarında ısrarlı ve tutucuydu; her ikisi de oyun arkadaşları tarafından sevilip sayılıyordu; ancak bir araya geldiklerinde hep düşmancaydılar, kendi başlarınayken hep yapıcı, karşı karşıya geldiklerinde dönüşümlü olarak hep yıkıcıydılar, bir hedef için yarışmıyor, hep bir amaç uğruna savaşıyorlardı; ikisi de iyi huylu ve sevimliydi, ama birbirlerine karşı nefret ve kötülük doluydular.

Henüz çocukça oyunlarında kendini belli eden bu tuhaf ilişki yıllar geçtikçe devam etti. Erkek çocuklarının gruplara ayrılıp birbirleriyle dövüşerek savaş oyunları oynaması gibi, inatçı, cesur kız da bir gün kendine böyle bir ordu kurup başına geçmiş, diğer grubun üzerine acımasız bir şiddetle saldırmıştı. Tek düşmanı olan komşu çocuğu cesurca davranıp sonunda rakibini silahsız bırakarak esir almamış olsaydı, karşı taraf onur kırıcı bir şekilde bozguna uğrayacaktı. Ama kız esir düştükten sonra bile şiddetle karşı koyduğu için komşunun çocuğu kendini korumak ve düşmanına zarar vermemek için kendi boynundaki ipek eşarbı çekip bununla kızın ellerini arkadan bağlamak zorunda kalmıştı.

Kız onun bu davranışını hiçbir zaman affetmemiş, gizli gizli hazırlıklar yaparak ona zarar vermeyi öyle fazla denemişti ki sonunda bu tuhaf tutkunun çoktandır farkında olan her iki aile bir araya gelip bu iki düşman çocuğu ayırmaya, güzel umutlarından vazgeçmeye karar vermişti.

Çocuk yeni ortamında hemen sivrilmişti. Her derste takdir ediliyordu. Koruyucuları ve kendi eğilimleri onu askerliğe yöneltmişti. Bulunduğu her yerde sevgi ve saygı görüyordu. Düzgün karakteriyle sadece başkalarının iyiliği ve rahatlığı için çalışıyormuş gibi görünüyordu ve pek farkında olmadan, doğanın başına sardığı tek düşmanından kurtulduğu için gizliden seviniyordu.

Buna karşın kız ansızın büyük bir değişiklik yaşamıştı. Büyüyüp eğitim aldıkça, dahası belli bir içsel duygu geliştirdikçe o zamana dek erkek

çocuklarıyla oynadığı şiddet ağırlıklı oyunlardan kendini çekmişti. Genel olarak bir eksiklik hissediyormuş gibiydi, çevresinde nefretini uyandırmaya değer hiçbir şey göremiyordu. Henüz hoşuna gidecek kimseyi bulamamıştı.

Düşman olduğu eski komşu çocuğundan daha büyük, soylu, varlıklı ve önemli bir genç ona oldukça ilgi göstermişti. Genç adam toplumda sevilen, kadınların peşinden koştuğu biriydi. Bir dostun, sevgilinin, bir erkeğin onun uğruna çabalaması genç kızın ilk kez yaşadığı bir durumdu. Başkalarından üstün tutulmak, gencin kendisinden daha büyük, eğitimli, parlak ve iddialı olması hoşuna gitmişti. Can sıkıcı olmaksızın sürekli gösterdiği ilgi, hoşa gitmeyen çeşitli durumlarda ona daima sadakatle destek olması, kendi yaşı küçük olduğu için ailesine yaptığı sakin ve umut dolu evlilik teklifi; tüm bunlar onu genç adama bağlamış, herkes tarafından bilinip kabul edildiği belli olan ilişkinin getirdiği alışkanlıkları kendisi de benimsemişti. Herkes ona gelin hanım diyordu, sonunda bunu kendisi de kabullenmiş ve bunca zamandır damat olarak görülen gençle birlikte yüzükleri parmaklarına taktıklarında ne kendisi ne de başka biri bir sınavın gerekli olabileceğini düşünmemişti.

Tüm bu olayların geliştiği sakin süreç nişanla birlikte hız kazanmamıştı. Her iki taraf da her şeyin bu şekilde sürmesini istemiş, birliktelikleri ne sevinerek gelecekteki daha ciddi yaşantılarının bahanı olarak gördükleri bu mevsimin tadını çıkarmaya bakmışlardı.

Bu arada uzaktaki komşu oğlu iyi bir eğitim görmüş, hayatta amaçladığı basamakları hakkıyla çıkarak yükseldikten sonra ailesini ziyarete gelmiş ve güzel komşu kızıyla tamamen doğal, ama yine de tuhaf bir şekilde karşılaşmıştı. Genç kız son zamanlarda, içinde sadece evlilik ve aile kurmakla ilgili dostça duygular beslemişti, çevresindeki her şeyle bir uyum içindeydi, mutlu olduğuna inanıyordu ve bir bakıma da öyleydi. Ama şimdi uzun bir aradan sonra ilk kez tekrar bir şeyle karşı karşıyaydı: Bu nefret edilmeye değer bir şey değildi, nefret duygusu körelmişti, evet, aslında iç değerlerinin karanlık bir itirafı olan bu çocukça nefret şimdi sevinçli bir şaşkınlık eşliğinde hoşa giden bir gözlem, uysal bir itiraf, yarı istekli, yarı isteksiz, ama yine de gerekli olan bir yakınlaşma olarak kendini gösteriyordu ve bu karşılıklıydı. Uzun süre ayrı kalmak uzun sohbetlere fırsat vermişti. Eski çocuksu aptallıkları bile eğlendirici anıları açıklığa kavuşturmaya yarıyordu ve sanki o eski dizginsiz nefreti en azından özenli, dostça davranışlarla düzeltmeye, eski yanlış anlamaların bundan böyle dile getirilmiş bir takdir olarak kalmasına çalışır gibiydiler.

Genç adama göre her şey anlaşılır, arzulanır bir ölçüde kalmıştı. Konumu, ilişkileri, çabaları, hırsı onu öyle meşgul ediyordu ki, güzel gelin adayının gösterdiği dostluğu, kendisine mal etmeden ya da bu arada iyi bir ilişki içinde bulunduğu nişanlısının yanlış anlamasına meydan vermeden övgüye değer bir katkı olarak huzur içinde kabullenmişti.

Ancak genç gelin adayında durum farklıydı. Sanki bir rüyadan uyanmış gibiydi. Komşunun oğluyla olan savaşı hissettiği ilk tutkuydu; bu şiddetli savaş direnç gösterme biçiminde ortaya çıkan, şiddetli olduğu kadar doğuştan gelen bir eğilimdi. Anılarını yokladığında onu sadece sevmiş olduğunu anlıyordu. Elinde silahla onu düşmanca arayışına artık gülüyordu; elinden silahını aldığı anki o en güzel duyguyu hatırlamak istiyordu; ellerini bağladığı zaman en büyük mutluluğu yaşadığını hayal ediyordu; ona zarar ve sıkıntı vermek adına giriştiği her şeyi şimdi sadece çocuğun dikkatini çekmek için başvurduğu masum çareler olarak görüyordu. Yaşadıkları ayrılığı lanetliyor, içine düştüğü uykudan yakınıyor, böylesine anlamsız bir nişanlıya bağlanmasına neden olan sürükleyici, hayalci alışkanlığa öfke duyuyordu, değişmişti, nasıl kabul edilirse edilsin, bu hem geriye hem ileriye yönelik, çift yönlü bir değişimdi.

Gizli tuttuğu hislerini açıp paylaşacağı biri olsa onu ayıplamazdı; çünkü hiç şüphesiz nişanlısı, komşunun oğluyla yan yana gelir gelmez yapılan kıyaslamaya dayanamazdı. İnsan birine belli bir güven duyduğunu reddedemezken, öbürüne tamamıyla teslim oluyordu; biriyle arkadaşlık etmeyi zevkle isterken, ötekinin yoldaşı olmasını diliyordu; olağanüstü durumlarda birinin göstereceği katkıdan şüphe ederken, diğerininkine kesin gözüyle bakılıyordu. Bu gibi durumlarda kadınlar doğuştan farklı bir sezgiye sahiptir ve bunu geliştirmek için nedenleri olduğu kadar fırsatları da vardır.

Güzel gelin adayı bu gibi düşünceleri içinde gizlice besledikçe, birileri nişanlısının lehine olabilecek şeylere dair, koşulların, görevlerin gösterdiği yola ve gerektirdiklerine, evet, değiştirilemez bir zorunluluğun kesin taleplerine dair az konuşur oldukça güzel kalbi bu tek taraflılığına daha çok sahip çıkıyordu. Genç kızın bir yandan dünyayla, ailesiyle, nişanlısıyla ve kendi verdiği sözle eli kolu çözülemez biçimde bağlanıp, öte yandan yükselme hırsı içindeki genç adam düşüncelerini, planlarını ve görüşlerini gizlemeyip, uysal bir ağabey olmak bir yana, kendini sadece sadık bir dost olarak ortaya koyup bir de yakında yola çıkacağını söyleyince, genç kızın eski çocuk ruhu tüm kötülükleri ve zorbalıklarıyla sanki yeniden canlanmış, yetişkin yaşının öfkesiyle daha anlamlı ve yıkıcı bir hal almıştı. Eskiden nefret ettiği, şimdiyse deli gibi sevdiği genci ilgisizliği nedeniyle cezalandırmak için kendini öldürmeye karar vermişti. Madem ona sahip olamayacaktı, o zaman hiç olmazsa onun hayali ve kederiyle sonsuza dek evli kalabilirdi. Genç adam onun ölü hayalinden kurtulamayacak, onun duygularını anlamadığı, araştırıp değer vermediği için kendini suçlamaktan vazgeçmeyecekti.

Bu tuhaf çılgınlık ona her yerde eşlik ediyordu. Genç kız bunu her çareye başvurarak gizliyordu; onun bu hali insanlara tuhaf gelse de, kimse bunun gerçek nedenini keşfedecek kadar dikkatli ya da zeki değildi.

Bu arada dostlar, yakınlar, tanıdıklar düzenlenen birtakım şenliklerden yorgun düşmüştü. Yeni ve beklenmedik bir eğlencenin başladığı bir gün yok gibiydi ve civarda süslenerek neşeli konuklar için hazırlanmamış bir tek yer kalmamıştı. Genç komşu çocuğumuz da ailesine veda edip yola çıkmadan önce genç nişanlı çifti yakın aile çevresiyle birlikte bir nehir gezisine davet etmek istemişti. Herkes küçük bir salonu ile birkaç odası bulunan, karanın tüm konforunun su üstüne taşındığı yatlardan birine, güzelce süslenmiş, büyük, güzel bir tekneye bindi.

Tekne müzik eşliğinde büyük akıntı üzerinde yol alıyordu, davetliler günün sıcağında dinlenmek ve şans oyunlarıyla oyalanmak üzere alt salonda toplanmıştı. Hiçbir zaman boş duramayan genç ev sahibi olduğu yerde uyuya kalan yaşlı tekne kaptanının yerine dümene geçmişti; o sırada iki küçük adanın nehir yatağını daralttığı ve çakıllı sığ kumsalların bir o yanda, bir bu yanda içe sokularak tehlikeli bir kanal oluşturduğu yere yaklaştıkları için tüm dikkatini toplamak zorundaydı. Dikkatli ve keskin gözlü dümenci bir ara kaptanı uyandırmaya niyetlendiyse de kendine güvenerek dar geçide doğru ilerledi. O sırada güzel düşmanı saçlarında çiçeklerden bir taçla üst güvertede belirdi. Tacı alıp dümendeki gence doğru fırlattı. "Bunu benden bir anı olarak al!" diye bağırdı. "Beni rahatsız etme!" diye karşılık verdi genç komşu çocuğu tacı yakalayarak. "Şu anda tüm gücümü ve dikkatimi toplamalıyım."

"Artık seni rahatsız etmeyeceğim," dedi genç kız; "beni bir daha görmeyeceksin!" Bunu dedikten sonra teknenin ön tarafına doğru koşup suya atladı. Hemen ardından birkaç kişi bağırdı: "Kurtarın! Kurtarın! Boğuluyor!" Genç korkunç bir şaşkınlığın içine düşmüştü. Gürültüye uyanan kaptan dümene geçmek, genç de yerini ona vermek istedi, ama kumandayı değiştirmeye zaman kalmadan tekne karaya oturmuştu; aynı anda genç adam üzerindeki ağırlık verebilecek giysileri fırlatıp kendini suya attı ve güzel düşmanına doğru yüzmeye başladı.

Su, alışık olanlar ve onunla başa çıkabilenler için dost bir unsurdur. İnsanı taşır ve becerikli yüzücüler ona hâkim olabilir. Genç adam önünde sürüklenen kıza çabucak ulaşmıştı; onu yakaladı, kaldırıp taşıyabildi, ama ikisi de şiddetli akıntıya kapılarak adaları ve tepecikleri oldukça geride bırakıp nehrin tekrar genişleyip yavaş aktığı yere kadar sürüklendiler. Genç adam düşünmeden, mekanik bir şekilde hareket ettiği ilk anların o zorlu buhranından sıyrılıp kendini topladı ve biraz dinlendi, sonra başını kaldırıp çevresine bakındı, gücü yettiğince kulaç atarak nehrin yavaş aktığı sığ, çalılık bir yere doğru yüzdü. Karaya ayak bastığında güzel ganimetini kuru bir yere çıkardı, ama genç kızda bir yaşam belirtisi yoktu. Genç adam çaresizlik içindeyken çalılıkların arasından devam eden bir patika gözüne ilişti. Değerli yükünü yeniden sırtlayıp yürümeye koyuldu ve çok geçmeden gördüğü ıssız bir eve

ulaştı. Burada iyi kalpli insanlarla, genç bir çiftle karşılaştı. Tehlikeli kazayı çabucak anlattı. Delikanlının biraz düşünüp istediği her şey yerine getirilmişti. Canlı bir ateş yakıldı, döşeğin üzerine yün battaniyeler serildi, kürkler, postlar ve evdeki sıcak tutacak her şey çabucak odaya taşındı. Kızı kurtarma çabası her türlü düşüncenin üstündeydi. Yarı donmuş, güzel, çıplak bedeni tekrar canlandırmak için hiçbir şey ihmal edilmedi. Sonunda başardılar. Kız gözlerini açtı, sevdiği delikanlıya bakıp güzel kollarıyla onun boynuna sarıldı. Uzun süre böylece kaldı; gözlerinden taşan yaşlarla birlikte tamamen iyileşmişti. "Tam da seni bulmuşken" dedi genç adama, "beni terk edecek misin?" –"Hayır," diye bağırdı beriki, "asla!" Ne dediğini, ne yaptığını bilmiyordu. "Sadece kendini koru," dedi genç kıza, "kendini düşün! Bunu kendin ve benim için yap."

Genç kız artık kendini düşünüyordu; içinde bulunduğu durumu ancak o zaman anladı. Sevgilisinden, onu kurtaran kişiden utanamazdı; ama kendisiyle ilgilenmesi için onu seve seve serbest bıraktı, çünkü üzerindekilerin hepsi henüz sırılsıklamdı.

Genç çift kendi aralarında konuşup anlaştı; bir çifti baştan aşağı, içten dışa donatmak üzere adam delikanlıya, kadın ise genç kıza hâlâ yepyeni asılı duran düğün giysilerini vermeyi teklif etti. Çok geçmeden iki maceracı sadece giyinmekle kalmamış, yıkanıp temizlenmişti de. İkisi de son derece sevimli görünüyordu, bir araya geldiklerin-

de şaşkınlıkla birbirlerine baktılar, sonra sonsuz bir tutkuyla, ama girdikleri kılık nedeniyle yine de gülümseyerek birbirlerinin kollarına atıldılar. Gençliğin gücü ve aşkın canlılığı birkaç dakika içinde ikisini de tekrar eski haline getirmişti, dansa davet edilmeleri için bir tek müzik eksikti.

Sudan karaya çıkmak, ölümden yaşama dönmek, aile çevresinden ıssızlığın ortasına düşmek, çaresizliğin sevince, ilgisizliğin sevgiye ve tutkuya dönüşmesi, hepsi bir anda olmuştu – insan aklı bunca şeyi kaldıramaz, dağılır ya da şaşkına dönerdi. Böyle bir sürprize dayanmak gerekiyorsa, bu durumda en iyisini kalp yapar.

Birbirlerinin kollarında kendilerini kaybeden gençler ancak biraz zaman geçtikten sonra geride kalanların çektiği korkuyu ve endişeyi akıl edebilmişti; onların karşısına tekrar nasıl çıkacaklarını da aynı korku ve endişeyle düşünmeye başlamıştı. "Kaçıp bir yere gizlenelim mi?" dedi genç adam. "Birlikte olalım," dedi genç kız kollarını onun boynuna dolayarak.

Evinde barındıkları çiftçi karaya oturan teknenin hikâyesini onlardan dinledikten sonra fazla soru sormadan kıyıya koşmuştu. Büyük çabayla kurtarılan tekne selametle kıyıya yakın yol alıyordu. Kaybolanları bulma umuduyla bir rota izlemeden dolaşıp durmuştu. Bu nedenle çiftçi durup dinlenmeden bağırarak, el sallayarak dikkatlerini çekip karaya çıkılabilecek uygun bir yer gösterince tekne rotasını kıyıya doğru çevirdi. İçindekilerin karaya çıkması ise tam bir tiyatroy-

du! Kıyıya ilk kendini atan iki gencin anne ve babaları oldu, sevgili damat ise neredeyse delirmek üzereydi. Aileler çocuklarının kurtulduğunu öğrenir öğrenmez iki genç tuhaf kılıkları içinde çalılıkların arasından ortaya çıktı. Yakına gelene kadar hiçbiri onları tanıyamamıştı. "Kimi görüyorum?" diye bağırdı anneleri. "Ne görüyorum?" diye bağırdı babaları. Kazazedeler önlerinde diz çöktü. "Çocuklarınızı!" diye bağırdılar, "gördüğünüz bir çift." – Genç kız, "bizi affedin!" dedi. Delikanlı, "izninizi istiyoruz!" diye bağırdı. Herkes şaşkınlıkla sustuğundan, ikisi birlikte, "izninizi istiyoruz!" diye tekrar bağırdı. "İzninizi!" diye üçüncü kez yankılandı. Bunu kim reddedebilirdi ki!

11.

Hikâyeyi anlatan eşlikçi bir ara verdi, daha doğrusu Charlotte'nin son derece duygulandığını fark edince hikâyesine son verdi; Charlotte ayağa kalktı ve sessizce özür dileyerek odadan çıktı; çünkü hikâyeyi biliyordu. Bu olay Yüzbaşı'yla bir hanım komşusu arasında yaşanmıştı, gerçi tam olarak İngilizin anlattığı gibi değildi, ama ana hatlarıyla doğru sayılırdı, ağızdan ağıza yayılıp hayal gücü zengin bir hikâyecinin fantezileriyle değişime uğrayan her hikâyede olduğu gibi sadece bazı ayrıntılar geliştirilmiş ve süslenmişti. Bu gibi durumlarda sonuçta her şey çoğunlukla hem olduğu gibi kalır, hem de hiçbir şey kalmaz.

Ottilie iki yabancı konuğun da arzu ettiği gibi, Charlotte'yi izledi. Lord, evdekilerin yabancısı olmadığı ya da tanıdıklarından biriyle ilgili bir şeyler anlatıp bu kez de hata işlediklerini fark etmişti. "Daha fazla gaf yapmaktan sakınmalıyız," dedi, "burada tadını çıkardığımız güzel ve hoş birçok şeye karşın ev sahiplerine fazla mutluluk getirmediğimiz anlaşılıyor; nazikçe izin isteyip gidelim."

"Bu evde açıklığa kavuşturup daha fazla bilgi edinmeden ayrılmak istemediğim başka bir şey daha olduğunu itiraf etmem gerek Lordum," dedi eşlikçisi, "dün parkta dolaşıp seyyar karanlık kutunuzla resmedilmeye değer gerçek bir manzara ararken yanı başınızda neler olduğunu fark

edemeyecek kadar meşguldünüz. Göl kıyısında çekici bir açı sunup fazla ziyaret edilmemiş bir yere gitmek üzere ana yoldan saptınız. Bize eşlik eden Ottilie bu yolu izlemek istemeyip oraya kayıkla geçmemiz için izin istedi. Onunla birlikte kayığa bindim ve bu güzel gemicinin mahirliğinden keyif aldım. Ona kayıkçıların yerine çekici kızların da kürek çektiği İsviçre'den bu yana dalgalar üzerinde böylesine hoş sallanmadığımı söyledim, ama yan yoldan gitmek istemeyip neden kayığı tercih ettiğini de sormadan edemedim; çünkü bu isteksizliğinde gerçekten de onu korkutan bir sıkıntı seziliyordu. 'Bana gülmeyecekseniz, size bununla ilgili birkaç şey söyleyebilirim, gerçi bu benim için de bir bilmece,' dedi güler yüzlü bir tavırla, 'ne zaman bu yan yoldan geçecek olsam her yanımı bir titreme alır. Bunu başka hiçbir yerde hissetmedim ve kendime de nasıl açıklayacağımı bilmiyorum. Bu nedenle böyle hissetmemek için bu yoldan kaçınıyorum, ama asıl nedeni, zaman zaman çektiğim baş ağrısının buradan geçtikten hemen sonra başımın sol yanına saplanması.' Karaya çıktık, Ottilie sizinle sohbet etti, ben de bana uzaktan gösterdiği yeri araştırdım. Burada taşkömürüne dair son derece belirgin izler bulduğumda nasıl şaşırdığımı anlatamam. Burası kazıldığı takdirde derinlerde zengin bir yatak bulunacağından eminim.

Beni bağışlayın, Lordum, gülümsediğinizi görüyorum ve inanmadığınız bu şeylere olan tutkulu ilgimi sadece bilge bir adam ve dostum

olduğunuz için hoş gördüğünüzü de çok iyi biliyorum; ama bu güzel çocuk ve sarkaç salınımları üzerine deney yapmadan buradan ayrılmam imkânsız."

Bu konunun gündeme geldiği her sefer Lord buna karşı olmasının nedenlerini tekrarlar, eşlikçisi ise saygı ve sabırla onu dinler, ama sonunda yine de fikrinde ve isteğinde ısrar ederdi. Yine o da bu tür deneylerde herkesin başarı sağlayamamasının bu işten vazgeçmek için bir neden olmadığını hatta daha ciddi ve esaslı bir şekilde araştırmak gerektiğini tekrarlardı, çünkü organik olmayan varlıklar arasında ilişkiler ve yakınlıklar olabileceği gibi organik varlıkların da onlarla ve kendi aralarında şimdilik bizim için gizli kalan, ama bunun ortaya çıktığı bazı ilişkileri ve yakınlıkları olabilirdi.

Eşlikçi sürekli yanında taşıdığı güzel bir kutudaki altın halkaları, markazit taşlarını ve başka madeni eşyaları çoktan çıkarıp yaymış, ipe bağlı bir madeni parçayı yerde duran diğerinin üzerinde gezdirmeye başlamıştı bile. "Şu anda hiçbir kıpırtı olmadığı için yüzünüzde okuduğum gizli sevinci hoş görüyorum," dedi Lord'a dönerek, "ama bu operasyonum aynı zamanda sadece bir bahane. Hanımlar geri döndüğünde burada yaptığımız şaşırtıcı şeye merak duyacaklardır."

Kadınlar geri döndü. Charlotte neler olduğunu hemen anlamıştı. "Bu tür şeylerden söz edildiğini duymuştum, ama etki ettiğini hiç görmedim,"

dedi, "madem her şeyi böyle güzelce hazırlamışsınız, o halde izin verin, bende de etki gösterip göstermeyeceğini bir deneyeyim."

Charlotte niyeti ciddi olduğu için eline aldığı ipi fazla heyecan göstermeksizin, sabit bir şekilde tuttu; ancak ipte hiçbir kıpırtı fark edilmedi. Bu kez Ottilie'nin denemesini istediler. Altta duran madeni eşya hakkında hiçbir fikri olmayan genç kız ipi daha sakin ve gevşek tuttu. Ama hafifçe sallanan ip ansızın daireler çizerek dönmeye başlamıştı ve alttaki madeni eşyalar değiştirildikçe kimi zaman aynı, kimi zaman ters yöne, daire çizerek, elips şeklinde sallanarak ya da düz bir çizgide gidip gelerek Lord'un eşlikçisinin beklediği, evet hatta beklemediği biçimde hareket etmeye devam etti.

Lord oldukça afallamıştı, ama berikinin keyfine ve hevesine diyecek yoktu, deneyin daha çeşitli biçimlerde tekrarlanması için rica üstüne ricada bulunuyordu. Ottilie eşlikçinin isteğini yerine getirecek kadar nazikti, ama sonunda baş ağrısı tekrar başladığı için ondan izin istedi. Buna çok şaşıran hatta neredeyse sevinen adam kendi tedavi yöntemine güvendiği takdirde onu bu rahatsızlıktan kurtaracağına dair büyük bir hevesle güvence verdi. Bunun üzerine bir an tereddüt yaşandı; ama konunun ne olduğunu anlayan Charlotte bu iyi niyetli öneriyi reddetti, çünkü daima ciddi bir kaygı duyduğu böyle bir şeye kendi çevresinde izin vermek istemiyordu.

Yabancılar evdekilerin onlardan tuhaf biçimde etkilendiklerini dikkate almaksızın, bir yerlerde tekrar görüşmek dileğiyle veda edip ayrıldı. Charlotte sonraki güzel günleri o zamana dek kendisiyle gerçekten yardımcı olmak için ya da sadece alışkanlık nedeniyle canla başla ilgilenmiş olan civardaki tüm komşulara bir türlü bitiremediği iade ziyaretlerini yaparak geçirdi. Çocuğun evdeki varlığı onu canlandırıyordu; oğlu her türlü sevgiye ve özene değerdi. Adeta bir mucize sergiliyordu, evet, boyu posu, gücü ve sağlıklı yapısıyla sanki bir mucize çocuktu, insan bakmaya doyamıyordu; daha da şaşırtıcı olanı, çocukta gittikçe daha fazla fark edilen ikili benzerlikti. Yüz çizgileri ve biçimi gittikçe Yüzbaşı'ya benzemeye başlamıştı, gözlerini Ottilie'ninkilerden ayırt etmek ise günden güne zorlaşıyordu.

Bu tuhaf yakınlık nedeniyle, ya da daha çok kadınların, başkasından da olsa sevdikleri adamın çocuğuna duydukları his nedeniyle Ottilie büyümekte olan çocuğa anne gibi ya da anneden de başka bir şey olmuştu. Charlotte bir yere gittiğinde çocuk ve bakıcısıyla birlikte kalıyordu. Hanımının tüm sevgisini çocuğa verdiğini düşünerek kıskançlığa kapılan Nanny inatla ondan uzaklaşmıştı ve bir süredir geri döndüğü ailesinin yanında kalıyordu. Ottilie çocuğu temiz havaya çıkarmaya devam ediyordu ve gittikçe daha uzak yerlere doğru gezintiye çıkmaya alışmıştı. Gerektiğinde beslenmesi için süt şişesini yanında bulunduruyordu. Yanına bir kitap almayı nere-

deyse hiç ihmal etmiyor, böylece kucağında bebekle hem okuyup hem yürüyerek düşünceye dalmış bir genç kızın en zarif portresini oluşturuyordu.

12.

Savaş asıl hedefine ulaşmış, onur madalyası alan Eduard övgüye değer bir şekilde terhis edilmişti. Aceleyle tekrar geri döndüğü küçük çiftlik evinde fark ettirmeden izlettirdiği ailesinden gelen en yeni haberleri bulmuştu. Sakin evi ona en dostane şekilde bakıyordu; çünkü bu arada verdiği talimatlar doğrultusunda bazı düzenlemeler yapılmış, ev onarılıp elden geçmiş, yeşil alanlardaki ve çevredeki eksiklikler giderilerek zevkli bir hale getirilmişti.

Yaşamındaki hızlı gidişat nedeniyle kararlı adımlar atmaya alışmış olan Eduard hemen üzerinde düşünmek için yeterince zaman harcadığı şeyi hayata geçirmeyi aklına koymuştu. Öncelikle Binbaşı'yı yanına çağırdı. Birbirlerini yeniden görmenin sevinci büyüktü. Gençlik dostluklarının ve akrabalıkların önemli bir üstünlüğü vardır, hangi türde olursa olsun, hatalar ve yanlış anlaşılmalar bu dostluğun temeline asla zarar veremez ve eski ilişkiler bir zaman sonra tekrar kurulur.

Eduard dostunu sevinçle karşıladıktan sonra hatırını sordu ve talihin yüzüne tam istediği gibi güldüğünü öğrendi. Sonra şakayla karışık, ufukta bir evlilik görünüp görünmediğini sordu. Dostu anlamlı bir ciddiyetle olumsuz yanıt verdi.

"İkiyüzlülük edemem, bunu yapmayacağım," diye devam etti Eduard; "Düşüncelerimi ve niyet-

lerimi sana hemen açmam gerek. Ottilie'ye olan tutkumu biliyorsun ve beni bu savaşa sürükleyen nedenin o olduğunu çoktan anlamışsındır. Onsuz hiçbir değeri olmayan bir hayattan kurtulmak istediğimi inkâr etmiyorum; ancak bunu başaramayıp büsbütün umutsuzluğa düştüğümü sana itiraf etmeliyim. Onunla mutlu olmak öylesine güzel ve arzu edilmeye değerdi ki, bundan tamamen vazgeçmem imkânsızdı. Böylece bazı teselli edici sezgiler ile güzel işaretler Ottilie'nin benim olabileceği inancını ve hayalini güçlendirdi. Üzerinde adımızın baş harflerinin işli olduğu bir bardak temel atma töreninde havaya fırlatılmış ama kırılmamıştı; biri onu yakaladı ve şimdi tekrar benim elimde. Bu ıssız yerde bunca çaresiz saatler geçirdiğim zamanlarda, 'kendimi böyle görmek istiyorum' diye bağırdım, 'bir araya gelmemiz mümkün olsun ya da olmasın, bu bardağın yerine işaret olarak kendimi koymak istiyorum. Gidip ölümü arayacağım, bir çılgın gibi değil, yaşamayı uman biri olarak. Uğruna verdiğim savaşın ödülü Ottilie olacak; düşmana karşı alınmış her savaş düzeninin ardında, her siperde, kuşatılmış her kalede kazanmayı, fethetmeyi umduğum şey o olmalı. Ottilie'yi kaybetmek yerine kazanmayı düşünerek savaştan sağ çıkma isteğiyle bir mucize yaratmak istiyorum' dedim. Bu duygular beni yönlendirdi, beni tüm tehlikelerden korudu; ama şimdi kendimi hedefine ulaşmış, tüm engelleri aşmış ve artık yolunda hiçbir şey durmayan biri olarak görüyorum.

Ottilie benim; bu düşünce ile onu hayata geçirmek arasında duran engellerin artık benim için bir önemi yok."

"Sana yapılabilecek ve yapılması gereken her türlü itirazı bir kalemde silip atıyorsun," diye karşılık verdi Binbaşı, "yine de bunlar tekrarlanmalı. Karınla olan ilişkini tüm değerleriyle birlikte hatırlamayı sana bırakıyorum; bunları örtbas etmemelisin, bunu ona ve kendine borçlusun. Daima birbirinize ait olduğunuzu, dünyaya gelen oğlunuz uğruna birlikte yaşamanız, onun eğitimini ve gelecekteki iyiliğini birlikte düşünmeniz gerektiğini söylemeden bir oğlunuz olduğunu düşünebilir miyim?"

"Bu anne ve babalara özgü bir kibir yalnızca," dedi Eduard, "kendi varlıklarının çocuklar için gerekli olduğunu hayal ederler. Yaşayan her şey kendine yiyecek bir şey, yardım edecek birini bulur, bir oğul babasının erken ölümünden sonra pek rahat ve ayrıcalıklı bir gençlik sürmese bile belki bu yüzden er ya da geç öğrenmek zorunda olduğumuz şeyleri erkenden öğrenerek ona uygun olan yaşama karşı çabucak kendini eğitir. Ayrıca burada söz konusu olan bu değil: Daha fazla çocuğa bakacak kadar zenginiz ve bunca malı mülkü bir tek kişiye bırakmak hiçbir şekilde bir görev ya da iyilik değildir."

Binbaşı birkaç kelimeyle Charlotte'nin değerinden ve Eduard'ın onunla olan uzun süreli ilişkisinden söz etmeye yeltendiğinde, beriki hemen sözünü kesti: "Aptallık ettik, artık bunu çok iyi

anlıyorum. Belli bir yaşta eski gençlik arzularını ve umutlarını gerçekleştirmek isteyen biri daima kendini kandırır; çünkü insanın her döneminin kendine özgü mutlulukları, umutları ve görüşleri vardır. Koşullara ya da hayallere kapılıp ileriye ya da geriye tutunan insana yazıktır! Bir aptallık ettiysek bunu tüm yaşamımız boyunca sürdürecek miyiz? Birtakım çekinceler yüzünden zamanın ve geleneklerin inkâr etmediği bir haktan kendimizi mahrum mu edelim? İnsan birçok şeyde yapacaklarından, niyetinden vazgeçer; bir tek şeyin değil, bütünün, hayatın şu ya da bu koşulunun değil, tümünün söz konusu olduğu yerde bu gerçekleşmeyecek."

Binbaşı yine de Eduard'ın karısıyla, ailesiyle, dünyayla ve varlıklarıyla olan çeşitli ilişkilerini ustaca olduğu kadar çarpıcı biçimde öne sürmekten geri kalmadı; ama ilgisini çekmeyi başaramamıştı.

"Tüm bunları, dostum, savaşın kargaşasında, yer sürekli sarsılırken, kurşunlar ıslık çalarken, vızıldarken, asker arkadaşlarım sağımda, solumda yere yığılırken, atım vurulurken, şapkam delinirken düşündüm; gece sessizce yanan ateşin başında, yıldızlı gökyüzünün altında hayal ettim. Sonra tüm bağlılıklarım gözümün önüne geldi; hepsini inceden inceye düşündüm, hissettim; sahip çıktım, kendimle uzlaştım, tekrar tekrar ve artık sonsuza dek.

Senden saklayamam, bu gibi anlarda hep yanımdaydın, sen de yakın çevremden birisin, uzun zamandır birbirimize ait değil miyiz? Sana

bir şey borçlanmışsam, şimdi bunu faiziyle ödemek durumundayım; sen bana borçlanmışsan, o zaman sen de bana aynısını yapmalısın. Biliyorum, Charlotte'yi seviyorsun ve o bunu hak ediyor; ona karşı ilgisiz olmadığını biliyorum, neden senin değerini anlamasın! Onu benim elimden al, bana Ottilie'yi getir! Böylece yeryüzündeki en mutlu insanlar olalım!"

"Tam da bana böyle yüksek bir rüşvet verdiğin için daha dikkatli, daha sert olmak zorundayım," dedi Binbaşı, "içten içe saygı duyduğum bu öneri durumu kolaylaştıracağı yerde daha da zorlaştırıyor. Burada senin kadar ben de söz konusuyum, ayrıca kader de öyle. Şaşırtıcı diyebileceğim bu davranış bu güne dek lekelenmemiş isimlerimize ve onurlarımıza, biz öyle düşünmesek de zarar verebilir, toplum nazarında tuhaf kaçabilir."

"Tam da isimlerimizin lekelenmemiş olması bize bir kereliğine ayıplanma hakkını veriyor," dedi Eduard. "Hayatı boyunca kendini güvenilir bir erkek olarak kanıtlamış birinin başkalarına şüpheli görünebilecek bir hareketi hoş görülebilir. Bana gelince, kendi üzerime yıktığım son sınavdan, başkaları için göğüs gerdiğim zor ve tehlikeli girişimlerden sonra kendim için bir şeyler yapmaya hakkım olduğunu düşünüyorum. Sana ve Charlotte'ye gelince, onu da geleceğin takdirine bırakalım; ama ne sen ne de başka biri beni kararımdan döndüremez. Birisi bana el verecek olursa her şeye amade olurum, ama beni kendi halime bırakmayıp karşıma çıkılırsa, o zaman her ne olursa olsun, iş büyür."

Eduard'ın niyetine elinden geldiğince karşı çıkmayı görev bilen Binbaşı, zekice bir yola başvurarak pes etmiş gibi görünüp bu ayrılığa, birleşmeye götürecek olan süreci sadece biçimsel olarak konuşmaya başladı. Bu sırada öylesine tatsız, zor, yakışıksız şeyler söz konusu oldu ki Eduard'ın keyfi iyice kaçtı.

"Anlaşılan o ki, insan istekleri için sadece düşmanları değil dostları tarafından da saldırıya uğruyor," dedi, "istediğim, benim için vazgeçilmez olan şeyi gözümden ayırmayacağım; onu elde edeceğim, hem de en kısa zamanda. Bu gibi durumların bazı şeyler yıkılmadıkça, bazı inatlar kırılmadıkça ortadan kalkmayacağını çok iyi biliyorum. Böyle bir şeyin hakkından düşünüp taşınarak gelinemez; aklın yolu birdir, yükselen terazi kefesine daima dengeleyici bir ağırlık konur. O halde, dostum, benim adıma, kendi adına harekete geçmek için karar ver, bu meseleyi hem kendin hem de benim için çözüp hallet ve bir sonuca bağla! Hiçbir düşüncenin seni alıkoymasına izin verme; zaten herkes hakkımızda konuşuyor; bir kez daha konuşsunlar, sonra her zaman olduğu gibi yeni olan eskiyip unutulacak ve artık bizimle uğraşmayıp bizi rahat bırakacaklar."

Binbaşı'ya başka çıkar yol kalmayınca sonunda Eduard'ın konuyu tamamen kabul edilmiş, kesin gerçekleşecek bir şeymiş gibi ele almasını, tüm bunları nasıl yapacağına dair girdiği ayrıntıları, hatta gelecek hakkında şaka yollu yaptığı neşeli tahminleri bile kabullenmek zorunda kalmıştı.

Eduard sonra yine ciddileşerek düşünceli bir tavırla devam etti: "Kendimizi her şeyin kendiliğinden yoluna gireceği, tesadüflerin bizi yönlendirip yardımcı olacağı umuduna ve beklentisine bırakırsak, bu bağışlanmayacak bir kandırmaca olur. Bu şekilde kendimizi kurtarmamız, huzurumuzu her anlamda yeniden bulmamız olanaksızdır; suçsuzken her şeyin suçlusu görülerek nasıl teselli bulabilirim! Charlotte'nin seni eve alması benim ısrarlarım sayesinde mümkün olabildi, Ottilie de ancak bu değişikliğin ardından evimize geldi. Artık bunun sonuçları üzerinde bir hâkimiyetimiz yok, ama koşulları kendi mutluluğumuza göre yönlendirerek zararsız hale getirmek bizim elimizde. Eğer senin için mümkünse, bunun mümkün olabileceğini düşünüyorsan, sana sunduğum güzel ve dostça fikirlere yüz çevirebilir, kendinden, benden, hepimizden acı verici bir özveri bekleyebilirsin, o zaman eski durumumuza geri dönmeye karar verdiğimizde bu, hiç de iyi, sevinçli sonuçlar doğurmazken bazı yakışıksız, rahatsız edici, can sıkıcı şeyleri de beraberinde getirmeyecek mi? Beni ziyaret etmen, benimle birlikte yaşaman engellendiğinde bu seni mutlu edecek mi? Olup bitenlerden sonra bu daha acı verici olacak. Charlotte ile ben, tüm servetimizin içinde kederli bir yaşam süreceğiz. Sen de diğer insanlar gibi yıllarla ve ayrılıkla bu tür duyguların köreleceğine, bunca derin iz bırakmış şeylerin yok olacağına inanıyorsan, o zaman burada söz konusu olan, bu yılları acı ve yoksunlukla değil,

sevinç ve mutlulukla geçirmektir. Son olarak en önemlisini söylemem gerek: Diyelim ki iç ve dış durumlarımızı hesaba katarak bekledik, peki, evimizi terk ettikten sonra bizim yanımızda gösterilen özenden mahrum kalıp bu aşağılık, acımasız dünyada perişan halde dolaşmak zorunda kalan Ottilie ne olacak! Bana onun bensiz, biz olmadan mutlu olabileceği bir durum tarif et, o zaman teslim olup kabullenmesem bile yine de her şeyi tekrar gözden geçirip düşüneceğim kadar güçlü bir gerekçe ortaya koymuş olacaksın."

Bu, kolayca çözümlenmeyecek bir ödevdi, en azından dostu uygun bir yanıt bulamamıştı, bu nedenle tüm bu girişimin ne kadar önemli, ne kadar nazik ve bazı noktalarda ne kadar tehlikeli olabileceğini, en azından nasıl ele alınacağı üzerinde ciddi bir şekilde düşünmek gerektiğini ısrarla tavsiye etmekten başka yapacağı bir şey kalmamıştı. Eduard bunu kabul etti, ama bir şartı vardı; dostu bu konuda hemfikir olup ilk adımı birlikte atmadan orayı terk etmeyecekti.

13.

Birbirine tamamen yabancı, ilgisiz insanlar bir süre birlikte yaşadıklarında kendilerini karşılıklı dışa vururlar ve aralarında belli bir yakınlık oluşur. Tekrar birlikte oturmaya başlayan, her gün, her saat birbirleriyle zaman geçiren ve karşılıklı olarak gizli saklı bir şeyleri kalmayan dostlarımızdan da bu beklenirdi. Eski hatıralarını tekrar anmışlar ve Binbaşı seyahatten döndükleri zaman Charlotte'nin Ottilie'yi Eduard'a uygun görüp onu ileride bu güzel kızla evlendirmeyi düşündüğünü saklamamıştı. Bu keşif karşısında afallamaya varan bir sevinç duyan Eduard o anın verdiği keyifli ve olumlu duygularla canlı ve renkli bir şekilde hayal ettiği Charlotte ile Binbaşı arasındaki karşılıklı yakınlaşmayla ilgili çekinmeksizin konuşmaya başladı.

Binbaşı dostunun anlattıklarını inkâr edememiş, ama tam olarak kabul de etmemişti; ancak Eduard kendi isteklerini daha fazla pekiştirip karara bağlamıştı. Her şeye olası değil, olup bitmiş gözüyle bakıyordu. Taraflar sadece isteklerinin gerçekleşmesine razı olmalıydı; bir boşanma kaçınılmazdı; bunu hemen bir birleşme izlemeliydi, ardından Eduard Ottilie ile birlikte seyahate çıkmak istiyordu.

Hayal gücünün ortaya koyabileceği şeylerin içinde belki de en çekici olanı, birbirini seven genç çiftlerin yeni ve taze birlikteliklerinin keyfi-

ni yepyeni bir dünyada çıkarmak, ilişkinin sürekliliğini gelişmekte olan birçok durumla birlikte sınayıp kanıtlamak istemeleridir. Bu arada Binbaşı ile Charlotte malikâneyi, diğer mülkleri ve maddi değeri olan her şeyi her iki tarafın da tatmin olacağı biçimde hakça ve adilce yönetmek konusunda sınırsız yetki sahibi olacaktı. Ancak Eduard'ın en fazla üzerinde durduğu ve en büyük avantajı vaat eder gibi göründüğü şey şuydu: Çocuk annede kalacağı için onu Binbaşı eğitecek, yeteneklerini kendi görüşleri doğrultusunda yönlendirip geliştirebilecekti. Vaftiz töreninde çocuğa ikisinin de ikinci adları olan Otto adı boşuna verilmemişti.

Her şey Eduard'ın kafasında öylesine yerli yerine oturmuştu ki, artık bunları hayata geçirmek için bir gün bile beklemek istemiyordu. Böylece malikâneye doğru yola koyulup yakındaki küçük bir şehre ulaştılar. Eduard'ın burada bir evi vardı ve Binbaşı'nın dönüşünü orada beklemek istiyordu. Ama kendini tutamayıp hemen attan inmedi ve dostuna biraz daha eşlik etti. Böylece önemli konulardan konuşarak at sırtında yollarına devam ettiler.

Bir zaman sonra uzaktaki tepelerden birinde ansızın kırmızı kiremitli çatısıyla ışıldayan yeni evi gördüler. Eduard aynı anda karşı konulmaz bir özleme kapılmıştı; her şey bu akşamdan karara bağlanmalıydı. Kendisi köye yakın bir yerde gizlenecek, Binbaşı konuyu hemen Charlotte'ye açıp dikkatini çelecek ve yapacağı beklenmedik

teklifle onu düşüncelerini serbestçe açmaya zorlayacaktı. Çünkü isteklerini Charlotte'ye aktaran Eduard onun bu kararlı isteğine karşı çıkacağını aklına getirmiyor ve başka bir isteği olmadığı için karısının bir an önce rıza göstereceğini umuyordu.

Mutlu sonu şimdiden sevinçle gözleri önünde görür gibiydi ve bunun haberini gizlendiği yerden çabucak alabilmek için birkaç el silah atılmasına karar vermişlerdi, gece olduğu takdirde birkaç havai fişeği atılacaktı.

Binbaşı malikâneye doğru yola çıktı. Ancak Charlotte'yi evde bulamamıştı, onun yukarıdaki yeni evde oturduğunu, ama bir komşu ziyaretine gittiği için eve hemen dönmeyeceğini öğrenince atını bırakmış olduğu köydeki hana geri döndü.

Bu arada sabırsızlığına yenik düşen Eduard saklandığı yerden çıkıp sadece balıkçıların ve avcıların bildiği ıssız bir patikadan yürüyerek kendi parkının içinden geçmiş ve akşama doğru yansımasını ilk kez tam olarak gördüğü gölün yakınına ulaşmıştı.

Ottilie de o akşamüstü göl kıyısına doğru gezintiye çıkmıştı. Çocuğu kucağında taşıyor, yürürken her zaman alışık olduğu gibi bir yandan da kitabını okuyordu. Böylece karşı tarafa geçerek meşelerin bulunduğu yere ulaşmıştı. Yere oturup bu arada uyumuş olan çocuğu yanına yatırdı ve okumaya devam etti. Okuduğu, hassas ruhları kendine çekip bir daha bırakmayan türden bir kitaptı. Zamanı ve saati unutmuş, yeni

eve geri dönmek için önünde uzun bir yol olduğunu düşünememişti; ama kitaba ve kendi duygularına dalmış halde otururken öylesine sevimli bir hali vardı ki, çevresindeki ağaçların, fundalıkların gözleri olup canlansalar ona hayran olup bakmaktan haz duyarlardı. Biraz önce batan güneşin kızılımsı ışığı arkasına vurmuş, yanaklarıyla omuzlarını altın rengine boyamıştı.

O zamana dek kimseye görünmeden kıyıya yaklaşmayı başaran Eduard parkın ve çevresinin boş olduğunu görmüş, bundan cesaret alıp daha da ilerlemişti. Nihayet çalılıkların arasından çıkıp meşeliklere ulaştı ve aynı anda Ottilie'yi gördü. Genç kız da onu görmüştü; Eduard ona doğru uçarcasına koşarak ayaklarına kapandı. İkisinin de kendine gelmeye çalıştığı, uzun ve sessiz bir aradan sonra Eduard orada bulunma nedenini birkaç kelimeyle anlattı. Binbaşı'yı Charlotte'ye göndermişti ve ortak kaderleri için belki de o anda karar veriliyordu. Onun sevgisinden asla şüphe etmemişti, herhalde kendisi de öyle olmalıydı. Şimdi de rızasını istiyordu. Ottilie tereddüt edince Eduard ona yalvardı; eski haklarının geçerli olmasını, onu kollarına almayı istiyordu; ama genç kız ona çocuğu işaret etti.

Eduard o tarafa bakınca şaşırıp kaldı. "Yüce Tanrım!" diye bağırdı, "Karımdan ve dostumdan şüphe edecek bir nedenim olsa, bu benzerlik korkunç şekilde onlara karşı tanıklık edebilirdi. Bu çocuk Binbaşı'nın kopyası değil mi? Şimdiye kadar böyle bir benzerlik hiç görmedim."

"Hiç de değil!" diye karşı çıktı Ottilie, "herkes bana benzediğini söylüyor."

"Bu mümkün olabilir mi?" dedi Eduard. Çocuk tam o sırada gözlerini açtı; ısrarla ve dostça, derinlemesine bakan, kapkara iki göz. Minik oğlan sanki şimdiden dünyayı anlamış gibi bakıyordu, sanki karşısında duran iki kişiyi tanımıştı. Eduard kendini çocuğun yanı başına, yere attı, Ottilie'nin önünde ikinci kez diz çöktü. "Bu sensin!" diye bağırdı, "bunlar senin gözlerin. Ah! Ama sadece seninkilere bakmama izin ver. Bu varlığın doğmasına neden olan o uğursuz saatlerin üzerine bir örtü çekmeme izin ver. Araları soğumuş kan kocaların birbirlerini kucaklayıp bu yasal bağı canlanmış arzularla kirletebileceği düşüncesiyle senin temiz ruhunu ürkütmeme gerek var mı? Ya da evet, madem bu kadar ileri gittik, Charlotte'yle olan ilişkim nasıl olsa bitecek ve sen benim olacaksın, bunu neden söylemeyeyim? Bu ağır sözcüğü neden sarf etmeyeyim: Bu çocuk çifte bir ihanet sonucu doğdu! Birbirimize bağlayacağına beni karımdan, karımı benden ayırıyor. Bu çocuk ihanetimin tanığı olabilir, bu güzel gözler başka birinin kollarındayken sana ait olduğumu sana söyleyebilir; bunu hissetmelisin, Ottilie, işlediğim bu hatanın, bu suçun cezasını sadece senin kollarında çekeceğimi hissetmelisin!"

O sırada duyduğu silah sesiyle yerinden fırladı ve Binbaşı'nın işaret verdiğini sanıp, "Dinle!" diye bağırdı. Ama bu, yakındaki dağlardan ateş etmiş bir avcıydı. Silah sesini izleyen bir şey olmamıştı; Eduard sabırsızlanıyordu.

Ottilie o sırada güneşin dağların ardında battığını gördü. Işığı son kez tepedeki evin üst katındaki pencerelerinde parlıyordu. "Uzaklaş, Eduard!" diye bağırdı Ottilie, "birbirimizden bunca zaman yoksun kaldık, bunca zaman sabrettik. İkimizin de Charlotte'ye borçlu olduğumuzu unutma. Kaderimize ancak o karar vermeli. Bundan önce bir şey yapmayalım. O izin verdiği takdirde seninim, vermediği takdirde senden vazgeçmem gerek. Madem kararın çok yakında verileceğine inanıyorsun, o zaman bekleyelim. Köye geri dön, belki de Binbaşı seni orada bekliyordur. Açıklama gerektiren durumlar söz konusu olabilir. Sence görüşmesinin başarılı geçtiğini bildirecek silahın atılması olası mı? Belki şu anda seni arıyordur? Charlotte'yi bulamamıştır, bunu biliyorum, onu karşılamaya çıkmış olabilir, çünkü evdekiler nereye gittiğini biliyordu. Birçok şey mümkün olabilir! Bırak beni! Charlotte şimdi gelmiş olmalıdır. Çocukla birlikte beni yukarıdaki evde bekliyordur."

Ottilie telaş içinde konuşuyordu. Aklına tüm olasılıklar geliyordu. Eduard'ın yakınındayken mutluydu ve şimdi onu uzaklaştırmak gerektiğini hissediyordu. "Senden rica ediyorum, sana yalvarıyorum, sevgilim!" diye bağırdı, "geri dön ve Binbaşı'yı bekle!" "Emrine boyun eğeceğim," dedi Eduard, sonra ona tutkuyla bakıp kollarına aldı. Ottilie de onu kucaklayıp şefkatle göğsüne bastırdı. Umut gökyüzünden kayan bir yıldız gibi başlarının üzerinden geçip gitti. Birbirlerine ait

olduklarını sanıyor, buna inanıyorlardı, ilk kez özgürce ve gerçek anlamda öpüştüler ve birbirlerinden acı çekercesine, zorla ayrıldılar.

Güneş batmış, ortalık kararmaya başlamıştı ve gölün üzerinde neminin kokusu hissediliyordu. Ottilie şaşkın, heyecan içinde olduğu yerde kalmıştı; dağ evine doğru bakınca balkonda Charlotte'nin beyaz elbisesini görür gibi oldu. Gölün etrafından dolaşmak uzun sürecekti; Charlotte'nin çocuğu her zaman sabırsızlıkla beklediğini biliyordu. Çınarlar tam karşısındaydı, oradan doğruca eve çıkan patikayla onu ayıran şey sadece göldü. Düşünceleriyle ve bakışlarıyla çoktan karşıya geçmişti bile. Çocukla birlikte suya açılmaya cesaret etme düşüncesi bu telaş içinde aklından çıkıp gitmişti. Kayığa doğru koştu, kalbinin çarptığını, ayaklarının birbirine dolandığını, aklını yitirmek üzere olduğunu hissetmiyordu.

Kayığın içine atlayıp küreği aldı ve karadan uzaklaşmak için kürekle kayığı itti. Ama gücü yetmemişti, bir kez daha itti, kayık yalpalayarak gölün üzerinde biraz yol aldı. Ama Ottilie sol kolunda çocuk, sol elinde kitap, sağ elinde kürekle kendi de yalpalanıp kayığın içine yuvarlandı. Kürek elinden kurtulup yan tarafa düştü, tutunmak isterken ardından çocuk da kitapla birlikte suya düştü. Çocuğu son anda giysisinden yakaladı, ama içinde bulunduğu rahatsız durum ayağa kalkmasını engelliyordu. Boşta kalan sağ eliyle kendini döndürüp ayağa kalkamadı; nihayet doğ-

rulmayı başardığında çocuğu sudan çekip çıkardı, ama zavallının gözleri kapalıydı ve nefes almaya son vermişti.

O an aklı başına geldi, ama hissettiği acı bir o kadar daha büyüktü. Kayık neredeyse gölün ortasına dek yaklaşmıştı, kürek uzakta yüzüyordu, kıyıda görebildiği hiç kimse yoktu, hem birini görmekten nasıl yardım umabilirdi! Her şeyden uzakta, güvenilmez, ulaşılmaz bir suyun üzerinde süzülüyordu.

Önce kendisi yardım etmeye çalıştı. Boğulan kişilerin nasıl kurtarıldığını sıkça duymuştu. Kendi doğum günü akşamında da bunu deneyimlemişti. Çocuğu soyup kendi muslin elbisesiyle kuruladı. Göğsünü açıp ilk kez çıplak gökyüzüne gösterdi; ilk kez bir canlıyı çıplak göğsüne bastırdı, ah! Ama o canlı değildi. Talihsiz yavrunun soğuk bedeni göğsünü kalbinin derinliklerine dek üşütmüştü. Gözlerinden akan yaşlar dinmiyor, donuk bedenin yüzeyine ısının ve canlılığın parlaklığını veriyordu. Ottilie pes etmedi, çocuğu şalıyla örttü, okşayarak, ovarak, soluk vererek, öperek, gözyaşlarını akıtarak bu ıssızlığın ortasında yoksun kaldığı çareyi bulacağına inandı.

Her şey boşunaydı! Çocuk kollarında hareketsiz yatıyor, kayık suyun üzerinde hareketsiz duruyordu, ama güzel yaradılışı onu burada da çaresiz bırakmamıştı. Yukarıya döndü. Kayıkta diz üstü çökerek çocuğun donmuş bedenini ne yazık ki soğukla birlikte mermeri andıran bembe-

yaz, masum göğsünün üzerinde tutarak kollarıyla yukarı kaldırdı. Nemli gözleriyle yukarı baktı ve narin bir kalbin her şeyin eksik olduğu sırada en büyük bolluğu bulmayı umduğu yerden yardım istedi.

Tek tük göz kırpmaya başlamış yıldızlardan yardım umması da boşa gitmemişti. Hafif bir rüzgâr çıktı ve kayığı çınarlara doğru sürükledi.

14.

Ottilie yeni eve doğru koştu, doktoru çağırıp çocuğu ona teslim etti. Her duruma hazırlıklı olan adam narin ölü bedeni alışık olduğu gibi kademeli olarak muayene etti. Ottilie her şeyde ona yardım etti, gerekenleri bulup getirdi, her şeyle ilgilendi, ancak tüm bunları yaparken sanki başka bir dünyada dolaşıyormuş gibiydi, çünkü en büyük mutlulukta olduğu gibi en büyük felaket de tüm nesnelerin görüntüsünü değiştirir; ama cesur doktor tüm girişimlerden sonra başını iki yana sallayıp onun umut dolu sorularına önce susarak, sonra sessizce olumsuz yanıt verince tüm kurtarma çabalarının sürmüş olduğu Charlotte'nin yatak odasından çıktı, oturma odasına adım atar atmaz kanepeye ulaşamadan bitkin bir halde yüz üstü halının üzerine yığılıp kaldı.

Çok geçmeden Charlotte'nin arabasının geldiği duyuldu. Doktor orada bulunanlara geride durmalarını, onu karşılayıp duruma hazırlayacağını söylediyse de Charlotte çoktan odasına girmişti. Ottilie'yi yerde bulmuş, evdeki kızlardan biri çığlık çığlığa ve ağlayarak ona doğru koşmuştu. Doktor odaya girdi ve Charlotte her şeyi bir anda öğrendi. Ama tüm umudunu bir anda nasıl yitirebilirdi! Deneyimli, işinde becerikli, akıllı adam çocuğu görmemesini rica etti, onu yeni hazırlıklarla ilgileniyormuş gibi kandırmak üzere dışarı

çıktı. Charlotte kanepesine oturdu, Ottilie hâlâ yerde yatıyordu, ama güzel başını dostunun dizlerine dayamak için hafifçe doğrulmuştu. Doktor dostları bir içeri, bir dışarı girip çıkıyor, çocukla ilgileniyormuş gibi görünerek, kadınlarla ilgileniyordu. Böylece gece yarısı oldu, ölüm sessizliği iyice derinleşti. Charlotte çocuğun artık bir daha hayata dönmeyeceğini kabullenmişti, onu görmek istedi. Yünlü bezlerle temizce sarılıp sepete konmuş ölü beden kanepenin üzerinde, yanı başında duruyordu; sadece minik yüzü açıktaydı; güzeldi, huzur içinde yatıyordu.

Kaza köyde çabucak duyulmuş ve haberi hana kadar gelmişti. Binbaşı bildiği yollardan yokuşu çıkmış, evin çevresini turlarken ek binadan bir şey almak için dışarı çıkan hizmetkârlardan birini durdurup olayı ayrıntılarıyla öğrendikten sonra ona doktoru dışarı göndermesini söylemişti. Eski velinimetini karşısında gören doktor şaşırdı, ona son durum hakkında bilgi verdikten sonra Charlotte'yi onun gelişine hazırlamayı üstlendi. Sonra içeri girip imalarla dolu bir konuşma başlattı ve hayal gücünün elverdiğince konudan konuya geçerek nihayet Charlotte'ye dostunu hatırlattı. Onun o bildik ilgisini, ruh ve düşünceler yönünden duyduğu yakınlığı birazdan gerçekten hissedebilirdi. Charlotte dostunun kapıda beklediğini, her şeyden haberi olduğunu ve içeri kabul edilmek istediğini öğrenmişti.

Binbaşı içeri alındı; Charlotte onu acı bir gülümsemeyle karşıladı. Dostu karşısında durdu.

Beriki ölü bedeni gizleyen yeşil ipekli örtüyü kaldırdı ve Binbaşı bir mumun loş ışığında gördüğü kendi aksi karşısında dehşetini gizleyemedi. Charlotte ona bir sandalye gösterdi, böylece gece boyunca karşılıklı, sessizce oturdular. Ottilie hâlâ sakin bir şekilde Charlotte'nin dizlerinde yatıyordu, solukları düzenliydi, uyuyordu ya da uyuyormuş gibi görünüyordu.

Şafak söktü, ışıklar söndürüldü, iki dost sanki bunaltıcı bir rüyadan uyanmış gibiydi. Charlotte Binbaşı'ya bakıp oldukça sakin konuştu: "Açıklayın bana dostum, bu yas sahnesinde yer almak için nasıl bir kaderin takdiriyle buraya geldiniz?"

Binbaşı onun alçak sesle sorduğu soruya – sanki Ottilie'yi uyandırmak istemiyorlarmış gibi – yine aynı alçak sesle yanıt verdi: "Şimdi geride durup birtakım girişler yaparak, dikkatli adımlar atmanın yeri ve zamanı değil. Sizi öyle korkunç bir durumda buldum ki, buraya geliş nedenimin bir değeri kalmadı."

Bunun üzerine buraya gönderilme nedenini, onu yollayanın Eduard olduğunu, bunu bir bakıma kendi çıkarına gönüllü olarak üstlendiğini sakin ve basit bir dille, oldukça yumuşak, ama dürüst bir şekilde itiraf etti. Charlotte onu soğukkanlılıkla dinledi, duydukları karşısında ne şaşırmış ne de öfkeli görünüyordu.

Binbaşı sözlerini bitirince, Charlotte oldukça alçak sesle konuşmaya başladı, öyle ki, dostu duyabilmek için sandalyesini ona yaklaştırmak

zorunda kaldı. "Böyle bir durumla daha önce hiç karşılaşmadım, ama benzer durumlarda kendime hep şöyle demişimdir. 'Yarın nasıl olacak?' Birçok kişinin kaderinin şu anda elimde bulunduğunu elbette hissediyorum; yapacağım şeyi kuşku duymaksızın hemen söyleyeceğim. Boşanmayı kabul ediyorum. Buna çok daha önce karar vermem gerekti, tereddüt ettiğim, direndiğim için çocuğumu öldürdüm. Kaderin inatla gerçekleştirdiği bazı şeyler vardır. Aklın, erdemin, görevlerin ve kutsal olan her şeyin onun yoluna çıkması boşunadır; onun için bize doğru görünmeyip doğru olan şey gerçekleşecektir. Ne yaparsak yapalım, sonunda o bildiğini okur.

Ama ne diyorum ben! Aslında kader düşüncesizce davranıp karşı koyduğum kendi isteğimi, kendi dileğimi tekrar yoluna koymak istiyor. Ottilie ile Eduard'ı en uyumlu çift olarak gören ben değil miydim? Onları birbirlerine yakınlaştırmaya çalışmadım mı? Siz, dostum, bu planın sırdaşı olmadınız mı? O halde bir erkeğin inadını neden gerçek aşktan ayırt edemedim? Dostu olarak onu ve başka bir eşi mutlu etmek varken neden uzattığı eli tuttum? Şu uyuyan mutsuz varlığa bakın! Yarı ölüm uykusundan uyanıp kendine geleceği anı düşündükçe titriyorum. En hayret verici tesadüfün eseri olarak Eduard'dan çaldığı şeyin yerine ona olan aşkını koyma umudu, tesellisi olmaksızın nasıl yaşayabilir? Onu sevmiş olduğu tutku ve bağlılıkla Eduard'a kaybettiği her şeyi geri verebilir. Aşk sayesinde

her şeye katlanmak mümkün olabileceği gibi, aşk yine birçok şeyin yerini alabilir. Şu an beni düşünmemelisiniz.

Sessizce gidin, sevgili Binbaşı. Eduard'a boşanmak istediğimi, bu konuyu tamamen ona, size, Mittler'e bıraktığımı, gelecekteki durumumla ilgili her anlamda bir endişem olmadığını söyleyin. Bana getirilecek her kâğıdı imzalayacağım, ama benden katkıda bulunmam, düşünmem ve akıl vermem beklenmesin."

Binbaşı ayağa kalktı. Charlotte, Ottilie'nin üzerinden ona elini uzattı. Beriki bu sevgili eli dudaklarına bastırdı. "Peki, kendim için ne umut edebilirim?" diye alçak sesle fısıldadı.

"Bu yanıt için size borçlu kalayım," dedi Charlotte. "Mutsuz olacağımız bir suç işlemedik, ama birlikte mutlu olmayı da hak etmedik."

Binbaşı kalbinin derinliklerinde kaybedilen zavallı çocuğa üzülemeden Charlotte'ye isyan ederek evden ayrıldı. Herkesin mutluluğu için böyle bir kurban vermek ona gerekli görünüyordu. Ottilie'yi kucağında kendi çocuğuyla hayal etti. Bu Eduard'dan çaldığı şeyin yerine koyabileceği en kusursuz bedel olacaktı; kendini de kucağında kendisine ölüp gidenden daha fazla benzeme hakkına sahip bir çocukla hayal etti.

Hana geri dönüş yolunda kendini böylesine okşayıcı umutlara ve hayallere kaptırmış giderken mutlu haberi bir ateş işareti ya da silah sesiyle alamadığı için bütün gece açık havada kendisini beklemiş olan Eduard'la karşılaştı. Felaketin

haberini almıştı ve zavallı çocuğa acıyacağı yerde, o da bu olayı kendine tam anlamıyla itiraf etmek istemese de mutluluğu önündeki engelleri bir anda kaldıran bir ödün olarak görüyordu. Bu nedenle karısının kararını ona hemen bildiren Binbaşı'nın onu yönlendirmesine kolayca izin verdi. Buna göre önce köye, ardından küçük şehre geri dönecek, orada bir sonraki adımı düşünüp ona göre hareket edeceklerdi.

Charlotte Binbaşı gittikten sonra sadece birkaç dakika daha kendi düşüncelerine dalmış halde oturdu, çünkü hemen sonra Ottilie yerinde doğrularak dostuna şaşkın gözlerle baktı. Önce kucağından, sonra yerden kalkıp Charlotte'nin önünde dikildi.

"İkinci kez," –olağanüstü çocuk sözlerine zarif olduğu kadar karşı konulmaz bir ciddiyetle böyle başladı – "bu başıma ikinci kez geliyor. Bir keresinde bana insanların hayatlarında genellikle benzer şeylerle benzer şekilde ve hep önemli anlarda karşılaştığını söylemiştin. Artık bu düşünceyi doğru buluyorum; sana bir itirafta bulunmam gerek. Annemin ölümünden hemen sonra, henüz küçük bir çocukken küçük taburemi sana yaklaştırmıştım; sen şimdi olduğu gibi kanepede oturuyordun; başım dizlerinin üstündeydi. Uyumuyordum, uyanık da değildim; sadece uyukluyordum. Çevremde olup biten her şeyi, özellikle konuşmaları açıkça duyuyordum; ama yine de hareket edemiyor, konuşamıyordum, istemiş olsam bile kendimde olduğumu sezdire-

meyecek durumdaydım. O sırada bir hanım dostunla benim hakkımda konuşuyordun; dünyada zavallı bir kimsesiz olarak kaldığım için üzülüyordun; yardıma muhtaç olduğumu, talih yüzüme gülmediği takdirde nasıl sıkıntı çekebileceğimi anlatıyordun. Bunların hepsini kavrayabiliyordum, benimle ilgili dileklerin, benden beklediklerin belki de fazla katıydı. Kıt çocuk aklımla kendime kurallar koydum; ve bu kurallara göre yaşadım, beni sevdiğin, bana baktığın, beni evine aldığın dönemde her şeyi bu kurallara göre yaptım ve bu bir süre daha böyle devam etti.

Ama sonra kendi yolumdan çıktım, kurallarımı çiğnedim hatta bu duyguyu bile kaybettim ve yaşanan korkunç olaydan sonra içinde bulunduğum, ilkinden daha acınacak olan durumumu yine sen bana gösterdin. Kucağında yarı ölü halde sessizce yatarken kulağıma gelen sesini sanki başka bir dünyadan geliyormuş gibi dinledim; halimin nasıl göründüğünü duydum; bu beni ürpertti, ama yine ilkinde olduğu gibi bu kez de yarı uykulu halimle kendime yeni bir yol çizdim.

Daha önce olduğu gibi, şimdi de yine kararlıyım, bunu şimdi bilmelisin. Asla Eduard'ın olmayacağım! Tanrı nasıl bir suç işlediğimi görmem için korkunç bir şekilde gözlerimi açtı. Bunun cezasını çekmek istiyorum; hiç kimse beni kararımdan döndürmeyi aklına getirmesin! Sevgili, iyi kalpli dostum, tedbirlerini buna göre al. Binbaşı'yı geri çağır; ona hiçbir adım atılmayaca-

ğını yaz. O giderken hiçbir şekilde kıpırdayamadığım için nasıl da korktum. Yerimden fırlayıp haykırmak istedim; onu böyle çirkin umutlarla göndermeyecektin."

Charlotte Ottilie'nin içinde bulunduğu durumu görüyor, onu anlıyordu; ancak zamanla ve uyarılarla onu biraz etkileyebileceğini umuyordu. Ama geleceğe yönelik acıları hafifletici, umut verici birkaç kelime eder etmez, "Hayır!" diye bağırdı Ottilie isyanla, "beni etkilemeye, kandırmaya çalışmayın! Boşanmaya razı olduğunu öğrendiğim an aynı gölde işlediğim suçun cezasını çekerim!"

15.

Yakınların, dostların, aile bireylerinin mutlu, huzurlu yaşantısında olup bitenler ya da olacaklar hakkında konuşmak fazlasıyla yerinde ve gerekli olduğunda, bireyler niyetlerini, girişimlerini, uğraşlarını tekrar tekrar birbirleriyle paylaşırlarken karşılıklı fikir alışverişinde bulunmaksızın, hayatın tümüne karşı öğüt verir bir tavır takındıklarında, önemli anlarda insanın bir yabancının yardımına ve onayına her zamankinden fazla gerek duyacağı yerde her birey kendi içine kapanır, kendine göre davranır, çareleri birbirinden saklayarak kendine göre etki etmeye çalışır, ancak sadece sonuçlar, amaçlar, elde edilenler ortaya çıktığı zaman bunlara tekrar ortak olunur.

Yaşanan bunca olağanüstü ve üzücü olaydan sonra iki kadının üzerine de kendini iyi niyetli bir koruma duygusuyla ifade eden sessiz bir ciddiyet gelmişti. Charlotte çocuğu sessizlik içinde kiliseye göndermişti. Oğlu orada uğursuz bir felaketin ilk kurbanı olarak yatıyordu.

Charlotte elinden geldiğince hayata dönmeye çalıştı ve burada ilk bulduğu şey, onun yardımına ihtiyacı olan Ottilie oldu. Fark ettirmeden onunla kusursuz bir şekilde ilgilendi. Bu narin çocuğun Eduard'ı ne kadar sevdiğini biliyordu; kazadan önce yaşananları araştırmış, her ayrıntıyı kısmen Ottilie'nin kendisinden, kısmen de Binbaşı'nın mektuplarından öğrenmişti.

Ottilie kendi adına Charlotte'nin gündelik hayatını kolaylaştırıyordu. Ona karşı açık sözlüydü, konuşkandı, ama güncel olayların ya da yakın geçmişin konusu asla açılmıyordu. Genç kız sürekli tetikte olmuş, sürekli gözlem yapmış, çok şey öğrenmişti; şimdi bunlar su yüzüne çıkıyordu. Sohbet ediyor, birbirine böylesi yakışan bir çifti içinden hâlâ birlikte görmeyi uman Charlotte'yi oyalıyordu.

Ama Ottilie'de durum farklıydı. Dostunun yaşantısındaki sırrı keşfetmişti; artık eski baskılardan, hizmet duygusundan kurtulmuştu. Gösterdiği pişmanlıkla, verdiği kararla kendini her günahtan, her talihsizlikten bağımsızlaşmış hissediyordu. Artık kendine baskı yapmasına gerek yoktu; kalbinin derinliklerinde her şeyden tamamen vazgeçmek koşuluyla kendini affetmişti ve bu koşul gelecek için de kaçınılmazdı.

Zaman bir süre böyle akıp gitti; Charlotte ev ile parkın, göllerin, kayalar ile ağaç kümelerinin ikisi için de hüzünlü duyguları her gün yeniden uyandırdığını hissediyordu. Yer değiştirmenin gerekliliği açıkça kendini belli ediyordu, ama bunun nasıl olacağına karar vermek o kadar kolay değildi.

İki kadın birlikte mi kalmalıydı? Eduard'ın eski isteği, açıklamaları ve tehditleri bunu gerekli kılıyordu; ancak iki kadının tüm iyi niyetleriyle, tüm akılcılıklarıyla, tüm çabalarıyla birlikte böyle acı verici bir durumda yaşamaları nasıl görmezden gelinebilirdi? Birbirlerinden sakınarak sohbet ediyorlardı. Bazen konuşulan bir şey yarım yama-

lak anlaşılıyor, ama çoğu zaman bir ifade mantığın devreye girmediği yerde en azından duygu yoluyla yanlış algılanabiliyordu. Birbirlerini yaralamaktan korkuyorlardı; özellikle bu korku en başta yaralayıcıydı ve en başta yaralayan da yine bu korku oluyordu.

En kısa zamanda, en azından bir süreliğine yer değiştirmek, ayrı kalmak gündeme geldiğinde, Ottilie'nin nereye gideceğine dair eski soru tekrar karşılarına çıkıyordu. Daha önce söz konusu olan o büyük, zengin ailenin umut vaat eden kızlarına eşlik edip onunla ilgilenecek birini bulmak için gösterdiği çabalar boşa çıkmıştı. Hatta Barones son ziyaretinde ve yakın zamanda yazdığı mektuplarla Ottilie'yi oraya göndermesi için Charlotte'yi teşvik etmişti. Ancak Charlotte bu konuyu tekrar açtığında Ottilie büyük dünya dedikleri şeylerle karşılaşacağı bu yere gitmeyi üzerine basarak reddetti.

"Başka bir durumda susup gizlenmesi gereken şeyleri söylememe izin verin, sevgili Teyze, yoksa dar kafalı ve inatçı görünebilirim," dedi Ottilie, "görülmemiş bir felakete uğrayan insan suçsuz olduğu halde korkunç bir şekilde damgalanır. Çevresinde, onu gören herkeste bir tür korku uyandırır. Herkes ona yüklenmiş olan bu canavarlığı görmek ister; hem korkarlar hem de bunu merak ederler. Böylece bu canavarlığın yaşandığı ev ya da şehir oraya adım atan herkese korku salar. Bu yerde gün ışığı artık o kadar parlak olmaz, yıldızlar ışıltısını kaybeder.

İnsanların bu tür felaketler karşısındaki düşüncesizliklerini, aptalca sırnaşıklıklarını, görgüsüzce iyiliklerini bağışlamak ne zordur! Böyle konuştuğum için beni affedin; ama Luciane evinin odasında gizlenen o zavallı kızı dışarı çıkarıp onunla dostça ilgilendiğinde, son derece iyi niyetle onu oyuna, dansa zorladığında inanılmaz bir acı duydum. Zavallı çocuk gittikçe daha fazla korkup sonunda oradan kaçıp bayıldığında onu kucakladım, orada bulunanların hepsi korkmuştu, ama yine de talihsiz kızı heyecan ve merakla seyrediyordu, o zamanlar aynı kaderi paylaşacağım aklıma gelmemişti; ama o zamanki duygudaşlığım nasıl gerçek ve canlıysa bugün de hayatta. Şimdi merhametimi kendime kullanıp benzer durumlara fırsat vermemek için kendimi koruyabilirim."

"Ama sevgili çocuğum, insanların bakışlarından hiçbir yerde kaçınamazsın. Bu tür duyguları yaşamak için sığınacağımız manastırlarımız yok," dedi Charlotte.

"Yalnızlık sığınak değildir, sevgili Teyze," dedi Ottilie. "İşe yarayabileceğimiz en takdire değer sığınak etkin olduğumuz yerdir. Uğursuz kader bizi izlemeye bir kez karar vermişse, tüm bedeller, tüm yoksunluklar hiçbir şekilde ondan kaçınmamız için yeterli değildir. Başıboş bir halde dünyaya eğlence olacaksam, bu beni iğrendirir ve korkutur. Ama beni keyifle, yorulmadan görevimin başında çalışırken bulduklarında, o zaman herkesin bakışına katlanabilirim, çünkü tanrısal olandan utanmama gerek yoktur."

"Bu eğilimin seni yatılı okula geri döndürmeyecekse yanıldım demektir," dedi Charlotte.

"Evet," dedi Ottilie, "bunu inkâr etmiyorum; kendimiz en tuhaf şekilde eğitilmişken başkalarını alışılmış yollarla eğitmeyi kendime biçilmiş mutluluk verici bir kader olarak görüyorum. İnsanların büyük ahlaki felaketler yüzünden kendilerini çöle vurduklarını, oralarda bile hiçbir şekilde umdukları gibi gizli, saklı kalamadıklarını tarihte görmüyor muyuz? Yoldan çıkmışları doğru yola getirmek için dünyaya geri çağrılırlar; hayatın yanlış yollarını bu sırra ermiş olanlardan başka kim bilebilir! Mutsuzlara destek olmak için çağrılırlar, bunu bir dünyevi felaketle daha karşılaşamayacak olanlardan başka kim yapabilir!"

"Kendine tuhaf bir kader biçiyorsun," dedi Charlotte. "Sana karşı çıkmak istemiyorum; umduğum gibi, kısa süreliğine olursa, bu mümkün."

"Bu deneyimi yaşamama izin verdiğiniz için size çok teşekkür ederim. Kendimi fazla övmek istemiyorum, ama böyle başarılı olacağım. Kendimi, sonradan deneyimlemek zorunda kaldıklarımın yanında öylesine küçük ve önemsiz kalan sınavları geçtiğim yerde hatırlamak istiyorum. Genç fidanların utangaçlığını izlerken ne kadar mutlu olacağım, onların çocukça acılarına gülümseyecek, ellerinden yavaşça tutup o küçük şaşkınlıklarının tümünden çıkaracağım. Mutlu insan mutlu olanları yönetmeye elverişli değildir; aldıkça daima kendinden ve başkalarından daha

fazlasını talep etmek insanın doğasında vardır. Ancak kendini iyileştirmiş mutsuz kişi kendisinin ve başkalarının duygularını beslemeyi, ölçülü bir iyiliğin de keyifle tadına varılacağını bilir."

Charlotte son olarak biraz daha düşündükten sonra, "Bu niyetlerine karşı bana son derece önemli görünen bir itirazda bulunmama izin ver," dedi. "Burada sadece sen değil, bir üçüncü kişi daha söz konusu. Anlayışlı, iyi niyetli, dindar öğretmenin düşüncelerinden haberin var; yürüyeceğin yolda onun için günden güne daha değerli ve vazgeçilmez olacaksın. Şimdiki duygularıyla sensiz yaşamak istemediğinden, bir kez senin yardımlarına alıştığı takdirde gelecekte işini sen olmadan yürütemeyecektir. İlk başta ona yardımcı olacaksın, ama sonra bu yüzden ona acı çektireceksin."

"Kader bana pek hoş görülü davranmadı," dedi Ottilie, "beni sevecek olan kişi de belki benden daha iyisini beklemeyecektir. Öğretmen eğer anlayışlı ve iyi bir dostsa, ki umarım öyledir, o zaman o da benimle olan ilişkisinde temiz hislerle hareket edecektir; bana baktığında göreceği şey, korkunç bir felaketi ancak kendini Tanrıya, etrafımızı görünmez bir şekilde saran, bizi zorlayan, kötü güçlere karşı koruyan yüce varlığa adayarak telafi edebilecek bir kişi olacaktır."

Charlotte sevgili çocuğun böylesine içtenlikle ifade ettiği şeylerin hepsini sessizce düşünmeye koyuldu. Hissettirmeden de olsa, Ottilie'nin Eduard'la yakınlaşmasının mümkün olup olama-

yacağını çeşitli açılardan araştırıyordu; ama en hafif ima, en az umut, en küçük şüphe Ottilie'yi derinden yaralıyormuş gibiydi, evet, bir keresinde bununla başa çıkamayınca kesin bir dille ifade etmişti.

Charlotte, "Eduard'dan vazgeçme kararın böylesine değişmez ve kesinse, o zaman onu tekrar görme tehlikesinden kendini korumalısın," diye karşılık verdi, "Sevdiklerimizden uzaktayken onlara duyduğumuz eğilim ne kadar coşkuluysa, dışa yönelik tutkumuzun şiddetini içimize döndürerek kendimize bir o kadar hâkim olabiliriz; ama vazgeçebildiğimizi sandığımız kişi tekrar vazgeçemeyeceğimiz bir şekilde ansızın karşımıza çıktığında bu yanılgıdan ne çabuk, ne hızlı sıyrılıveririz. Şu anki durumunda en uygun gördüğün şeyi yap; kendini yokla, evet, en iyisi, şu anki kararını değiştir: ama bunu özgür iradenle, içinden gelerek yap. Kendini daha önce kaldığın durumlara rastgele, sürpriz bir şekilde kaptırma; o zaman ruhunda dayanılmaz bir çelişki oluşur. Dediğim gibi, bu adımı atmadan, benden ayrılıp seni kim bilir hangi yöne götürecek olan yeni bir hayata başlamadan önce Eduard'dan tüm gelecek zamanlarda gerçekten vazgeçip geçemeyeceğini bir kez daha düşün. Ama bunda kesin kararlıysan, o zaman onunla bir ilişkiye girmeyeceğine, seni arayıp bulduğu, seni zorladığı takdirde bile onunla konuşmayacağına dair bir anlaşma yapalım." Ottilie bir an bile düşünmeksizin kendine çoktan vermiş olduğu sözü Charlotte'ye de vermişti.

Ama Eduard'ın Ottilie'den ancak evden, kendisinden ayrılmadığı sürece vazgeçebileceğine dair verdiği gözdağı Charlotte'nin ruhunu sıkmaya devam ediyordu. Gerçi o zamandan bu yana koşullar öylesine değişmiş, öyle çok olay yaşanmıştı ki, Eduard'ın o zaman zorla verdirdiği sözün bunu izleyen olaylar karşısında bir geçerliliği kalmamıştı; ama yine de onu en uzak anlamda üzebilecek bir şey yapmaya ne cesareti ne de niyeti vardı, bu nedenle Mittler Eduard'ın bu konudaki düşüncelerini öğrenmeliydi.

Mittler çocuğun ölümünden sonra kısa süreli de olsa Charlotte'yi sık sık ziyaret etmişti. Eşlerin tekrar bir araya gelmesini fazlasıyla imkânsız kılan bu kaza onu son derece etkilemişti; ama daima kendi düşünce tarzına göre umut eden ve çaba gösteren adam Ottilie'nin verdiği karara için için seviniyordu. Acıları azaltarak geçip giden zamana güveniyor, eşlerin hâlâ birbirine bağlı olduğunu düşünüyor ve bu tutkulu coşkuları kan kocanın arasındaki sevgi ve sadakat için bir sınav olarak görüyordu.

Charlotte Ottilie'nin açıklamalarını daha ilk başta hemen Binbaşı'ya yazıyla bildirmiş, Eduard'ın şimdilik hiçbir adım atmamasını, sakin hareket edilmesini, güzel çocuğun ruhu tekrar iyileşene dek beklemesini ısrarla rica etmişti. Yine daha sonraki olaylarla ve düşüncelerle ilgili gerekli olanları paylaşmıştı, artık Eduard'ı değişen durumlara hazırlamakla ilgili zor görevi kuşkusuz Mittler üstlenecekti. Ama henüz gerçekle-

şecek olana razı gelmektense, gerçekleşmiş olanın daha çabuk kabullenildiğini çok iyi bilen Mittler, Ottilie'yi yatılı okula derhal göndermenin en iyisi olacağı konusunda Charlotte'yi ikna etti.

Bu nedenle Mittler gider gitmez yolculuk hazırlıklarına başlandı. Ottilie eşyalarını topladı, ama Charlotte onun ne o güzel bavulu ne de içindeki herhangi bir eşyayı aldığını gördü. Bir şey söylemeyip sessiz çocuğu yalnız bıraktı. Yolculuk günü gelip çatmıştı; Charlotte'nin arabası Ottilie'yi ilk gün bildikleri bir konaklama yerine, ertesi gün yatılı okula kadar götürecekti; Nanny ona eşlik edecek ve hizmetçisi olarak kalacaktı. Coşkulu kız çocuğun ölümünden hemen sonra Ottilie'nin yanına geri dönmüştü, her zamanki huyu ve eğilimi gereği yine ona bağlanmıştı, evet, eğlendirici konuşkanlığıyla o zamana dek ihmal ettiklerini tekrar yoluna koymak, kendini tamamen sevgili hanımına adamak ister gibiydi. Doğduğu yerden şimdiye kadar hiç dışarı çıkmamış olduğundan, Ottilie'yle birlikte seyahat edeceği, yabancı yerler göreceği için sevinçten kendini tamamen kaybetmişti, bu nedenle sevincini ilan etmek, ailesiyle, akrabalarıyla vedalaşmak üzere köye koştu. Ama bir talihsizlik eseri kızamıklı birini odasında ziyaret etmiş ve hastalık çabucak ona da bulaşmıştı. Seyahati ertelemek istemiyorlardı, Ottilie bu konuda ısrar etmişti; aynı yoldan daha önce gitmişti ve mola vereceği konaklama yerinin sahiplerini tanıyordu; onu götürecek olan malikânenin arabacısıydı; endişe edilecek bir durum yoktu.

Charlotte karşı koymadı; o da düşüncelerinde bu atmosferden bir an önce çıkmak için acele ediyordu, sadece Ottilie'nin malikânede kaldığı odayı tıpkı Yüzbaşı gelmeden önceki haliyle Eduard için hazırlamak istiyordu. Eski mutluluğa tekrar kavuşma umudu insanın içinde tekrar tekrar alevlenir, Charlotte de bu tür umutlara meyilliydi, buna ihtiyacı vardı.

16.

Mittler Eduard'la konuyla ilgili konuşmak üzere geldiğinde onu yalnız buldu, başını sağ eline yaslamış, kolunu masanın üstüne dayamıştı. Ağrısı varmış gibiydi. "Yine başınız mı tuttu?" diye sordu Mittler. "Evet, bana eziyet ediyor," dedi beriki, "yine de bundan nefret edemem, çünkü bana Ottilie'yi hatırlatıyor. Belki şimdi onun da başı ağrıyordur, sol koluna yaslanmıştır ve benden daha fazla ağrı çekiyordur, diye düşünüyorum. Ben neden onun gibi katlanmayayım? Bu ağrılar bana iyi geliyor, hatta neredeyse bunu arzulayacağım; çünkü diğer üstünlükleriyle birlikte sabrının tasavvuru ancak o zaman güçlü, belirgin ve canlı bir şekilde gözümün önüne geliyor; tüm büyük özellikleri ancak acı çekerken, o acıya katlanmak için gerekli olduklarında tam anlamıyla hissedebiliriz,."

Mittler dostunu bu derece teslim olmuş durumda görünce getirdiği haberi vermekten geri kalmadı, ancak bunu kademeli olarak yaptı, fikrin kadınlardan nasıl çıktığını, niyet olarak nasıl geliştiğini tarih sırasına göre anlattı. Eduard neredeyse hiçbir şey söylememişti. Ağzından çıkan birkaç söze bakılırsa, sanki her şeyi onlara bırakmıştı; o an çektiği acı içinde her şeye karşı ilgisini yitirmiş gibiydi.

Yalnız kalır kalmaz ayağa kalkıp odanın içinde aşağı yukarı yürümeye başladı. Artık ağrısını

hissetmiyordu, tamamen kendi dışındaki şeylere odaklanmıştı. Henüz Mittler konuşurken sevgilisini hayalinde canlandırmıştı. Ottilie'yi çok iyi bildiği yollarda yalnız ya da yalnızmış gibi görüyordu, sonra odalarında birçok kez kalmış olduğu, tanıdık bir handa hayal ediyordu; düşünüyor, ölçüp biçiyor ya da daha çok düşünüyordu, ölçüp biçmiyordu, sadece arzu ediyor, istiyordu. Onu görmeli, onunla konuşmalıydı. Ne için olduğu, nedeni, bundan ne sonuç çıkacağı önemli değildi. Karşı koymadı, buna zorunluydu.

Güvenilir uşağı Ottilie'nin hangi gün ve saat yola çıkacağını çabucak araştırdı. Sabah oluyordu; Eduard yanında eşlik eden biri olmaksızın atla Ottilie'nin geceleyeceği yere gitmekte tereddüt etmedi. Hana oldukça erken ulaştı; şaşırmış olan hancı kadın onu sevinçle karşıladı; ailece mutluluklarını Eduard'a borçluydular. Asker olarak oldukça cesur davranan oğlunun tek başına gerçekleştirdiği bir kahramanlığı generallerin önünde hararetle vurgulayarak ve kötü niyetli bazı kişilerin engellerini aşarak bir onur madalyası almasını sağlamıştı. Kadın Eduard'ı hoşnut etmek için ne yapacağını bilemiyordu. Hemen aynı zamanda vestiyer ve kiler görevi gören temizlik odasını olabildiğince toparladı, ama Eduard ona burada gecelemek üzere bir genç kadının geleceğini bildirdi ve koridorun sonundaki odalardan birini geçici olarak hazırlamasını istedi. Durum hancı kadına biraz gizemli görünmüştü, oldukça ilgili ve faal görünen velinimeti-

nin hoşuna gidecek bir şeyler yapmak onu sevindirdi. Eduard akşama kadar geçmek bilmeyen zamanı ne duygularla geçirmişti! Onu göreceği odanın her yerini gözden geçirdi; bir evi andıran olağandışılığıyla oda gözüne sevimli bir yer olarak göründü. Neler düşünmemişti ki; acaba Ottilie'ye sürpriz mi yapmalıydı, yoksa onu önce buna hazırlamalı mıydı! Sonunda ikincisi baskın geldi; oturup yazmaya başladı. Ottilie önce bu mektubu okumalıydı.

Eduard'dan Ottilie'ye

"Sevgilim, sen bu mektubu okurken yakınında olacağım. Korkmamalısın; benden korkacak bir şeyin yok. Sana baskı yapmayacağım. Sen izin vermedikçe seni görmeyeceğim.

Önce kendi durumunu, benimkini düşün. Kararlı bir adım atmak niyetinde olmadığın için sana teşekkür ederim; ama bu da yeterince anlamlı. Bunu yapma! Burada, yol ayrımı olan bu yerde bir daha düşün; benim olabilir misin? Benim olmak istiyor musun? Ah, hepimize ne büyülük iyilik edersin, en çok da bana.

Seni tekrar görmeme, sevinçle görmeme izin ver. Bu güzel soruyu sözlü sormama izin ver ve sen de güzel sözlerinle yanıtla. Göğsümün üzerinde, Ottilie! Burada, bazen başını yasladığın ve her zaman ait olduğun yerde!"

Mektubu yazarken bunca özlemini çektiği varlığın yaklaşmakta olduğu, çok geçmeden karşısında olacağı duygusuna kapıldı. Bu kapıdan içeri girecek, bu mektubu okuyacak, bunca zamandır özlediğim o bildik haliyle bu kez gerçekten karşımda duracak. Acaba hâlâ eskisi gibi mi? Görüntüsü, düşünceleri değişmiş midir? Kalem hâlâ elindeydi, düşündüklerini yazmak istedi; ama araba avluya girmişti. Mektubun altına çabucak iki satır daha ekledi: "Geldiğini duyuyorum. Şimdilik hoşçakal!"

Mektubu katlayıp üzerini yazdı; mühürlemeye zaman kalmamıştı. Odadan fırlayıp koridorun ucundaki kendi odasına koştu, ama aynı anda saatiyle mühür kutusunu masada bıraktığını hatırladı. Ottilie içeri girdiğinde göreceği ilk şey bunlar olmamalıydı; tekrar yerinden fırladı ve neyse ki masadakileri zamanında alabildi. Holden odayı yeni gelen konuğa göstermek üzere yaklaşan hancı kadının sesini duydu. Aceleyle kapıya koştu, ama kapı kapanmıştı. İçeri girerken anahtarı düşürmüş, kapı kapanınca içeriden kilitlenmişti; dışarı çıkması olanaksızdı. Kapıya şiddetle yüklendi, ama açamadı. Ah, bir ruh gibi aralıktan süzülmeyi ne kadar istiyordu! Boşunaydı! Kapının eşiğinde durup yüzünü gizledi. Ottilie odaya girdi, hancı kadın Eduard'ı görünce geri çekildi. Artık Ottilie'den de kendini gizleyemezdi. Yüzünü ona döndü, böylece iki sevgili bir kez daha tuhaf bir şekilde karşı karşıya gelmiş oldu. Ottilie ileriye ya da geriye doğru adım atmaksızın ona sakin,

ciddi bir bakışla baktı, ama Eduard ona yaklaşmaya yeltenince masaya doğru birkaç adım geriledi. Eduard da bu kez geri çekildi. "Ottilie!" dedi haykırırcasına, "bu korkunç sessizliği bozmama izin ver! Artık karşı karşıya duran iki gölge mi olduk? Ama her şeyden önce dinle! Beni hemen, şimdi burada bulman bir tesadüf. Yanında seni buna hazırlaması gereken bir mektup duruyor. Oku, rica ediyorum, oku onu! Sonra ne yapabilirsen ona karar ver!"

Ottilie mektuba doğru baktı, biraz duraksadıktan sonra eline aldı, zarfı açıp okudu. Yüz ifadesinde hiçbir değişiklik olmaksızın mektubu masaya koyup hafifçe itti; sonra avuçlarını açtığı ellerini yukarı kaldırdı, hafifçe öne eğilerek göğsüne bastırdı ve karşısındaki ısrarlı sevgiliye tüm istek ya da arzularından vazgeçmek zorunda kalacağı bir bakışla baktı. Bu hareket Eduard'ın kalbini parçalamıştı. Bu bakışa, Ottilie'nin bu duruşuna dayanamıyordu. Israr ettiği takdirde Ottilie diz çökecekmiş gibi duruyordu. Çaresizlik içinde kapıya gitti ve hancı kadını yalnız kalan genç kızın yanına gönderdi.

Eduard giriş holünde bir aşağı bir yukarı yürüyordu. Gece olmuştu, odada sessizlik hüküm sürüyordu. Hancı kadın nihayet Ottilie'nin odasından çıkıp anahtarı kilidin üstünden çekti. İyi kalpli kadın üzülmüş, sıkılmıştı, ne yapacağını bilmiyordu. Son olarak gitmeden önce anahtarı Eduard'a vermek istedi, ama beriki bunu reddetti. Kadın ışığı açık bırakıp uzaklaştı.

Eduard derin bir üzüntü içinde kendini Ottilie'nin kapı eşiğine atıp orayı gözyaşlarıyla ıslattı. İki sevgili şimdiye kadar birbirine bu kadar yakın, bu kadar acı içinde bir gece geçirmemişti.

Sabah oldu; arabacı atları hazırladı, hancı kadın Ottilie'nin kapısını açıp odaya girdiğinde genç kızı giysileriyle uyumuş halde buldu, tekrar dışarı çıkıp ilgili bir gülümsemeyle Eduard'a işaret etti. İkisi birlikte uyuyan kızın önünde durup onu izledi; ama Eduard buna bile katlanacak durumda değildi. Hancı kadın uyuyan çocuğu uyandırmaya cesaret edemeyip karşısına oturdu. Nihayet Ottilie güzel gözlerini açıp ayakları üzerinde doğruldu. Kahvaltıyı reddetti. Bu kez Eduard onun karşısına geçti. Kararını bildireceği bir tek kelime etmesi için ona yalvardı. Söyleyeceği her şeyi kabul edeceğine yemin etti, ama Ottilie sustu. Eduard ona ait olmak isteyip istemediğini sevgi dolu bir sesle ve ısrarla bir kez daha sordu. Ottilie yere indirdiği gözleriyle başını yumuşak bir hareketle hayır anlamında iki yana sallarken ne kadar sevimliydi! Eduard ona yatılı okula gitmek isteyip istemediğini sordu. Genç kız başıyla buna da hayır yanıtını verdi. Ama onu Charlotte'ye geri götürüp götüremeyeceğini sorunca sakin ve korkusuzca başını evet anlamında salladı. Eduard arabacıya emir vermek üzere pencereye koştu; ama hemen ardından Ottilie şimşek hızıyla odadan çıkıp merdivenleri indi ve kendini arabaya attı. Arabacı malikâneye doğru yola çıktı; Eduard atıyla onları biraz uzaktan izledi.

17.

Charlotte Ottilie'nin arabayla, ardından Eduard'ın atla aynı anda malikânenin avlusuna girdiğini görünce nasıl da şaşırmıştı. Hemen kapıya koştu. Arabadan inen Ottilie Eduard'la birlikte ona doğru yaklaştı. Genç kız coşkulu bir hareketle karı kocanın ellerinden tutup onları sıkıca birleştirdi ve hemen ardından odasına koştu. Eduard gözyaşları içinde Charlotte'nin boynuna atıldı; bir şey açıklayacak durumda değildi, sadece kendisine sabır göstermesini, Ottilie'ye destek olmasını, ona yardım etmesini rica etti. Charlotte Ottilie'nin odasına koştu; içeri girdiğinde ürperdi; eşyalar toplanmıştı, oda sadece dört duvardan ibaretti. Öylesine kocaman ve sevimsizdi. İçindeki tüm eşya taşınmıştı, sadece nereye koyacaklarını bilemedikleri için küçük bavulu odanın ortasında bırakmışlardı. Ottilie yerdeydi, başını ve kollarını bavulun üstüne koymuştu. Charlotte neler olduğunu sormaya çabaladıysa da bir yanıt alamadı.

Elinde içecekle gelen kızı onun yanında bırakıp Eduard'a koştu. Onu salonda buldu; yine ondan da bir şey öğrenememişti. Kocası önünde diz çöküp ellerini gözyaşlarıyla yıkadı, sonra odasına kaçtı. Charlotte ardından gitmek istediğinde oda hizmetkârıyla karşılaştı, adam bildiği kadarıyla durumu ona açıkladı. Charlotte geri kalanıyla ilgili fikir yürüterek bir sonuca ulaştı ve karar-

lılıkla o an yapılması gerekenlere girişti. Ottilie'nin odası hemen eski haline getirildi. Eduard her şeyi son kâğıdına dek bıraktığı gibi buldu.

Üçü tekrar bir araya gelmiş gibiydi, ama Ottilie susmaya devam ediyor, Eduard ise kendinde eksikmiş gibi görünen sabrı karısından istemekten başka bir şey yapamıyordu. Charlotte Mittler'e ve Binbaşı'ya bir ulak gönderdi. İlki bulunamamış, diğeri hemen gelmişti. Eduard ona içini döktü, en küçük ayrıntıya varana dek her şeyi anlattı, Charlotte de böylece neler olduğunu, durumun nasıl değiştiğini ve kalpleri böylesine coşturan olayı öğrenmiş oldu.

Kocasıyla içtenlikle konuştu. Tek ricası, şu anda çocuğun üzerine fazla gidilmemesi gerektiğiydi. Eduard karısının sevgisini, anlayışını takdir ediyor, ne kadar değerli olduğunu biliyordu; ama Ottilie'ye duyduğu eğilim onu tamamen ele geçirmişti. Charlotte onu umutlandırıyor, boşanmayı kabul edeceğine dair söz veriyordu. Ama Eduard buna güvenmiyordu; öylesine hastaydı ki umudu ve inancı dönüşümlü olarak onu terk ediyordu; Binbaşı'yla evlenmesi için Charlotte'yi sıkıştırıyordu; çılgın bir öfkeye kapılmıştı. Charlotte onu yatıştırmak, alıkoymak için ne derse yapıyordu. Binbaşı'ya, Ottilie Eduard'la birleşmek istediği takdirde kendisiyle evleneceğini söylemişti, ama bir şartı vardı. O ve Eduard kısa süreliğine bir seyahate çıkmalıydılar. Binbaşı'nın sarayla ilgili yurt dışında halletmesi gereken bir görevi vardı,

Eduard ona eşlik edeceğine söz verdi. Hemen hazırlıklara başlandı ve bu girişim en azından ortalığı bir ölçüde yatıştırdı.

Bu arada suskunluğunda hâlâ ısrar eden Ottilie'nin neredeyse hiçbir şey yiyip içmediği fark ediliyordu. Üstüne varıldığında korktuğu için kendi haline bırakılmıştı. Çünkü çoğumuzun zayıflığı iyiliği için de olsa, birinin acı çektiğini görmek istemeyişimiz değil midir? Charlotte tüm çarelere başvurarak düşündükten sonra aklına Ottilie'nin üzerinde fazlasıyla etkisi olan, Ottilie'nin beklenmedik gecikmesi nedeniyle kendisini dostça ifade edip bir yanıt alamayan yatılı okuldaki öğretmeni çağırmak geldi.

Ottilie'ye sürpriz olmaması için bu niyetten kendisine söz edildi, ama genç kız razı olmamış gibiydi; düşünmeye başlamıştı; sonunda bir karara varmış olacak ki, odasına koştu ve biraraya gelen dostlarına akşam olmadan önce aşağıdaki mektubu yazdı.

Ottilie'den dostlarına

"Sevgili dostlarım, kendiliğinden anlaşılan şeyi neden açıkça söylemem gerekiyor? Yolumdan çıktım ve tekrar giremiyorum. Üzerimde güç kazanan düşmanca bir iblis, kendi içimde tekrar uyum bulmuş olsam bile sanki beni dıştan engelliyor.

Eduard'dan vazgeçmek, ondan uzaklaşmakla ilgili kararımda son derece samimiydim. Onunla tekrar karşılaşmamayı umu-

yordum. Ama başka türlü oldu; kendi istemeden önüme çıktı. Onunla hiçbir şekilde konuşmamaya dair verdiğim sözü belki de fazlasıyla harfi harfine yerine getirdim. O anki duygularımın ve vicdanımın sesini dinleyerek dostumun karşısında sustum, artık söyleyecek hiçbir şeyim yok. Keşişlerin düşünüp taşınarak ettiği tarikat yeminini duygularıma kapılarak, belki de korkudan, tesadüfen etmiş bulundum. Kalbim emrettiği sürece bunu sürdürmeme izin verin. Araya başkalarını koymayın! Konuşmam için, gereğinden fazla yiyip içmem için beni zorlamayın. Hoşgörüyle, sabırla bu dönemi atlatmama yardımcı olun. Gencim, gençlik beklenmedik bir zamanda her şeyi düzeltir. Aranızda bulunmama katlanın, sevginizle beni sevindirin, sohbetlerinizle bilgilendirin; ama beni bana bırakın!"

Binbaşı'nın işi uzadığı için erkekler hazırlıkları çoktan bitmiş olan yolculuğa çıkamamıştı. Eduard buna ne kadar sevinmişti! Şimdi Ottilie'nin mektubuyla yeniden heyecanlanmış, teselli edici, umut veren sözleriyle cesaret bulup evde kalmayı kendine hak görerek ansızın bir yere ayrılmayacağını açıklamıştı. "Kaybetme tehlikesi olsa bile hâlâ sahip olduğumuz en vazgeçilmez, en gerekli şeyi bile bile, düşüncesizce bir kenara atmak ne kadar aptalca!" diye bağırdı, "Peki, bu ne demek? İnsanın sadece isteyebilecekmiş, seçebilecekmiş gibi görünmesi. Ben de böyle bir

kibre kapılarak sırf kaçınılmaz olan son vade tarafından karar vermeye zorlanmamak için kendimi dostlarımdan saatlerce, günlerce erken ne çok ayrı tuttum. Neden uzaklaşacakmışım? O zaten benden uzakta değil mi? Elini tutamıyor, onu kalbime bastıramıyorum; hatta bunu düşünmem bile yasak, bu beni ürpertiyor. O benden ayrılmadı, kendini ortadan kaldırdı."

Eduard istediği gibi, olması gerektiği gibi evde kaldı. Ama Ottilie'yle birlikte olduğu zamanlarda bulduğu huzur hiçbir şeye benzemiyordu. Ottilie de aynı duygularla yaşıyordu; o da kendini bu kutsal gereklilikten kurtaramıyordu. Eskiden olduğu gibi birbirlerine karşı tanımlanamayan, neredeyse büyülü bir çekim hissediyorlardı. Aynı çatı altında yaşıyorlardı; ama birbirlerini düşünmeden de, başka şeylerle ilgilenirken, topluluklar içinde oradan oraya savrulurken bile birbirlerine yaklaşıyorlardı. Bir salonda bulunduklarında bir araya gelip yan yana oturmaları uzun sürmüyordu. Sadece yakın olmak onları bütünüyle sakinleştiriyordu ve bu yakınlık onlara yetiyordu; ne bir bakış, ne bir söz, ne bir hareket ne de dokunmak gerekliydi, sadece bu saf birliktelik yeterliydi. O zaman iki ayrı insan değil, kendiyle, dünyayla barışık, bilinçsiz ve mutlak bir huzur içinde yaşayan tek Bir İnsan oluyorlardı. Evet, ikisinden birini evin en uzak köşesinde sıkıca tutsalar, diğeri yavaş yavaş, kendiliğinden, amaçsızca ona doğru gidecekti. Yaşam onlar için çözümünü sadece birbirlerinde buldukları bir bilmeceydi.

Ottilie artık oldukça keyifli ve sakindi, bu yüzden artık onunla ilgili endişe edilmiyordu. Topluluklara daha fazla katılır olmuştu, sadece yemeklerini yalnız yemek istediğini bildirmişti. Nanny'den başka hiç kimse ona hizmet etmiyordu.

Her insanın karşılaşmaya alışkın olduğu şey kendini sanıldığından daha fazla tekrarlar, çünkü yaradılışı bunun için ona bir sonraki adımı attırır. Karakter, bireysellik, eğilim, yönelim, yöre, çevre ve alışkanlıklar hep birlikte bir bütün oluştururlar; içinde her insan kendini rahat ve huzurlu hissettiği bir elementin, bir atmosferin içinde yüzer gibidir. Böylece değişkenliklerinden fazlasıyla şikâyet edilmiş olan insanların yıllar sonra hiç değişmediğini, iç ve dış uyarılara karşı aynı kaldıklarını şaşkınlıkla görürüz.

Dostlarımızın günlük yaşantısında da neredeyse her şey eskisi gibi sürüp gidiyordu. Ottilie yardımsever varlığını bazı iyiliklerde bulunarak hâlâ sessizce ifade ediyordu; böylece herkes kendi tarzına göre yaşıyordu. Evdeki yaşantı bu şekilde kendini eski yaşamın bir yansıması gibi gösteriyordu ve her şeyin eskisi gibi olduğu sanrısı bu nedenle hoş görülebilirdi.

İlkbahar günleri gibi uzun geçen sonbahar günleri evdekileri açık havadan eve geri dönmeye çağırıyordu. Bu mevsime özgü meyvelerin ve çiçeklerin güzel görüntüsü insanı bir önceki ilkbahardan sonraki sonbahar olduğuna inandırıyordu; aradaki zaman ise unutulup gitmişti.

Çünkü şimdi o ilk günlerde ekilmiş çiçekler açıyor, o zaman çiçek açmış olan ağaçlar meyve veriyordu.

Binbaşı ara sıra gidip geliyordu, Mittler de sık uğramaya başlamıştı. Akşam toplantıları çoğunlukla düzenli yapılıyordu. Eduard her zamankinden çok daha iyi, coşkulu ve duygulu okuyordu hatta daha neşeli bile denebilirdi. Sanki neşesiyle olduğu kadar duygularıyla da Ottilie'nin donukluğunu tekrar canlandırmak, suskunluğunu çözmek ister gibiydi. Yine eskisi gibi onun kitabı görebileceği şekilde oturuyordu, o bakmadığında, kelimelerini gözleriyle izlediğinden emin olamadığında dikkati dağılıyor, huzursuzlanıyordu.

Arada yaşanan bütün tatsız, kötü olaylar unutulmuştu. Hiç kimse diğerine karşı art niyet beslemiyordu; her tür acı silinip gitmişti. Charlotte piyano çalarken Binbaşı'nın kemanıyla ona eşlik etmesi gibi Eduard'ın flütü de yine eskisi gibi Ottilie'nin çaldığı telli çalgıyla buluşuyordu. Böylece bir yıl önce kutlanmamış olan Eduard'ın doğum günü yaklaşmıştı. Bu kez şenlik yapılmadan, dostlar arasında huzur içinde, sessizce kutlanacaktı. Kâh üstü kapalı, kâh açıkça konuşularak bu şekilde anlaşmaya varılmıştı. Ama o gün yaklaştıkça Ottilie'nin kutlama hevesi açıkça fark edilmekten çok, hissedilmeye başlamıştı. Sık sık bahçedeki çiçekleri inceler gibiydi, bahçıvana özellikle o yıl fazlasıyla çiçek açmış olan her tür yaz bitkisini korumaya alıp dallarında bırakmasını işaretle anlatmıştı.

18.

Ancak dostların sessiz bir dikkatle gözledikleri en anlamlı şey, Ottilie'nin bavulu ilk kez açması ve içinden çeşitli şeyler seçip bir tek elbiseye bütünüyle yetecek kadar kumaş kesmesi olmuştu. Geri kalanları Nanny'nin yardımıyla tekrar bavula koymak istediyse de bunu güçlükle yapabildi; içinden bir kısmı çıkarıldığı halde her yanı dolmuştu. Açgözlü küçük kız özellikle elbiseye gerekli diğer küçük aksesuarların tamamlandığını gördüğünden, eşyalara bakmaya doyamıyordu. Geride daha ayakkabılar, çoraplar, işlemeli çorap bağları, eldivenler ve bunun gibi birçok şey kalmıştı. Ottilie'ye bunlardan biraz kendisine hediye etmesini rica etti. Beriki buna razı olmadı, ama hemen bir komodinin çekmecesini çekerek içinden seçmesi için çocuğa izin verdi. Nanny hemen görgüsüzce çekmeceye atıldı ve ganimetiyle birlikte sevincini evdekilere ilan edip göstermek üzere dışarı fırladı.

Ottilie sonunda her şeyi düzenli bir şekilde tekrar bavula yerleştirmeyi başarmıştı; sonra kapağa yerleştirilmiş gizli bir gözü açtı. Eduard'ın küçük notlarını ve mektuplarını, eski gezintilerinden anı olarak sakladığı çiçek demetlerini, sevgilisinin bir saç buklesini ve bunun gibi şeyleri bu gözde saklıyordu. Buraya bir şey daha koyup –bu babasının resmiydi– gözü ve bavulun kapağını kapattı, altından yapılmış narin anahtarını tekrar boynuna astı.

Bu arada dostların kalbinde bazı umutlar canlanmaya başlamıştı. Charlotte Ottilie'nin doğum gününde tekrar konuşmaya başlayacağından emindi; çünkü şimdiye kadar gizli birtakım şeylerle uğraşıyor, sevgilisinden güzel ve hoşa gidecek bir şeyler saklayanların neşesi ve hoşnutluğu içinde gülümsüyordu. Ama hiç kimse bazı saatlerin Ottilie'yi oldukça zayıf düşürdüğünü, ortada göründüğü zamanlarda ancak iradesinin gücüyle ayakta durabildiğini bilmiyordu.

Mittler bu dönemde sık sık görünür olmuş, evde her zamankinden fazla zaman geçirmeye başlamıştı. İnatçı adam demirin tavında dövüleceği belli bir zamanın olduğunu çok iyi biliyordu. Ottilie'nin suskunluğunu ve direnişini kendi yararına görüyordu. Şimdiye kadar boşanma konusunda bir adım atılmamıştı; bu iyi kalpli kızın kaderini daha uygun bir şekilde belirleyebileceğini umuyordu; konuşulanları dinliyor, durumu kabullenmiş görünüyor, anlayış gösteriyor, böylece kendine göre yeterince zeki davranıyordu.

Ancak fırsat bulur bulmaz çok önem verdiği konular hakkında akıl yürütmekten kendini alıkoyamıyordu. Kendi içinde çok şey yaşıyordu, başkalarıyla birlikte olduğunda ise alışık olduğu gibi, sadece onlarla pazarlık halinde oluyordu. Daha önce de sıkça gördüğümüz gibi, dostlar arasındayken bir kez konuşmaya başladığında birilerini yaraladığına ya da iyileştirdiğine, zarar ya da yarar verdiğine dikkat etmeksizin o an aklına estiği gibi konuşmaya devam ediyordu.

Eduard'ın doğum gününden bir gün önce Charlotte ile Binbaşı birlikte oturmuş, atla gezintiye çıkan Eduard'ı bekliyorlardı; Mittler ise odada bir aşağı, bir yukarı dolaşıyordu; Ottilie odasında kalmıştı; yarınki süsleri ayrı ayrı yerleştiriyor, işaretle göstererek sessizce verdiği bazı talimatları çok iyi anlayan Nanny bunları ustalıkla yerine getiriyordu.

Mittler o sırada en sevdiği konuya gelmişti. Hem çocukların eğitiminde hem de halkların yönetiminde yasaklardan, engelleyici yasa ve kurallardan daha beceriksizce ve barbarca bir şey olmadığını iddia ediyordu. "İnsan doğuştan faaldir," dedi, "nasıl hükmedeceğinizi bilirseniz hemen yola gelir, gerektiği gibi davranır. Ben kendi çevremdeki hatalara ve kusurlara, bunları ortadan kaldırıp yerine doğru bir şey koyamamaktansa, karşılarına bir erdem koyabilene kadar sabretmeyi yeğlerim. İnsan doğru ve amaca uygun olanı seve seve yapar, yeter ki buna ulaşabilsin; bunu yapar, çünkü böylece uğraşacak bir şeyi olur, avarelik ve can sıkıntısı yüzünden giriştiği aptalca şakalara daha fazla kafa yormaz.

Çocukların eğitiminde onlara On Emir'in tekrarlatıldığını duymak öyle canımı sıkar ki. Dördüncüsü[1] yine de oldukça güzel, mantıklı bir emirdir. 'Anaya ve babaya saygı duyacaksın' der. Bu çocukların aklına adam akıllı yazıldığında bütün gün buna uyarlar. Peki, ya beşincisine ne

1 Buradaki sıralamada Protestan inancında geçerli olan On Emir esas alınmıştır –çn.

demeli? 'Öldürmeyeceksin.' Sanki insan bir başkasını öldürmek için en küçük bir istek duyarmış gibi! İnsan birinden nefret eder, öfke duyar, düşüncesizlik eder; bunlar ve bunlar gibi başka şeylerin sonucu olarak birini pekâlâ öldürebilir. Ama çocuklara cinayeti ve öldürmeyi yasaklamak barbarca bir girişim değil mi? Eğer bu emir 'başkasının hayatını önemse, ona zarar verebilecek olanı gider, kendi hayatınla birlikte onunkini de tehlikeden koru; ona zarar verirsen, kendine de zarar vereceğini düşün' biçiminde olsa; o zaman bunlar eğitimli, akıllı halkları oluşturacak, insanı yalnızca kateşizm[1] öğretisinde çaresizce 'bu nedir?' sorusuna sürükleyecek emirler olur.

Hele altıncısını büsbütün iğrenç buluyorum! Nedir o? Sezgileri güçlü çocukların merakını tehlikeli gizemlerle kışkırtmak, hayal güçlerini tuhaf tablolarla, düşüncelerle uyarmak, özellikle saklanılması gereken şeyleri zorla kafalarına sokmak değil de nedir! Kiliselerde ve cemaatlerde bunların gevezeliği edileceğine, bu tür şeylerin cezasını gizli bir mahkeme dilediğince verse çok daha iyi olurdu."

O sırada Ottilie içeri girdi. "Zina etmeyeceksin," diye devam etti Mittler. "Ne kabaca, ne ahlâksızca! Şöyle olsa kulağa daha farklı gelmez mi: 'Birbirini seven evli çiftleri gördüğün yerde evlilik birlikteliğine saygı göstereceksin, buna sevinecek, güzel bir günün verdiği mutluluk gibi

1 Hıristiyanlıkta gençleri bilgilendirmek, kiliseye yeni üye kazanmak amacıyla sorular ve yanıtlar biçiminde hazırlanmış inanç ve ibadet kılavuzu –ed.n.

buna katılacaksın. İlişkilerinde herhangi bir gölgelenme olursa, bunu aydınlatacaksın; onları yumuşatacak, sakinleştirecek, evlilikteki karşılıklı yararlarını onlara anlatacak ve mutluluğun özellikle erkeği ve kadını çözülmez bağlarla birbirine bağlayan görevlerden kaynaklandığını onlara hissettirerek güzel bir özveriyle birbirlerinin iyiliği için onları destekleyeceksin.' "

Charlotte diken üstündeydi, Mittler'in nerede, ne söylediğini bilmediğinden emin olunca durum gözüne daha korkutucu geldi ve adamın sözünü kesemeden allak bullak olmuş Ottilie'nin odadan çıktığını gördü.

"Yedinci emir için herhalde bizi bağışlarsınız," dedi Charlotte zoraki gülümseyerek. "Diğerlerinin dayandığı yeri kurtarsam, geri kalan hepsini bağışlarım," dedi Mittler.

O sırada Nanny korkunç bir çığlıkla odaya hücum etti. "Ölüyor! Küçük hanım ölüyor! Gelin! Gelin!"

Ottilie sendeleyerek odasına geri döndüğünde ertesi gün kullanacağı süsler sandalyelere güzelce serilmişti, odanın içinde dolaşarak hepsini hayranlıkla seyreden Nanny sevinçle bağırmıştı: "Baksanıza, sevgili Küçük Hanım, bunların hepsi gelin süsleri, tam size lâyık!"

Ottilie bu sözleri duyduktan sonra kanepeye yığılmıştı. Nanny hanımının yüzünün solup donuklaştığını görünce Charlotte'ye haber vermiş, o da hemen odaya koşmuştu. Aile dostu doktor hemen yetişti; genç kızın durumu ona

sadece bitkinlik gibi görünmüştü. Hemen güç verecek bir et suyu getirtti; ama Ottilie tiksintiyle içmeyi reddetti, evet, kâseyi ağzına yaklaştırdıklarında neredeyse çırpınmaya başlamıştı. Doktor ciddi biçimde, hızla bu duruma nasıl geldiğini, Ottilie'nin o gün ne yediğini sordu. Nanny duraksadı; doktor sorusunu tekrarlayınca, kız Ottilie'nin hiçbir şey yemediğini itiraf etti.

Doktor kızın gereğinden fazla korkmuş olduğunu fark etti. Kolundan tutup yan odaya çekiştirdi, Charlotte onları izledi, Nanny dizleri üstüne çöküp Ottilie'nin uzun zamandır hemen hemen hiçbir şey yemediğini itiraf etti. Israrıyla yemekleri onun yerine kendisi yemiş, hanımının yalvaran, tehdit eden hareketleri yüzünden ve yemekler çok lezzetli olduğu için bunu gizlemişti.

Binbaşı ve Mittler odaya girdi; Charlotte'yi doktorla birlikte uğraşırken buldular. Soluk yüzlü güzel çocuğun bilinci yerinde görünüyordu, kanepenin köşesine çekilmiş, oturuyordu. Yatmasını rica ettiler, istemedi, ama bavulunun getirilmesini işaret etti. Ayaklarını bavulun üstüne koyup yarı yatar durumda kendini rahat ettirdi. Veda etmek istermiş gibi bir hali vardı, hareketleriyle çevresindekilere en duygulu sadakati, sevgiyi, minnettarlığı, özrü ve en içten vedayı ifade ediyordu.

Eduard olayı atından indiği sırada öğrendi, odaya yıldırım gibi girip kendini Ottilie'nin yanında yere attı, elini tutup sessiz gözyaşlarıyla ıslattı. Uzun süre böylece kaldı. Sonunda haykırdı:

"Sesini bir daha duyamayacak mıyım? Benim için tek bir kelimeyle hayata dönmeyecek misin? Tamam, tamam o halde, ben de arkandan gelirim; orada başka dillerde konuşuruz!"

Ottilie kuvvetle elini sıkıp ona hayat ve sevgi dolu baktı, derin bir soluk aldıktan, dudakları kutsal bir sessizlikle kıpırdadıktan sonra: "Yaşayacağına söz ver!" diye haykırdı tatlı, yumuşak bir çabayla; ama yine geriye doğru yaslandı. "Söz veriyorum!" diye haykırarak yanıt verdi Eduard; ama aslında ardından seslenmişti; Ottilie çoktan göçmüştü.

Gözyaşlarıyla geçen geceden sonra sevgili bedenin defin işi Charlotte'nin üzerine kaldı. Binbaşı ile Mittler onun yanındaydılar. Eduard'ın durumu içler acısıydı. Çaresizliğinden biraz kurtulup kendine gelince Ottilie'nin malikâneden çıkarılmaması, bekletilip hâlâ yaşıyormuş gibi bakılmasında ısrar etti; çünkü o ölmemişti, ölemezdi. En azından yasakladığı şeyi yapmayarak onun istediği gibi davrandılar. Ottilie'yi görmek istememişti.

Bu kez dostları başka bir korku sardı, başka bir sorunla meşgul olmak zorunda kaldılar. Doktor tarafından adamakıllı paylanan, tehditlerle itirafa zorlanan, itiraftan sonra da suçlamalara uğrayan Nanny evden kaçmıştı. Uzun aramalardan sonra nihayet bulundu, kendinde değilmiş gibi görünüyordu. Ailesi onu yanına aldı. Ne kadar iyi davranıldıysa da etki etmedi; tekrar kaçmakla tehdit ettiği için sonunda kızı eve kapattılar.

Eduard'ı yaşadığı kederli çaresizlikten çekip çıkarmak yavaş yavaş mümkün olabildi, ama bu onun felaketi olmuştu; çünkü hayatının mutluluğunu sonsuza dek kaybettiğini anlamış, bunun bilincine varmıştı. Evdekiler cesaretlerini toplayıp ona Ottilie'nin yaşayanlarla kalmaya devam edeceğini, kilisedeki şapele defnedileceğini, böyle sevimli ve sükûnet dolu bir yerden mahrum edilmeyeceğini söylediler. Buna razı olmak Eduard'a zor gelmişti, Ottilie'nin açık bir tabutta dışarı taşınması, şapelin içinde üzerinin en fazla bir cam kapakla örtülmesi ve yanında daima bir lamba yakılması koşuluyla bunu kabul etti, artık teslim olmuş gibiydi.

Narin bedeni kendi hazırlamış olduğu süslerle giydirdiler; başına sezgiyle parlayan kederli yıldızlara benzeyen yıldız çiçeklerinden bir taç kondu. Tabutu, kiliseyi ve şapeli süslemek için bahçelerdeki çiçekler talan edildi. Sanki tüm sevinçlerini kış çoktan yok etmiş gibi, ıssızlığa bürünmüşlerdi. Açık tabut sabah erkenden malikâneden dışarı çıkarıldı, yeni doğan güneşin kızıllığı kutsal yüze bir kez daha vurdu. Cenaze alayına eşlik edenler tabutun etrafında sıkışıklık oluşturmuştu, hiç kimse önden gitmek ya da arkada kalmak istemiyordu, herkes tabutun yanında yürümek, onun yakınlığını son kez tatmak istiyordu. Çocuklar, erkekler, kadınlar, üzülmeyen yoktu. Kayıplarını en doğrudan hisseden genç kızları teselli etmek olanaksızdı.

Nanny yoktu. Kızı alıkoymuşlardı, hatta cenaze gününü ve saatini kendisinden gizlenmişlerdi. Ailesinin evinde bahçeye açılan bir odada hapis tutuluyordu. Ama çan seslerini duyar duymaz durumu hemen anlamış, kapıdaki bekçisi merak ettiği cenaze alayına bakmak için uzaklaştığı sırada pencereden dışarı çıkıp kendini koridora atmış, ama buradaki kapıların hepsini kapalı bulunca üst kata çıkmıştı.

Temizlenip yapraklarla süslenmiş yolda yavaş adımlarla ilerleyen cenaze alayı o sırada köyün içinden geçiyordu. Nanny aşağıya baktığında kaybettiği hanımını cenaze alayındaki herkesten daha net, daha bütün ve iyi görebiliyordu. Bulutların ya da dalgaların üzerinde taşınırmış gibi gidişi olağanüstüydü, hanımı sanki ona el sallıyordu. Bu görüntüden şaşkına dönen kız olduğu yerde sallandı, öne doğru sendeledi ve aşağı düştü.

Kalabalık korku çığlıklarıyla etrafa kaçıştı. Çıkan kargaşa ve itiş kakış nedeniyle taşıyıcılar tabutu yere koymak zorunda kaldı. Çocuk tabutun yanında, yerde yatıyordu; tüm kemikleri kırılmış gibiydi. Zavallıyı yerden kaldırıp bedenini tesadüf eseri ölü bedene yasladılar; belki de kader böyle istemişti, kız sanki son nefesinde sevdiği hanımına ulaşmak ister gibiydi. Ama titrek bedeni Ottilie'nin giysisine, güçsüz parmakları onun üst üste konmuş ellerine değer değmez kız ansızın ayağa fırladı, kollarını kaldırıp gözlerini önce gökyüzüne dikti, hemen ardından tabutun önünde diz çöküp vecd içinde hanımına baktı.

Sonra coşkuyla ayağa fırlayıp içten bir sevinçle haykırdı: "Evet, beni bağışladı! Hiç kimse, ben bile kendimi bağışlayamazken Tanrı onun bakışlarıyla, hareketiyle, onun ağzıyla beni bağışladı. Artık yine sessizce ve huzurla uyuyor; ama nasıl doğrulduğunu, ellerini açıp beni nasıl kutsadığını, bana nasıl sevgiyle baktığını gördünüz! Hepiniz duydunuz, 'Bağışlandın!' dediğine hepiniz tanıksınız. Artık aranızda katil değilim, beni bağışladı, Tanrı beni bağışladı, artık kimse bana bir şey yapamaz."

Kalabalık Nanny'nin etrafını çevirdi; herkes afallamıştı, kızı dinlerken şaşkınlıkla bir ona, bir tabuta bakıyorlardı, kimse ne yapacağını bilemiyordu. "Artık onu huzura kavuşturun!" dedi kız; "o üzerine düşeni yaptı, acısını çekti, artık aramızda kalamaz." Tabut tekrar yerden kaldırıldı ve yola devam edildi, Nanny başı çekti, böylece önce kiliseye, sonra şapele girildi.

Ottilie'nin tabutu, baş tarafı çocuğun tabutuna gelecek biçimde yerleştirildi, kalın meşeden bir sandık içine konarak kilitlenmiş olan küçük bavulu ayak ucuna kondu. Cam kapaklı tabutu içinde masum bir güzellik sergileyen ölü bedene ilk günlerde bekçilik edecek bir kadın bulunmuştu. Ama Nanny bu görevi kimseye bırakmak istemiyordu; ilk kez yakılacak olan lambayı yanında biri olmadan, tek başına beklemek istiyordu. Bunda öylesine inatla ısrar etti ki, daha büyük bir ruhsal bunalıma girmesini önlemek için sonunda isteğini kabul ettiler.

Ama Nanny'nin şapeldeki yalnızlığı uzun sürmedi; çünkü hemen çöken gece karanlığıyla birlikte yanan lamba parlak ışığıyla etrafı aydınlatmaya başladığında kapı açıldı ve Mimar, ilahi süslerle bezenmiş duvarları hafif ışıkta gözüne inanamayacağı kadar eski ve gizemli görünen şapelden içeri girdi.

Nanny tabutun öbür ucunda oturuyordu. Onu hemen tanımıştı; ama sessizce soluk yüzlü hanımını işaret etti. Mimar tabutun öteki tarafına geçip durdu, gençliğinin tüm gücü ve çekiciliğiyle kendi içine kapandı, ellerini önünde birleştirip başını eğdi ve bakışlarını önündeki cansız bedene çevirip öylece kaldı.

Daha önce Belisarios'un karşısında da böyle durmuştu. Şimdi elinde olmadan aynı biçimde duruyordu ve bu kez duruşu ne kadar doğaldı! Yine burada da paha biçilmez bir değer kendi yüceliğinden aşağı inmişti; ve orada bir erkekteki cesarete, zekâya, güce, rütbe ve zenginliğe üzüntüyle telafisi olanaksız bir kayıp gözüyle bakılıyorsa, bir ulus, bir kral için en önemli anlarda vazgeçilmez olan özellikler değer görmeyip bir kenara atılmışsa, burada da doğa gizli kalmış çok daha fazla erdemi, yoksul dünyanın barışçıl etkilerini her zaman sevinçli bir kanaatkârlıkla kucaklayıp özlem dolu bir kederle yokluğunu hissedeceği, seyrek bulunan bu güzel erdemleri zengin derinliklerinden önce kısa süreliğine açığa çıkarmış, sonra kayıtsız eliyle tekrar çabucak yok etmişti.

Genç adam ve kız uzun süre suskun kaldı; ama Nanny Mimar'ın çektiği tüm acının gözünde biriken yaşlarla çözüldüğünü görünce tüm içtenliği ve olanca gücüyle, kendinden emin, iyi niyetle konuşmaya başladı. Kızın konuşmasının akıcılığından şaşkına dönen genç adam kendini topladı ve onu dinlerken güzel dostunun çok daha yüce bir yerde tüm varlığıyla yaşadığını hayal etti. Gözyaşları kurudu, acısı hafifledi, Ottilie'nin önünde diz çökerek, Nanny'nin elini içtenlikle sıkarak veda etti ve başkalarına görünmeden aynı gece köyden ayrıldı.

Doktor Nanny'nin haberi olmaksızın geceyi kilisede geçirmişti, ertesi sabah onu yokladığında, kızı neşeli ve sakin buldu. Onun birtakım deliliklere kapılacağından endişe etmiş, hatta gece Ottilie'yle konuştuğunu, buna benzer başka hayaller gördüğünü iddia edeceğini düşünmüştü, ama Nanny son derece doğal ve sakindi, bilinci de tamamen yerindeydi. Daha önceki dönemlere ait her şeyi, yaşanan olayların hepsini tamamen doğru hatırlıyordu; konuşmalarında her zamanki doğruluk ve gerçeklikten herhangi bir sapma yoktu; ancak cenaze alayında yaşananları, Ottilie'nin tabutunda doğrulup onu kutsadığını, onu bağışladığını ve bu nedenle artık huzura ermiş olduğunu durmadan sevinçle tekrarlıyordu.

Ottilie'nin ölüm halinden çok uykuyu andıran güzel görüntüsü birçok insanı şapele çekmeye sürekli devam etti. Köy halkı ve civarda oturanlar onu görmek istiyordu, herkes Nanny'nin ağzın-

dan o inanılmaz olayı dinlemek istiyordu; kimi alay ediyor, kimi şüpheye düşüyor, çok azı inanmış görünüyordu.

Gerçek tatminden mahrum olan her ihtiyaç inanmayı gerektirir. Herkesin gözü önünde kemikleri kırılan Nanny kutsal bedenin dokunuşuyla tekrar iyileşmişti, aynı talih neden başkalarının yüzüne de gülmesindi? Önce şefkatli anneler gizlice hastalığa tutulmuş çocuklarını getirip ani bir iyileşme hissettiklerine inandılar. Bu inanç gittikçe arttı, sonunda bir canlanma ya da rahatlama umuduyla şapele gelmeyen yaşlı, aciz kimse kalmadı. İzdiham gittikçe arttı ve sonunda kilisenin dua saatleri dışında şapeli kilitlemek zorunda kaldılar.

Eduard göçmüş bedeni bir daha görmeye cesaret edememişti. İyice içine kapanmıştı, artık dökeceği gözyaşı, acı çekmeye takati kalmamış gibiydi. Gittikçe sohbetlere katılmaz oldu, yemeden içmeden kesildi. Onu biraz olsun canlandıran tek şey, ona gerçek bir kehanet gösterememiş olan bardağından bir şeyler içmekti. Üzerindeki birbirine geçmiş harfleri seyretmeyi hâlâ seviyordu ve ciddi bakışlarından hâlâ bir birleşme umudu beslediği belliydi. Mutlu insanların her küçük ayrıntıdan bir yarar görmeleri, vasat olan her şeyi gözlerinde yüceltmeleri gibi, en küçük bir olay da mutsuz insanların incinip yıkılmasına neden olur. Eduard bir gün sevdiği bardağı ağzına götürdüğü sırada korkuyla tekrar uzaklaştırdı; bu aynı bardak değildi, onu diğerlerinden ayıran

ufak işaret yoktu. Oda hizmetkârı sıkıştırıldı, adam asıl bardağın çok uzun zaman önce kırıldığını, yerine yine efendisinin gençlik yıllarından kalma, benzer bir bardak koyduğunu itiraf etti. Eduard buna kızamamıştı, kaderi bu olayla belirlenmişti, bu benzetme ona nasıl dokunabilirdi ki? Yine de derinden sarsılmıştı. O günden sonra içkiye karşı koydu; yemekten, sohbet etmekten bilerek kaçındı.

Ama zaman zaman bir huzursuzluğa kapılıyordu. Bir şeylerden tekrar zevk alabilmeyi istiyor, yeniden konuşmaya başlıyordu. "Ah!" dedi bir keresinde biraz yakınında yürüyen Binbaşı'ya, "tüm çabalarımın birer taklit, sahte bir zorlamadan başka bir şey olamaması beni ne kadar mutsuz ediyor! Onu mutlu etmiş olan şeyler bana acı veriyor; yine de bu mutluluk adına bu acıyı üstlenmek zorundayım. Onun gittiği yoldan gitmeli, onu izlemeliyim, ama verdiğim söz ve karakterim beni bundan alıkoyuyor. Taklit edilemez bir şeyi taklide kalkışmak korkunç bir görev. Bence dostum, her şey deha gerektiriyor; şehit olmak bile."

Eduard'ın yakınlarının uzun süre içinde çalkalandıkları bu umutsuz durumda eşinin, dostunun ve doktorunun gösterdiği çabalara başka ne diyebiliriz? Sonunda onu ölü buldular. Bu acı durumu ilk fark eden Mittler oldu. Doktoru çağırdı ve her zamanki metanetiyle şüpheli bir durum olup olmadığını inceledi. Charlotte koşup geldi; içinde hemen bunun bir intihar olabileceği kuş-

kusu uyanmıştı; kendini, diğerlerini affedilmez bir dikkatsizlikle suçlayacaktı. Ama doktor doğal, Mittler ise ahlâki nedenlerle onu durumun tersi olduğuna çabucak ikna ettiler. Eduard'ın kendi sonuyla beklenmedik bir anda karşılaştığı çok açıktı. O güne kadar kendinden özenle sakladığı Ottilie'den kendisine kalanları sakin bir anında bir kutucuktan, çantasından çıkarıp önüne yaymıştı: Bir bukle, mutlu anlarda toplanmış çiçekler, Ottilie'nin yazdığı, karısının bilmeden kendisine uzattığı ilk nottan sonuncusuna dek, tüm sayfalar. Tüm bunların tesadüfen ele geçmesine razı olamazdı. Şimdi kısa süre öncesine dek sonsuz çırpınışlarla coşan bu kalp de artık kimsenin rahatsız etmeyeceği bir huzura kavuşmuştu; ve azize sevgiliyi düşünürken göçtüğüne göre, o zaman kendisi de aziz olarak görülebilirdi. Charlotte ona Ottilie'nin yanında bir yer verdi ve bundan sonra bu şapele başka hiç kimsenin gömülmemesi için talimat verdi. Bu koşul altında kilise ve okul, rahipler ve okul öğretmenleri için hatırı sayılır bağışlar yaptı.

Sevgililer yan yana, huzur içinde böyle uyuyor. Yattıkları yerin üzerinde huzur dolaşıyor, neşeli, tanıdık melek resimleri kubbeden aşağı onlara bakıyor. Günün birinde tekrar birlikte uyandıklarında, bu kim bilir ne güzel bir an olacak.

GOETHE

SEÇİLMİŞ YAKINLIKLAR

Goethe'nin evlilik ve birliktelik üzerine uzun yıllardır başyapıt olarak kabul edilmiş romanı *Seçilmiş Yakınlıklar*, kendi hallerinde yaşayan bir çiftin, iki ziyaretçinin evlerine gelişiyle bozulan huzurlarını anlatıyor. Çiftin evlilikleri beklenmedik duygular ve yasak bir aşkla huzurunu kaybediyor. Goethe, *Seçilmiş Yakınlıklar*'ı kendi özel hayatındaki karmaşıklıklardan esinlenerek yazmıştır. Karakterlerin farklılıkları, romanda sürekli karşıt düşüncelerin çarpışmasına ve bu düşüncelerin vücut bulmasına sebep olur; okurun katılmak isteyeceği bir tartışma ortamı yaratılır. Walter Benjamin'e göre *Seçilmiş Yakınlıklar* yazılmış en önemli eserlerden biridir ve Goethe'nin sanat teorisiyle birleşince yalnızca edebiyatın değil, güzellik üzerine simgesel düşüncenin de en önemli eserlerinden biri haline gelmiştir.

"Çünkü düşünür, güzelin bakikiliğinin gizlenebileceği bir alandır ve onun içinde filizlendiğinde başka hiçbir şey anlamlı değildir."
–Walter Benjamin

ALFA
www.alfakitap.com
/alfakitap
/alfakitap

THQ 0813000 FGH 2016

ALFA KLASİK
ISBN 978-605-171-356-4